

Remiss – Utställning av Översiktsplan Herrljunga kommun

Remissinstanser

Ni välkomnas härmed att lämna synpunkter på det omarbetade förslaget till ny Översiktsplan för Herrljunga kommun som ställs ut under tiden 3 april till 5 juni 2017. Samrådsredogörelse och sändlista med remissinstanser biläggs.

Bakgrund

Herrljunga kommuns nu gällande Översiktsplan antogs år 2006 och bedömdes inte vara aktuell vid Kommunfullmäktiges aktualitetsprövning år 2010, varpå uppdrag gavs om att framställa en ny Översiktsplan, med inriktning mot en hållbar utveckling.

Ärende

En översiktsplan handläggs enligt reglerna i Plan- och bygglagen. I lagen anges att de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget ska beredas tillfälle till samråd. Planförslaget och tillhörande material finns under utställningstiden digitalt tillgängligt på kommunens hemsida www.herrljunga.se och fysiskt tillgängligt i kommunhusets foajé samt i biblioteken i Herrljunga och Ljung.

Bilagor

Förslag till översiktsplan Herrljunga kommun
Samrådsredogörelse
Sändlista

Instruktion för remissvaret

Remissvaret skickas senast den:

5 juni 2017

Svaret skickas till:

herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se

Märk svaret med "Översiktsplan yttrande".

Synpunkter med konstruktiv kritik gällande både innehåll och utformning såväl som bidrag med kompletterande information välkomnas. Svaret skickas digitalt i pdf- eller word-format.

Kommunstyrelsen i Herrljunga kommun, genom

Claes Rydberg
Kommunchef

Bilaga: Sändlista remissinstanser

Kommunala nämnder, styrelser och råd

Kommunstyrelsen
Bygg- och miljönämnden
Socialnämnden
Tekniska nämnden
Bildningsnämnden
Trafiksäkerhetsrådet
Folkhälsopolitiska rådet
Kommunala pensionärs- och funktionshinderrådet

Kommunala stiftelser och bolag

Herrljungabostäder
Herrljunga Elektriska AB
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler

Politiska partier

Centerpartiet
Liberalerna
Kristdemokraterna
Kommunens väl
Moderaterna
Miljöpartiet
Socialdemokraterna
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet

Angränsande kommuner

Borås
Essunga
Falköping
Ulricehamn
Vara
Vårgårda

Samhällsföreningar/Hembygdsföreningar och byalag

Eggvena Hembygdsförening
Fåglaviks Fornminnes- och Hembygdsförening
Fåglaviks Samhällsförening
Fölene Navet
Gäsene Hembygds- och Fornminnesförening
Herrljunga Hembygdsförening
Hovs Hembygdsförening
Jällby Hembygds- och Fornminnesförening

Källunga Hembygdsförening Molla Byalag
Norra Säms Hembygdsförening
Od-Alboga Byalag
Remmenedals Samhällsförening
Skölvene Byalag
Skölvene Hembygdsförening

Statliga myndigheter och verk

Länsstyrelsen
Boverket
Försvarsmakten
Luftfartsverket
Naturvårdsverket
Polismyndigheten
Skanova
Skogsstyrelsen
Sveaskog AB
Svenska Kraftnät
Svenska UMTS-Nät AB
Sveriges Geologiska Undersökning
Swedavia
Trafikverket
Västra Götalandsregionen, kollektivtrafik och infrastruktur

Övriga

Boråsregionen
Falbygdens Energi AB
Företagarna i Herrljunga
Fokus Herrljunga
Göta Älvs Vattenvårdsförbund
Herrljunga Naturskyddsförening
Hyresgästföreningen
Köpmannaföreningen
Vattenrådet Vänerns sydöstra tillflöden
LO
LRF
Svenska Kyrkan
Viskans Vattenvårdsförbund
Västarvet

Tidningar

Alingsås Tidning
Borås Tidning
Falköpings Tidning

Ärende 14 Underlag

DIARIENUMMER:	XXX
ANTAGEN:	åååå-mm-dd
LAGA KRAFT:	åååå-mm-dd
VERSION:	Utställning
SENAST REVIDERAD:	åååå-mm-dd
GILTIG TILL:	åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR:	Kommunstyrelsen

ÖVERSIKTSPLAN för Herrljunga kommun

UTSTÄLLNINGSHANDLING - 2017-03-20

Översiktsplanen beslutas av Kommunfullmäktige och gäller för hela kommunen

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga Vilja Växa

Ärende 14 Underlag

Samrådshandlingen till översiktsplanen togs fram av planeringssekreterare Janna Petersson vid kommunstyrelsens förvaltning.

Arbetsgrupp för planarbetet inför utställning har varit kommunchef Claes Rydberg, tf Bygg- och miljöchef Elaine Larsson, Nämnd- och utredningssekreterare vid administration- och kommunikationsenheten Anthon Gustavsson, GIS-samordnare Marie Svensson och miljöinspektör Claes Eliasson.

Utställningshandlingen har arbetats fram med hjälp av Rådhuset Arkitekter genom arkitekt Lena Andersson.

Fotografier är tagna av Herrljunga kommun.

Som bakgrundskarta har lantmäteriets fastighetskarta använts, © Lantmäteriet, Geodatasamverkan.

För redovisning av allmänna intressen i kartor tillhörande kapitlet Hänsyn har underlag hämtats från Länsstyrelsens Geodatakatalog med undantag för underlag till Jordartskarta har hämtats från SGU, Sveriges geologiska undersökning, blockdata till kartan Areella näringar har hämtats från Jordbruksverket och naturvärden i skog på kartan Naturvärden som hämtats från Skogsstyrelsen.

INNEHÅLL

Förord	1
Inledning	3
Uppdraget	3
Funktion och process	3
Läsanvisning	5
Utvecklingsstrategi	7
Vision Växtkraft	7
Utgångspunkter för utvecklingsstrategin	7
Översiktsplanens mål för hållbarhet	11
Herrljungas strukturbild	13
Utvecklingsstrategi för bebyggelse	15
Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning	17
Utvecklingsstrategi för natur och rekreation	19
Användning	21
Användning av mark- och vattenområden	21
Transportsystem	31
Hänsyn	37
Hänsyn till nationella och regionala mål	37
Hänsyn till de allmänna intressena	39
Riksintressen	39
Naturmiljö	39
Kulturmiljö	44
Friluftsliv	47
Besöksnäring	49
Areella näringar	50
Miljö, hälsa och säkerhet	52
Totalförsvaret	59
Samhällsviktig verksamhet	61
Kommunikationer	64

Ärende 14 Underlag

Tematiska delar	67
Tätorter	67
LIS-områden	76
Mellankommunala frågor	81
Infrastruktur	81
Nossan	82
Vindbruk	82
Naturområden	82
Enskilda avlopp	82
Genomförande	83
Tidshorisonter och genomförande	83
Rullande översiktsplanering	83
Medborgardialog	84
Fortsatt arbete	84
Konsekvenser	85
De samlade konsekvenserna	85
Miljökonsekvensbeskrivning - MKB	85
Miljökonsekvenser	88
Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering	95
Avstämning mot miljökvalitetsnormer (MKN)	95
Sociala konsekvenser	98
Ekonomiska konsekvenser	99
Riksintressenas behandling	100

Bilaga: Samrådsredogörelse

Förord

Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet. Hur vill vi att Herrljunga kommun ska utvecklas från och med nu och fram till år 2035? Vilka är våra drömmar? Hur ska den fysiska planeringen av kommunens yta på 500 kvadratkilometer se ut de närmaste 20 åren?

Översiktsplanen är vår vägledning i den långsiktiga utvecklingen, i vad vi vill uppnå, och den hjälper oss att prioritera i våra beslut, så att vi använder de resurser vi har på bästa möjliga sätt.

Rent konkret svarar planen på frågor som: Hur ska mark- och vattenområdet användas? Hur ska vi nå en långsiktigt hållbar utveckling? Hur ska vi planera på ett kostnadseffektivt sätt?

För Herrljungas del väntar en positiv befolkningsutveckling, inte minst med tanke på vår centrala placering i Västra Götaland och de goda kommunikationsmöjligheterna. Tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund kommer att växa. Inpendlingen ökar jämfört med i dag, och området runt Herrljunga Järnvägsstation kommer på ett mera konkret sätt att utvecklas till kommunens kärna. Kanske kan vi till och med få en regional funktion, som kan bidra med att öka antal arbetstillfällen i vår kommun.

På landsbygden finns också stora möjligheter - kanske kan Molla, med närheten till Borås och tågstopp på Älvsborgsbanan, utvecklas till en ny tätort. Det väl utbyggda fibernätet gör det möjligt att bo och verka i hela kommunen. Den som vill bo enskilt på landet har möjlighet till det.

I de små byarna på landsbygden är skolan centrum. Utvecklingsområden skapas kring dessa skolor, och det blir en förutsättning för en dynamisk utveckling både i tätort och på landsbygd. Att varje enskild elev blir sedd och uppmuntrad utifrån sina förutsättningar är den lilla skolans stora fördel, vare sig det handlar om en byskola på landet eller en modern gymnasieskola som Kunskapskällan.

Vi har ett rikt kulturlandskap och en historia att förvalta, och med hjälp av översiktsplanen ska vi göra detta så klokt som möjligt. Naturupplevelsorna – till exempel Fluxfallet och Molla bokskog - ska göras tillgängliga för fler, utan att vi förbrukar dessa resurser. Och det faktum att Fåglavik är födelseplatsen för den helgonförklarade Elisabeth Hesselblad, gör att världens blickar i allt större utsträckning kommer att riktas mot oss.

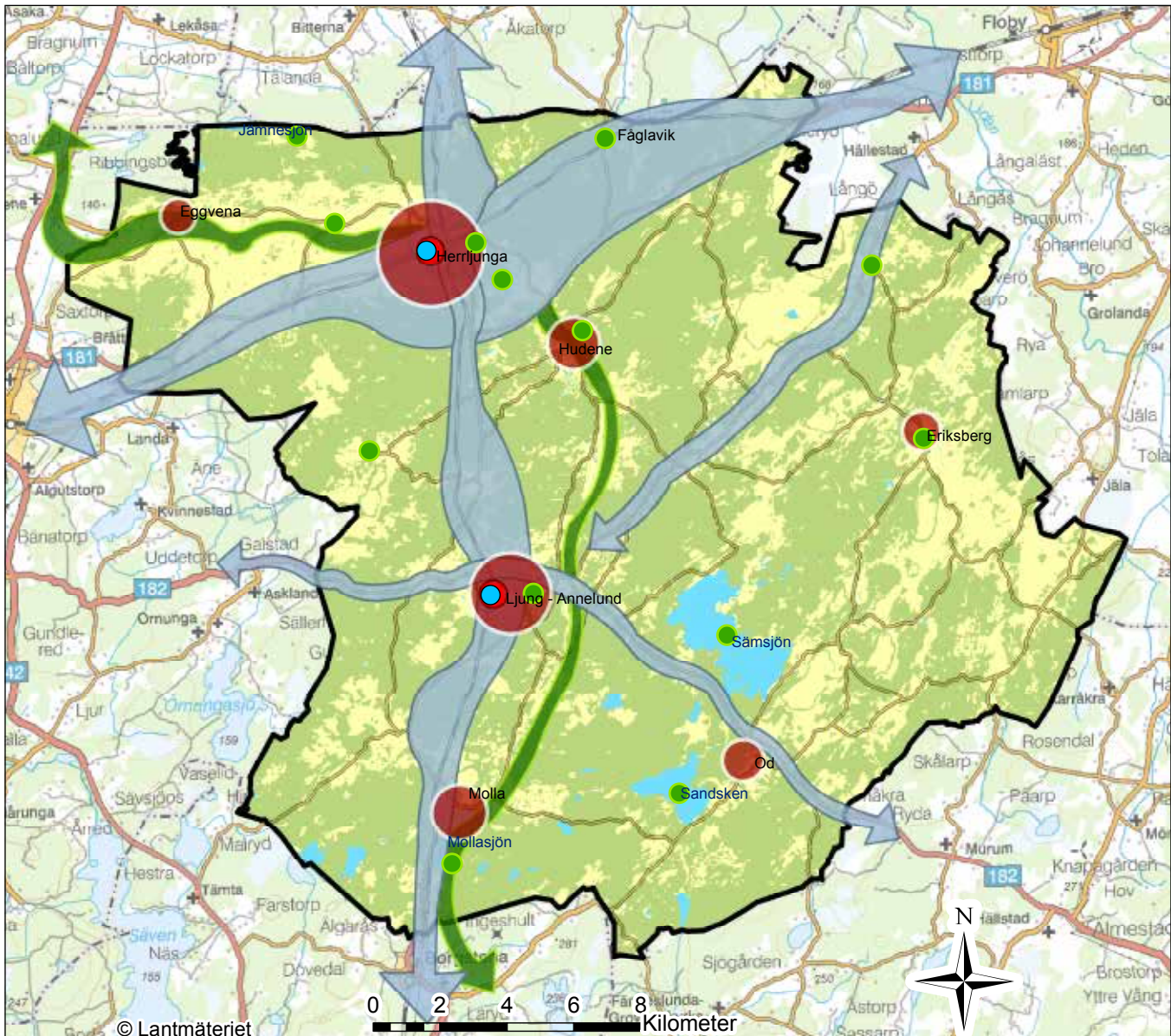
Hållbarhet, miljömedvetenhet och kostnadseffektivitet är tre ledord inför den framtid som väntar, och som översiktsplanen beskriver. Vi tar oss an framtiden med entusiasm, kreativitet och målmedvetenhet.

Herrljunga 2017-03-20

Johnny Carlsson, Kommunstyrelsens ordförande

Ärende 14 Underlag

Utvecklingsstrategi

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Kärna, Bebyggelse
- Värdekärna, Natur och rekreation
- Utvecklingsområden översiktligt
- Transportsamband
- Grönt samband

Struktur bilden för Herrljunga kommun visar en långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag.

Inledning

Översiktsplanering syftar till att ge en samordnad och långsiktig planering av den fysiska miljön. En övergripande strategi för var det ska byggas och hur mark- och vattenområden ska användas är avgörande för att nå en bra helhet och en långsiktigt hållbar utveckling.

I översiktsplanen visar kommunen hur man vill att stad och land ska utvecklas, var det kan och bör byggas, vilka områden som lämpar sig för nya bostäder och verksamheter, var det behövs nya vägar och gång- cykelvägar samt vilka områden som bör sparas för rekreation. I planen beskrivs också vilka hänsyn som bör tas till natur- och kulturvärden samt risk för exempelvis bullerstörningar och översvämningar. Hur kommunen avser tillgodose riksintressen ska redovisas särskilt. Planen täcker hela kommunens yta, men redovisar på en mer detaljerad nivå kommunens vilja gällande mark- och vattenanvändningen i orterna Herrljunga, Ljung-Annalund och Hudene samt vid de föreslagna utvecklingsområdena vid Mollasjön och Sämsjön. Många frågor i översiktsplanen berör fler än oss själva. Dessa frågor ska belysas och samordnas med de berörda och redovisas särskilt.

Att bedöma konsekvenserna av olika alternativ är en viktig del av arbetet. Det ska vara lätt att förstå planens innebörd och såväl miljökonsekvenser som sociala och ekonomiska konsekvenser ska framgå. Konsekvenser av förslaget beskrivs löpande i dokumentet och sammanfattas sist i översiktsplanen.

Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2010-10-05 att gällande översiktsplan antagen 2006-06-13 inte längre är aktuell, att en ny översiktsplan med inriktning mot en hållbar utveckling upprättas samt att lokala miljömål formuleras som grund för en ny översiktsplan.

Funktion och process

Översiktsplanen ska bidra till en god miljö och hållbar utveckling. Den vägleder beslut om hur mark- och vattenområden får användas. Den ska hållas aktuell och kan göras mer detaljerad för tätorter och andra delområden. Samråd och miljöbedömningar är viktiga delar i planeringsprocessen.

Samråd med medborgare och myndigheter

När kommunen upprättar eller ändrar en översiktsplan ska man samråda med bland andra länsstyrelsen, regionala organ och grannkommuner. Kommunmedborgarna ska också ges chansen att säga sin mening.

Översiktsplanen har varit ute på samråd mellan 1 juni och 15 september 2016. Under samrådet fanns planförslaget utställt i kommunhuset i Herrljunga och biblioteken i Herrljunga och Ljung. Efter samrådet har en samrådsredogörelse upprättats där samtliga yttranden sammanfattas och kommenteras. Därefter har översiktsplanen justerats i enlighet med vad som anges i samrådsredogörelsen. Det reviderade förslaget ska nu ställas ut i två månader. Därefter upprättas ett särskilt utlåtande innan det slutliga förslaget antas av kommunfullmäktige.

Ska vara aktuell

Översiktsplanen ska hållas aktuell. Minst vart fjärde år måste kommunen ta ställning till om den kan gälla ett tag till eller måste göras om. Ett sätt att hålla planen aktuell är att fördjupa den för ett delområde där planeringsbehoven är störst, eller göra ett tillägg för en fråga som saknas eller inte är tillräckligt behandlad. På så sätt hålls planen aktuell genom en rullande planeringsprocess, där uppföljningen leder till successiva ändringar.

Kommunens översiktsplan ÖP 2006 är inaktuell och upphör att gälla när kommunfullmäktige har antagit den nya översiktsplanen och denna har vunnit laga kraft.

Gällande tillägg till översiktsplanen

LIS-områden:

Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge – Sämsjöområdet, fördjupad del av översiktsplan, antogs 2011-11-08. I planen redovisas hur en landsbygdsutveckling kan ske inom strandskyddade områden runt Sämsjön. Innehållet i planen är till delar genomfört men planen är i övrigt aktuell.

Fördjupningar och tillägg som upphör att gälla

Vindkraften i Herrljunga kommun

Tematiskt tillägg till översiktsplanen med inriktningen vindkraft, antogs 2011-02-23. Planen är delvis inaktuell. I planen föreslås en större utbyggnad av vindkraft i fem områden. Inom två av dessa har Försvarsmakten restriktioner som innebär att en utbyggnad inte är möjlig. Även inom övriga områden finns vissa restriktioner. De delar av planen som är aktuella har arbetats in i översiktsplanen. Vindkraftplanen kan fortsatt användas som ett underlag vid vindkraftplanering.

Fördjupningar för tätorter

Följande fördjupningar är inaktuella och upphör att gälla:

- Delen **Sämsjön** antagen 1990
- Delen **Ljung-Annelund** antagen 1997
- Delen **Hudene** antagen 2001

Vägleder detaljplanering och bygglov

Översiktsplanen är vägledande för detaljplanering och beslut i enskilda ärenden om byggande och annan användning av mark och vattenområden. Den används som bedömningsunderlag av såväl kommunens egna tjänstepersoner som handläggare på exempelvis länsstyrelsen och domstolar där sådana ärenden överprövas.

Innehållet i översiktsplanen kan inte överklagas

Översiktsplanen är inte bindande, enbart vägledande. Den ger inga rättigheter eller skyldigheter vare sig till myndigheter eller enskilda. I planen vägs och prioriteras olika allmänna intressen mot varandra. Däremot vägs inte enskilda intressen in. Det görs först i detaljplaneringen eller direkt i bygglovsprövningen. Översiktsplanens innehåll kan därför inte överklagas. Det är endast förfarandet när kommunen upprättar översiktsplanen som går att överklaga, det vill säga om kommunen inte följt plan- och bygglagens procedurregler.

LIS-områden, Tematisk fördjupning av översiktsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge gäller fortsatt tillsammans med översiktsplanen.

Läsanvisning

Översiktsplanen för Herrljunga kommun är strukturerad efter Boverkets nya förslag till ÖP-modell, det vill säga *en struktur för innehållet i en översiktsplan och de begrepp som beskriver innehållet*. Textdokumentet ska läsas tillsammans med översiktsplanekartorna och kan ses som en utvecklad beskrivning av dessa.

Översiktsplanen är indelad i tre huvudkapitel med tillhörande kartor. De tre huvudkapitlen benämns **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn**. Till dessa kommer utöver **Inledning**, som är detta kapitel, även **Tematiska delar**, **Mellankommunala frågor**, **Genomförande** och **Konsekvenser**. I kapitlet konsekvenser ingår Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som en del. Dessutom bifogas **Samrådsredogörelse**.

Underlag och bilagor

I kapitlet **Hänsyn** beskrivs kortfattat viktiga planeringsunderlag och allmänna intressen som har betydelse för olika avvägningar i den fysiska planeringen. Övriga kommunala planeringsunderlag som i nuläget är aktuella och relevanta och som arbetats in i Översiktsplanen är *Lokala miljömål 2014*, *Energi- och klimatplan 2014*, *Bostadsförsörjningsprogram 2016* samt *Cykelstrategi och hållbart resande 2016*.

Planeringsunderlagen uppdateras kontinuerligt, för besked om aktuella planeringsförutsättningar ska därför digitala verktyg användas. Efter antagande kommer översiktsplanens kartor läggas i kommunens digitala kartdatabas, där underlagen uppdateras kontinuerligt. Detta angreppssätt är en av de stora fördelarna med en digital översiktsplan, vilket förenklar en så kallad rullande översiktsplanering. Kontinuerlig uppdatering av underlag underlättar såväl den dagliga handläggningen inom samhällsbyggnadsprocessen som aktualitetsprövning och eventuell revidering av själva översiktsplanen. I den rullande planeringen behöver endast de politiska ställningstagandena behandlas varje mandatperiod mot bakgrund av de aktuella underlagen. Nya underlag kan innebära att nya ställningstaganden krävs, vilket ska beaktas i aktualitetsprövningen.

Kapitlen

Översiktsplanens tre huvudkapitel **Utvecklingsstrategi**, **Användning** och **Hänsyn** visar tre olika aspekter av översiktsplanen: en långsiktig strategi som anger kommunens önskade utveckling i grova drag; en indelning av kommunens hela yta i olika mark- och vattenanvändningskategorier; och en redovisning av allmänna intressen enligt PBL. De tre kapitlen har underkategorier eller avsnitt som i sin tur delas upp i undertyper, där mer detaljerade beskrivningar av översiktsplanens inriktningar, förslag och hänsyn beskrivs. Där det är tillämpligt redovisas rekommendationer och konsekvenser. I kapitlet **Hänsyn** redovisas i även regler, det vill säga bestämmelser som gäller inom området, tillsammans mer rekommendationer. Se format i faktaruta till höger.

Lokala miljömål och Energi- och klimatplan är kommunala underlag som har arbetats in i Översiktsplanen.

Översiktsplanens kapitel

Kapitel: Aspekt

Underkategori

Definition: Avsnittsbeskrivande text

Undertyp

Definition: beskrivande text

REKOMMENDATIONER (REGLER)

- I punktform

KONSEKVENSER

- I punktform

Definitioner

Vissa termer och begrepp som återkommer genomgående eller återfinns i kartformatet förklaras nedan. För definitioner av övriga begrepp enligt Boverkets förslag till ÖP-modell hänvisas till Boverkets hemsida.

Nivå

Nivå anges för att tydliggöra ett objekts eller funktions roll på olika geografiska nivåer: regional, kommunal eller lokal.

Tidshorisont

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge ca 20 år framåt i tiden. För att etappindela planen används följande tidshorisonter:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller planerade innan översiktsplanen åter måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Inom denna tidshorisont avses sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna bli påbörjade eller planlagda inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Detta visar en framtidsbild för ett önskat läge vid översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Planeringshorisonten på 20 år innebär att nya områden för bostäder och verksamheter som kan täcka behovet de närmsta 20 åren föreslås i översiktsplanen. Översiktsplanens strategier och målbild har också ett än mer långsiktigt perspektiv, vilket innebär att den bebyggelsestruktur som visas i översiktsplanen ska vara lämpad för fortsatt utbyggnad i kommunen även bortom planeringshorisonten.

Täthet

I de fall en särskild strävan finns efter relativt tät eller gles bebyggelse, såväl för stadsmässig bebyggelse som för bebyggelse på landsbygden, kan täthet (tät/gles) användas. Det är ett relativt begrepp som anpassas efter ortens eller bygdens storlek och karaktär.

Rekommendationer

I översiktsplanen beskrivs kontinuerligt vilka kvaliteter kommunen vill uppnå i ett område, om det finns förhållanden som särskilt ska beaktas, etc. I punktform ges vägledning för detaljplanering och för prövning av bygglov och andra tillståndsärenden som rör mark- och vattenanvändning.

Utvecklingsstrategi

Långsiktig strategi för kommunens utveckling i grova drag

Vision Växtkraft

Översiktsplanens mål och strategier utgår från kommunen vision *Växtkraft*, från 2009. Enligt visionen ska Herrljunga kommun år 2020 ha en befolkning om 10 000 invånare, samt vara ett samhälle:

- där det är ”gott att leva”,
- som tagit flera steg närmare en långsiktigt hållbar kommun,
- med en tydlig och välkomnande VI-känsla i kommunen och
- med ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv

Våga Vilja Växa

Fysisk planering kan i olika grad påverka framgången för visionens olika delar. Översiktsplanen är i sin helhet ett strategiskt verktyg för visionens förverkligande, men främst genom **Utvecklingsstrategin** som redovisar kommunens långsiktiga intentioner i grova drag. I detta kapitel lyfts områden, platser och stråk fram dit kommunen vill kanalisera utvecklingsinsatser för att nå visionen, liksom särskilt viktiga samband och de områden som i ett översiktligt perspektiv har de största natur- och rekreativsvärdena.

Utgångspunkter för utvecklingsstrategin

Kommunen och landskapet

Herrljunga kommun omfattar ca 500 km². Landskapet i kommunen är relativt flackt med små nivåskillnader. De lägsta höjderna finns i de nordvästra delarna och högsta i de södra delarna. Från norr till söder förändras höjden från ca + 100 meter (RH2000) till ca + 250 meter. Västra stambanan avgränsar den stora västgötsläätten i kommunens nordvästra del. Här dominerar den bördiga öppna jordbruksmarken. Landskapet i övriga delar av kommunen har en småbruten karaktär som växlar mellan öppna ängs- och hagmarker och partier bevuxna med löv- och barrskog. I kommunens södra delar mot sydsvenska höglandet förekommer de högsta partierna. Här dominerar skogsmarker, mossar och myrmarker. Det största mossområdet utgörs av mosskomplexet Ramlamossen i nordost mot Falköpings kommun.

I kommunens södra del finns några mindre sjöar varav Sandsken och Sämsjön är de största. Ån Nossan är det största vattendraget som flyter genom kommunen från söder till norr och genom Herrljunga tätort och vidare genom jordbruksmarken mot Dättern via Vårgårda, Essunga och Grästorps kommuner.

Kommunen i regionen

Herrljunga kommun är en del av Västra Götalandsregionen. Regionen har bland annat som uppgift att ansvara för sjukvården, att främja tillväxt och hållbar utveckling inom områden som näringsliv, kultur, miljö, infrastruktur, utbildning och turism samt att ansvara för kollektivtrafiken. Regionen är uppdelad i fyra administrativa delregioner, där Herrljunga ingår i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund. Övriga är Skaraborgs, Fyrbodals och Göteborgsregionens kommunalförbund.

Älvsborgsbanan och Västra Stambanan är regionala stråk som har stor betydelse för att binda ihop Herrljunga med andra delar av regionen, främst Borås vid Älvsborgsbanan och Vårgårda-Alingsås-Göteborg utefter Stambanan. Genom de båda stråken nås en stor arbetsmarknad för ut- och inpendlare i kommunen. Stråken har också stor betydelse som länkar till orter med eftergymnasial utbildning och specialiserad sjukvård. Vägnätet i Herrljunga kommun utgörs av länsvägar och mindre allmänna vägar. Avsaknaden av större väg medför att Herrljunga kommun inte har något större flöde av genomresande vägtrafikanter. Väster om kommungränsen passerar väg E20, som via Lv 181 är en viktig förbindelse mot Göteborg och Stockholm.

Befolkning

Nuläge, utveckling och mål

I slutet av år 2016 hade Herrljunga kommun ca 9 400 invånare med en positiv befolkningsutveckling. Herrljunga kommun är med sina goda kommunikationsmöjligheter centralt beläget i Västra Götaland med närhet till flera större städer. I globaliseringens och urbaniseringens spår söker sig allt fler människor mot storstäder, vilket för vår region handlar om Göteborg. Göteborgs dragningskraft har inneburit en ökad befolkningsmängd för kranskommunerna, en utveckling som förväntas fortsätta.

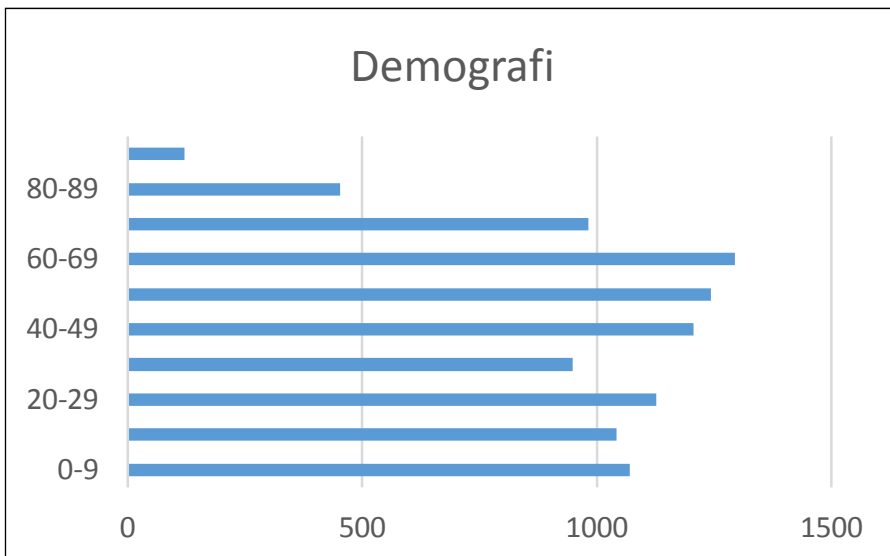
Herrljunga kommun är beläget inom ett rimligt pendlingsavstånd från Göteborg. Detta tillsammans med kommunens rika natur och goda samhällsservice gör kommunen till en attraktiv plats för människors bosättning. De yttre förutsättningarna tillsammans med en god planering av boendemiljöer, både i tätorterna och på landsbygden, bedöms ge förutsättningar för att nå målet om 10 000 invånare år 2020. Med en fortsatt befolkningsökning i samma takt efter år 2020 är det rimligt att anta att invånarantalet kommer uppgå till ca 11 500 inom översiktsplanens tidshorisont år 2035.

Befolkningssammansättning

I kommunen finns två större tätorter, Herrljunga och Ljung-Annalund. Drygt hälften av kommunens invånare bor i de båda tätorterna, resterande del bor i mindre orter eller på landsbygden. Antalet invånare har de senaste decennierna varit i stort sett oförändrat, de senaste åren syns dock en viss ökning av invånarantalet.

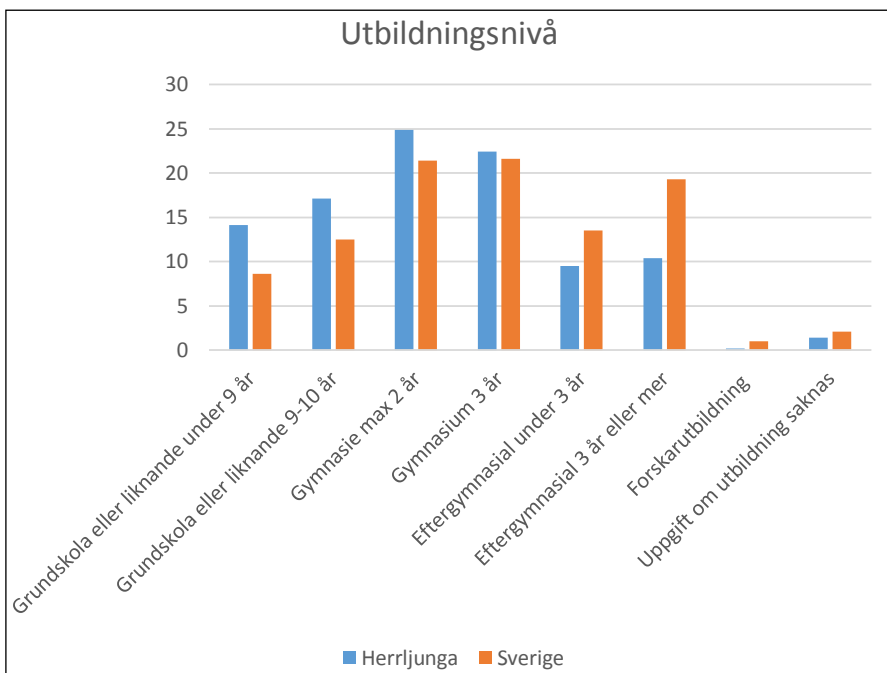
Skolavslutning i Herrljunga

Källa SCB, 2015

Medelåldern för kommunens befolkning är 43,4 år, vilket är högre än riksgenomsnittet på 41,2 år.

Den höga medelåldern hänger främst samman med en stor befolkningsandel i övre medelåldern/pensionsålder 45-70 år samt med att andelen i familjebildande ålder 30-40 år är förhållandevis liten. Vidare är andelen barn och unga 0-20 år relativt stor, om än inte i samma härad som de allra största grupperna.

Källa SCB, 2015

Snittinkomsten år 2014 för arbetsföra invånare och pensionärer var 253 000 kr vilket kan jämföras med riket där snittinkomsten var 283 000 kr.

Utbildningsnivån i Herrljunga kommun är generellt lägre jämfört med riket. Exempelvis är andelen invånare med eftergymnasial utbildning betydligt lägre i Herrljunga kommun än jämfört med riket.

Bostäder

Idag råder bostadsbrist i Herrljunga kommun, framförallt saknas hyresrätter i tätorterna.

Med en befolkningsutveckling som kan förväntas uppgå till ca 11500 invånare år 2035 behövs det mellan åren 2020-2035 byggas ca 750 nya bostäder. Detta innebär att det behövs ca 50 nya bostäder per år, vilket är i enlighet med Herrljunga kommuns antagna *Riktlinjer för bostadsförsörjning*.

Boendemiljöer i Herrljunga tätort

Herrljunga kommun är den största arbetsgivaren i kommunen

Bostadsförsörjningsprogram

Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning är ett separat ärende som arbetats fram samtidigt som översiktsplanen. Riktlinjerna beslutades av Kommunfullmäktige i april 2016. Huvuddragen i riktlinjerna med störst relevans för den fysiska planeringen sammanfattas nedan:

Rekommendationer för bostadsförsörjning

- Bostadsbyggande ska i huvudsak ske i kommunens tätorter och småorter.
- Bostadsbyggande på landsbygden ska i huvudsak ske i närhet av annan bebyggelse, kollektivtrafikhållplatser, skolor.
- Nya bostäder ska planeras inom gång-/cykelavstånd till tågstation.
- Nya bostäder planläggs i lägen där gång- och cykel utgör det effektivaste transportmedlet till lokala målpunkter.
- Lokalgator planeras så att en nätverksstruktur bildas för fotgängare.
- Bostäder bör blandas med icke störande verksamheter.
- Livsstilsboenden och andra typer av nischade boendialternativ ska främjas.
- Vid planläggning för nya bostäder och vid bygglovsprövning ska hänsyn tas till eventuell påverkan på skyddade områden.
- Skyddade områden och andra grönområden och natur- och kulturmiljöer ska ses som en resurs för invånarens rekreation och integreras i relevanta planområden för nya bostäder.
- Bostadsområden ska lokaliseras med närhet till service för att minimera framtida transportkostnader för samhället såsom hemtjänst, skolskjuts och i samband med drift och underhåll. Bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning ska ha hög tillgänglighet och ligga i närheten av kommunikation.
- Markvärdet ska vid planläggning och exploatering tas till vara så att platsens ekonomiska potential används effektivt.

Näringsliv och arbete

Näringsliv och företagande i kommunen

Inom Herrljunga kommuns gränser fanns år 2015 totalt 4193 arbetstillfällen med Herrljunga kommun som största arbetsgivare. De största näringarna var tillverkning och utvinning (1473 personer), vård och omsorg (491 personer), utbildning (459 personer), jordbruk och skogsbruk (342 personer) och byggverksamhet (313 personer).

Arbetsmarknad

År 2015 var arbetslösheten (åldrarna 15-74 år) 6,9 % i Herrljunga kommun att jämföra med rikets 7,4%. Sysselsättningen bland befolkningen (åldrarna 15-74 år) var år 2015 67,3% i Herrljunga kommun, att jämföra med rikets 66,6%.

Arbetsrelaterad in- och utpendling

In- och utpendlingen till/från Herrljunga kommun sker genom resor med tåg, bil eller buss. De viktigaste tågstråken ur in- och utpendlings-synpunkt är Västra stambanan, Älvsborgsbanan och Kinnekullebanan. Särskilt viktiga pendlingstråk för in- och utpendling med bil, buss eller yrkestransporter är vägarna 181, E20, 183 och 2516.

De allra flesta som jobbar i Herrljunga kommun bor i kommunen. Arbetspendlingen ut från Herrljunga kommun är något större än arbetsinpendlingen in till kommunen.

Den enskilt största utpendlingskommunen är Borås. Samtidigt sker en stor pendling i stråket mot Vårgårda, Alingsås och Göteborg som tillsammans står för ca 40% (699 personer) av utpendlingen.

Inpendling till Herrljunga kommun sker främst ifrån Göteborg, Alingsås och Vårgårda, som tillsammans står för ca 33% (426 personer) av all inpendling. Därefter följer inpendling från Vara och Borås med ca 15% (200 personer) vardera.

Översiktsplanens mål för hållbarhet

Hållbar utveckling

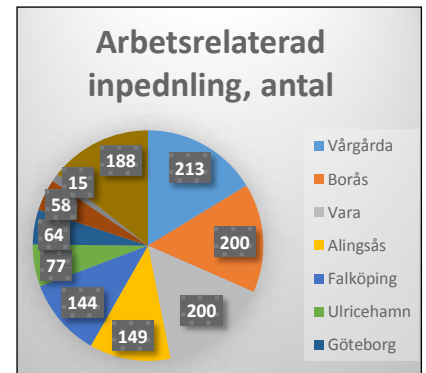
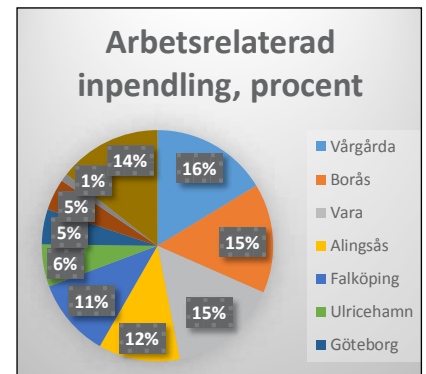
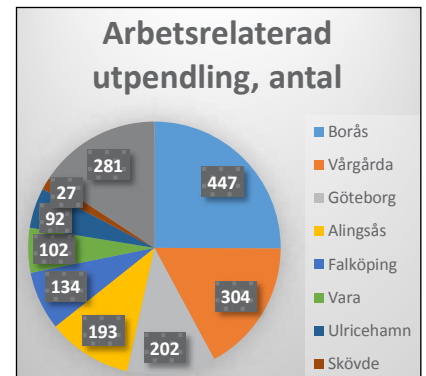
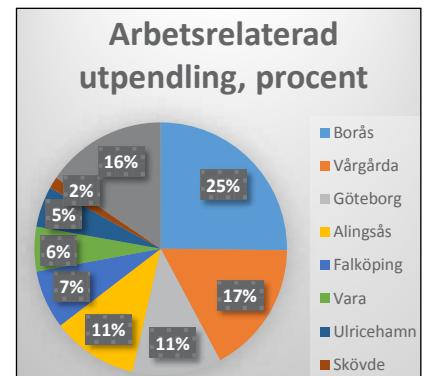
Begreppet *Hållbar utveckling*, är centralt i översiktsplanen. För att det ska vara möjligt att nå en hållbar utveckling krävs en robust struktur och en långsiktig planering som tar hänsyn till sociala, miljömässiga och ekonomiska faktorer. Kommunen tolkar begreppet hållbar utveckling som:

- ett samspel mellan tre dimensioner; den sociala, den ekologiska och den ekonomiska,
- att de tre dimensionerna ska vägas samman,
- att det långsiktiga perspektivet med nästkommande generationer i åtanke ska vara i fokus.

I Herrljunga kommuns lokala miljömål (2014) vägs dimensionerna enligt punkt två samman enligt följande modell:

”den ekologiska/miljömässiga hållbarheten anses överordnad den sociala och ekonomiska därför att den första utgör förutsättning för de två andra”.

I översiktsplanen tillämpas en vidareutvecklad version av definitionen från de lokala miljömålen där ekologin/miljön beskrivs som förutsättning eller *ramen*, ekonomin som *vägen* och den sociala dimensionen som *målet* – vilket stämmer väl överrens med kommunens visionsmål.

Källa SCB, 2015

Mål för hållbarhet - miljömässig, ekonomisk och social

Miljömässig hållbarhet

RAMEN

Ur lokala miljömål: *”byar och tätorter planeras och bebyggs på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och en god hälsa kan främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig samt gynnas vid planering och byggande”*

- Tätorter förtätas för att behålla och utveckla fördelarna med ett nära samhälle, med tågstationen som nav
- Den mänskliga skalan är utgångspunkt i tätorter
- Parker och grönområden bevaras, tätortsnära natur värderas utifrån dess betydelse för rekreation, människors hälsa och för biologisk mångfald
- Energisnål och klimatanpassad byggnation ökar och kommunens egen produktion är hållbar

Ur lokala miljömål: *”natur- och kulturvärden tas till vara och utvecklas”*

- Naturvärden beaktas och utvecklas i planeringsprocessens alla skeden
- Kulturmiljöer och andra kulturhistoriska värden ses som en resurs i planeringsprocessen

Ekonomisk hållbarhet

VÄGEN

Herrljunga kommuns övergripande visionsmål är att vara 10 000 invånare år 2020, för att det innebär en ökad ekonomisk robusthet genom dels ökade skatteintäkter, dels ökat kundunderlag men också berikande i form av vidgade kunskaper, erfarenheter och kontakter.

- Herrljunga erbjuder så attraktiva boendalternativ att kommunen kan locka inflyttare från övriga regionen och skapa ett positivt flyttningsnetto
- Kommunen har en tillräcklig utvecklingsberedskap med resurser för hela samhällsbyggnadsprocessen med aktuella planeringsunderlag och proaktiv strategisk planering

För att ha möjlighet att förverkliga kommunens vision krävs också en välskött kommunal ekonomi.

- Bostäder är lokaliserade med hänsyn till befintligt/planerat serviceutbud så att underlag för detta upprätthålls.
- Markanvändning i tätorter optimeras och exploateringsgrad anpassas efter lägets potential

Social hållbarhet

MÅLET

Med orden ”Lagom, lugnt och lantligt” beskrivs kommunens första inriktningsmål ”Där det är gött att leva” – ”människor i kommunen lever inte bara ett längre utan även ett bättre och friskare liv”. Tredje inriktningsmålet ”Med en tydlig och välkomnande VI-känsla” betonar vikten av sammanhållning och öppenhet för ett hållbart samhälle.

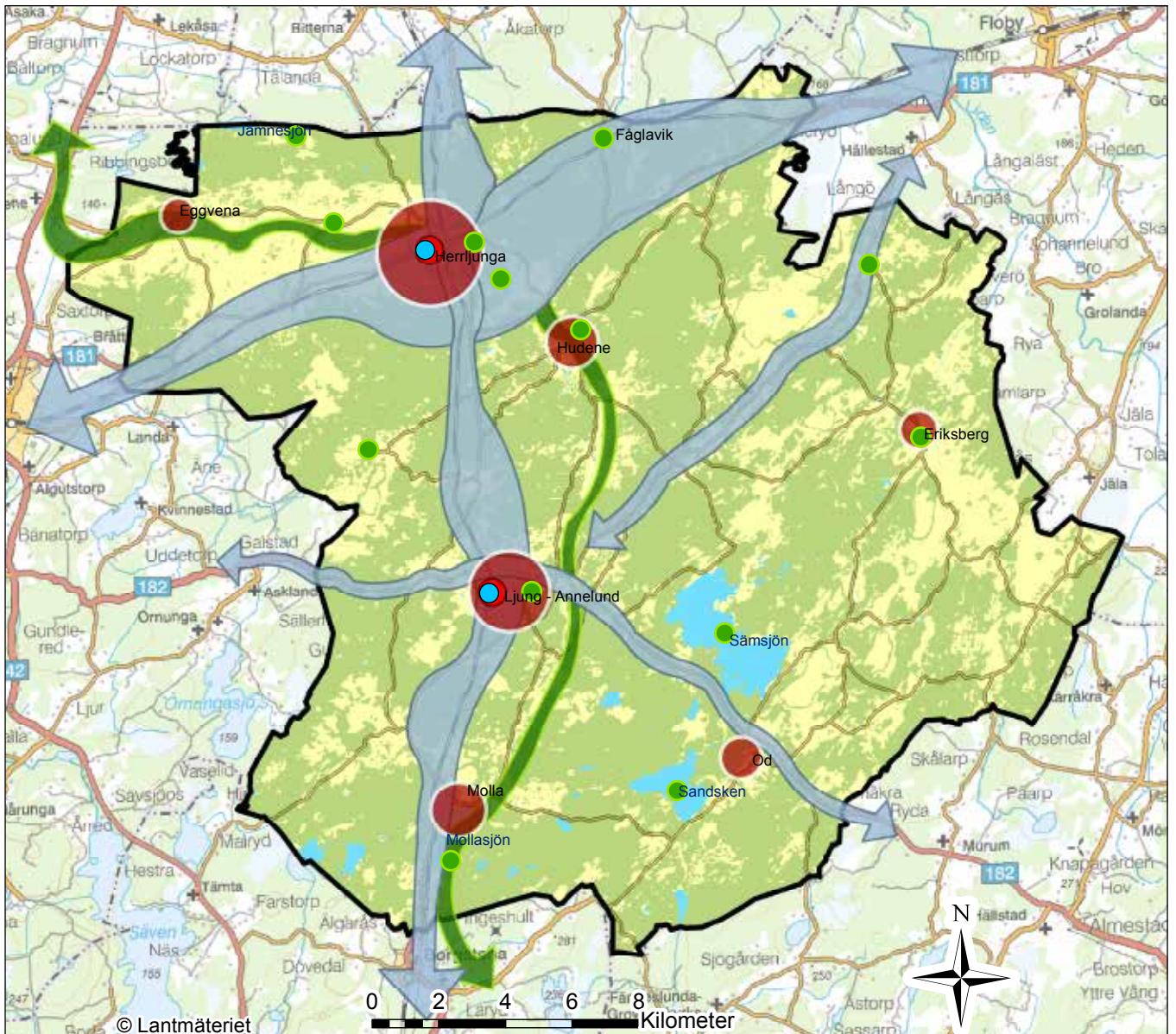
- Kommunens invånare och besökande har goda möjligheter till rörelse i vardagen
- Boende och besökande i kommunen har många chanser att mötas och interagera med varandra

Genom undertecknande av avsiktsförklaring ”För ett Jämställt Västra Götaland 2014-2017” samt en samverkansöverenskommelse med polismyndigheten arbetar kommunen för ett jämställt och tryggt samhälle, detta integreras i den fysiska planeringen med följande målområden för bostadsplaneringen:

- Det offentliga rummet är tydligt definierat och tillgängligt för alla individer och samhällsgrupper
- Den byggda miljön är väl omhändertagen och befolkad och trygg större del av dygnet
- Platser som kan upplevas som otrygga blir färre i takt med förnyelse och nyexploatering

Herrljungas strukturbild

Herrljunga kommuns strukturbild illustrerar på ett övergripande sätt hur kommunen på ett hållbart sätt kan nå visionen *Växtkraft*. Utvecklingsstrategin kan sammanfattas som en strävan att bygga vidare på de styrkor som redan finns; att utveckla befintliga orter och byar, förstärka befintliga transportsamband och utveckla viktiga gröna och blå samband. Strategin syftar till att ge förutsättningar för en god hushållning med resurser och en bra grund för att utveckling och tillväxt ska kunna ske på ett kostnadseffektivt sätt.

Utvecklingsstrategi

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Kärna, Bebyggelse
- Värdekärna, Natur och rekreation
- Utvecklingsområden, Bebyggelse
- Transportsamband
- Grönt samband

Övergripande utvecklingsstrategi

Bebyggelse

Enligt strukturbilden ska bebyggelseutveckling koncentreras till tätorterna, till byar med landsbygdsskolor och till platser som pekats ut som områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Inom övriga delar av kommunen är inriktningen främst fortsatt brukande av mark och skog, naturvård, friluftsliv och besöksnäring, även om viss bebyggelseutveckling kan ske även här.

Strukturen ger förutsättningar för en tillväxt med ca 2000 nya invånare och ca 750 nya bostäder i kommunen inom översiktsplanens tidshorisont. Bedömningen är att en tredjedel av bostäderna kan tillkomma genom förtätning i Herrljunga tätort, en tredjedel genom utbyggnad i utkanten av tätorten och en tredjedel genom utbyggnad i övriga orter, byar och på landsbygden. Strukturbilden anger även inriktningen för hur kommunen ska växa i ett längre perspektiv, bortom översiktsplanens horisont.

I strukturbilden pekats de centrala delarna av Herrljunga tätort och Ljung-Annalund ut som kärnor. I de båda kärnorna ligger en stor del av kommunens service och bebyggelsen är tätare än övrigt i orterna. Kärnorna är lättillgängliga och har goda förutsättningar för utveckling av en tät och blandad bebyggelse. Centrala Herrljunga har dessutom en mycket strategiskt placering i regionen och kan betraktas som en kärna även i ett regionalt perspektiv.

Transporter och teknisk försörjning

Viktiga transportsamband att bygga vidare på är Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 2516, väg 182, väg 2516 och väg 1848.

Inom kommunen finns två noder, Herrljunga station och Ljungs station. Noderna är viktiga knutpunkter i transportsystemet och har därför stor betydelse för bebyggelseutvecklingen.

Natur och rekreation

Det grön- blå stråket längs Nossan är betydelsefullt både ur ekologisk och rekreativ synvinkel och ska stärkas. Utveckling av grönstrukturer längs Nossan kräver god samverkan över kommungränserna.

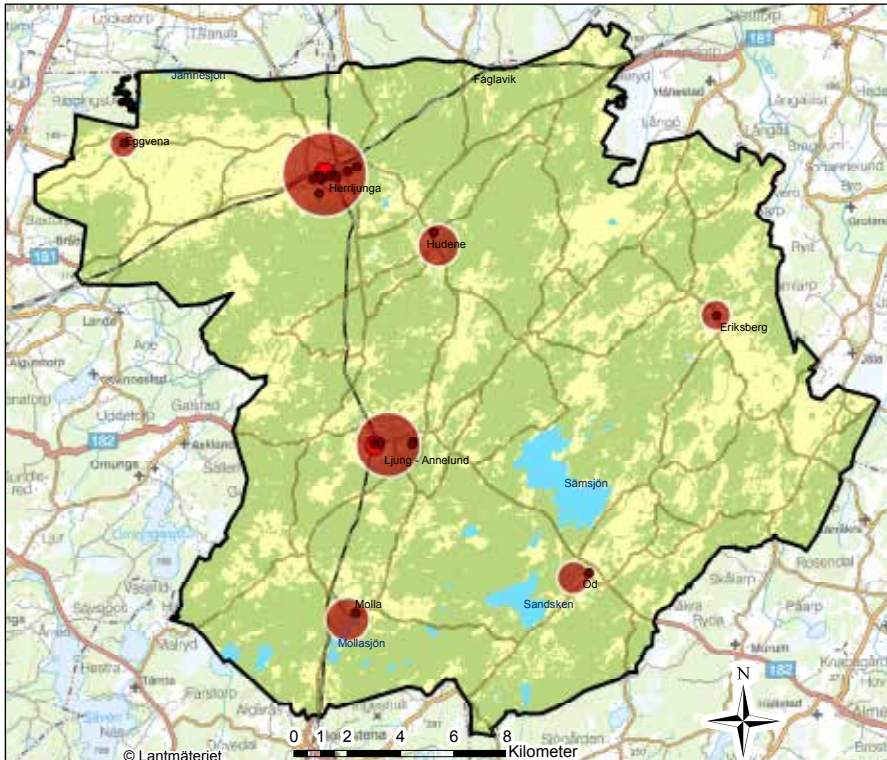
I kommunen finns ett stort antal kulturmiljöer och natur- och friluftsområden. Dessa är viktiga att värna och utveckla tillsammans med transportsamband, så att invånare och besökare får tillgång till kommunens rika utbud av rekreationsområden och andra besöksmål.

Fördjupning av strukturbilden

Strukturbilden ger stöd vid prioriteringar av resurser och satsningar i den fysiska miljön, men även i verksamheter som påverkas av att den fysiska miljön förändras.

I följande avsnitt fördjupas strukturbilden och utvecklingsstrategier för *Bebyggelse*, *Transporter och teknisk försörjning* samt *Natur och rekreation*. I kapitlet Tematiska delar visas även mer detaljerade kartor med strategier för utveckling av orterna *Herrljunga*, *Ljung-Annalund* och *Hudene*.

Utvecklingsstrategi för bebyggelse

Utvecklingsstrategi - Bebyggelse

- Kärna
- Viktig funktion
- Utvecklingsområden

Kärnor

En kärna är ett område där många funktioner samlas och som har särskilt stor betydelse för kommunens framtida utveckling. I kommunen finns två kärnor, de centrala delarna av Herrljunga tätort runt stationsområdet och de centrala delarna av Ljung-Annalund runt järnvägsstationen.

Kärnan i Herrljunga tätort har stor betydelse för offentlig och kommersiell service, näringsliv, boende, pendling och annat resande på kommunal nivå. Kärnan har även betydelse som en järnvägsknutpunkt och mötesplats på regional nivå.

Kärnan runt järnvägsstationen i Ljung-Annalund har betydelse för service och tillgänglighet ur ett kommunalt perspektiv.

REKOMMENDATIONER FÖR KÄRNOR

- Kärnorna ska utvecklas med brukarperspektivet i fokus. Analyser av rörelser, tillgänglighet, funktioner och behov bör göras i samband med planering i kärnorna.
- Kärnornas potential som motor för en hållbar utveckling bör tas till vara genom planering som gagnar hållbart resande. Exempelvis bör gång- och cykelsamband utvecklas, resamband och byten förenkla och bebyggelse som stöder ökat resande med kollektivtrafik främjas.
- Planprogram och gestalningsprogram bör tas fram för kärnorna och anslutande utvecklingsstråk- och områden.
- Exploateringsgraden i kärnorna ska öka genom förtätning. En blandning av olika funktioner ska eftersträvas i kärnorna.

Viktiga funktioner - service av betydelse för bebyggelseutvecklingen

Bebyggelse som skolor, kommunhus, vårdcentraler, bibliotek och äldreboenden har stor betydelse för kommuninvånarnas tillgång till service. Bostäder bör planeras med närhet till service. Utvecklingsbehovet för enskilda funktioner kan behöva beaktas särskilt i vid förnyelse. Huvuddelen av servicen i kommunen ligger i Herrljunga och Ljung-Annalund. Utanför tätorterna finns flera skolor och förskolor som har betydelse för en levande landsbygd.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten av bebyggelse som har betydelse för invånarnas tillgång till service ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av servicefunktioner ska föregås av en analys av tillgänglighet och behov i ett långsiktigt perspektiv.

Utvecklingsområden

Utvecklingsområden är dels befintlig bebyggelse där kommunen vill se en utveckling eller förtätning, och dels nya områden där det finns goda förutsättningar för utveckling av en tätort eller by. Viktiga kriterier för avgränsning och placering av utvecklingsområden är närhet till service och noder i transportsystemet. I tätorterna utgår utvecklingsområdena generellt från närhet till tågstation. På landsbygden är utvecklingsområden knutna till befintliga skolor eller närhet till tågstation. I strukturbilden pekas Herrljunga, Ljung-Annalund, Hudene, Molla, Od, Eriksberg och Eggvena pekas ut som utvecklingsområden.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

- Utvecklingsområden är prioriterade för ny bebyggelse.
- Inom större utvecklingsområden ska en analys göras tidigt i planeringsprocessen där behovet av service, exempelvis skolor och förskolor, utreds.

Utvecklingsstråk

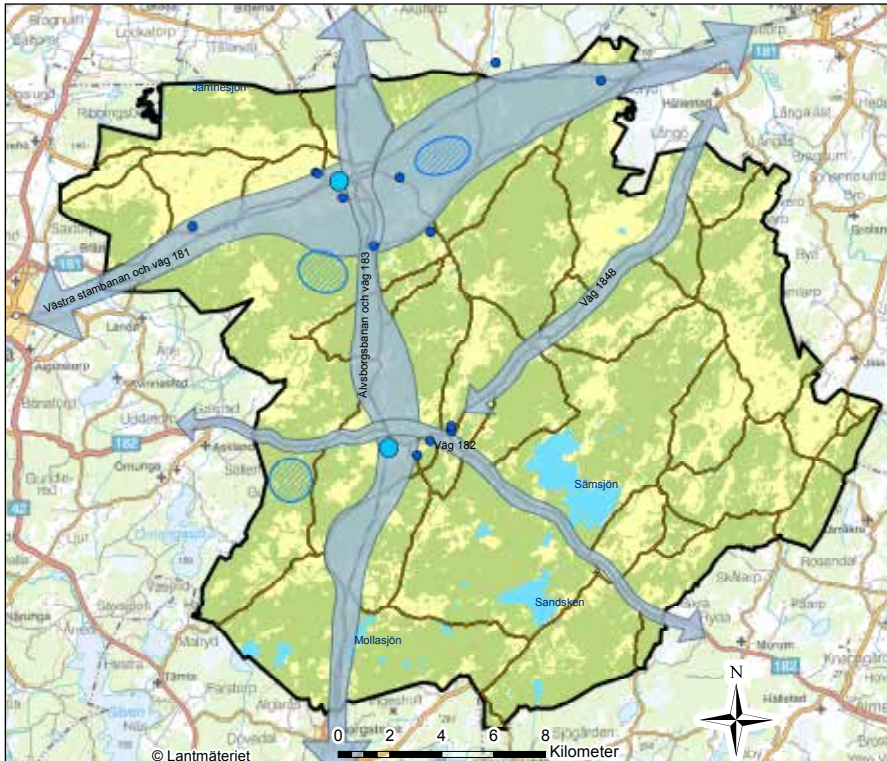
I strategikartorna för tätorterna visas utvecklingsstråk där bebyggelseutvecklingen ska prioriteras, exempelvis i syfte att knyta samman orten, utveckla en sammanhängande miljö eller förbättra förutsättningarna för kollektivtrafik. Se vidare kapitlet [Tematiska delar](#).

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för bebyggelse bedöms:

- Stärka sociala värden såsom trygghet och stolthet genom mer folkliv och rörlighet över större del av dygnet samt ökat serviceutbud.
- Stärka stråken för fotgängare och cyklister och stärka kollektivtrafiken i kommunen vilket kan ge förutsättningar för en överflyttning från bilresande till gång, cykel och kollektivtrafikresande. Större andel resor till fots, med cykel och kollektivtrafik kan ge minskade utsläpp från trafik med såväl lokala som globala miljövinster som följd.
- Ge förutsättningar för en resurseffektiv planering, där befintlig service och infrastruktur kan nyttjas. Ge ökat markvärde i tätorternas kärnor.
- Bebyggelseutveckling i utkanten av orterna innebär att obebyggd mark behöver tas i anspråk. Områdena utgörs dels av högklassig jordbruksmark, dels av skog med vissa natur- och kulturvärden samt värden för friluftslivet. Se vidare under [Användning](#).

Utvecklingsstrategi för transporter och teknisk försörjning

Utvecklingsstrategi - Transport och teknisk försörjning

- Nod
- Viktig funktion
- ▨ Utvecklingsområde Vindbruk
- ▨ Transportsamband

Långsiktig trafikstrategi

- Utveckla strukturer för hållbart resande lokalt och regionalt:
  - lokalt främjas gång- och cykeltrafik, regionalt främjas tågtrafik
  - vid planering för transport och trafik tillämpas hela-resanperspektiv
- Eftersträva ett tillgängligt transportsystem med social inkludering för långsiktig hållbarhet:
  - alla samhällsgruppers rätt till rörelsefrihet och samhällsdeltagande på lika villkor ska beaktas
  - alla i kommunen ska ha tillgång till ett busutbud av kollektivtrafik, exempelvis Närtrafiken
- Trafikseparering tillämpas olika beroende på sammanhang:
  - i tätortsmiljöer samsas bilister och cyklister, vilka separeras från gående
  - utanför tätort samsas gående och cyklister, vilka separeras från motortrafiken
- Gatunätverket i tätorter ska vara lättorienterat med ett minimum av återvändsgränder:
  - maskvidden (avståndet mellan länkar/korsningar) ska vara lägst för gående, därefter cykelnätet och kollektivtrafiken och högst för bilnätet.

Noder

Noder är viktiga knutpunkter i transportsystemet där byte mellan transportslag eller omlastning sker. Det finns två noder i kommunen, *Herrljunga station* och *Ljung station*.

REKOMMENDATIONER FÖR NODER

- Nodernas funktion som resecentra ska stärkas i samverkan med Trafikverket och regionen genom Västtrafik.
- Noderna ska vara eller göras tillgängliga för alla resenärsgupper och erbjuda väderskydd. Noderna ska utvecklas med fokus på tillgänglighet, trygghet, trivsel, orienterbarhet och design.
- Vid noderna ska pendelparkering finnas för cykel och bil, där cykelparkeringar med tak ska ligga närmast nodens centrum. Bilparkeringar bör placeras längs med spåren för att utnyttja den annars svåransända marken.

Transportsamband

Transportsamband är förbindelser som är särskilt viktiga för att skapa, förbättra eller upprätthålla en god tillgänglighet, och dit investeringar i transportinfrastruktur och vidareutveckling av kollektivtrafiken bör kanaliseras. Kartan illustrerar schematiskt behovet av att utveckla eller stärka ett samband. Transportsambanden redovisas transportslagsövergripande, dvs vägar och järnvägar redovisas tillsammans. Endast de transportsamband där en större förändring föreslås visas i kartan.

Kommunens viktigaste järnvägsförbindelser är Västra Stambanan och Älvsborgsbanan som möts i Herrljunga tätort. Även Jönköpingsbanan och Kinnekullebanan är betydelsefulla för Herrljunga då de direkt bidrar till resandeunderlaget för noden Herrljunga med dagens trafikupplägg.

De vägar som har störst betydelse för kommunen är väg 181, 183, 2516, 182, 1927 och 1848.

REKOMMENDATIONER FÖR TRANSPORTSAMBAND

- Kommunen ska arbeta aktivt i regionalpolitiska forum för att lyfta fram utpekade transportsamband i den regionala planen.
- Kommunen ska medverka till att utredningar påbörjas för föreslagna ut- och ombyggnader av vägnätet i kommunen. Kommunen ska driva på och medverka i kommande utredningar, exempelvis åtgärdsvalsstudier som berör utpekade transportsamband.
- Utveckling av utpekade transportsamband ska prioriteras enligt följande: Västra Stambanan, Älvsborgsbanan, väg 181, väg 183, väg 1927 och väg 2516. Av utpekade vägar ska väg 181 särskilt prioriteras.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för teknisk försörjning

Avloppsreningsverk, vattenreningsverk, vattentorn, återvinningscentraler, fjärrvärmeverk, ställverk och brandstationer är exempel på tekniska anläggningar som är betydelsefulla för den tekniska försörjningen.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Förnyelse i närheten tekniska anläggningar ska ske med hänsyn till dess nuvarande användning och framtida utvecklingsbehov.
- Lokalisering eller omlokalisering av en teknisk anläggning ska föregås av en analys av behov, funktion och tillgänglighet i ett långsiktigt perspektiv.
- Antalet snabblandande laddstationer för elbilar har ökat i regionen. Det vore positivt om kommunens noder, Herrljunga och Ljung-Annalund på sikt fick tillgång till sådana laddstationer.

Utvecklingsområden

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft.

REKOMMENDATIONER FÖR UTVECKLINGSSOMRÅDEN

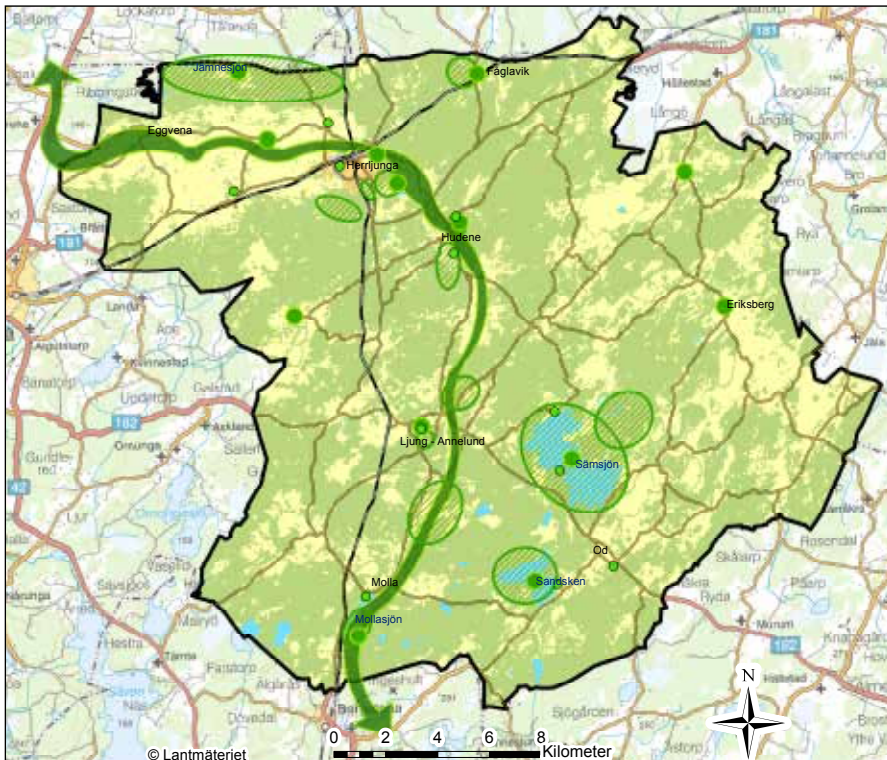
- Inom områdena för vindkraft får inga åtgärder vidtas som kan försvåra utbyggnaden av vindkraftanläggningar.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för transporter och teknisk försörjning bedöms:

- Ge förutsättningar för effektivare transporter och högre tillgänglighet i transportsystemet vilket kan ge både ekonomiska och miljömässiga vinster.
- Stimulera till ett hållbart resande när noder i kollektivtrafiken utvecklas.
- Öka socialt utbyte när fler reser tillsammans. Ge förutsättningar för stärkt identitet för lokalsamhället när noder stärks och utvecklas.
- Möjliggöra utökad produktion av icke fossilberoende el från vindkraft. Utbyggnad av vindkraft bedöms samtidigt innebära påverkan på landskapsbilden samt intrång i skog och våtmarker.
- Öka möjligheterna till kommersiella och kulturella etableringar runt noder.
- Medföra risk för påverkan på natur- och kulturvärden vid nylokalisering av nya vägar. Samtidigt bedöms bullerstörningar, lokala utsläpp och säkerhetsrisker minska vid omlokalisering av vägarna 181, 183 och 1927. Se vidare under Användning.
- Ge god förutsägbarhet och säkrare investeringar vid etablering av tekniska anläggningar.
- Främja övergången till elbilar, vilket kan ge positiva effekter i form av minskade luftföroreningar och begränsad klimatpåverkan.

Utvecklingsstrategi för natur och rekreation

Utvecklingsstrategi - Natur och rekreation

- Viktig funktion
- Värdekärna
- ▨ Natur och rekreation
- Grönt samband

Värdekärnor

Värdekärnor för natur och rekreation är den del av stora natur- och rekreationsområden där merparten av dess värden är koncentrerade. I kommunen är Mollungens bokskog, Jällbyområdet, Fåglavik, Hudeneområdet, Hackebergsskogen, Föleneområdet, Eriksberg/Mjälldrungaområdet, Sämsjön/Sandskenområdet samt Herrljunga tätort med bland annat Orrholmens föreningsstugor och Haraberget Hembygdspark och Ljung-Annelund med bland annat Tingshuset och friluftsområde värdekärnor för natur och rekreation. Även kommunens kyrkor har stor betydelse för kulturlandskapet och i förlängningen för rekreation och besöksnäring. Kyrkorna märks ut i kartan kulturmiljö i kapitlet Hänsyn.

REKOMMENDATIONER FÖR VÄRDEKÄRNOR

- Utpekade värdekärnor ska värnas och utvecklas, exempelvis genom kommunala och statliga bidrag. Genom att utveckla värdekärnorna stärks områdenas värde för friluftsliv och besöksnäring.
- Tillgängligheten till värdekärnor bör utvecklas, exempelvis genom förbättrade transportsamband med bil och cykel som ökar tillgängligheten till områdena och vandringsleder som binder samman värdekärnor med varandra.
- Värdekärnor ska värderas utifrån deras betydelse som bärare av kommunens tradition och identitet.

Viktiga funktioner - anläggningar av betydelse för rekreation

I kommunen finns flera anläggningar och platser som har betydelse för rekreation, exempelvis idrottsanläggningar som fotbollsplaner och idrottshallar, men även iordningställda badplatser och parker.

REKOMMENDATIONER FÖR VIKTIGA FUNKTIONER

- Anläggningar och platser som har stor betydelse för rekreation ska värnas genom god skötsel och säkerställd tillgänglighet.
- Bebyggelseutveckling nära anläggningar för rekreation ska främjas under förutsättning att ny bebyggelse inte påverkar tillgängligheten eller möjligheten att nyttja anläggningen negativt.

Gröna samband

Gröna samband har stor betydelse både ur rekreativ och ekologisk synvinkel. Sammanhängande gröna samband kan ge förutsättningar för människor att röra sig obehindrat i naturen och de kan ha betydelse som spridningskorridorer för växt- och djurliv.

Nossan har stor betydelse som brå- grönt samband för kommunen. Den ekologiska statusen i vattnet behöver förbättras och de gröna sambanden behöver stärkas kring Nossans stränder som helhet. Dessa åtgärder kräver ett utvecklingsarbete i samverkan med övriga kommuner som ligger längs vattendraget.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNA SAMBAND

- Kommunen ska verka för ett mellankommunalt utvecklingsarbete av de blå- gröna sambanden längs Nossan.
- Gröna samband bör värnas och stärkas där det finns ett sådant behov. Bebyggelse som riskerar att påverka samband negativt ska så långt som möjligt undvikas.

Natur- och rekreationsområden

Inom kommunen finns flera större land- och vattenområden som har stor betydelse för människors rekreation och naturupplevelser samt för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Områdena omfattar även vissa värdefulla kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR- OCH REKREATIONSOMRÅDEN

- Vid utbyggnad inom eller i närheten natur- och rekreationsområden ska en bedömning göras av eventuell påverkan på områdets värden utifrån ett helhetsperspektiv. Bebyggelse som riskerar att påverka områdenas värden negativt ska så långt som möjligt undvikas.
- Kommunen ska verka för att stärka natur- och rekreationsområden genom en aktiv marknadsföring av naturmiljöer och kulturlandskap som besöksmål.

KONSEKVENSER

Utvecklingsstrategin för natur och rekreation bedöms:

- Ge förutsättningar för att utveckla och stärka rekreationsområden och gröna samband i kommunen, vilket kan främja folkhälsa och social gemenskap när fler ges möjlighet att komma ut i naturen.
- Bidra till att utveckla värdekärnor för natur - och rekreation samt förenkla möjligheten att nå dessa, vilket kan ge förutsättningar för en ökad turism.
- Förbättrade gröna samband kan stärka och utveckla spridningskorridorer för flora och fauna, vilket kan bidra till ökad biologisk mångfald och utvecklade ekosystemtjänster.

Användning

Användning av kommunens mark- och vattenområden

Användning av mark- och vattenområden

I kartan *områdesanvändning* redovisas befintlig och föreslagen mark- och vattenanvändning i kommunen. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Stadsbygd

Stadsbygd är områden med bebyggelse av stads- eller tätortsmässig karaktär. Inom stadsbygd finns bostäder samt kontor, handel eller andra verksamheter som kan eller bör ligga nära bostäder, exempelvis skolor.

I användningskartan redovisas tätorterna Herrljunga, Ljung-Annalund och Hudene som stadsbygd. Inom stadsbygd föreslås dels förtätning och komplettering inom befintliga bebyggelseområden, dels utbyggnad på hittills obebyggd mark i utkanterna av Herrljunga och Ljung-Annalund. Herrljunga och Ljung-Annalund ska utvecklas som stationssamhällen, med täta och blandade kärnor. Utgångspunkten för planeringen är att bostadsbebyggelse som tillkommer i orterna företrädesvis ska ligga inom gång- och cykelavstånd från stationslägena. Utbyggnadsområdena bör möjliggöra en blandad bebyggelse, för att nå ett mer differentierat bostadsutbud i kommunen.

Bedömningen är att det genom förtätning i Herrljunga tätort kan tillkomma ca 250 nya bostäder. Därefter föreslås utbyggnad i tätortens utkanter. Utbyggnad föreslås dels i obebyggda skogsområden söder om orten, dels på obebyggd jordbruksmark norr om västra Stambanan, på Vreta Gärde mellan Nossan och Vretavägen och på ett område mellan Nossan och Alingsåsvägen. Vilka avvägningar som gjorts i planen för att motivera föreslagen utbyggnad på jordbruksmark beskrivs i faktaruta till höger. Utbyggnadsområdena i tätortens utkanter bedöms totalt rymma ca 250 bostäder.

I Ljung-Annalund föreslås efter förtätning dels utbyggnad mellan Ljung och Annalund som kan knyta samman ortens delar, dels utbyggnad i anslutning till stationsområdet direkt väster om järnvägen. Utbyggnadsområdena i Ljung-Annalund bedöms totalt rymma ca 100 bostäder.

REKOMMENDATIONER FÖR STADSBYGD

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Inom områden med gällande detaljplan ska utbyggnad och förändringar ske enligt respektive detaljplans bestämmelser så länge detaljplanen inte ändras.
- Inom befintlig stadsbygd ska förtätning ske där det är möjligt, i första hand genom ianspråktagande av hårdgjorda ytor, i andra hand genom ianspråktagande av grönytor som har begränsad betydelse för rekreation.
- Bostäder ska ha tillgång till natur- eller grönområden för rekreation inom 600 meter.
- I centrala lägen bör bostäder blandas med andra icke störande verksamheter, såsom handel, service och kontor.

Motiv för föreslagen utbyggnad på jordbruksmark

Enligt planförslaget tas obebyggd jordbruksmark norr om Herrljunga tätort i anspråk för utbyggnad av stadsbygd och för utbyggnad av verksamhetsområdet Ölltorp.

Avvägningar har gjorts i planarbetet där flera allmänna intressen har beaktats och där möjligheten till närrekreation och bevarande av områden med höga natur- och kulturvärden har vägt tungt. Åt söder begränsas utbyggnadsmöjligheterna av områden med höga natur- och kulturvärden samt av skogs- och rekreationsområden med idrottsanläggningar, elljusspår, stigar etc. Sydost om orten ligger Orraholmen, som är ett välbesökt friluftsområde där bland annat Natura 2000- området Orraholmen ingår. Sydväst om orten ligger Remmene, som är ett värdefullt odlingslandskap med en stor mängd fornlämningar och som också omfattar den störande verksamheten vid Remmene skjutfält.

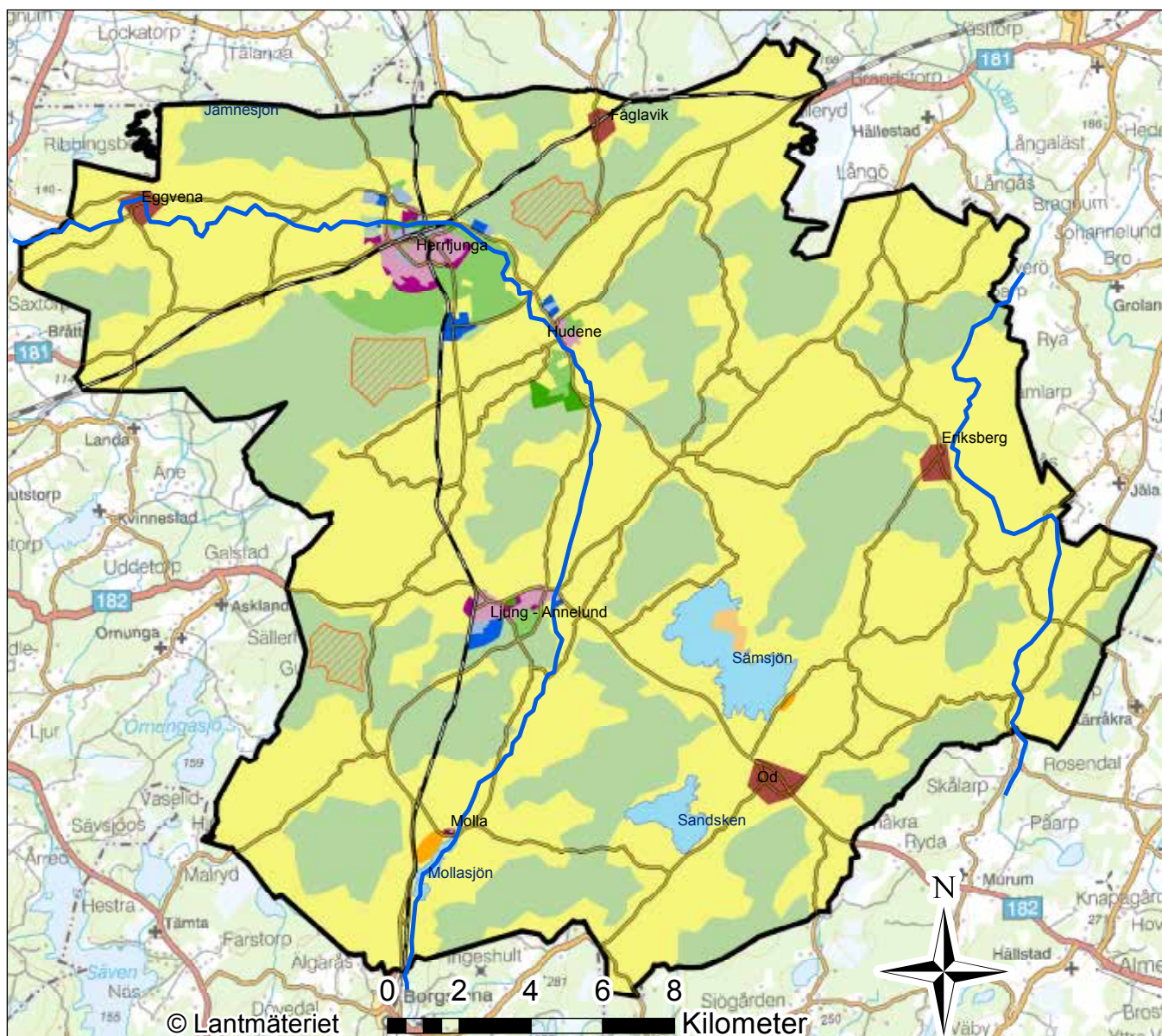
Andra allmänna intressen som vägts in i föreslagen lokalisering av utbyggnadsområden är närheten till Herrljunga station och den offentliga och kommersiella service som finns i kärnan. Målet är att utbyggnad så långt som möjligt ska ske inom gång- eller cykelavstånd från stationsområdet för att underlätta för hållbara resvanor. Även befintlig och planerad infrastruktur har vägts in, där hänsyn behöver tas till framtida sträckning av väg 181 söder om orten och där de norra delarna har fördelar avseende möjligheten att ansluta till det kommunala VA-systemet.

Utbyggnadsområdena på jordbruksmark har avgränsats i storlek utifrån bedömt utvecklingsbehov och annan tillgänglig mark för utbyggnad, för att begränsa de jordbruksytor som tas i anspråk.

- Kvarter ska utformas med tydliga avgränsningar mellan offentliga och privata ytor.
- En god hushållning av mark ska eftersträvas. Vid planering av nya utbyggnadsområden ska ny bebyggelse placeras i direkt anslutning till befintlig för att undvika att orten blir utspridd och osammanhållen med onödigt långa avstånd och ytor utan funktion.
- Utformning av allmänna platser ska göras med stor omsorg och en tydlig och tilltalande stadsmiljö ska eftersträvas. Allmänna platser ska utformas med full tillgänglighet. Såväl fysisk som social tillgänglighet ska beaktas. En analys över risk för exkludering bör göras vid förslag till förnyelse.
- Inom utbyggnadsområden ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Vid förtätning eller komplettering inom befintlig bebyggelse avgörs lämplig dagvattenhantering från fall till fall utifrån de specifika förutsättningarna på platsen.
- Delar av tätorterna är påverkade av buller från trafik på väg och järnväg. Bullerförhållanden ska beaktas vid all planläggning av ny bostadsbebyggelse inom stadsbygd.

KONSEKVENSER FÖR STADSBYGD

- Förtätning och komplettering inom stadsbygd bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv:
  - » Fler bostäder och verksamheter i orterna ger förutsättningar för mer liv och rörelse, vilket såväl kan ge bättre underlag för service som att attraktivitet och trygghet i centrum ökar. I samband med att de centrala delarna av orterna kompletteras ges dessutom incitament till att förnya offentliga miljöer som gator, torg och grönytor i anslutning till den tillkommande bebyggelsen, vilket kan ge positiva följd effekter för stadslivet i och kring centrum.
  - » Komplettering i de centrala delarna av tätorterna bedöms främst ge ett tillskott av flerbostadshus. Eftersom kommunen har en stor andel bostäder i småhus, bidrar byggande av flerbostadshus till ett mer varierat utbud av bostäder med olika upplåtelseformer. En mer varierad bostadsmarknad bidrar till att människor med olika behov och förutsättningar lättare kan hitta en bostad.
  - » Förtätning innebär en god hushållning av mark och är effektivt ur ekonomisk synvinkel. Befintlig infrastruktur och service kan i stor grad nyttjas.
  - » Förtätning på hårdgjorda ytor bedöms inte ge några negativa effekter på naturvärden eller rekreation. Förtätning på grönytor med begränsad betydelse för rekreation kan ge vissa negativa effekter, exempelvis genom att ytornas funktion för infiltration påverkas. Dagvattenhantering och skyfall bör beaktas i den fortsatta planeringen. Ytor som verkar ha begränsade rekreativvärden kan ha stor betydelse för barn och unga. Barn är i hög grad beroende av att ytor för lek och andra aktiviteter ligger nära hemmet eller skolan. Barn och ungas perspektiv bör därför särskilt beaktas i samband med att en mer detaljerad inventering av lämpliga ytor för förtätning genomförs. Översiktsplanens rekommendation om 600 meter mellan bostad och rekreationsområden bör vara vägledande i den fortsatta planeringen.
  - » Delar av de områden där förtätning kan bli aktuellt ligger nära järnväg och väg. Det finns risk att bostäder utsätts för störande trafikbuller. Buller behöver beaktas i den fortsatta planeringen så att en god boendemiljö uppnås.
  - » Förtätning tillsammans med förbättringar i gång- och cykelnätet ger närhet mellan olika funktioner. Tillgängligheten till orternas tågstationer till fots och med cykel förbättras, vilket kan ge förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg. En ökad kollektivtrafik på järnväg ger positiva effekter både lokalt, i form av minskade luftutsläpp, men också för klimatet i stort. Närhet tillsammans med trygga och säkra gång- och cykelvägar är särskilt positivt för barn och unga, som ges större möjlighet att röra sig och nå olika målpunkter i orten.
- Föreslagna utbyggnadsområden inom skogsmark söder om Herrljunga tätort berör till viss del närrekreationsområden. För utbyggnad norrut på Vreta Gärde tas jordsbruksmark i anspråk, se vidare under kapitlet Tematiska delar avsnittet Herrljunga tätort.

Användningskarta - Områdesanvändning

— Grönstråk och Vattenstråk	■ Stadsbygd.Ny/ändrad
■ Grönområde.Ny/ändrad	■ Stadsbygd.Oförändrad
■ Grönområde.Oförändrad	■ Vattenområde.
■ Landsbygd, By.	■ Verksamheter.Ny/ändrad
■ Landsbygd, LIS.Ny/ändrad	■ Verksamheter.Oförändrad
■ Landsbygd, LIS.Oförändrad	■ Vindbruk.
■ Landsbygd.	
■ Natur.Oförändrad	

Verksamheter

Inom verksamhetsområden finns industrier, lager och andra verksamheter som är störande, miljöpåverkande, ytkrävande, som genererar tung trafik eller som genererar stora mängder övrig trafik.

I kommunen föreslås verksamhetsområden i eller i anslutning till Herrljunga, Ljung-Annelund, Hudene samt kring en framtida fyrvägs korsning mellan väg 181 och 183 vid Bergagärde. Merparten föreslås som utökning av befintliga verksamhetsområden, förutom det föreslagna området vid Bergagärde. Föreslagna områden för verksamheter har valts utifrån närhet till infrastruktur och tätorter, närhet till andra verksamheter samt risk för olika störningar. Utökning av det befintliga verksamhetsområdet Ölltorp, norr om Herrljunga tätort, ligger på inom ett område med större sammanhängande jordbruksmark.

REKOMMENDATIONER FÖR VERKSAMHETER

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Lokalisering ska ske utifrån den specifika verksamhetens bedömda alstring av tung trafik, övrig trafik, buller och andra störningar samt personaltäthet och möjligheten att nå arbetsplatsen via kollektiva färdmedel eller med cykel.
- I detaljplanen ska krav ställas på gestaltning med utgångspunkt från verksamhetens läge i landskapet och i förhållande till omgivande bebyggelse;
  - » Vid tätortsnära lokalisering ska hänsyn tas till att verksamhetsområdet utgör en del av orten och att många människor rör sig i området. En hög detaljeringsnivå och mänsklig skala ska eftersträvas i gestaltningen.
  - » Vid lokalisering i anslutning till tätorternas infarter ska särskild vikt läggas vid gestaltning då bebyggelsen och dess närområden annonserar samhället och utgör dess entré.
  - » I anslutning till transportstråk kan en mer storskalig utformning vara lämplig för att förbipasserande med högre hastighet ska kunna uppfatta annonseringen.
- Vid prövning av externhandel ska en analys göras av konsekvenser för näringslivet med tillhörande stadsliv och stadsbild. Externhandel som riskerar att på ett betydande sätt negativt påverka handeln i tätorterna ska inte medges.
- Inom utbyggnadsområden för verksamheter ska dagvatten så långt som möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Verksamheterna bör även i någon mån bidra till lokal energiförsörjning.

KONSEKVENSER FÖR VERKSAMHETER

- Verksamhetsområden föreslås till största delen som utveckling av befintliga områden med god tillgänglighet för transporter och på gång- och cykelavstånd från tätorternas stationslägen.
- Föreslagna verksamhetsområden bedöms inte medföra ökade störningar för boende i någon betydande omfattning. Utvecklingen verksamhetsområdet Ölltorp är dock

beroende av att väg 1927 får en ny sträckning, för att boende runt vägen inte ska utsättas för ytterligare störningar från tung trafik.

- Inga särskilt värdefulla naturområden eller känsliga kulturmiljöer berörs av föreslagen utbyggnad. Viss utbyggnad föreslås på jordbruksmark, se vidare under kapitlet Tematiska delar, avsnittet Herrljunga tätort.

Grönområden

Grönområden som parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, närreklamationsområden samt anlagda områden för fritidsaktiviteter har stor betydelse för livsmiljön i mer tätbebyggda områden. I kommunen finns grönområden inom och i anslutning till orterna Herrljunga, Ljung-Annelund och Hudene.

I Herrljunga tätort består grönområdena av Stadsparken, Haraberget med hembygdspark, Skoghälla med idrottsplats och elljusspår, Or-raholmen friluftsområde med stigar och möjlighet till fågelskådning samt Herrljunga ridklubbs anläggning. I Herrljunga föreslås ett nytt rekreativområde med promenadstråk och eventuellt en badplats längs Nossan genom tätorten.

I Ljung-Annelund finns Tingshusparken vid järnvägsstationen och Himmelsberget med elljusspår. Ett nytt grönområde föreslås i Mörlanda, som knyter samman tätortens delar.

I Hudene ligger Herrljunga golfklubb och Hyberget med hembygdspark.

I kommunen i övrigt finns inga utpekade grönområden. Boende i mindre byar och på landsbygden har god tillgång till en närreklamation i kommunens många naturområden och rika kulturlandskap.

REKOMMENDATIONER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Utpekade grönområden ska värnas mot andra exploateringsanspråk. Förnyelse i anslutning eller närhet till grönområde bör föregås av konsekvensanalys avseende påverkan på grönområde och anpassas för att minimera påverkan.
- Grönområden ska utvecklas med avseende på fysisk och social tillgänglighet. Trygghetsskapande åtgärder som belysning ska främjas.
- Grönområdenas funktion som infiltrationsytor och för lokala ekosystem ska beaktas.
- Parkmiljöer och andra rekreativområden med kulturvärden har stor betydelse för den lokala identiteten och ska värnas.

KONSEKVENSER FÖR GRÖNOMRÅDEN

- Föreslagna grönområden ligger med god tillgänglighet i förhållande till befintliga och planerade bostäder. Utvecklingen av såväl befintliga som nya grönområden bedöms ge positiva effekter för invånarna i form av ökad tillgång till natur- och rekreativområden, förbättrad folkhälsa när möjligheten till fysisk aktivitet ökar och förbättrade möjligheter till möten mellan människor. En varsam utveckling av befintliga parker med kulturhistoriska värden bedöms stärka de historiska värdena och läsbarheten i tätorterna.
- Föreslaget rekreativområde kring Nossan bedöms stärka och utveckla strandvegetationen. Tillsammans med liknande åtgärder längs andra delar av vattendraget kan utvecklingen av grönområdet bidra till ökad biologisk mångfald och förbättrad vattenkvalitet i vattendraget.
- Utveckling av befintliga och nya grönområden innebär investeringar och kostnader både på kort och lång sikt. Investeringar krävs i samband med att grönområden och parker anläggs eller utvecklas och på sikt tillkommer även kostnader för skötsel. I ett vidare perspektiv bedöms samtidigt attraktiva grönområden inom och i anslutning till tätorterna ge positiva ekonomiska effekter, exempelvis genom att orterna blir mer attraktiva för boende och verksamma, fastighetsvärden ökar och besöksnäringen ges möjlighet att växa.
- Utveckling av grönområden bedöms ge positiva effekter avseende möjligheten att hantera effekterna av ett förändrat klimat, exempelvis avseende infiltration och hantering av skyfall och möjligheten till skugga.

Kor på bete

Landsbygd

I landsbygdsområden ingår jordbruksmark, småbruten mark med bostadsbebyggelse, obrukad mark, mindre fritidshusområden och småbyar samt landsbygdsanknutna verksamheter.

Herrljunga kommun har som helhet en tydlig identitet som landsbygdskommun. Ungefär hälften av invånarna bor i tätorterna och den andra hälften på landsbygden. En samverkan mellan *Stadsbygd* och *Landsbygd* måste ske för att kommunen ska förbli en bärkraftig och levande landsbygdskommun. Det är därför nödvändig med utveckling både inom tätortsdelarna och på landsbygden. Mot bakgrund av detta är inriktningen i översiktsplanen att en utveckling av landsbygden ska ske utifrån väl avvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar av bostäder och verksamheter.

Inom kommunens landsbygdsområden finns ett stort antal områden med natur- och kulturvärden. Det småbrutna landskapet är ålderdomligt och småskaligt och har ett värde som kulturlandskap i sin helhet. Det hyser också natur- och kulturvärden på lokal nivå. I odlingslandskapet finns exempelvis småbiotoper, lövskogsområden, äldre träd och fornlämningar. Inom de nordvästra delarna av kommunen utgörs landsbygden av sammanhängande högklassig jordbruksmark. I detta avsnitt ges generella rekommendationer för landsbygd. Byar och LIS-områden behandlas i särskilda avsnitt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD

- Nya enstaka bostäder och mindre bebyggelsegrupper kan prövas utan detaljplan. Bebyggelsen bör placeras så att befintligt vägnät kan nyttjas. Vidare bör bebyggelsen placeras i randen mellan jordbruksmark eller på höjdparter så att jordbruksdriften inte försvåras.
- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas genom enskild eller gemensam anläggning. Normal skyddsnivå gäller i större delen av kommunen, bedömning sker i varje enskilt fall enligt miljöbalken.
- Runt vägar, järnvägar och kraftledningar råder särskilda restriktioner avseende bostäder och annan bebyggelse, se kapitlet [Hänsyn](#).
- Inom landsbygd finns skyddade natur- och kulturmiljöer, riksintresseområden, områden med övriga natur- och kulturvärden samt områden med andra restriktioner som kan påverka möjligheten att bygga inom vissa områden eller som kan behöva beaktas i samband med lokalisering och utformning av bebyggelse, se kapitlet [Hänsyn](#).

Landsbygd - by

Eggvena, Fåglavik, Eriksberg, Od och Molla pekas ut som byar på landsbygden. I Eggvena, Eriksberg, Od och Molla finns skolor, som har betydelse för utvecklingen på landsbygden på en strategisk nivå. Inom och runt dessa tre byar vill kommunen främja en viss bebyggelseutveckling för att bibehålla skolornas funktioner och för att ge förutsättningar för landsbygden att leva vidare.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - BY

- Kompletteringar av bebyggelsen med nya enstaka bostadshus eller verksamheter inom byar kan prövas utifrån allmänna lämplighetsprinciper med särskild hänsyn till natur- och kulturmiljövärden.

Landsbygd - LIS

Med LIS avses landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Enligt PBL kan kommunerna redovisa lämpliga områden i översiktsplanen, där det kan betraktas som ett särskilt skäl att ta strandskyddsområden i anspråk för byggnader, verksamheter, anläggningar eller andra åtgärder som kan bidra till utveckling av landsbygden. Redovisningen ska vara vägledande när dispenser prövas och när strandskyddet upphävs.

Kommunen tog år 2011 fram en LIS-plan för Sämsjön. I LIS-planen pekas flera LIS-områden vid Sämsjöns nordöstra strand ut. Detaljplaner har upprättats för huvuddelen av utpekade LIS-områden och strandskyddet har upphävts i detaljplanerna. Ett område från LIS-planen, vid Sämsholm, har inte detaljpanelagts och redovisas som LIS-område i användningskartan. Området omfattar både befintliga fritidshus som kan omvandlas till helårshus och ny bebyggelse. Fritidshusbebyggelse får omvandlas för helårsboende först efter anslutning till godkänd gemensam avloppsanläggning.

I översiktsplanen föreslås två nya LIS-områden, ett vid Örum vid Sämsjöns sydöstra strand och ett vid Mollasjöns nordvästra strand. Föreslagna LIS-områden beskrivs mer utförligt i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

REKOMMENDATIONER FÖR LANDSBYGD - LIS

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Såväl ny bebyggelse som bebyggelse i befintliga fritidshusområden där det ges möjlighet till åretruntboende ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt.

KONSEKVENSER FÖR LANDSBYGD

- Inom delar av landsbygden är kollektivtrafiken begränsad och avstånden till hållplatser långa. Utbyggnad på landsbygden riskerar att öka bilberoendet, vilket kan ge negativa effekter både lokalt, i form av ökade luftutsläpp, och för klimatet i stort. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.
- Påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och jordbruk är i stor grad beroende av hur bebyggelsen placeras och utformas. Olämplig placering av bebyggelse i eller i anslutning till värdefulla naturområden eller kulturmiljöer eller på jordbruksmark kan ge förhål-

landevis stora konsekvenser. Om bebyggelsen i stället placeras med hänsyn till värdena efter att en avvägning gjorts mellan olika intressen kan spridd bebyggelse tillkomma utan att någon negativ påverkan behöver uppstå på landskapet. Rådgivning och bedömningar i samband med bygglov och förhandsbesked kan ytterligare motverka negativa konsekvenser.

- Att landsbygden ges möjlighet att utvecklas har stor betydelse för att upprätthålla goda sociala förhållanden i glest befolkade delar av kommunen. Med utveckling ges förutsättningar för bibehållet underlag i kommunens landsbygdsskolor. Den sociala gemenskap som ett boende på landsbygden kan erbjuda är också beroende av utvecklingsmöjligheter och viss valfrihet. För att näringar som jordbruk och skogsbruk ska kunna drivas vidare kan också ny bebyggelse för exempelvis för generationsskifte behöva tillkomma.

Vindbruk

Inom kommunen finns tre utvecklingsområden för vindkraft, Fjäremossen, Lommamossen och Kesemossen. Vindbruksområdena är hämtade från kommunens *Vindbruksplan* från 2011. Denna är inte längre aktuell och införlivas därför i översiktsplanen. Två områden från vindbruksplanen har tagits bort. Vindbruksplanen kan i övrigt användas som ett planeringsunderlag i de avseenden där ställningstaganden i ny översiktsplan inte motsäger uppgifterna.

REKOMMENDATIONER FÖR VINDBRUK

- Inom områdena reserverade för utbyggnad av vindbruk får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar tillkomma som kan försvåra utbyggnaden.
- De utpekade vindbruksområdena är i första hand avsedda för storskaliga vindkraftanläggningar. Med en maximal utbyggnad bedöms områdena rymma:
  - » **Fjäremossen**, medelstor anläggning (totalhöjd max 120 meter) med 5-7 verk.
  - » **Lommamossen**, stor anläggning (totalhöjd över 150 meter) med 3-4 verk.
  - » **Kesemossen**, stor anläggning (totalhöjd över 200 meter) med 4-5 verk.
- Utbyggnad av vindkraft kan komma i konflikt med Förvarets intressen. Tidigt samråd ska ske med Försvarmakten i samband med planering av vindkraftutbyggnad i utpekade vindbruksområden, se kapitlet Hänsyn. Samråd ska även ske med andra berörda flygplatser vars MSA ytor kan beröras.
- Småskaligt vindbruk, såsom gårdsverk och medelstora anläggningar med mindre verk uppmuntras i områden utan intressekonflikt, se kapitlet Hänsyn. Rekommendationer om respektavstånd och restriktioner beskrivna i vindbruksplanen ska följas.
- Tidig kontakt ska tas med kommunen och övriga berörda vid planering av vindkraftutbyggnad, oavsett storlek på anläggningen.

KONSEKVENSER FÖR VINDBRUK

- Vindkraft är en förnybar energikälla. En utbyggnad av vindkraft kan bland annat bidra till minskad klimatpåverkan, renare luft och minskade utsläpp av ämnen som är skadliga för såväl människor som för miljö.
- Vid etablering av vindkraftverk finns risk för bullerpåverkan för närboende. Ett avstånd om 500 meter mellan bostad och område för vindbruk har tillämpats för att undvika störningar.
- Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. Lämplig placering av dessa behöver utredas vidare i samband med fortsatt planering och prövning.
- Inom Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmiljön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.
- Vid etablering av vindkraft inom området Lommamossen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågelskyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.
- Vid etablering av vindkraft inom området Vesene behöver en analys av påverkan på landskapsbilden göras.

Natur

Inom områdesanvändningen *Natur* finns skogar, våtmarker och annan naturmiljö utanför tätort med begränsad tillgång till infrastruktur och med ett fåtal bostadshus. Naturmarken ligger till delar inom naturreservat eller riksintresse för naturvård. Inom områdena finns även andra naturvärden, exempelvis våtmarker och sumpskogar, se kapitlet Hänsyn. Inom naturområden gäller restriktivitet mot ny bebyggelse.

REKOMMENDATIONER FÖR NATUR

- Bygglov ska prövas restriktivt. Inom områden där inga starka allmänna intressen finns kan en viss komplettering medges i närheten av eller i anslutning till befintlig bebyggelse och infrastruktur.
- Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för försvarsmakten* enligt MB 3 kap 9 § - *övriga influensområden* ska remitteras till Försvarsmakten, se kapitlet Hänsyn, avsnittet Totalförsvaret.

KONSEKVENSER FÖR NATUR

- Konsekvenserna för områden utpekade som Natur bedöms bli mycket begränsade. Med en restriktiv hållning till bebyggelse ges förutsättningar för att såväl naturvärden som näringen i form av skogsbruk kan bevaras och utvecklas.
- Områdesanvändningen Natur överlappar de tre områdena med användningen vindbruk, se användning Vindbruk.

Vattenområden

Det tre största sjöarna Sämsjön, Sandsken och Mollasjön pekas ut som vattenområden. Övriga sjöar ingår i mark- och vattenanvändningen Landsbygd. Vid sjöarna gäller utökat strandskydd 200 meter från strandlinjen. Det innebär att land- och vattenområden inom 200 meter från strandlinjen omfattas av strandskydd. Längs Sämsjöns stränder finns två kommunala badplatser och en mindre småbåtshamn. Kommunal badplats finns också vid Sandsken.

Inga nya större anläggningar som t ex nya småbåtshamnar, föreslås i vattenområden. Utbyggnad av mindre bryggor och anläggningar kan bli aktuellt och ska då prövas enligt nedan.

REKOMMENDATIONER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Vid eventuell utbyggnad i vattenområden med exempelvis bryggor och andra anläggningar för bad- och båtplatser kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENOMRÅDEN

- Inga åtgärder föreslås i vattenområden. Utveckling inom föreslagna LIS-områden i anslutning till Sämsjön och Mollasjön kan påverka sjöarna med anslutande vattendrag, se vidare under Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Vattenstråk

Ån Nossan är Herrljungas mest betydelsefulla vattenstråk. Nossan passerar genom kommunen i nord-sydlig riktning via Herrljunga tätort, där ån viker av västerut mot det bördiga jordbrukslandskapet runt Eggvena. På sträckan norr om Ölanda råder 100 meter strandskydd på ömse sidor om Nossan. Runt Nossan i Herrljunga tätort föreslås ett rekreativsområde med stigar och här kan också en ny badplats tillkomma.

I öster passerar Lidan genom kommunen. På sträckan norr om Eriksberg råder 100 meter strandskydd på ömse sidor Lidan.

REKOMMENDATIONER FÖR VATTENSTRÅK

- Vid planering runt vattenstråken ska en bedömning göras av översvämningrisker samt risk för ras och skred. Risker ska särskilt uppmärksammas inom 100 meter från vattendragen.
- Runt Nossan ska åtgärder som återställer strandvegetationen uppmuntras.
- Vid utbyggnad i vattenområdet med exempelvis bryggor kan en prövning enligt MB 11 kap - Vattenverksamhet samt strandskyddsdispens enligt MB 7 kap, komma att krävas.

KONSEKVENSER FÖR VATTENSTRÅK

- Nossan passerar orterna Herrljunga, Ljung-Annellund och Hudene, där en förtätning och komplettering med nya bostäder och verksamheter föreslås. Nossan är en vattenförekomst med MKN. Det finns risk för påverkan på Nossan om fler hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet mot vattendraget ökar. I takt med att fler bebyggelseområden tillkommer runt Nossan, inom kommunen och i andra kommuner längs vattendraget, finns risk för kumulativa effekter som är svåra att bedöma. För att begränsa påverkan behöver lokala lösningar för dagvattenhantering, exempelvis fördröjning, infiltration och rening tillskapas inom samtliga utbyggnadsområden i orterna längs Nossan.

- Påverkan av föreslagen badplats i Nossan är svår att bedöma då det inte finns något förslag till läge, utformning eller omfattning av badplatsen. Påverkan på vattendraget behöver utredas i samband med prövning för vattenverksamhet.
- Åtgärder för att återställa strandvegetation runt vattenstråken bedöms ge positiva effekter för djur- och växtliv i vattendragen med strandzoner. Ökad strandvegetation kan även bidra till att förbättra vattenkvaliteten och ge bättre förutsättningar för friluftsliv och rekreation längs vattendragen. Ökad möjlighet till rekreation kan ge positiva effekter på människors hälsa och välbefinnande.

Nossan är kommunens största vattenstråk.

Transportsystem

I kartan *Transportsystem* redovisas befintliga och föreslagna järnvägar, vägar och gång- cykelvägar. Beskrivningar och rekommendationer nedan ska läsas tillsammans med kartan.

Kollektivtrafi

Järnvägarna Västra Stambanan och Älvsborgsbanan med fyra stationer inom kommunen utgör stommen i kollektivtrafiken. Utvecklingsstrategin för översiktsplanen utgår till stora delar från kommunens goda tillgång till kollektivtrafik med tåg, som ger Herrljunga en bra tillgänglighet i regionen. Den huvudsakliga utbyggnaden av bostäder och arbetsplatser inom kommunen ska ske inom gång- eller cykelavstånd från järnvägsstationer. I översiktsplanen föreslås bebyggelseutveckling vid Molla, delvis i syfte att ge bättre underlag för befintliga stationer med lågt resandeunderlag. Gång- och cykelvägar ska byggas ut för att fler ska få möjlighet att nå stationerna till fots eller med cykel. Inom övriga delar av kommunen är inriktningen att kommunen ska verka för ökad tillgänglighet till Närtrafiken.

Gång- och cykeltrafi

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund, samt i mindre utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut, i synnerhet på landsbygden. I kartan redovisas föreslagna sträckningar för gång- cykelvägar och i vilket tidsperspektiv dessa bör ges prioritet för utbyggnad.

Utbyggnaden syftar till att knyta samman landsbygd, byar och tätorter med trafiksäkra gång- och cykelförbindelser för att öka tillgängligheten till kommunens noder och kärnor. Utbyggnaden syftar även till att öka tillgängligheten från tätorterna till landsbygd och natur- rekreationsområden. Även inom tätorterna föreslås att gatunätet för gång- och cykeltrafik byggs ut och förbättras.

REKOMMENDATIONER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad för gång- och cykeltrafik får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av gång- cykelvägen tillkomma.
- Kommunen ska dra nytta av de statliga och regionala bidrag som kan sökas för att förbättra och bygga ut gång- och cykelvägnätet. Kommunen bör ta stöd i regionala styrdokument, så som cykelstrategi, vid sidan av egna analyser och förslag.
- Utbyggnad av infrastruktur för gång- och cykeltrafik ska kombineras med så kallade Mobility Management (Hållbart resande) -åtgärder för att maximera nyttan av investeringen.
- Gång- och cykeltrafikantens perspektiv ska vara vägledande vid utformningen av gaturummet och andra offentliga miljöer inom tätort.
  - » Strukturer som jämställer villkoren för fotgängare, cyklister och bilister ska införas successivt.

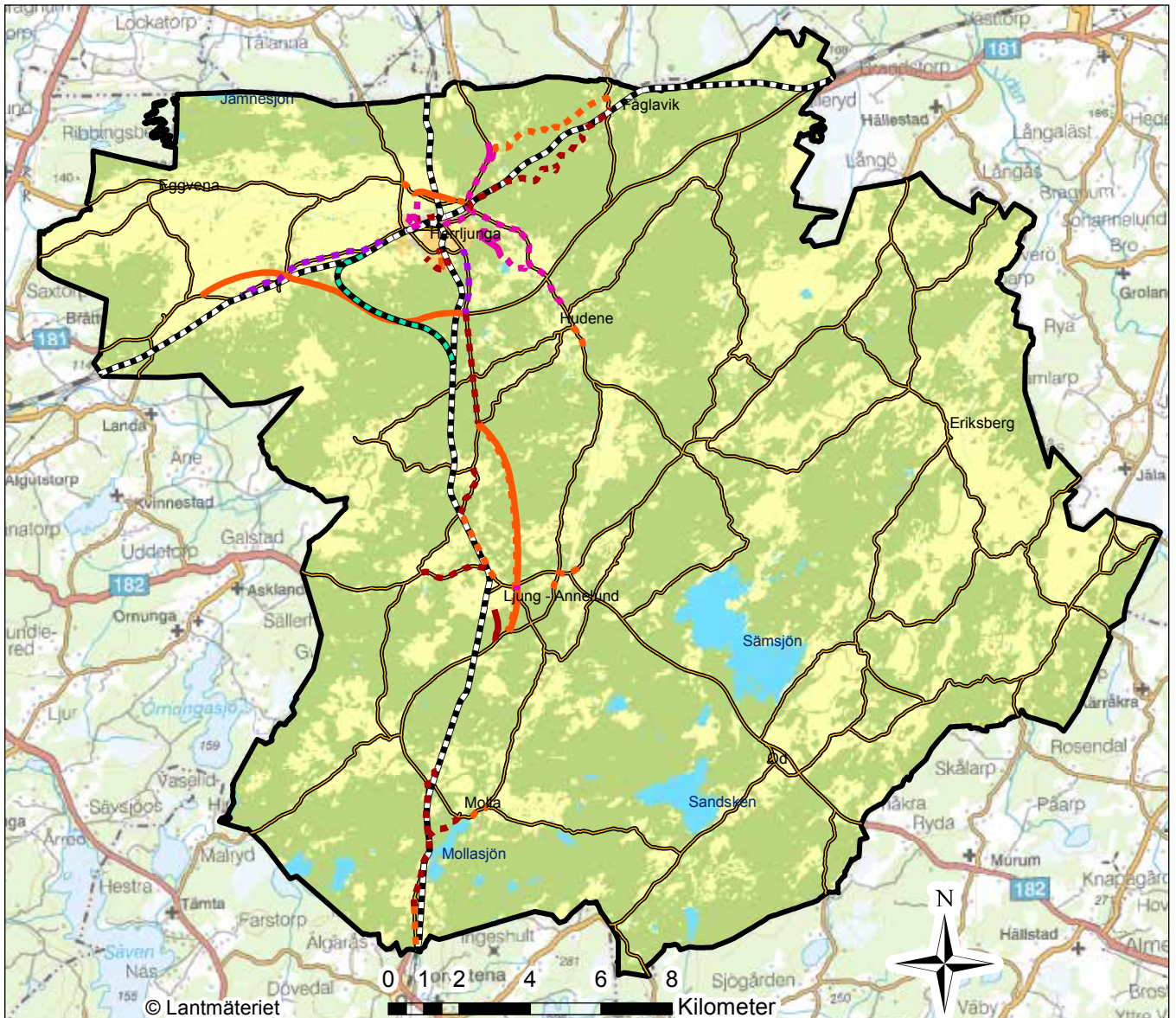
- » Ett sömlöst nätverk ska eftersträvas för gång- och cykeltrafik, genom kostnadseffektiva åtgärder såsom justeringar på befintliga gator.
- Vid om- och nybyggnad ska en bedömning göras om cykeltrafik kan ges företräde i den nya lösningen.
  - » Tillgänglighet för gång- och cykeltrafik prioriteras vid förnyelse inom och i anslutning till tätorter, speciellt i sammanhang där befolkningsgrupper utan tillgång till bil är direkt berörda, t ex kring skolor och äldreboenden.
- Gång- och cykeltrafikens utvecklingspotential ska undersökas med hjälp av geografisk statistik och kunskaper om olika gruppers behov.

KONSEKVENSER FÖR GÅNG- OCH CYKELTRAFIK

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar föreslås i direkt anslutning till befintliga vägar. Påverkan på natur- och kulturvärden bedöms bli begränsad.
- Utbyggnad av gång- och cykelvägar på landsbygden och förbättrad struktur för gång- och cykeltrafik i orterna bedöms medföra förbättrad trafiksäkerhet, i synnerhet för oskyddade trafikanter. Förbättrad trafiksäkerhet minskar riskerna för att människor kommer till skada eller förolyckas i trafiken.
- Trafiksäkra gång- och cykelvägar på landsbygden och i tätorterna ger positiva effekter i form av ökad tillgänglighet, bland annat till kollektivtrafiknoder. Den förbättrade tillgängligheten ger i sin tur förutsättningar för en ökad andel pendling med tåg, vilket ger positiva effekter i form av minskade luftutsläpp och minskad eller begränsad klimatpåverkan.
- Förbättrade gång- och cykelsamband ger en ökad rörelsefrihet. Bra gång- och cykelvägar är särskilt betydelsefullt för personer som inte kan ta sig fram på egen hand med bil, exempelvis barn och unga. Utbyggnaden är därför positiv ur ett barnperspektiv, men även ur ett jämställdhets- och ett jämlikhetsperspektiv.

Cykellopp genom Herrljunga

Användningskarta - Transportssystem

- ▬ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▬ Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▬ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▬ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Motortrafi

I kommunen finns ett grovmaskigt nät av länsvägar och andra allmänna vägar som ägs av staten, ett mer finmaskigt nät av privatägda enskilda vägar, främst på landsbygden, samt gatunätet inom tätorterna som kommunen är väghållare för. Planförslaget redovisar i karta var ut- och ombyggnad av vägar bör ske och i vilket tidsperspektiv olika sträckningar bör ges prioritet. Motiven till föreslagna ut- och ombyggnader redovisas i kapitlet Hänsyn.

Väg 181 sträcker sig från Göteborg till Tidaholm och går rakt igenom Herrljunga tätort. Ny lokalisering föreslås söder om Herrljunga tätort för förbättrad framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerhet. Under 2000- talet har en etapp av väg 181 mellan Vårgårda och Bråttensby byggts ut till högre standard. Föreslagen ombyggnation berör etappen förbi samhället Remmenedal och Herrljunga tätort för anslutning vid Bergagärde, för vilken vägutredning med konsekvensbeskrivning finns framtagen. Väg 181 är sekundär transportled för farligt gods och befintlig sträckning korsar två vattentäkter, vilket stärker utbyggnadsalternativet förbifart söder om tätorten. Korsningen mellan väg 181 och väg 183 får efter utbyggnad stor betydelse som entrépunkt till Herrljunga tätort. Korsningen bör ur miljö- och trafiksäkerhetsperspektiv utformas som cirkulationsplats.

Väg 183 är väglänken mellan kommunens två största tätorter och kopplingen mot Borås. Ny sträckning av väg 183 föreslås mellan Södra Björke och Ljung-Annelund för förbättrad standard. I nuläget är den krokiga sträckningen med bl a två korsningar med järnvägen ett hinder för räddningstjänstens utryckningstider.

Väg 1927 går genom Herrljunga tätorts norra del Vreta. Ny sträckning av vägen föreslås norr om befintlig bostadsbebyggelse för förbättrad framkomlighet och förbättrad boendemiljö. Enligt översiktsplanen föreslås tätortsutbyggnad i Vreta, vilket förstärker skälen till ny vägdragning. Befintlig väg ska efter utbyggnad av ny väg 1927 övergå till lokalgata i kommunal drift.

Väg 2516 går norrut från Herrljunga tätorts östra entré mot Vedum i Vara kommun. Företagarna i Herrljunga lyfter fram vägen som mycket viktig för näringslivet. Standarden och trafiksäkerheten är dålig och många tyngre transporter nyttjar vägen. Cirka två kilometer från Herrljunga tätort, i höjd med samhället Olofstorp, finns en skarp kurva som bör rätas ut.

Infarten till området **Kartholmen** norr om Herrljunga station är högt belastat med tung trafik som passerar genom ett bostadsområde. Fler tillfartsvägar behöver tillskapas till området för att minska störningar för de närboende och öka trafiksäkerheten.

REKOMMENDATIONER FÖR MOTORTRAFIK

- Herrljunga kommun ska verka för att föreslagna ut- och ombyggnader av allmänna vägar tas upp i den regionala planen och att förändringar i vägnätet prioriteras och utreds enligt följande:
  - » ÅVS (åtgärdsvalsstudie) för väg 181, regionalt stråk 3, inom Herrljunga, sträckan Bråttensby - Bergagärde.

- » ÅVS för väg 183 Herrljunga mot Borås via Ljung.
- » ÅVS för väg 1927 (Vretavägen) mellan Ölltorps industriområde och korsning med väg 2516.
- » Trafiksäkerheten utreds längs väg 2516 från Herrljunga till Vedum vidare mot Vara.
- » Trafiklösningen till och från området Kartholmen i Herrljunga tätort mellan järnvägen och ån Nossan utreds.
- Längs utpekade sträckningar för utbyggnad av vägar får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden tillkomma.
- På landsbygden ska minst nuvarande tillgänglighet för trafik med motorfordon bevaras.
- Inom tätort ska vägnätet successivt förändras så att:
  - » Gatumiljöer anpassas till cyklisters och gåendes behov.
  - » I takt med att vägnätet successivt anpassas till cyklisters och gåendes behov ska omotiverade hinder tas bort, såsom vissa enkelriktade gator.
  - » Bilparkering längs gator ska tillämpas i högre utsträckning, för att ge ökad tillgänglighet och för att sänka hastigheter.

KONSEKVENSER FÖR MOTORTRAFIK

- Infrastrukturprojekt som nya vägar har ofta en relativt stor miljöpåverkan. Påverkan kan begränsas genom att olika värden tidigt uppmärksammas i planeringen. I samband med att vägplan tas fram studeras åtgärder för att begränsa miljöpåverkan.
- Samtliga föreslagna omlokaliseringar och ombyggnader av vägar bedöms medföra positiva effekter på trafiksäkerhet och boendemiljö längs vägarna och i de tätorter vägarna passerar. Vägarna har generellt dålig standard och passerar med tung trafik genom tätbebyggda områden. Väg 181, som är sekundär transportled för farligt gods, passerar dessutom både genom tätort och över två vattenskyddsområden. Föreslagna nya sträckningar och ombyggnader medför därför minskade risker för människors hälsa och säkerhet.
- Föreslagen sträckning av väg 181 passerar ett skogsområde med värden för friluftslivet och ett odlingslandskap som pekats ut som regionalt värdefullt i länsstyrelsens inventeringar. Området är även rikt på fornlämningar och det finns vissa naturvärden i skogen. Utbyggnad av vägen kan leda till att områdets värden för friluftslivet minskar, exempelvis genom barriäreffekter. Hänsyn behöver tas till Jällbyleden som passerar föreslagen vägsträckning. Utbyggnaden kan också leda till att landskapet förändras och att fornlämningar och andra kulturvärden försvinner. Områdets historiska koppling kan därmed bli svårare att utläsa i landskapet.
- Föreslagen sträckning för väg 183 går genom ett småbrutet landskap. Längs den norra delen av sträckningen finns flera lövskogar och området är rikt på fornlämningar. I de södra delarna passerar föreslagen väg mellan Södra Björke och Fröstorp, som båda finns med i det kommunala kulturmiljöprogrammet. Längs i söder passerar vägen även över vattenskyddsområdet Ljung och går mellan tätortsdelarna Ljung och Annelund. Vägen kan innebära en påverkan på landskapsbild och på natur- och kulturvärden längs den föreslagna sträckningen. Vägen riskerar även att skapa barriäreffekter mellan Ljung och Annelund, vilket motverkar kommunens mål att knyta samman orterna. Eventuell påverkan på vattentäkt behöver även utredas i det fortsatta arbetet.
- Föreslagen ny sträckning av väg 1927, Vretavägen tar i anspråk mark som gränsar till ett område med fornlämningar. I området finns bland annat lämningar från yngre stenåldern. Enligt kommunens kulturmiljöprogram är området särskilt värdefullt då det ligger nära tätorten och har en pedagogisk funktion. Tillgängligheten till området behöver därför beaktas. En arkeologisk utredning kan behöva göras i den fortsatta planeringen.
- Övriga föreslagna trafiksäkerhetshöjande åtgärder bedöms få begränsade konsekvenser. Beroende på var utfarter till Kartholmen lokaliseras kan strandområden runt Nossan påverkas.

X 2000 lämnar Herrljunga

Järnvägstrafi

I Herrljunga kommun finns två järnvägar, Västra Stambanan och Älvsborgsbanan. Järnvägarna korsas i Herrljunga tätort och bildar en stor bytospunkt för resenärer såväl lokalt, regionalt som nationellt. Järnvägarna med sina fyra stationer har stor betydelse för pendling och annat resande i kommunen. Västra Stambanan är också viktig för godstransporter ur ett nationellt och internationellt perspektiv genom att banan har en matarfunktion till Göteborgs hamn. Älvsborgsbanan fungerar som matarbana till och från Västra Stambanan och även som omledningsbana vid behov.

I kartan visas föreslagna förändringar i järnvägsnätet. Söder om Herrljunga tätort föreslås ett triangelspår, som kopplar samman Västra stambanan och Älvsborgsbanan. Med triangelspåret kan Västra stambanan avlastas västerut mot Göteborg via Borås. Ett triangelspår skulle även bidra till en ökad robusthet i systemet.

REKOMMENDATIONER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksintresse för kommunikation enligt MB 3 kap 8 §, se kapitlet [Hänsyn](#).
- Värdet av Herrljunga som järnvägsknut, centralt placerad i regionen, ska lyftas i det strategiska arbetet med utveckling av kommunen. Herrljunga kommun ska medverka till utveckling av Västra Stambanan och Älvsborgsbanan.
- Herrljunga kommun ska arbeta för att Älvsborgsbanans funktion uppgraderas med högre hastigheter och fler mötesspår.
- Behov och möjlighet för en triangelspårslösning sydväst om Herrljunga ska utredas vidare. Längs utpekad sträckning för triangelspår får ingen ny bebyggelse eller andra anläggningar som kan försvåra utbyggnaden av järnvägen tillkomma. Triangelspår kan bli aktuellt först när ny stambana mellan Göteborg och Borås är utbyggd.

KONSEKVENSER FÖR JÄRNVÄGSTRAFIK

- Föreslaget triangelspår går i princip i samma sträckning som föreslagen lokalisering av väg 181, se konsekvenser för [Motortrafik](#).
- Föreslaget triangelspår bedöms stärka järnvägssystemet och ge en bättre robusthet, när trafik kan fördelas norrifrån mot Alingsås eller Borås.
- Förbättrad standard och ökad hastighet på Älvsborgsbanan ger kortare restider till Borås och Uddevalla, vilket kan stärka Herrljungas roll i regionen, ge en utökad arbetsmarknad samt öka andelen resor med tåg. Resor med tåg ger en betydligt lägre klimatpåverkan jämfört med resor med bil.

Hänsyn

Beskrivning av de hänsyn översiktsplanen utgår ifrån

I översiktsplanen ska visas hur kommunen tänker sig grunddragen i användandet av mark- och vattenområden i den egna kommunen. Kommunen ska också i översiktsplanen visa vilka *hänsyn* som man avser att ta till riksintressen, andra allmänna intressen, gällande lagstiftning, övergripande nationella och regionala mål etc. I detta kapitel redovisas i olika avsnitt de hänsyn som planen utgår ifrån. Hänsynen kan t ex handla om övergripande mål, natur- och kulturvärden, hälsa och säkerhet och försvarets intressen.

Hänsyn till nationella och regionala mål

Enligt plan- och bygglagen 3 kap 5 § 4 ska kommunen i översiktsplanen redovisa vilken *hänsyn* som tas i översiktsplanen till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som har betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Hållbar utveckling

Begreppet ”hållbar utveckling” kan kortfattat definieras som ett samspel mellan tre dimensioner; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Dessa tre dimensioner ska vägas samman så att vi kan arbeta mot en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov i ett långsiktigt perspektiv. Detta slogs fast under FN:s konferens om miljö och utveckling (Riokonferensen) redan år 1992.

I Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling sägs att ”*människan och naturen är de viktigaste resurserna för en hållbar framtid och att samhället ska formas inom ramen för vad natur, miljö och människors hälsa tål*”. I strategin slås fast att *hållbar utveckling är ett övergripande och långsiktigt mål som ska komma till uttryck i alla politiska beslut*.

Nationella mål av betydeles för översiktsplanen

Miljömål

Sverige har ett system med 16 nationella miljömål som bygger på ett generationsmål samt flera etappmål och miljökvalitetsmål. Det finns även preciseringar av miljökvalitetsmålen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala miljömål med utgångspunkt från de nationella.

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Relevanta miljömål för Herrljunga kommun tas upp och stäms av mot översiktsplanens förslag i kapitlet Konsekvenser.

Boende och byggande

Regeringens övergripande mål för samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.

Jämställdhet

Regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv.

Barn och unga

Regeringens övergripande mål för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Folkhälsa

Regeringens övergripande mål för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Funktionshinder

Regeringens övergripande mål för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionsnedsättning.

Nyanländas etablering

Regeringens övergripande mål för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Regionala mål av betydelse för översiktsplanen**VG2020- strategin och Vision Västra Götaland**

”Västra Götaland 2020- Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020” är regionens utvecklingsplan, och utgör ramarna för det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet.

Utgångspunkt för strategin är ”Vision Västra Götaland – det goda Livet” som Västra Götalandsregionen antog år 2005.

Regionalt trafikförsörjningsprogram

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västra Götaland är antaget 2016 och gäller under programperioden 2017-2020 med långsiktig utblick till 2035. Trafikförsörjningsprogrammet är Västra Götalandsregionens övergripande styrdokument för kollektivtrafikens utveckling. Det övergripande målet är att andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland, och kollektivtrafikresandet fördubblas mellan 2005 och 2016. Kollektivtrafikens motoriserade marknadsandel ökar till 30 % år 2020.

Målbild tåg 2035

Målbilden utgår från det regionala trafikförsörjningsprogrammet och innebär att tågresandet i Västsverige ska öka från dagens ca 50 000 tågresor till 130 000 tågresor/dag år 2035.

Regionala miljömål

”Regionala miljömål för Västra Götaland” är regionala tilläggs mål till de nationella miljömålen och ska lyfta fram regionala särdrag och områden som kräver ytterligare insatser. Ansvarig för att ta fram och samordna de regionala miljömålen är Länsstyrelsen.

Hänsyn till de allmänna intressena

Kommunen ska enligt plan och bygglagens kapitel 2 ta hänsyn till de allmänna intressena i översiktsplanen. Allmänna intressen rör bland annat natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter, kommunikationsleder samt vissa bestämmelser i miljöbalken.

De allmänna intressena redovisas som planeringsunderlag på digitala kartor som uppdateras kontinuerligt av kommunen och som finns tillgängliga i kommunens databas. I detta kapitel av översiktsplanen visas de allmänna intressena sektorsvis på illustrationskartor till den beskrivande texten.

Riksintressen

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I Herrljunga kommun finns flera områden av riksintresse enligt miljöbalkens kapitel 3 *Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden*. Dessa redovisas under respektive sektor med text och illustrationskartor. Riksintresseområdena i kommunen rör naturvård, kulturmiljövård och kommunikationer. Försvarsmakten har inga områden av riksintresse inom kommunen, men har områden av betydelse enligt 3 kap 9 § MB. Kommunen berörs av riksintressen för totalförsvaret utanför kommunen. Totalförsvarets anspråk på mark och vatten redovisas i ett eget avsnitt i detta kapitel *Hänsyn*.

Hur kommunen avser att tillgodose riksintressena i översiktsplanen redovisas i kapitlet Konsekvenser.

Naturmiljö

Riksintresse för naturvården 3 kap 6§ MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvården:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärragården-Hulegården**

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden i EU, vars syfte är att bevara och skydda den biologiska mångfalden ur ett europeiskt perspektiv. De områden som ingår i nätverket har valts ut för att de innehåller naturtyper som är listade i EU:s fågeldirektiv (fågellarter, SPA) och art- och habitatdirektivet (naturtyper och övriga arter, SCI). Skyddet av Natura 2000-arterna regleras i miljöbalkens 7 kap 27-29 §§ MB, särskilt skyddade områden. Alla Natura 2000-områden är dessutom av riksintresse enligt 4 kap MB.

Allmänna intressen

Allmänna intressen beskrivs i plan- och bygglagens (PBL) andra kapitel. Enligt detta ska planläggning syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för.

*I översiktsplanen görs **avvägningar** mellan olika allmänna intressen och företräde ska ges åt sådan mark- och vattenanvändningsom från allmän synpunkt medför en **god hushållning**.*

Riksintressen Naturmiljö

***Ramlamossen** är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.*

***Stora Mollungen** är ett framstående exempel på lövskogsekosystem, främst bok.*

***Orraholmen-Kärragården-Hulegården** är ett representativt odlingslandskap med naturbetesmarker i form av t ex träd- och buskbärande hagmark, öppen hage, betad skog och ängsmarker.*

Natura 2000- områden

Ramlamossen, SE0530213 är ett stort och representativt komplex av högmossar. Mosseplanen är opåverkade och hyser ett rikt fågelliv.

Orraholmen SE0530208 ingår i ett värdefullt odlingslandskap vid Stenunga. Nossan rinner genom området och delar det i två.

Mollungen, SE0530080 är ett stort lövskogsområde med relativt orörda bokskogar, ekskogar, alskogar, blandlövskogar och hagmarker. Delar av området har en rik kärlväxtflora.

Molla bokskog, SE0530093 ligger i sluttningen mot Mollasjöns östra strand. Området har en förhållandevis rik flora.

Det krävs tillstånd av länsstyrelsen att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000- område.

I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden:

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

För samtliga Natura 2000- områden finns bevarandeplaner som upprättats av länsstyrelsen. Vissa av dessa behöver uppdateras. För den som vill veta mer om områdena hänvisas till bevarandeplanerna som finns på Länsstyrelsens hemsida.

Skydd av områden 7 kap MB

Naturreservat

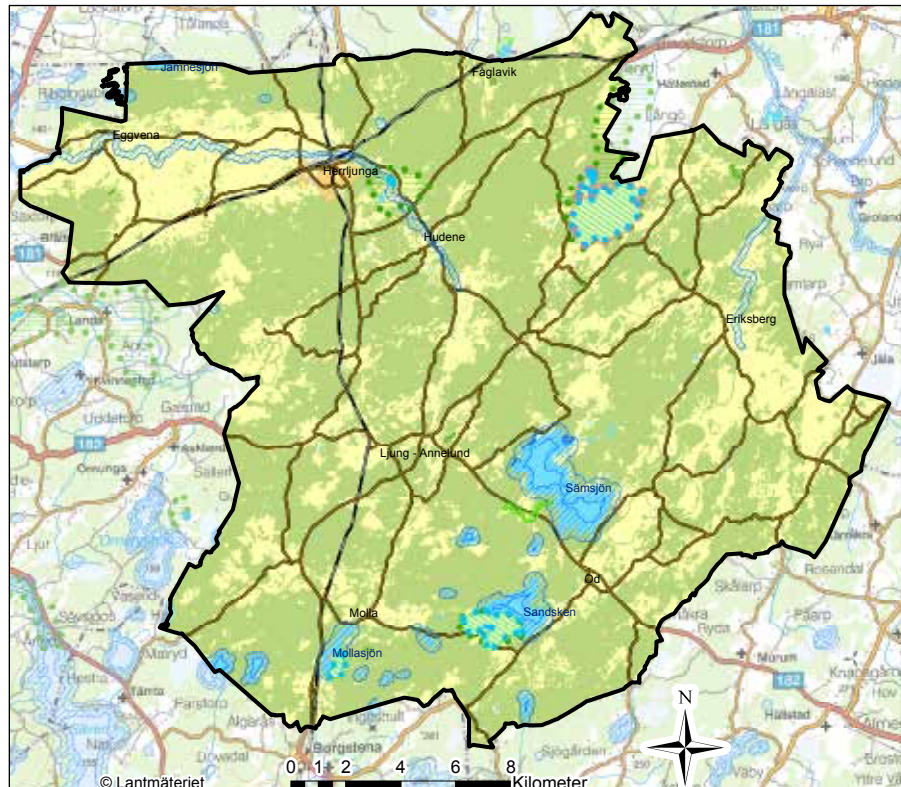
Enligt MB 7 kap 4 § får ett mark- och vattenområde förklaras som naturreservat av länsstyrelsen eller kommunen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Varje reservat har ett särskilt syfte och har skyddsföreskrifter som anger vad som gäller inom området. I Herrljunga kommun finns tre naturreservat:

- **Mollungen**
- **Molla bokskog**
- **Ollestad**

Hänsynskarta -

Skyddad natur och riksintressen

- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Strandskydd
- Naturreservat
- Biotopskydd (Skogsstyrelsen)
- Riksintresse naturmiljö

Mollungen och Molla bokskog är också Natura 2000- områden och finns kortfattat beskrivna under denna rubrik. Ollestad är ett vackert beteslandskap med många grova hagmarksekar.

Strandskydd

Strandskydd gäller vid havet, kring insjöar och vattendrag. (MB 7 kap 13-18 §§). Syftet är att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Strandskyddet omfattar generellt land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. För sjöarna **Sämsjön, Sandsken, Mollasjön och Stensjön** är strandskyddet utökat till 200 meter. Vid Nossan och Lidan är strandskyddet 100 meter på ömse sidor vattendragen.

Inom strandskyddsområde råder förbud mot ett antal åtgärder. Bland annat får inte nya byggnader uppföras, byggnader eller byggnaders användning inte ändras eller andra anläggningar utföras om det hindrar allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle få färdas fritt. Det är också förbjudet att utföra åtgärder som på ett väsentligt sätt kan förändra livsvillkoren för djur- eller växtarter. Kommunen får ge dispens från bestämmelserna om det finns särskilda skäl.

Djur- och växtskyddsområde

Syftet med djur- och växtskyddsområden är att skydda sällsynta eller störningskänsliga arter. Inom området får länsstyrelsen eller kommunen meddela särskilda föreskrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens rätt att uppehålla sig i området (MB 7 kap 12§). Inom Herrljunga kommun finns ett fågelskyddsområde **Ekesjön** med omgivande myrmark nordöst om Herrljunga.

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller särskilt vårdas (MB 7 kap 10 §). I kommunen finns naturminnen vid **Skölvene** om utgörs av gamla ekar.

Biotopskydd

Små mark- och vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- och växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda ska utgöra biotopskyddsområden. Generellt biotopskydd enligt MB 7 kap 11 § gäller för alléer, källor med omgivande våtmarker, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker, stenmurar samt åkerholmar i jordbruksmark. Sådana småbiotoper finns i jordbruksmarken på många platser i kommunen.

Biotopskyddsområden i skogsmark beslutas av skogsstyrelsen. I Herrljunga kommun finns sex områden med beslutade biotopskydd i skogsmark.

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Strandskyddsdispens - särskilda skäl

1. Området har redan tagits i anspråk på ett sätt som för att det saknar betydelse för strandskyddets syften.
2. Området är genom väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering väl avskild från området närmast strandlinjen.
3. Området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet kan inte tillgodoses utanför området.
4. Området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen kan inte genomföras utanför området.
5. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området.
6. Området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden, får man som särskilda skäl också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Läs vidare i kapitlet Tematiska delar, avsnittet LIS-områden.

Övriga områden med naturvärden

Nyckelbiotoper

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. Områdena anses ha förutsättningar att hysa hotade och rödlistade arter. I kommunen finns många mindre områden i skogsmarken, som efter inventeringar av Skogsstyrelsen klassats nyckelbiotoper.

Skyddsvärda träd

Länsstyrelsen har inventerat skyddsvärda träd i kommunen, dvs grova äldre träd samt hålträd. Träden har stor betydelse för den biologiska mångfalden och har stark koppling till kulturlandskapet. Skyddsvärda träd har inget formellt skydd i miljöbalken, men genom att de uppmärksammas i inventeringen är möjligheten större att hänsyn tas till träden vid utbyggnad och andra fysiska förändringar i kommunen. Skyddsvärda träd visas i kommunens digitala karta.

Skyddsvärda träd förekommer i hela kommunen och är huvudsakligen koncentrerade till de sedan tidigare inventerade sammanhängande lövskogsområdena.

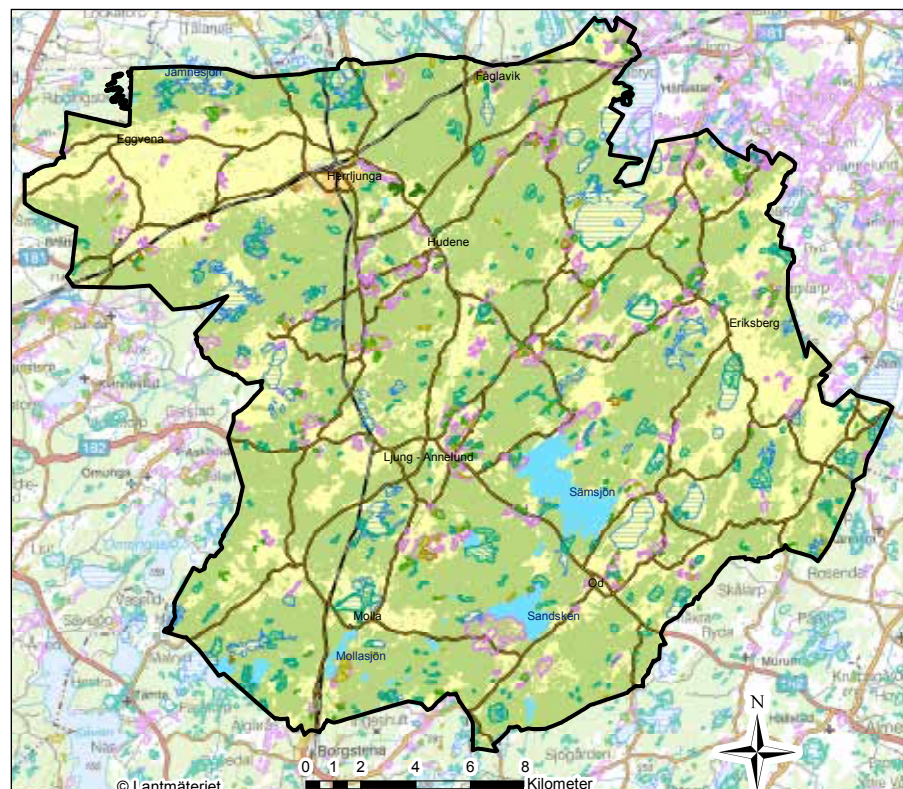
Ängs- och betesmarker

Ängar och naturbetesmarker förknippas med en rik flora av kärlväxter och har ofta betydelse för den biologiska mångfalden för upplevelsen av kulturlandskapet. Den senaste inventeringen av ängs- och betesmarker som gjordes av Jordbruksverket tillsammans med Länsstyrelsen 2002-2004 visar att det i kommunen finns många områden med värdefulla ängs- och betesmarker. Nossans dalgång och runt de större sjöarna är exempel på sådana områden. Remmene skjutfält hyser det största sammanhängande området av ängs- och betesmark.

Hänsynskarta -

Naturvärden

- Ängs- och betesmarker (Länsstyrelsen)
- Naturvärden (Skogsstyrelsen)
- Sumpskog (Skogsstyrelsen)
- Nyckelbiotoper (Skogsstyrelsen)
- Naturvårdsavtal (Skogsstyrelsen)
- Våtmarker (Länsstyrelsen)
- Lövskogsinventering (Länsstyrelsen)

Våtmarksinventering

Våtmarker har stor betydelse för många djur- och växtarter. I kommunen finns många områden med mossar, varav Ramlamossen är den största. Länsstyrelsens inventering från 1980- talet visar att våtmarkerna till övervägande delen sammanfaller med mossarna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED NATURVÄRDEN

- Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000- område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000- område gäller.
- Inom område med strandskydd utanför föreslagna LIS- områden ska ny bebyggelse i första hand undvikas. Vid prövning av ny bebyggelse och anläggningar och andra åtgärder inom strandskyddsområden ska de särskilda skäl som anges i miljöbalkens 7 kap 13-18 §§ användas. Inom områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS- områden) ska detta utgöra ett sådant särskilt skäl.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov för ny bebyggelse inom eller i närheten av värdefulla naturområden som saknar formellt skydd ska göras en bedömning om den sökta åtgärden kan påverka eller skada naturmiljön. Om så är fallet ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.
- Vid detaljplanläggning inom områden med dokumenterade naturvärden ska en naturvärdesinventering utföras som underlag för planeringen. Om det finns risk för skador eller betydande miljöpåverkan på naturmiljön ska en miljökonsekvensbeskrivning genomföras.

Molla bokskog

Riksintressen Kulturmiljövård

Området runt **Hov** utgörs av ett småskaligt jordbrukslandskap på gränsen till det sydsvenska höglandet. Här finns varierande fornlämningsmiljöer från brons- och järnåldern som visar på att området använts under lång tid. Här finns fyra gravfält från järnåldern, rösen, stensättningar och domarringar. Kyrkbyn runt Hovs kyrka har en delvis outskiftad bybebyggelse.

Fölene är en fornlämningsmiljö med ett av Västergötlands största gravfält som ligger väl exponerat i landskapet, och som visar att området haft stor betydelse under förhistorisk tid. Gravfältet från järnåldern har nästan 200 gravar som består av högar, resta stenar, treuddar och stensättningar. Två runstenar finns vid Fölene medeltida kyrka.

Jällby är en kyrkby med en av Västergötlands få bevarade timmerkyrkor i ett odlingslandskap med lång kontinuerlig hävd sedan stenåldern. Jällby kyrkby har en väl sammanhållen huvudsakligen outskiftad bebyggelse. Timmerkyrkan är från tidigt 1600-tal. Fornlämningsmiljön innehåller stensättningar och fyra gravfält från järnåldern.

Kulturmiljö

Herrljunga kommun är en gammal kulturbygd med en rik historia från förhistorisk tid genom medeltid till våra dagar. De många lämningarna från sten-, brons- och järnålder vittnar om detta.

Riksintresse för kulturmiljövård

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

Kulturhistoriskt värdefulla miljöer

Herrljunga kommun antog år 1996 ett kulturmiljöprogram, där kulturhistoriskt värdefulla miljöer lyftes fram. De miljöer som valts ut ska spegla kommunens historia på ett representativt sätt.

Miljöerna är följande:

- **Kulturlandskap med lång tradition i Jällby**
- **Stenåldersmiljö i Herrljunga**
- **Stensträngar, stenrösen, stenmurar och stensättningar i Stenunga**
- **Hov- centralbygd från förhistorisk till historisk tid**
- **Brons- och järnåldersmiljö i Fröstorp**
- **Från hedendom till kristendom, Ods kyrka**
- **Järnåldersmiljö i Fölene**
- **Järnåldersmiljö i Molla, Flaberg och Hägdene (två skilda områden)**
- **Remmene - kulturlandskap med lång agrarhistorisk kontinuitet**
- **Medeltida kolonisation Svalered**
- **Bybildning i Mosslanda**
- **Skifteslandskap i Ölanda**
- **Kippe lycka, en torpmiljö**
- **Bondgårdar i Källunga**
- **Miljö runt Eriksbergs kyrkor**
- **Bebyggelsemiljö i Södra Björke**
- **Hallanda säteri**
- **Stora Mollungens säteri**
- **Ljung- tings och handelsplats**
- **Herrljunga tätort**
- **Stationssamhälle i Mollaryd**

Skydd av kulturmiljö

I kulturmiljölagen (KML) finns grundläggande bestämmelser till skydd för delar av kulturarvet. Lagen innehåller bestämmelser om skydd för bl a fornlämningar, fornfynd, värdefulla byggnader (byggnadsminnen) och kyrkliga kulturminnen.

Fornlämningar

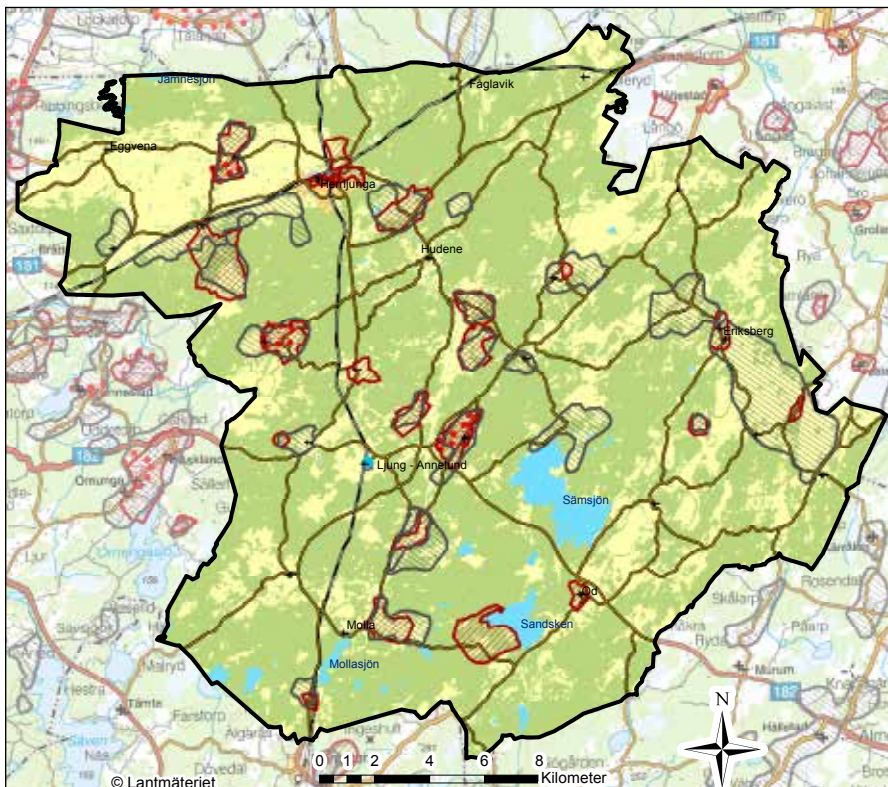
Fornlämningar är skyddade enligt KML 2 kap och får inte skadas. Den som vill ändra eller ta bort en fornlämning måste ha länsstyrelsens tillstånd till detta. I lagen anges vad en fornlämning är, vilken utbredning den har och hur tillståndsprövningen går till. Länsstyrelsen är den myndighet som beslutar om fornlämningar.

Herrljunga kommun liksom övrig kulturbygd i Västergötland är rik på fornlämningar från framför allt förhistorisk tid. Fornlämningarna utgörs såväl av stenåldersboplatser som rösen (gravar) från bronsåldern och gravfält och stensättningar från järnåldern. Många av de registrerade fornlämningarna är fossil åkermark. Fornlämningar visas i kommunens digitala karta.

Byggnadsminnen

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde av högt kulturhistoriskt värde får av länsstyrelsen förklaras som byggnadsminne enligt KML 3 kap. När en byggnad förklaras som byggnadsminne ska länsstyrelsen genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras.

I kommunen finns ett byggnadsminne, **Gäsene tingshus i Ljung**, som förklarades som byggnadsminne år 1976.

Hänsynskarta -

Kulturmiljö och riksintressen

- + Kyrkor
- Byggnadsminne
- ▨ Värdefulla odlingslandskap
- ▨ Kommunalt kulturmiljöprogram
- Riksintresse kulturmiljövärd

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt KML 4 kap och ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värden inte minskas.

I Herrljunga kommun finns ett flertal kyrkor från medeltiden och framåt.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER - OMRÅDEN MED KULTURMILJÖVÄRDEN

- Inom område av riksintresse för kulturmiljövården får inga åtgärder vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.
- Fornlämningar har enligt lagstiftningen ett absolut skydd. Om ett byggnadsföretag eller en annan åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning, ska tillstånd inhämtas från länsstyrelsen.
- Sannolikheten är stor att finna fornlämningar i stora delar av kommunen. Arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras.
- Vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården eller inom andra områden med utpekade kulturvärden ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö. Om- och tillbyggnader ska utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

Nyklarabacken gravfält

Friluftsliv

Friluftslivet i kommunen

I Herrljunga kommun finns rik tillgång på områden lämpliga för friluftsliv såväl tätortsnära som på landsbygden. Det största och mest betydelsefulla tätortsnära området för rekreation ligger söder om och i direkt anslutning till Herrljunga tätort.

Också i anslutning till Ljung-Annalund och Hudene finns välbelägna områden för närrekreation.

I kommunens södra delar finns flera badsjöar och kommunala badplatser.

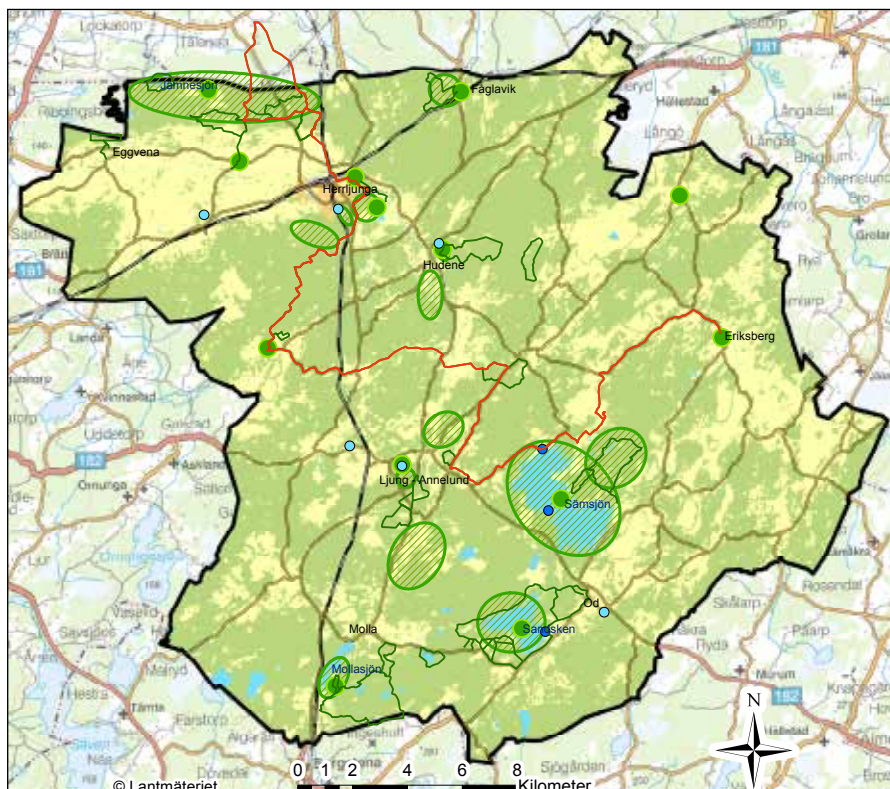
Anläggningar för friluftsliv

Orraholmens friluftsområde

Sydöst om Herrljunga tätort ligger Orraholmens friluftsområde där också Orraholmens gård är belägen. Den används av olika föreningar med anknytning till friluftsliv. Här finns motionsspår. Området är också utgångspunkt för anlagda vandringsleder.

Badplatser

Kommunala badplatser med anordningar för bad är Ollestadsbadet och Sämbadet vid norra delen av Sämsjön, samt Sandskens badplats vid Sandsken.

Hänsynskarta -

Friluftsliv

- Pilgrimsleden
- Vandringsled
- Idrottsplats
- Badplats
- Värdekärna, Natur och rekreation
- ▨ Natur och rekreation

Idrottsplatser

Söder om Herrljunga tätort mellan Älvsborgsbanan och väg 183, ligger Skoghälla idrottsplats med anläggningar för friidrott och fotboll. Härifrån utgår elljusspår.

Vid Remmene, ca 3 km väster om Herrljunga tätort ligger Katebovallen med flera fotbollsplaner.

Söder om Annelund ligger Mörlanda idrottsplats med idrottshall, fotbollsplaner och isbana. Härifrån startar elljusspår och motionsspår av olika längd.

Vandringsleder

Det finns gott om markerade vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad genom kommunen. Exempel är **Nossastigen** 1,5 km som börjar i Herrljunga tätort och ansluter till Orraholmens gård. Från Herrljunga tätort löper **Jällbyleden**, 10 km med början i Hembygdsparken, via Orraholmens friluftsområde till Jällby medeltida kyrka.

Fölene vandringsled, 13 km återfinns norr om Herrljunga och har utgångspunkten i Fölene Bygdegård.

Sandsken runt är en 13 km lång vandrings- och cykelled med start i Od förbi naturreservatet Mollungen.

Fjällastigen är en 10 km lång rundslinga med start och mål vid Mollaryds hållplats.

Urstensleden i Fåglavik, 5 km, vandringsled med ovanligt stora flyttblock från istiden.

Golfbana

Trollabo golfbana i Hudene ligger ca 5 km söder om Herrljunga tätort. Det är en 18 hålsbana med klubbhus som drivs av Herrljunga Golfklubb.

Ridsport

Det finns tre anläggningar med ridhus: Hjerttorp Öra, Sämsholm och Vreta Herrljunga.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN SOM ÄR AV VÄRDE FÖR FRILUFTSLIV

- Särskild hänsyn ska tas till de tätortsnära friluftsområdena vid planering och byggande. Vid planering i anslutning till områdena får tillgängligheten till dessa inte försämrats. Ny bebyggelse som inte har koppling till anläggningar för friluftslivet ska undvikas.
- De sammanhängande stråkens funktion som länkar mellan bebyggelsen och omgivande natur- och friluftsområden ska särskilt beaktas. Om tätortsnära natur behöver tas i anspråk för orternas utbyggnadsbehov bör detta kompenseras så att stråken inte bryts och så att såväl den nya som den befintliga bebyggelsen även fortsättningsvis har kontakt med friluftsområdena direkt eller via de sammanhängande stråken.

Besöksnäring

Besöksnäringen är en snabbt växande näring i Sverige och den har en stor utvecklingspotential i Herrljungabygden. Mål för besöksnäringen i Herrljunga bygger på kommunens lokala förutsättningar vad gäller natur- och kulturvärden och på de mål som formulerats på nationell och regional nivå.

Värdekärnor för besöksnäringen

Ett antal ”värdekärnor” med utvecklingspotential för besöksnäringen har identifierats i Herrljunga kommun. Dessa sammanfaller ofta med friluftslivets områden för rekreation och/eller särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Herrljunga tätort: Här finns Haraberget Hembygdspark och Orrholmens friluftsområde med vandringsleder. Här finns anläggningar för kultur, boende och service. Orten har goda kommunikationer med tåg och bil.

Ljung-Annelund: Här finns ett tingshus, som är byggnadsminne och andra kulturhistoriskt värdefulla platser. Här finns ett friluftsområde och aktivitetsområden. Gårdsbutik, hembygdsgård och Mörlanda marknad är andra attraktioner för besöksnäringen. Ljungs station med tågstopp från Herrljunga ger god tillgänglighet till orten.

Fåglavik: Orten är en före detta bruksort där det funnits glasbruk. Här finns Elisabeth Hesselblads födelsehem, en bebyggelsemiljö med kulturvärde och Folkets Park.

Hudeneområdet: Här finns golfbana och restauranger samt boende och eventanläggningar. Här finns fornlämningsområde och vandringsleder.

Hackebergsskogen är ett natur- och friluftsområde med kulturella inslag. Här finns en vandringsled.

Fölene är ett fornlämningsområde med Nycklabacken järnåldersgravfält. Här finns ett natur- och friluftsområde med ekskog, sjöar och badplats.

Jällby: Fornlämningsområde och fornlämningsled. Kulturlandskapet är väl sammanhållet och här finns timmerkyrka, hembygdstuga, mm.

Mollungens bokskog är ett naturreservat med servicefunktioner, vandringsled, parkeringsplats, informationstavla etc.

Sämsjön-Sandskenområdet: Här finns boendeanläggningar som stuguthyrning och campingplats. Här finns vandringsleder och badplatser. Fluxfallet, Hult och Ollestad naturreservat har stora naturvärden. Här finns gårdsbutiker med mattema.

Eriksberg-Mjälldrunga: Här finns rikskänd kulturhistoria, friluftaktiviteter och boendeanläggningar. Området är en pilgrimsledsnod.

Pilgrimsleden är en vandringsled som binder ihop Karla, Herrljunga, Haraberget, Jällby, Södra Björke, Hov, Säm, Skogsbo och Eriksberg.

Nossan: vattendraget som rinner genom kommunen är ett stråk för utveckling.

I Fåglavik finns den helgonförklarade Elisabeth Hesselblads födelseplats. Fåglavik är en före detta bruksort där det funnits glasbruk.

Areella näringar

Jordbruk

Jordbruket är inte den dominerande näringsgrenen i kommunen på samma sätt som för andra grannkommuner på Västgötaslätten. Att jordbruksmarken också fortsättningsvis brukas och att åkrar och betesmarker hävdas är dock av stor betydelse såväl för framtida livsmedelsförsörjning i ett större perspektiv som för bibehållande av ett öppet kulturlandskap.

Total areal jordbruksmark i kommunen var enligt Jordbruksverkets statistik för år 2015 ca 11 400 ha, varav 9 160 utgörs av åker och resten av betesmarker. Antalet jordbruksföretag var 317 år 2013. Av dessa var 90 större än 30 ha och 16 var 100 ha och mer. Antalet små företag upp till 10 ha var drygt 100.

De största sammanhängande områdena för jordbruk ligger i kommunens nordvästra del, där en flik av de bördiga lerjordarna i slättlandet skjuter in som en kil norr om Västra Stambanan. Övervägande del jordbruksmark på slätten utgörs av åker, och endast en liten del av betesmark.

I övriga delar av kommunen är jordbrukslandskapet av annan karaktär. Jordbruksmarken som huvudsakligen utgörs av isälvsavlagringar och utdikad mossetorv är koncentrerad till dalgångarna mellan låga höjdrygar av morän och berg. Här har jorden brukats sedan lång tid, vilket de många lämningarna från förhistorisk tid vittnar om. Större sammanhängande jordbruksområden återfinns i området mellan Eriksberg och Öra, utefter Nossan mellan Hudene och Annelund, väster om Ljung, runt Od och Molla samt i Jällby. Enligt Jordbruksverket utgörs jordbruksmarken förutom av åker till stora delar också av betesmark. Det är också i dessa områden som de av länsstyrelsen inventerade värdefulla odlingslandskapen förekommer.

Enligt MB (miljöbalken) 3 kap 4 § är jord- och skogsbruk av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Åkermark i Herrljunga kommun

Skogsbruk

Enligt 3 kap 4 § MB ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Stora delar av kommunens yta är bevuxen med skog. Skogsbruket har av tradition stor betydelse i kommunen, både som näring och för den industri, som har skogen som råvara.

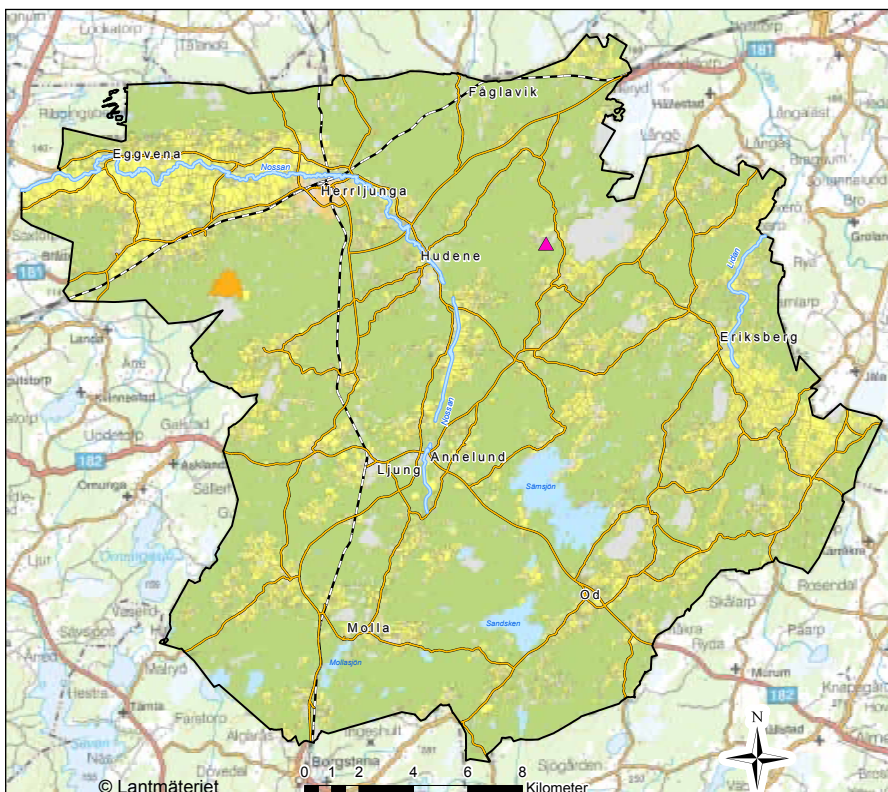
REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED JORDBRUKSMARK

Sammanhängande jordbruksområde norr om Västra Stambanan:

- Ny bebyggelse som försvårar jordbruksverksamheten ska undvikas så långt möjligt. Nya enstaka bostäder kan prövas efter allmänna lämplighetsprinciper. Generationsväxling i jordbruket är ett särskilt skäl.
- Produktiv jordbruksmark får tas i anspråk där det vid tätortsutbyggnad finns konkurrerande starka allmänna intressen om det därigenom främjar en ändamålsenlig bebyggelsestruktur med sammanhållna tätorter.

Övriga jordbruksområden: Områdena har stora landskapliga, biologiska och kulturella värden. Markerna kan också ha betydelse för småskalig livsmedelsproduktion.

- Särskild hänsyn ska tas till naturvärdena och till de landskapliga och kulturella värdena. Ny bebyggelse bör placeras i randen mellan jordbruksmark och annan mark och så att jordbruksdrift inte försvåras.

Hänsynskarta -

Areella näringar

- Åkermark
- Skogsmark
- Bete
- Täktillstånd
- Övrig öppen mark

Miljö, hälsa och säkerhet

Luft

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft finns för kvävedioxid kväveoxider, svaveldioxid och bly, partiklar (PM10 och PM2,5), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Ingenstans i kommunen överskrider miljökvalitetsnormen för luft. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Luktproblem

Det kan uppkomma problem med lukt runt avloppsreningsverk. Rekommenderade skyddsavstånd för ny bebyggelse är därför 300 meter runt reningsverken i Herrljunga tätort och i Ljung-Annelund. Runt övriga verk rekommenderas en skyddszon på 100 meter.

Vattenkvalitet

Miljökvalitetsnormer för vatten

Till följd av EU:s vattendirektiv har fem vattendistrikt bildats i Sverige vars indelning bygger på landets avrinningsområden. Herrljunga kommun tillhör Västerhavets vattendistrikt.

Vattenmyndigheten beslutade 2016 om nya miljökvalitetsnormer. Uppgifterna om miljökvalitetsnormerna och statusen i vattenförekomsterna finns att hämta i VISS, (Vatteninformationssystem Sverige).

Vattenförekomster med miljökvalitetsnormer finns för vattendragen Nossan, Vimleån, Nolån, Lidan, Änskån och Sällershögsån samt för sjöarna Sämsjön och Sandsken. Stora delar av kommunens yta avrinner via Nossan med biflöden till Dättern och Vänern.

Den ekologiska statusen för de klassade sjöarna och vattendragen är måttlig och kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen. För några, däribland Lidan är tidsfristen för god ekologisk status framflyttad till 2027. Dättern, som är en del av Vänern har höga naturvärden och har idag otillfredsställande ekologisk status. Nossan rinner på sin väg till Vänern genom stora jordbruksområden väster om Herrljunga tätort, och påverkas dels av utsläpp från jordbruket, dels av utsläpp från enskilda avlopp av bristande kvalitet.

Den kemiska statusen för sjöar och vattendrag uppnår ej god status. Detta beror inte på särskilda förhållanden i Herrljunga kommun utan är densamma som för övriga Sverige, där rester av kvicksilver och bromerade flamskyddsmedel finns i så gott som alla sjöar och vattendrag.

Kommunen är beroende av befintliga grundvattentäkter för sin vattenförsörjning. Grundvattentäkterna vid Ljung-Annelund, Hudene och Borgstena bedöms ha god kvantitativ status år 2016 och ska fortsatt ha detta. Se vidare under kapitlet Konsekvenser.

Markavvattning

Med markavvattning menas dikning, bortledning av vatten eller invallning som utförs för att varaktigt dränera mark eller skydda mot översvämning. Inom Västra Götalands län gäller generellt förbud mot markavvattning (MB 11 kap 14 §). Länsstyrelsen kan besluta om dispens om det finns särskilda skäl.

Enskilda vatten- och avloppsanläggningar

Områden med VA- problem

I Herrljunga kommun finns ungefär 2 500 enskilda avlopp. Enligt miljöbalken 9 kap är utsläpp av avloppsvatten att räkna som miljöfarlig verksamhet. Många av de enskilda avloppsanläggningarna i kommunen är gamla och av skiftande kvalitet. För att skydda enskilda dricksvattentäkter och motverka övergödning av sjöar och vattendrag har kommunens bygg- och miljönämnd år 2009 beslutat om en 10- årsplan för att inspektera samtliga enskilda avlopp i kommunen. Syftet är att de allteftersom ska förnyas för att uppfylla tillräckligt höga reningskrav. Det är kommunens miljöenhet som utför inspektionerna. Planen har hittills följts och lett till att ett stort antal enskilda bostadsfastigheter har nya godkända avloppsanläggningar.

Sjöarna Sämsjön, Sandsken, Stensjön, och Mollasjön samt vattendraget Nossan, sträckan genom Hudene, är särskilt känsliga för påverkan av föroreningar. Bebyggelsen i Hudeneområdet runt Nossan är ansluten till det kommunala VA-nätet. Utefter Sämsjöns norra och östra strandområden ligger grupper av tät fritidshusbebyggelse med enskilda avloppsanläggningar. Gemensamma VA- anläggningar krävs om ytterligare bostäder ska tillkomma så som anvisas i LIS- planen. Kommunen har påbörjat arbete med en VA- plan för att komma fram till vilka områden och i vilken ordning som kommunalt vatten- och avlopp ska byggas ut i kommunen.

REKOMMENDATIONER FÖR OMRÅDEN MED VA- PROBLEM

- Utanför kommunalt verksamhetsområde för VA ska avlopp lösas med enskilda eller gemensamma anläggningar.
- I de fall där miljön är extra känslig för utsläpp av bakterier och/ eller fosfor kan bygg- och miljöförvaltningen besluta om att hög skydds nivå för rening ska gälla. Bedömningen görs i det enskilda fallet.

Översvämningar

Konsekvenser av ett förändrat klimat

Ett förändrat klimat påverkar de flesta områden i samhället och är en stor utmaning för samhällsplaneringen. Klimatförändringar leder till ökad nederbörd, stigande havsnivåer och grundvattenhöjning, högre temperatur och ändrad relativ fuktighet.

Det handlar också om en ökad frekvens av extrema väderhändelser som stormar, skyfall och värmeböljor med torka och risk för skogsbränder. Som en följd av klimatförändringar riskerar problemen med översvämningar, ras, skred och erosion att öka.

Detta får konsekvenser för såväl bebyggelse och infrastruktur som för de areella näringarna, människors hälsa och säkerhet och för flora och fauna i vår natur.

Klimatprognoser visar att Västra Götalands län är ett av de områden i landet som blir mest påverkat av ökade nederbörds mängder i framtiden.

Förhållandena i Herrljunga kommun

i Herrljunga kommun är det främst områden i närheten och runt Nossan och andra vattendrag där det finns risk för översvämning vid höga vattenstånd. Det ligger dock relativt få bostäder och samhällsviktiga funktioner i närheten av Nossan. I området runt Hudene och i Annelund ligger några industrianläggningar direkt vid Nossan.

Dimensionerande nivåer enligt rekommendationer i "Stigande vatten"

För att ge råd och vägledning till kommunerna i länet vid planering av ny bebyggelse i vattennära områden har länsstyrelserna i Västra Götalands och Värmlands län tagit fram ett planeringsunderlag - "Stigande vatten - en handbok för fysisk planering i översvämningshotade områden", 2012. I rapporten finns en planeringsmodell för hur kommunerna ska handskas med problematiken i den fysiska planeringen. I rapporten finns också faktablad för vilka dimensionerande höjder som bör användas i planeringen i olika planeringssituationer.

Planeringsmodellen går ut på att dela in områdena där översvämningssrisk föreligger i översvämningsszoner. Översvämningsszonerna för ett vattendrag är indelade i fyra zoner. Zonindelningen är kopplad till återkomsttider och olika riskgrad. I zon 4 (röd) är sannolikheten för att en översvämning inträffar högst och i zon 1 (grön) är den lägst.

Till varje zon finns rekommendationer om vilka funktioner som kan placeras i respektive zon. Läs vidare i handboken "Stigande vatten".

Dimensionerande nivå i Herrljunga kommun

Länsstyrelsen genomförde år 2010 en översiktlig beräkning av översvämningssriskerna runt Väneren och av länets större vattendrag utifrån kartans 5 meters kurvor. Områden med översvämningssrisk utefter Nossan som identifieras utifrån denna uppskattning visas på hänsynskartan. Karteringen är inte detaljerad utan ska främst användas som en indikation på var riskerna för översvämning är störst.

Stenbro över Nossan i Fölene

Det finns inte någon lågpunktskartering för hela kommunen som hjälp för bedömningen om vilka problemområden som kan finnas vid häftiga skyfall.

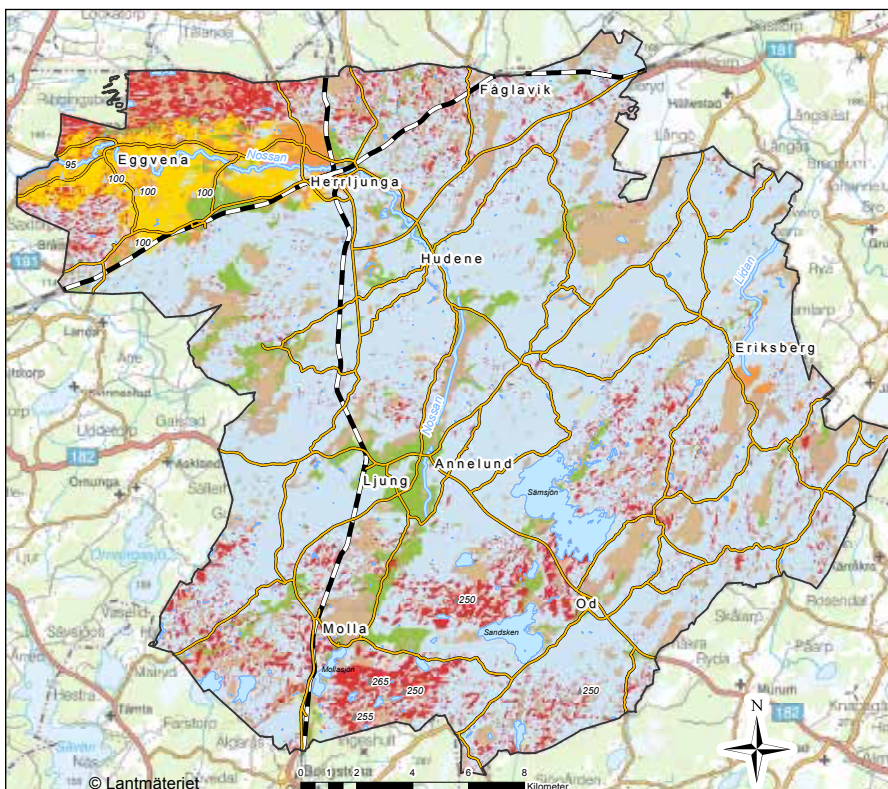
REKOMMENDATIONER VID PLANERING I OMRÅDEN MED ÖVERSVÄMNINGSRISK

- Vid planering för bebyggelse och anläggningar i områden nära Nossan måste noggranna riskbedömningar göras.
- Vid planering i låglänta områden ska särskild utredning göras gällande riskerna för översvämning i dagvattensystemen vid skyfall och häftiga regn

Risker för skred och ras och erosion

Skred och ras är när jordmassor eller massor av sten, grus och sand kommer i snabb rörelse. Skred och ras kan medföra skador på människor, byggnader och mark i det drabbade området. Skred sker vanligen i sluttningar och slänter, i synnerhet i lermark som sluttar mot ett vattendrag. Ras sker i branta bergsslänter och i grus- och sandbranter, huvudsakligen längs vattendrag.

Skred och ras kan uppstå av naturliga orsaker eller genom mänsklig påverkan. Exempelvis kan ökad belastning vid byggande eller minskad motvikt vid förändrad vattennivå vara utlösande faktorer. Klimatförändringarna förväntas bidra till ökade nederbörds mängder och fler intensiva regn. Ökad nederbörd medför att erosionen tilltar, grundvattennivån höjs och att omfattning och frekvens av översvämningar längs sjöar och vattendrag tilltar. Dessa faktorer bidrar, var för sig och i samverkan, till att stabilitetsförhållande försämras och att risken för bland annat skred och ras ökar.

Hänsynskarta -

Jordarter

- Morän
- Isälavlagring
- Torv
- Berg
- Lera
- Sand/Silt

Geotekniska förhållanden i Herrljunga kommun

Jordarterna i Herrljunga kommun utgörs enligt Enligt SGU:s jordarts-karta i kommunens norra del på ömse sidor om Nossan av lera uppblandad med sand och silt. I övriga kommunen söder om Västra Stambanan utgörs jordarterna av morän, isälvsavlagringar, mossetorv och torv mellan områden med berg i dagen.

SGI har inte utfört någon översiktlig stabilitetskartering i Herrljunga kommun. Det är på lerjordarna och i närområdet kring Nossan som de största riskerna för ras och skred föreligger. I övriga områden i kommunen är de geotekniska förhållandena relativt goda och riskerna för skred och ras därför mindre. Lokalt kan dock de geotekniska förhållandena variera inom ett område som översiktligt verkar stabilt och de måste därför alltid utredas och beskrivas i samband med att detaljplaner upprättas.

Ingen ny bebyggelse planeras i omedelbar anslutning till Nossan enligt planförslaget. Oavsett om ny bebyggelse eller anläggningar tillkommer i Nossans närområde bör stabilitetsförhållandena vid Nossans stränder klarläggas och eventuella riskområden identifieras.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - GEOTEKNIK

- I samband med detaljplanering ska alltid en bedömning göras om riskerna för ras, skred och erosion. Geotekniska utredningar kan komma att erfordras.

Radon

Radon är en osynlig och luktfri gas som bildas när vissa radioaktiva grundämnen sammanfaller. Radon finns naturligt i luften, marken och vattnet. Höga halter av radon i byggnader där människor vistas, exempelvis i bostäder och på arbetsplatser kan vara skadligt på hälsan.

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Även vissa byggmaterial (exempelvis blå lättbetong) i byggnaden eller radon i dricksvattnet kan vara orsaker till förhöjda radonhalter inomhus. Radonhalten i inomhusluft bör inte överstiga 200 Bq/m³ (Folkhälsomyndighetens riktvärde).

Det finns ingen markradonöversikt gjord för kommunen. Enligt kommunens miljöenhet, som utförde en undersökning 1991, utgörs kommunens markyta huvudsakligen av låg- och normalriskområden för radon.

Oavsett marktyp bör risken för förekomst av radon i mark beaktas. Det finns alltid risk för att det lokalt kan finnas så höga halter radon i marken att gräns- och riktvärdena för radon överskrids i en byggnad om konstruktionen är otät (SGU). Det är byggherrens ansvar att de krav som gäller enligt plan- och bygglagen eller de föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av den lagen följs.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - RADON

- När nya byggnader uppförs där människor ska vistas stadigvarande ska radonhalterna ligga under gränsvärdet på 200 Bq/m³. För nya byggnader inom kommunen innebär det i allmänhet att grunden ska utföras radonskyddande.

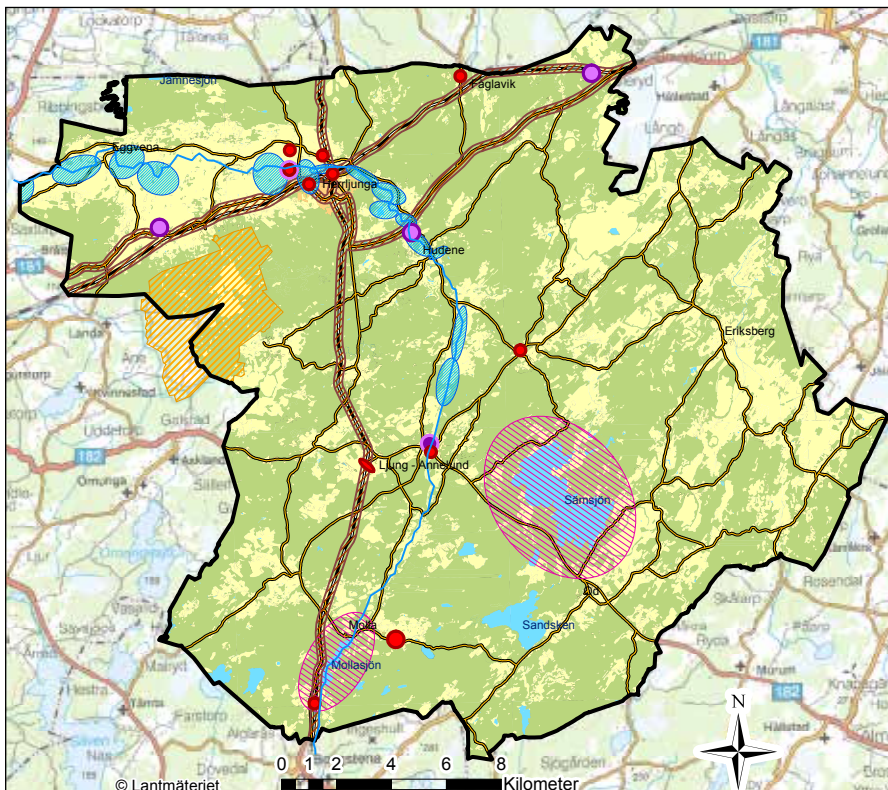
Farligt gods

Farligt gods är varor som till exempel är explosiva, brandfarliga, giftiga eller frätande och som kan orsaka skador på människor, djur och omgivande miljö om de inte hanteras rätt under en transport. Farligt gods innebär en risk för omgivningen och kräver hänsyn och att riskaspekter uppmärksammas i den fysiska planeringen.

Det rekommenderade vägnätet för farligt gods i Herrljunga kommun utgörs av väg 181, som är en sekundär transportväg för farligt gods. Väg 181 har förbindelse med de primära transportvägarna för farligt gods väg E20 och Rv 47, som båda ligger utanför kommunen. De sekundära transportvägarna är avsedda för lokala transporter till och från de primära transportvägarna. De sekundära transportvägarna bör inte användas för genomfartstrafik. Nuvarande sträckning av väg 181 används som genomfartsled, del av Ringleden i Herrljunga tätorts sydvästra del.

Järnvägen Västra Stambanan är en primär led för farligt gods. Bangården i Herrljunga är också uppställningsplats för farligt gods. Älvsborgsbanan trafikeras främst av regionala persontåg men används även för omledningstrafik. Enligt Trafikverkets yttrande är också Älvsborgsbanan en utpekad trafikled för farligt gods.

Vid planering i närheten av farligt godsled ska riskerna särskilt beaktas. Länsstyrelserna i Västra Götaland, Stockholm och Skåne har utarbetat en riskpolicy för markanvändningen intill transportleder för farligt gods - "Riskhantering i detaljplaneprocessen". Länsstyrelsen rekommenderar kommunerna att använda denna.

Hänsynskarta -

Miljö, hälsa och säkerhet

- Buller
- Förorenad mark;
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk skyddsavstånd 100 meter
- Hänsynsområden - avloppsreningsverk och ÅVC skyddsavstånd 300 meter
- Olycksrisk, Farligt gods;
- VA-problem
- Översvämningsrisk;

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FARLIGT GODS

- Kommunerna tillämpar rekommendationerna i Länsstyrelsens handledning, vilket innebär att ett riskhanteringsavstånd på 150 meter från farligt godsleden ska beaktas när detaljplaner upprättas.

Buller

Buller är ett utbrett miljö- och folkhälsoproblem där exempelvis trafikbuller är den miljöstörning som berör flest människor i Sverige. Bullerfrågorna hanteras av flera svenska myndigheter. Naturvårdsverket har ansvar för att ”särskilt samordna myndigheternas arbete avseende omgivningsbuller”. Vidare lämnar verket allmänna råd och riktlinjer för hur bullerfrågorna ska hanteras i planeringen. Sådana råd och riktlinjer finns förutom för trafikbuller också för t ex buller från flygtrafik, industri, motorbanor, skjutbanor och vindkraftverk.

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan passerar flera tätbebyggda områden i kommunen, däribland tätorterna Herrljunga där järnvägarna korsas och Ljung-Annelund där Älvsborgsbanan passerar väster om orten. Genom tätorterna passerar även flera allmänna vägar med tung trafik. Påverkan av buller från trafik på järnväg och väg på framför allt boendemiljöer är viktiga frågor för kommunen.

Miljö kvalitetsnormer för buller

Miljö kvalitetsnormen omfattar bland annat omgivningsbuller från större vägar, järnvägar och civila flygplatser i hela landet. Trafikverket ska göra bullerkartläggningar och fastställa åtgärdsprogram för att minska bullerstörningar från dessa vart femte år. Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, räknas som en större järnväg då antalet tåg på banan överstiger 30 000/år.

Buller från Remmene skjutfält

Totalförsvarets verksamhet på Remmene skjutfält innebär bullerstörningar under den tid som skjutövningar pågår. Försvarets riksintresseområde runt skjutfältet inkluderar influensområdet för buller. Se under avsnittet Totalförsvaret.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - BULLER

- Kommunen tillämpar riktvärden för buller utomhus för spårtrafik, vägar och flygplatser enligt förordningen om trafikbuller (2015:216) vid bostadsbyggande.
- Vid misstanke om bullerproblem vid nybyggnad ska en bullerutredning utföras när detaljplaner upprättas.

Förorenad mark

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka en risk för människors hälsa eller för miljön.

Som en del i arbetet med att uppnå miljömålet giftfri miljö genomförs inventering av potentiellt förorenade områden enligt MIFO (Metod för Inventering av Förorenade Områden), där Länsstyrelsen har samordningsansvaret. Områden som misstänks vara förorenade av nedlagda

eller pågående industriella verksamheter kartläggs och en klassning sker utifrån en bedömning av vilken risk som finns för människors hälsa och för miljön.

Identifierade områden delas in i en skala från 1-4 där riskklass 1 innebär en mycket stor risk och har högst prioritet vid en eventuell efterbehandling.

Enligt Länsstyrelsens inventering i Herrljunga kommun finns ett objekt med risknivå 1, Molla sågverk, en träindustri med impregnering. Objekt med risknivå 2 finns på flera platser i och i anslutning till tätorterna Herrljunga och Ljung-Annalund och på mindre orter som Fåglavik, Mollaryd och Skölvane. Områdena utgörs t ex av återvinningsanläggningen i Herrljunga tätort, industrideponier, drivmedelsanläggningar och träimpregneringsindustri.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - FÖRORENAD MARK

- Vid misstanke om förorenad mark, ska inför planering av ny bebyggelse en markundersökning utföras. Om marken är förorenad ska åtgärder vidtas.

Elektromagnetiska fält

Boverket har tillsammans med Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen, Elsäkerhetsverket och Strålsäkerhetsmyndigheten givit ut en skrift om magnetfält och hälsorisker. Ett av råden är att placering av nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält ska undvikas. Det finns dock inga fastlagda rekommendationer om minsta tillåtna avstånd till högspänningsledning. En 400 kV- kraftledning som ingår i riksnätet passerar kommunen i noröstlig-sydvästlig riktning väster om Herrljunga tätort.

Kraftledningen berör inga områden avsedda för utbyggnad av tätorten.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - ELEKTROMAGNETISKA FÄLT

- Kommunen tillämpar Svenska Kraftnäts rekommendation om att högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas stadigvarande inte ska överstiga 0,4 mikrotlesla. Enligt Svenska Kraftnäts generella beräkningar ska ny bebyggelse inte placeras närmare än 130 meter från en 400 kV- ledning.

Totalförsvaret

Områden av betydelse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Remmene skjutfält

Herrljunga kommun berörs av område av betydelse för totalförsvaret Remmene skjutfält, som har en utbredning också i Vårgårda kommun. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har var och en en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

Riksintresseområden för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § MB som berör kommunen

Vara väderradarstation

Influensområde för Vara radarstation tangerar kommungränsen i norr.

Influensområde för luftrum

Försvarmaktens influensområde för luftrum berör kommunen.

Stoppområde för höga objekt

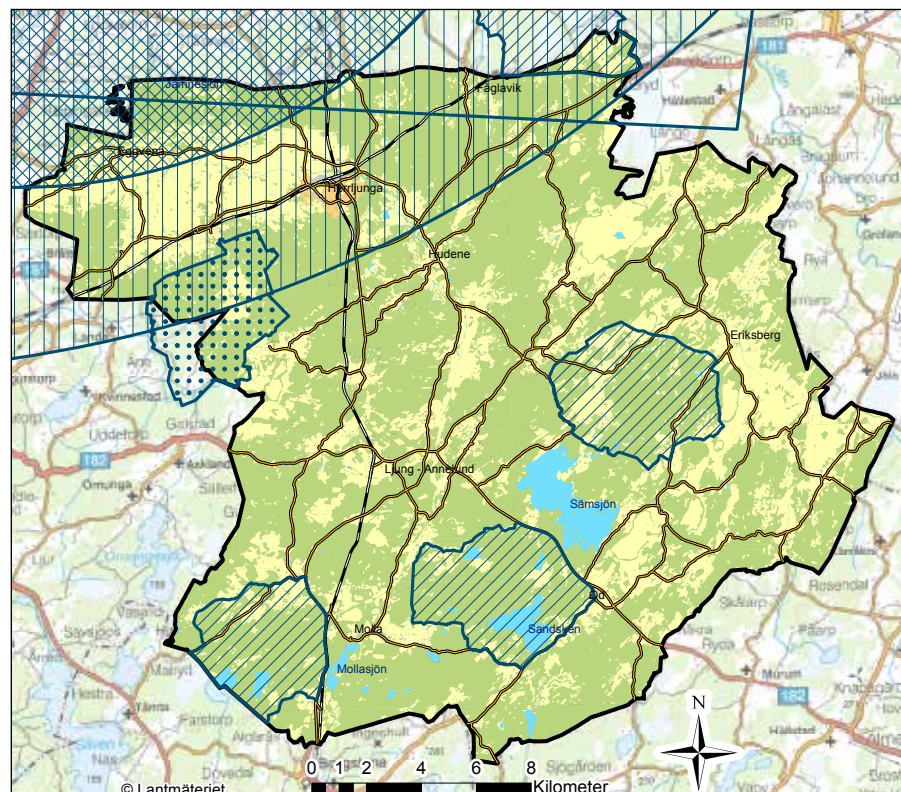
Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Sätenäs flottilflygplats berör kommunens norra delar.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE - TOTALFÖRSVARET

- Alla plan- och lovärenden inom *Områden av betydelse för totalförsvaret* ska remitteras till Försvarmakten.
- Samråd ska ske med Försvarmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av Influensområde för Vara radarstation.
- Samråd ska ske med Försvarmakten inom influensområde för luftrum vid utbyggnad av vindkraftanläggningar.
- Inom stoppområdet gäller för områden utanför sammanhållen bebyggelse att höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter inte får uppföras. Inom sammanhållen bebyggelse får höga objekt som överstiger 45 meter inte uppföras.

Hänsynskarta -**Försvarets intressen**

- Försvar.Influensområde för luftrum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintresse Försvarmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Samhällsviktig verksamhet

Räddningstjänsten

För räddningstjänsten i Herrljunga kommun finns i enlighet med lagen om skydd och olyckor (LSO) ett handlingsprogram för skydd mot olyckor.

Räddningstjänsten är organiserad med en räddningsstation i Herrljunga och en i Annelund.

I Herrljunga centralort och Annelund är anspänningstiden 5 minuter under normala omständigheter, och förväntade insatstider mindre än 10 minuter i områdena närmast räddningsstationerna, 10 - 20 minuter i övriga kommunen utom i områdena längst i öster, Eriksberg-Öra där insatstiderna är mer än 20 minuter.

Vattenförsörjning och avlopp

Herrljunga Vatten AB äger och sköter de VA-nät samt tillhörande anläggningar som finns inom Herrljunga kommuns gränser och en bit in i Vara kommun. VA-verksamheten bedrivs i Annelund, Fåglavik, Herrljunga, Hudene, Källeryd, Ljung och Remmenedal. I respektive verksamhetsområde sker verksamhet via vatten- och avloppsreningsverk, grundvattentäkter, pumpstationer, ledningsnät m m.

Arbete med en VA-plan har påbörjats under 2016. I VA-planen ska behov och förutsättningar för vatten- och avloppsverksamheten i kommunen redas ut. I arbetet utreds bland annat möjligheterna att förse områden med VA-problem runt Sämsjön och Mollasjön med kommunalt vatten- och avlopp.

Dricksvatten

Herrljunga Vatten AB använder sig endast av grundvattentäkter för dricksvattenproduktionen. Dessa är: Annelund, Fåglavik, Altorp, Källeryd och Remmene och Ölanda.

Reservvatten

I arbetet med den kommunala VA-planen kommer behovet av reservvattentäkt att utredas. Om det skulle bli ett VA-område i Molla kan en i närheten liggande vattentäkt sammanlänkas med Annelunds vattentäkt. Denna täkt skulle kunna bli reservvattentäkt till Annelund, Hudene och Herrljunga tätort och vice versa. Vidare ska förutsättningar för att ta ytvatten från Nossan, Vimleån eller Sämsjön att redas ut.

Vattenskyddsområden

Grundvattentäkterna är skyddade genom vattenskyddsområden. Länsstyrelsen beslutar om skyddsområdena och vilka bestämmelser som ska gälla i skyddszonerna runt vattentäkterna. Flera av områdena bygger på gamla beslut och behöver därför omprövas.

Grundvattentäkterna med datum för beslut är följande:

- **Herrljunga 1972**
- **Herrljunga Trollabo 1:5 1988**
- **Ölanda 1974**

- **Ljung 1972**
- **Annelund 1977**
- **Källeryd 2011**
- **Remmenedals vattentäkt 2010**

Avlopp

Avloppsvatten kan delas upp i olika begrepp, spillvatten, dagvatten och dränvatten. Spillvatten består av hushållspillvatten och industrispillvatten. Dagvattnet kommer från gator och stuprännor från regn och snösmältning. Dränvatten är vatten från husgrundsdränering och grundvattenreglering.

Spillvatten

Herrljunga Vatten AB driver sex avloppsreningsverk som har olika processer. Dessa är Herrljunga, Remmenedal, Annelund, Hudene, Fåglavik och Källeryd. Av dessa har samtliga utom två Nossan som recipient. Fåglavik och Källeryd har Lidan som recipient.

Samtliga områden med bebyggelse som är ansluten till kommunalt VA ingår i de kommunala verksamhetsområdena. Inom sådana ska all bebyggelse vara ansluten till det kommunala VA- nätet.

Dagvatten

Verksamhetsområdena för dagvatten sammanfaller med de för vatten och spillvatten. Alla dagvattenledningar är separata. Det separerade dagvattnet släpps till Nossan.

REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH NYBYGGNAD - AVLOPP

- Vid utbyggnad i nya områden eftersträvas lokala dagvattenlösningar, så kallade LOD (lokalt omhändertagande av dagvatten).

Avfallshantering

Enligt miljöbalken ska varje kommun ha en renhållningsordning med särskilda föreskrifter om hantering av avfall. Herrljunga kommun antog nya renhållningsföreskrifter 2016-11-08.

I föreskrifterna beskrivs kommunens ansvar för hantering av avfall från enskilda hushåll och företag som bedriver verksamhet.

Hushållens avfall transporteras till förbränningsanläggning utanför kommunen. Hushållen erbjuds att sortera matavfall separat för rötning till biogas eller biogödsel i särskild anläggning. Deponerat avfall lämnas till avfallsanläggning utanför kommunen.

Förpackningar av glas, metall, plast etc sorteras och lämnas till återvinningsstationer placerade på olika platser i kommunen. Återvinningscentraler finns i Herrljunga och Annelund.

Energi och uppvärmning

Elnät

Svenska Kraftnät har en 400 kV (kilovolt) ledning i *riksnätet* som passerar norra delen av kommunen.

Vattenfall äger *regionnätet* som utgörs av högspänningsledningar med

40 kV. Via dessa levereras el till mottagningsstationer, varifrån det lokala elnätet utgår.

Herrljunga Elektriska AB ansvarar för det *lokala elnätet* (10 kV) i större delen av Herrljunga kommun samt delar av Vårgårda och Vara kommuner.

Fjärrvärme

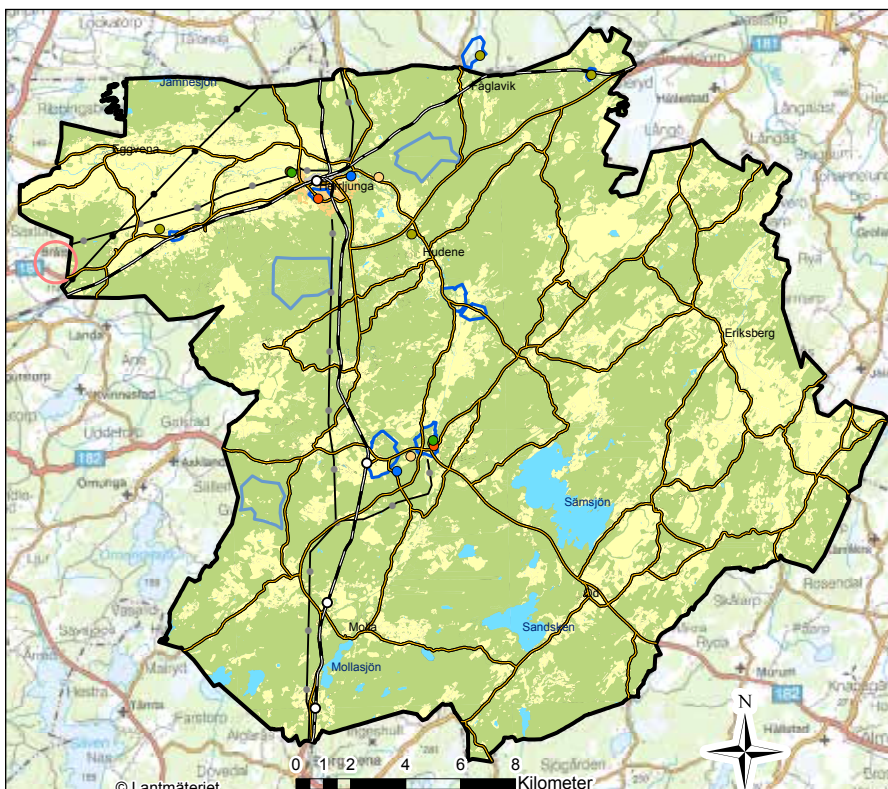
Herrljunga Elektriska AB äger och driver fjärrvärmenäten i kommunens tätorter Herrljunga, Ljung och Annelund. Anslutna kunder varierar i storlek från industrier till villor. Anläggningar för fjärrvärme finns i Herrljunga och Mörlanda. Värmen är lokalproducerad i huvudsak med biobränsle från skogar i kommunen med omnejd.

Solel

Motiven för installation av solel är främjandet av ett hållbart samhälle. Kommunen är positiv till att småskalig elproduktion uppmuntras och byggs ut. Det kommunala bolaget Herrljunga Elektriska AB har (år 2016) installerat drygt 20 anläggningar för solel som är mellan 2 och 45 kWp och har en egen demoanläggning på 5 kWp med normal årsproduktion på ca 4 500 kWh/året. Herrljunga Elektriska AB har också utrett det lokala elnätets kapacitet för att ta emot solkraft.

Laddningsstolpar för elbilar

Intresset för elbilar ökar och elbilar tillhör framtiden. Kommunen är positiv till att ett nät av laddningsstationer byggs ut och Herrljunga Elektriska AB har möjlighet att utreda frågan.

Hänsynskarta -

Samhällsviktiga verksamheter

- Avloppsreningsverk
- Avloppsreningsverk, avfallsanläggning
- Brandstation
- Fjärrvärmeverk
- Avloppsreningsverk
- Vattentorn
- ÄVC återvinningscentral
- Riksintresse järnväg - station
- Riksintresse kommunikation - järnväg
- Allmän väg
- Kraftledning regionnät
- Kraftledning stamnät
- Avfallshantering
- Energiproduktion
- Vattenförsörjning

Kommunikationer

Herrljunga kommun har ett bra kommunikationsläge i regionen. Dels är Herrljunga tätort en betydelsefull knutpunkt för järnvägstrafiken, dels finns goda förbindelser med Europaväg E20 mellan Göteborg och Stockholm via väg 181. Västra Stambanan från Göteborg till Stockholm och Älvsborgsbanan mellan Uddevalla och Borås genomkorsar orten.

Kommunen vill utnyttja det goda kommunikationsläget för tillväxt av befolkning och arbetstillfällen. Brister i framför allt vägnätet innebär dock vissa begränsningar för önskad utveckling och bullerproblem i tätorterna, varför kommunen önskar att om- och nybyggnadsåtgärder sker så att trafiksäkerheten och framkomligheten förbättras. Se vidare i kapitlen Strategier och Användning.

Vägar

Allmänt vägnät

Väg E20 går inte igenom kommunen, men är ändå en viktig förbindelseled mellan Göteborg och Stockholm för Herrljunga kommun. Väg 181 genom Herrljunga är kopplad till väg E20 vid Vårgårda. E20 planeras att byggas om etappvis genom Västergötland. Trafikverket utreder sträckan förbi Vårgårda. Byggstart för denna etapp är beräknad till år 2020. En av tre korridorer i utredningsområdet går nära kommungränsen till Herrljunga. Lv 181 ska anslutas till ny väg E20 med ny trafikplats.

Lv 181 är en förbindelse mellan väg E20 vid Vårgårda via Herrljunga till Rv 47 vid Falköping. Vägen går genom den västra bebyggda delen av Herrljunga tätort och kallas då Ringleden. Vägen är sekundär trafikled för farligt gods. Framkomlighet, trafikmiljö och trafiksäkerheten är otillfredsställande på vägen genom samhället och kommunen har sedan lång tid haft önskemål om åtgärder.

Lv 182 går från Vårgårda genom Ljung-Annelund till Ulricehamn.

Lv 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annelund. Vägen är till stora delar av låg standard med låg tillgänglighet och har bl a två plankorsningar med Älvsborgsbanan.

Väg 1927 Vretavägen går genom Vreta som ligger norr om Västra stambanan i Herrljunga tätort. Vägen är smal och kantas av bostadsbebyggelse på ömse sidor. Vägen är också tillfart för tung lastbilstrafik till industrin på Ölltorps industriområde. Det finns stora problem med trafikmiljö och framkomlighet på vägen, som inte kan breddas utan stora ingrepp i den befintliga bebyggelsen.

Väg 2516 förbinder den östra delen av Herrljunga tätort med Vedum i Vara kommun. Vägen har låg standard och låg tillgänglighet. Industrin i Herrljunga nyttjar vägen för tunga transporter, vilket medför trafikfaror och dålig trafikmiljö.

Väg 1848 mellan Annelund och Snipebro är hårt belastad av tung trafik. Underhållet av vägen behöver förbättras.

Järnvägar

Riksintresse för kommunikation MB 3 kap 8 §

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan inklusive de fyra stationer som finns i kommunen är av riksintresse för kommunikation. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra Stambanan

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd. Samtidigt finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt. Både kapacitet och kvalitet på banan behöver ökas.

Älvsborgsbanan

Älvsborgsbanan förbinder Uddevalla-Vänernsregionen med Borås via Herrljunga. Älvsborgsbanan är enkelspårig och trafikeras med regional trafik samt X 2000. Kinnekullebanan som ansluter till Älvsborgsbanan i Vara är enkelspårig och förbinder västra Skaraborg med Göteborg.

Nationell och regional plan för transportinfrastrukturen

De medel för ny- och ombyggnad av transportsystemet som Trafikverket förfogar över och hur de ska användas anges i nationella och regionala planer. Trafikverket upprättar förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen utifrån direktiv och förutsättningar från regeringen. Västra Götalandsregionen upprättar länsplan för regional transportinfrastruktur, som tas fram efter att kommunerna i förhandlingar och samråd lyft vilka åtgärder som ska prioriteras i förhållande till tillgängliga medel.

Nuvarande regionala plan för transportinfrastrukturen gäller för åren 2014 till 2025. Inriktningen för den regionala infrastrukturplanen är att stödja utvecklingen i Västra Götalandsregionen på olika sätt.

Planerade åtgärder på vägnätet

I den regionala planen för åren 2014 till 2025 finns inga åtgärder planerade för det allmänna vägnätet i Herrljunga kommun.

Länsvägarna 181, 182 och 183 är dock av Trafikverket utpekade att ingå i vad man kallar *Funktionellt prioriterat vägnät*. Sådana vägar är viktiga för den nationella och regionala tillgängligheten och har identifierats i samband med att regionplanen upprättades. Utpekandet av vägnätet har gjorts bland annat som förberedelse inför kommande åtgärdsplaneringar. Trafikverket har tagit fram en handledning som beskriver förhållningssättet till hur man ska arbeta för att värna de prioriterade vägarna och förbättra tillgängligheten på dessa.

Planerade åtgärder på Västra Stambanan

Under planeringsperioden planeras punktinsatser på stambanan på sträckan Göteborg-Skövde. Syftet med åtgärderna är att utöka kapaciteten för att möta efterfrågan av utökad och förbättrad person- och godstrafik. Åtgärderna handlar om bangårdsombyggnader, förbigångsspår, sidotågsspår, vändspår och plattformar och ska utföras i Stenstorp, Falköping, Remmenedal (nya spår för godstågsmöten), Herrljunga (ny plattform), Vårgårda, Algutsgården, Alingsås, Stenkullen, Floda och Sävenäs.

Åtgärderna är inte tillräckliga för en långsiktig lösning på kapacitetsproblemet.

Åtgärder på Älvsborgsbanan

I nuvarande beslutade plan finns inga åtgärder upptagna som indikerar någon större förändring av Älvsborgsbanan.

Det finns dock beslut på att genomföra en åtgärdsvalsstudie för Älvsborgsbanan.

Kollektivtrafi

Herrljungas kollektivtrafik bygger på tågtrafik längs två axlar, med noden Herrljunga station i skärningspunkten, kompletterat med så kallad Närtrafik, som är Västtrafiks koncept för anropsstyrd trafik på landsbygden i regionen. Utefter Älvsborgsbanan finns förutom i Herrljunga tätort också tågstopp i Ljung, Torpåkra och Mollaryd. Från Herrljunga station nås Vårgårda på 10 minuter och Falköping på ca 20 minuter med tåg på Västra stambanan. Enstaka busslinjer finns med lågt turutbud, enbart i pendlings- och skoltidsintervall vardagar.

Hälften av kommunens befolkning bor i orterna Herrljunga och Ljung-Annelund som har god kollektivtrafikförsörjning med tåg. Resande från byar och landsbygd utefter Älvsborgsbanan kan med relativt korta avstånd nå ett stationsläge utefter banan. De östra och sydöstra delarna av kommunen är sämst försörjda med kollektivtrafik, eftersom de ligger långt från någon tågstation. Från Eriksberg är det t ex ca 17 km till Ljungs station och drygt 20 km till Herrljunga station.

Gång- och cykeltrafi

Gång- och cykelvägnät finns i tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund, samt i liten utsträckning även i Hudene och Molla. Gång- och cykelvägnätet behöver byggas ut och förbättras mellan tätorterna.

REGLER OCH REKOMMENDATIONER VID PLANERING OCH BYGGANDE UTEFTER ALLMÄN VÄG OCH JÄRNVÄG

- Enligt 47 § väglagen råder ett allmänt förbud inom ett område av 12 meter från vägområdet för allmän väg uppföra byggnader, göra tillbyggnader eller utföra andra anläggningar som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Utefter vägarna 181, 182 och 183 är förbudet utökat till 30 meter.
- Vibrationer från järn-vägstrafik ska beaktas. Riktvärdet för vibrationer i bostad innebär att vibrationsnivån inomhus i rum för sömn och vila ej ska överstiga 0,4 mm/s vägd RMS.
- Rekommenderat avstånd till järnväg. Trafikverket rekommenderar ett minsta avstånd om 30 meter mellan bebyggelse och spårmittpå yttersta spåret vid provning av bebyggelse utanför detaljplan.
- Restriktivitet råder för nya utfarter på vägarna 181, 182 och 183, som ingår i Funktionellt prioriterat vägnät. Funktionaliteten i vägen ska inte försämrast.

Tematiska delar

Fördjupning avseende tätorter och LIS-områden

Tätorter

Enligt SCB:s tätortsstatistik från 2015 har Herrljunga tre tätorter: Herrljunga, Ljung och Annelund. De två senare hanterar kommunen som en tätort under benämningen Ljung-Annelund. Orten Hudene sydost om Herrljunga räknas inte som en tätort i statistiken men har ändå många typiska tätortsdrag och behandlas därför som en sådan i detta avsnitt.

Herrljunga tätort

Karaktäristiskt för Herrljunga tätort är småskaligheten med många välbevarade byggnader och offentliga rum. I Herrljunga är det nära mellan bostäder, service, arbetsplatser och rekreationsområden. Järnvägsknutpunkten ger goda pendlingsmöjligheter och stationen är en viktig mötesplats. I de centrala delarna finns en levande blandstad med bostäder och arbetsplatser. Trädgårdsstaden längre bort från centrum är lugnare men ligger ändå nära knutpunkt och service.

Småstadens värden ska stärkas genom kommunens arbete med planläggning för bebyggelse, nya trafiklösningar, och en omsorgsfull gestaltning av gator, torg och rekreationsmiljöer. Närhet till stationen och till den service som finns i kärnan är viktiga utgångspunkter för planeringen. I första hand bör därför förtätning och komplettering ske inom tätorten. Därefter kan utbyggnad av tätorten ske i områden som ligger på gång- eller cykelavstånd till stationen.

Stationshuset i Herrljunga

Utvecklingsstrategi - Herrljunga tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet [Användning](#).

Torgen, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

Skissillustrationer över stationsområdet (övre bilden) och över Stadsparken och ny torgplats (nedre bilden), från Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort, samråds-handling

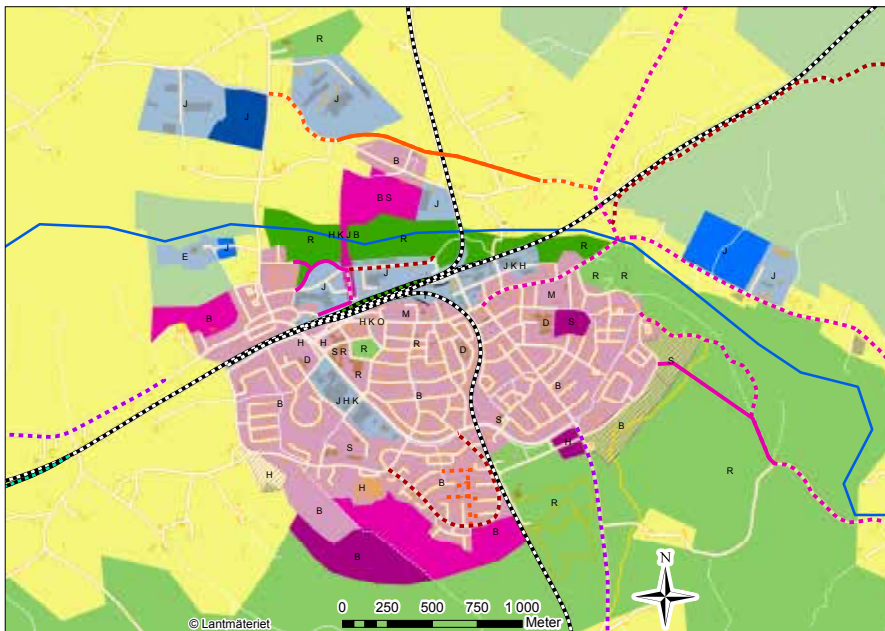
- **Torget vid stationshuset** är ett strategiskt betydelsefullt utvecklingsområde. Södra uppgången från järnvägsstationens perronger utgör en entré till Herrljunga som får all större betydelse i takt med att resandet ökar. Ombyggnad av stationshuset och torget pågår. Ombyggnaden innebär att en ny vänthall med nya entréer i direkt anslutning till uppgången tillkommer. Bättre tillgänglighet för cykel med nya ytor för cykelparkering planeras.
- **Torget vid kommunhuset** är ett centralt och viktigt offentligt rum för Herrljunga. Det är via Storgatan sammankopplat med torget vid stationshuset. Storgatan är ett av tätortens viktigaste stråk. Torget behöver utvecklas mot en mer flexibel och tillgänglig plats, genom att ytan öppnas upp och omotiverade nivåskillnader avlägsnas. Också här är det viktigt att trafiklösningarna ses över så att hastigheten dämpas på ett naturligt sätt genom centrum.
- **Nytt torg öster om Stadsparken** kan förlänga centrumområdet söderut från stationen. Förslaget är att ett litet torg bildas mellan två punkthus, ”Hus i park”, intill stadsparken, där öppenheten medger den typen av husvolymmer.

Trafiklösningar ska utvecklas mot en högre tillgänglighet för gång- och cykeltrafikanter och en mer attraktiv gatumiljö.

- Tätorten bör successivt utvecklas till att bli mer **fotgångaranpassad**, där gatumiljön så långt som möjligt utformas så att biltrafiken håller låg fart (cirka 30 km/tim) och så att gaturummet blir både tilltalande och säkert för gående och cyklande att röra sig i. TRAST, Trafik för en attraktiv stad, bör användas som stöd vid planeringen. I Herrljunga finns goda möjligheter och utrymme i gaturummen att anpassa gatumiljöer till fotgängare och cyklisters behov och att ordna långsgående parkering i syfte att öka tillgängligheten, dämpa hastigheten och skapa mer väldefinierade gaturum.

Närrekreationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas och utvecklas.

- **Stadsparken** är hjärtat i tätortens grönstruktur och den har gamla anor. När parken förnyas bör hänsyn tas till flera viktiga aspekter: det kulturhistoriska värdet, betydelsen för intilliggande skolverksamhet, funktionen som infiltrationsyta, samt rollen som offentligt rum. Parkens rumslighet, estetik och användbarheten liksom trygghetsaspekten kan utvecklas vidare.
- **Ån Nossan** som rinner genom tätorten erbjuder många rekreativsmöjligheter som kan utvecklas. I samband med föreslagen tätortsutveckling åt norr mot Vreta föreslås att en drygt kilometerlång sträcka längs Nossan utvecklas till ett promenadstråk. Strandskyddet säkerställer att området prioriteras för närrekreation framför exploatering. Enstaka ingrepp invid strandlinjen kan bli aktuella för att exempelvis möjliggöra en ny badplats.

Användningskarta - Områdesanvändning Herrljunga tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- Grönområde.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Stadsbygd.Ny/ändrad.Kort sikt
- Stadsbygd.Oförändrad.
- Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- Verksamheter.Oförändrad.
- Natur.Oförändrad.
- Landsbygd.
- Järnvägstrafik, Oförändrad,
- Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Järnvägstrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Beslutad
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
E	Teknisk anläggning
D	Vård
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)
M	Begravning

- **Orraholmens friluftsområde och Skoghälla idrottsplats** söder om tätorten har stor betydelse som närreklamationsområden för ortsinvånarna. Området bör bevaras. Alla åtgärder som inkräktar eller påverkar områdena negativt bör undvikas. Åtgärder som knyter samman områdenas olika delar eller som ökar tillgängligheten till dessa bör utföras.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I översiktsplanen föreslås en tätortsutbyggnad på **Vreta gårde** norr om tätorten på kort sikt. Med inriktningen att öka andelen hållbart resande, det vill säga till fots, med cykel och tåg framför bilkörning är det angeläget att utveckla tätorten i närheten av tågstationen och centrum. Hela Vreta gårde ligger med gångavstånd till tågstationen. Tätortsutveckling här ger även positiva effekter på kringliggande områden som Vreta och Ölltorps industriområden, som vävs ihop med tätorten med ny bebyggelse och infrastruktur.
- **Södra Horsby** ligger vid tätortsgränsen i söder. En första etapp för bostäder är under utbyggnad i den västra delen av området. Tätortsutveckling föreslås vidare på kort och medellång sikt på skogsmark längs tätortsgränsen österut. Området ligger på cykelavstånd till tågstationen och mycket nära Horsbyskolan.
- **Skogsvägen** är en matargata till bostadsområden längst österut i tätorten. Utbyggnad av bostäder och skola föreslås på lång sikt mot Orraholmen på vägens obebyggda östra sida.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- I **Prästeskogen** strax öster om tätorten föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde. Området lämpar sig för utveckling av störande verksamheter på kort sikt då det ligger relativt avskilt men ändå med nära cykelavstånd från tätorten.
- I **Ölltorp**, norr om tätorten, föreslås en utökning av befintligt verksamhetsområde på medellång sikt. Marken används idag för jordbruk. En nybyggd gång- och cykelväg kopplar ihop centrum med verksamhetsområdena kring korsningen mellan väg 1921 och 1927.
- Vid **Bergagärde**, ca två kilometer söder om tätorten, föreslås ett nytt verksamhetsområde i korsningen mellan väg 181 och 183. Området lämpar sig väl för etableringar med större ytanspråk och krav på god tillgång till transportinfrastruktur. Läget är särskilt gynnsamt när väg 181 är utbyggd med ny sträckning söder om Herrljunga tätort och en fyrvägskorsning alternativt rondell tillskapats i Bergagärde. Området reserveras för utbyggnad på lång sikt.

KONSEKVENSER FÖR HERRLJUNGA TÄTORT

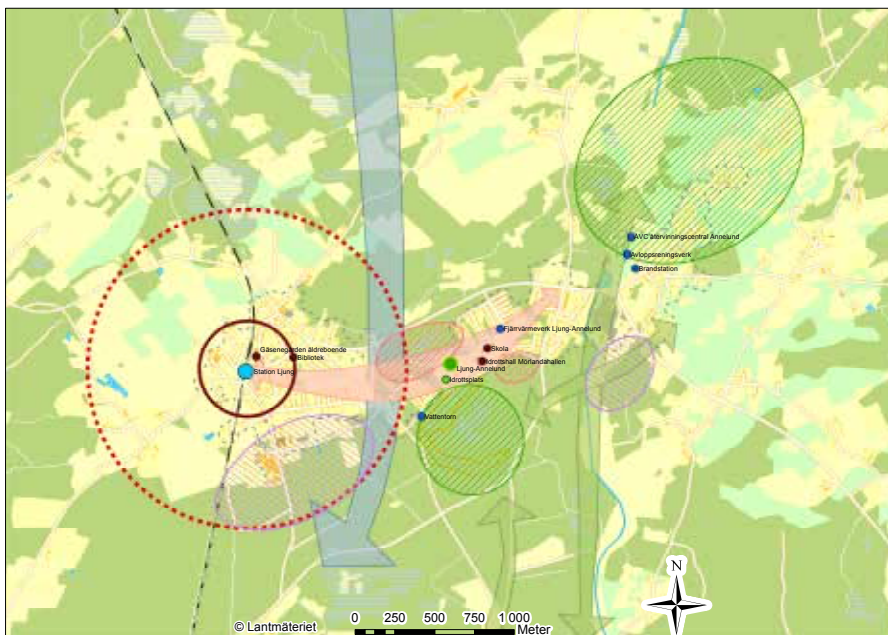
- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Obebyggd jordbruksmark föreslås tas i anspråk norr om tätorten för tätortsutbyggnad på Vreta Gärde och för utökning av Ölltorps industriområde. Ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark ger kumulativa effekter i ett större perspektiv. Tillgången på brukningsvärd jordbruksmark minskar successivt både på regional och nationell nivå. På sikt leder minskad jordbruksareal till ett allt större beroende av importerade livsmedel och en större känslighet för olika omvärldsförändringar, exempelvis klimatförändringar.
- Utbyggnad av bostäder föreslås i skogsområden söder om tätorten, vid Södra Horsby i sydväst och mot Orraholmen i sydost. Skogsområdena söder om tätorten används för närrekreation och korsas av flera stigar. Här finns även natur- och kulturvärden i form av sumpskogar och fornlämningar. Inga värdekärnor för friluftsliv berörs, men utbyggnaden kan ändå påverka rekreativvärden genom att områdena krymper och avstånd till befintliga bostäder ökar. Utbyggnad mot Orraholmen medför även att Jällbyleden behöver dras om i ny sträckning förbi det föreslagna bostadsområdet. Om tillgången till rekreativområden nära bostaden begränsas kan möjligheten till rörelse i vardagen minska, vilket i sin tur kan påverka människors hälsa negativt. Utbyggnaden kan även påverka naturvärden och fornlämningar. Påverkan behöver utredas vidare i det fortsatta planarbetet, exempelvis genom arkeologiska utredningar, naturinventeringar och utredningar av värden för friluftslivet.

Ljung-Annelund tätort

Ljung och Annelund är två i princip sammanvuxna orter med olika bakgrund och karaktär. Orterna bildar tillsammans en långsmal tätort som sträcker sig tre kilometer från Ljung i väst till Annelund i öst. Mellan orterna finns ett rekreativsområde med idrottsplats. Gemensamt för de båda orterna är den genomgående låga bebyggelsen med en- och tvåvåningshus.

Ljung har en historia som gammal tingsplats från 1600-talet. Ting hölls i orten fram till år 1947. Det moderna Annelund uppstod i en fyrvägs-korsning med ungefär fyra mil till städerna Alingsås, Borås, Falköping och Ulricehamn. Namnet var från början Mörlanda. Föregångare till företaget IMI Hydronic Engineering har betytt mycket för utvecklingen av Ljung-Annelund.

Inriktningen är att orterna ska växa ihop. Målsättningen är att bygga på och förstärka sådant som orterna har gemensamt och samtidigt behålla de bådassärprägel. Närhet till järnvägsstationen är också en viktig utgångspunkt för planeringen.

Utvecklingsstrategi - Ljung-Annelund tätort

- Nod, Transporter och teknisk försörjning
- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- 1000 meter runt tågstation
- Bebyggelse kärna
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation
- Grönt samband
- Transportsamband
- Utvecklingsstråk
- Tätortsgräns

REKOMMENDATIONER FÖR LJUNG-ANNELUND TÄTORT

För generella rekommendationer, se kapitlet [Användning](#).

Stråken, tätortens viktigaste offentliga rum ska förnyas.

- Ljung-Annelund bildar tillsammans en långsmal tätortsstruktur, där de öst-västliga stråken är sammanlänkande och också mötesplats för invånarna. Inom orten finns två parallella stråk. Det norra stråket är ett gång- och cykelstråk som sträcker sig från Radhusvägen i Ljung till Mörlandavägen i Annelund. Det södra stråket består av ett antal sammankopplade bilvägar, Boråsvägen, Byvägen, Hjaltes väg och Skolvägen, som förbinder orterna med varandra. **Stråken** ska förnyas med gemensamma gestaltungsprinciper och hög tillgänglighet.

I den befintliga bebyggelsestrukturen finns möjligheter till förtätning. Bebyggelse och gatunät ska utformas för en större blandning och en högre tillgänglighet.

- Den befintliga bebyggelsestrukturen möjliggör komplettering inom befintliga bebyggelseområden. Stora delar av Annelund planlades och byggdes ut när trafikseparering var norm. Gatusystemet utformades för att det i första hand skulle bli trafiksäkert och effektivt med gång- och cykelvägnät separerat från biltrafiken som gick på egna matar- och entrégator. Det finns vissa möjlighet till **komplettering** av den befintliga bebyggelsen inom den befintliga strukturen. I Ljung finns möjlighet att komplettera med bostäder med närhet till tågstation. Vid förtätning bör en blandning av olika boendeformer eftersträvas och flerbostadshus möjliggöras. Vid förtätning bör gatunätets utformning samtidigt ses över.

Närreklamationsmiljöer inom och i anslutning till tätorten ska värnas.

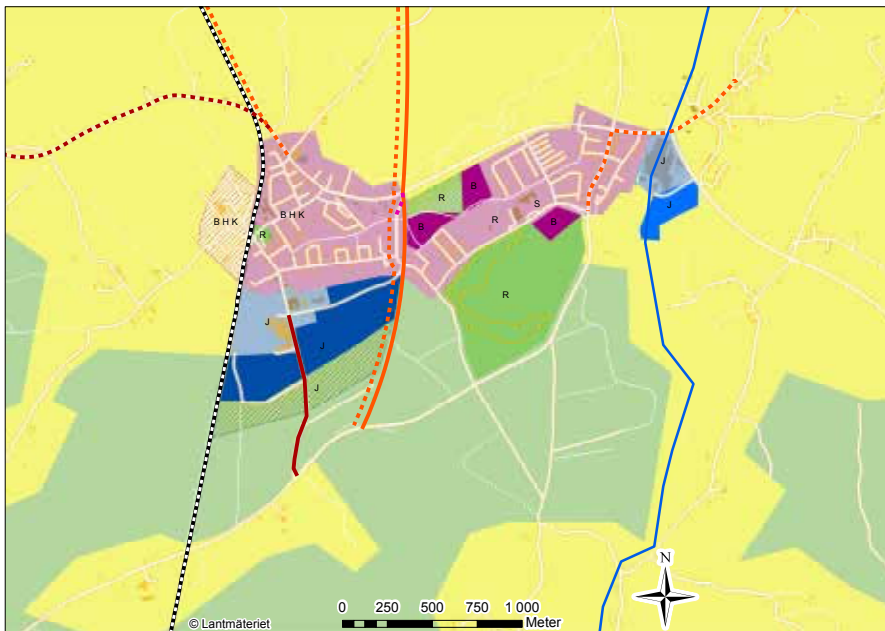
- Det befintliga rekreativområde **Himmelsberget** söder om Skolvägen ska fredas från bebyggelse och hållas tillgängligt.
- **Tingshusparken** ligger i Ljung vid Tingshuset som har gamla anor och är skyddat som byggnadsminne. Området är utpekad i Herrljungas kulturmiljöprogram och också redovisat som en kulturhistoriskt värdefull miljö på karta Hänsyn.
- Naturområdet **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund bör på sikt tillgängliggöras som ett närreklamationsområde för intilliggande bostadsområden.

Föreslagna utbyggnadsområden för Stadsbygd ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till befintliga värden.

- I **Mörlanda park** mellan Ljung och Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder medellång sikt, i syfte att knyta de båda tätortsdelarna närmre varandra. Sankmark inom området föreslås bevaras som närreklamationsområde, se ovan.
- Söder om Annelund föreslås en utbyggnad av bostäder inom området **Parkvägen Södra**, i Parkvägens förlängning. Utbyggnad inom skogsområdet föreslås på medellång sikt. Området ligger i direkt anslutning till skola och rekreativområden.
- På västra sidan om Älvsborgsbanan föreslås komplettering inom den relativt glesa bebyggelsen runt **Ljung stationsområde** på lång sikt.

Föreslagna utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

- **Annelund verksamhetsområde** föreslås utvidgas söderut längs Ulricehamnsvägen, väg182.
- **Ljung verksamhetsområde** föreslås växa etappvis söderut på skogsfastighet längs Älvsborgsbanan.

Användningskarta - Områdesanvändning

Ljung-Annelund tätort

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Stadsbygd.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Kort sikt
- ▨ Verksamheter.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Biltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
H	Handel
K	Kontor
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR LJUNG-ANNElund TÄTORT

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Föreslagna utbyggnadsområden för bostäder och föreslagna utökning av verksamhetsområdet i Ljung berör inga utpekade natur- eller kulturvärden.
- Utökning av befintligt verksamhetsområde i Annelund föreslås i direkt anslutning till Nossan. Nossan är ett vattendrag med MKN. Avrinning av förorenat dagvatten från hårdgjorda ytor inom verksamhetsområdet kan påverka vattenkvaliteten i Nossan negativt. Hur dagvatten kan omhändertas och renas för att minimera påverkan på Nossan behöver belysas i den fortsatta

planeringen. Även geotekniska förutsättningar, risk för ras och skred samt risk för översvämning behöver klargöras. Längs berörd sträckning av Nossans stränder finns sumpskog. Sumpskogen ligger främst på åns västra sida, som inte berörs av exploatering. Strandremsan närmast Nossan med dess vegetation bör sparas även på den östra sidan. Inom området finns enligt länsstyrelsens inventeringar även ett skyddsvärt träd, en ek, som bör sparas. I områdets norra del finns enligt Riksantikvarieämbetets en övrig kulturhistorisk lämning av lämningstypen fossil åker. Lämningen kommer sannolikt beröras av utbyggnaden. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Hudene

Hudene är en småort som sträcker sig utmed Nossan och väg 1933 i nord-sydlig riktning. Kännetecknande för orten är främst det rika kulturmiljölandskapet och golfbanan. Hudene har en skola, två restauranger, flera industrier och ett rekreationsområde med hembygdspark och skidbacke.

REKOMMENDATIONER FÖR HUDENE

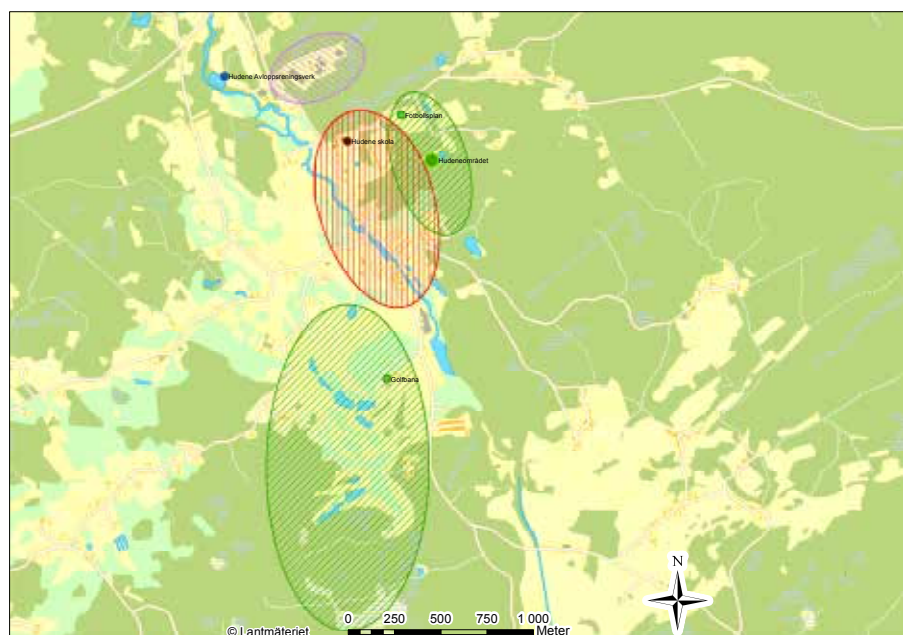
För generella rekommendationer, se kapitlet Användning.

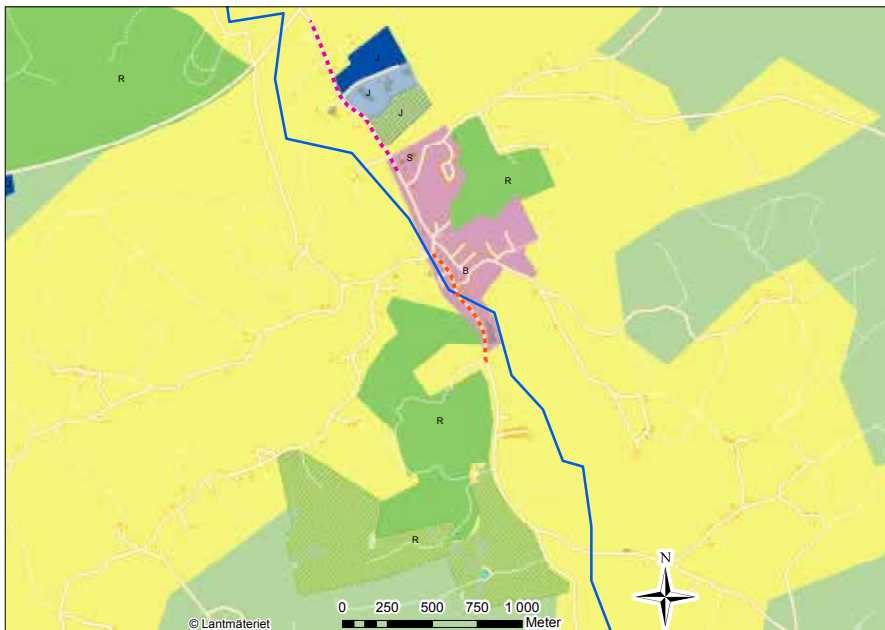
- I Hudene föreslås en **förtätning** inom befintlig Stadsbygd. Förtätningen syftar till att stärka befolkningsunderlaget och långsiktigt värna ortens kvaliteter. Natur- och kulturmiljöer i och kring Hudene samt ortens lantliga karaktär ska värnas vid förnyelse.
- Mellan Hudene och Herrljunga föreslås en **gång- och cykelväg** på kort sikt. Utbyggnad av gång- och cykelväg syftar till att skapa högre tillgänglighet till tätortens service och kommunikationer.
- Hudenes närrekreationsmiljöer **Hyberget** med dess hembygdspark, skidbacke och vandringsled samt **golfbanan** ska värnas och stärkas, både för lokalbefolkning och besökande. En utvidgning av golfbanan föreslås åt söder på lång sikt.
- Delar av Hudene ligger inom strandskyddat område kring Nossan. Strandskyddet kan eventuellt beröras vid förnyelse i orten. Öster om väg 1933 bör strandskyddet kunna upphävas inom detaljplan om ny bebyggelse placeras bakom befintlig bebyggelse.
- Befintligt **verksamhetsområde** i Hudenes norra del föreslås utvidgas åt norr och åt söder på medellång och lång sikt. Befintlig tillfartsväg kan nyttjas. Utbyggnadsområden för Verksamheter ska utformas enligt rekommendationer i kapitlet Användning och med hänsyn till platsens befintliga värden.

Utvecklingsstrategi -

Hudene

- Viktig funktion, Bebyggelse
- Viktig funktion, Natur och rekreation
- Viktig funktion, Transporter och teknisk försörjning
- Värdekärna, Natur och rekreation
- Bebyggelse industri
- Bebyggelse bostad
- Natur och rekreation

Användningskarta - Områdesanvändning Hudene

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Grönområde.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Grönområde.Oförändrad.
- ▨ Stadsbygd.Oförändrad.
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Lång sikt
- ▨ Verksamheter.Ny/ändrad.Medellång sikt
- ▨ Verksamheter.Oförändrad.
- ▨ Natur.Oförändrad.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Kort sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt

Förklaring, preciserad användning

B	Bostäder
J	Industri
S	Skola
R	Besöksanläggning (kultur, idrott, fritid)

KONSEKVENSER FÖR HUDENE

- Förtätning och komplettering i tätorten bedöms främst ge positiva effekter ur ett hållbarhetsperspektiv, se vidare under kapitlet Användning, avsnittet Stadsbygd.
- Bebyggelseutveckling i Hudene bedöms bli begränsad. Komplettering av den befintliga bebyggelsen enligt översiktsplanens rekommendationer bedöms inte medföra någon betydande påverkan på områdets natur- och kulturvärden.
- Utveckling av rekreationsområden runt Hudene kan bidra till att områdets värden för besöksnäring stärks, vilken kan ge positiva effekter för det lokala näringslivet.
- Föreslagen utökning av befintligt verksamhetsområde söderut berör två övriga kulturhistoriska lämningar av lämningstypen fossil åker. Arkeologisk utredning kan komma att krävas.

Skola och golfbana i Hudene

LIS-områden

LIS är en förkortning av begreppet *Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen*. LIS syftar till att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Översiktsplanen ska vara rådgivande vid prövning av dispensärenden eller upphävande av strandskydd inom utpekade LIS-områden.

För att få dispens för utbyggnad eller åtgärder inom LIS-område gäller de sex särskilda skälen enligt miljöbalkens 7 kap 18 c § med tillägget att det vid prövningen även får beaktas som ett särskilt skäl om ett strandnära läge för byggnaden eller åtgärden bidrar till utvecklingen av landsbygden.

År 2011 togs en LIS-plan fram för området runt Sämsjön. Denna har arbetats in i översiktsplanen och fortsätter gälla. I översiktsplanen föreslås ytterligare två LIS-områden, ett vid Mollasjön och vid Örum i anslutning till Sämsjön.

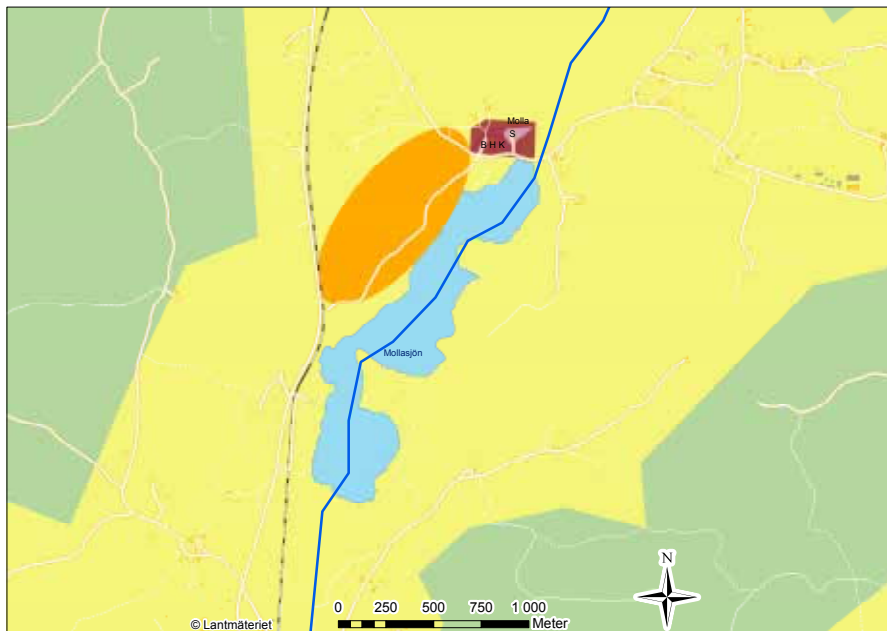
Mollasjön

Mollasjön ligger i kommunens sydvästra del. Sjön ligger direkt öster om järnvägen Älvsborgsbanan mellan Herrljunga och Borås. Norr om sjön ligger det lilla samhället Molla, med en kommunal F-6 skola. I Mollasjöns närhet finns två tåghållplatser, Torpåkra strax norr om sjön respektive Mollaryd söder om sjön. Hållplatserna ligger i en kommundel med gles befolkningstäthet och har lågt resandeunderlag. Runt Mollasjön är strandskyddet utökat till 200 meter.

Ett LIS-område för utbyggnad av bostäder föreslås inom skogsfastigheten Kyrke 1:1 vid Mollasjöns nordvästra strand. Området är beläget på en höjd mellan Molla och järnvägen. Området avgränsas mot sjön med en grusväg och en brant sluttning. Den föreslagna utbyggnaden av bostäder bedöms stödja en utveckling av landsbygden. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms positivt både för tåghållplatserna och för skolan. Pendlingsmöjligheterna är goda, bland annat till Borås, som är Västra Götalandsregionens näst största stad. Närheten till Mollasjön med badplats, närhet till närrekreationsområden i Natura 2000- området Molla bokskog vid Mollasjöns sydöstra strand samt det omgivande kulturlandskapet kan bidra till goda boendekvaliteter och är värden att ta fasta på i planeringen.

Vid planering bör en god tillgänglighet säkerställas för gående och cyklister till tåghållplats och skola. Närmsta tåghållplats är Torpåkra norr om Molla. En sammanslagning av de båda hållplatserna i ett nytt läge direkt väster om Mollasjön har diskuterats som ett alternativ vid ett eventuellt hot om nedläggning av befintliga hållplatser.

Viktiga frågor detaljplanläggning och utbyggnad av området är hantering av avlopp och dagvatten. På sikt utreds om Molla kan bli ett verksamhetsområde för kommunalt VA. Mollasjön omfattas inte av miljökvalitetsnormer (MKN) för ytvatten, men Nossan som passerar sjön omfattas av MKN. Söder om Mollasjön ligger grundvattentäkten Borgstena, som omfattas av MKN.

Användningskarta - Områdesanvändning

Mollasjön

- Grönstråk och Vattenstråk
- ▨ Stadsbygd. Ny/ändrad. Lång sikt
- ▨ Stadsbygd. Oförändrad.
- ▨ Natur. Oförändrad.
- ▨ Vattenområde.
- ▨ Landsbygd, LIS. Ny/ändrad.
- ▨ Landsbygd, By.
- ▨ Landsbygd.
- ▨ Järnvägstrafik, Oförändrad,
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Medellång sikt
- ▨ Gång- och cykeltrafik, Ny/ändrad, Lång sikt

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet

Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan.
- Området ska utformas så att befintlig slänt mot Mollasjön och befintlig grusväg ligger mellan den nya bebyggelsen och strandlinjen.
- Utbyggnad bör ske etappvis, där bebyggelse i ett första skede lokaliseras i områdets nordöstra del mot Molla. Utbyggnad kan därefter ske i sydvästlig riktning längs Mollasjöns strand.
- Bebyggelsen bör knytas samman med ett stråk som löper parallellt med Mollasjöns strand genom området. Stråket bör ges en sammanhållen utformning. God tillgänglighet för gående och cyklister bör beaktas särskilt.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Dagvattenhantering ska utredas i samband med att detaljplan tas fram. Dagvatten ska så långt möjligt fördröjas och omhändertas lokalt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Nossan och förändrade flöden till Mollasjön ska belysas särskilt.

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE MOLLASJÖN

- Utbyggnaden bedöms inte medföra påverkan på naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön.
- LIS-området ligger nära två befintliga tågplattformar och har god kollektivtrafikförsörjning. Förutsättningar finns därför för en relativt hög andel kollektiva resor för pendling och andra resor, vilket ger en begränsad klimatpåverkan.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Mollasjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten på vattenförekomsten Nossan, som passerar Mollasjön. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.

Örum, vid Sämsjön

Örum ligger sydost Sämsjön längs väg 1842. Området ligger ca två kilometer från samhället Od. I Od finns bland kommunal F-6 skola och en lokal turistbyrå. Närmaste tätort är Ljung-Annelund som ligger 9 km åt nordväst.

Sämsjön är Herrljunga kommuns största sjö. Runt sjön är strandskyddet utökat till 200 meter. Inom kommunen finns få sjöar. Sämsjön har därför stor betydelse som rekreativ område för kommuninvånarna. Sjön med närområden har även stor betydelse för kommunens möjlighet att utveckla attraktiva boendeanternativ på landsbygden, som kan öka befolkningsunderlaget och ge förutsättningar för att bibehålla den lokala servicen.

Vid Örum föreslås en utbyggnad av 15-20 villor inom fastigheten Örum 3:2. Bebyggelsen föreslås sydost om väg 1842, drygt 100 meter från strandlinjen. Området används idag som betesmark. I sydväst ansluter befintlig bebyggelse.

Landskapet vid Alboga och Örum präglas av Örums mosse, kulturmarker och kullar med lövskog. Ekskogen bryts av betesgångar och små insprängda ängspartier. Tidigare har vid den här delen av Sämsjön noterats de rödlistade arterna storspov och smålom. I sjön finns noteringar om storlom. Storlomen finns med i Fågeldirektivets bilaga 1, vilket innebär att den pekats ut som särskilt skyddsvärd.

Sämsjön omfattas av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. Enligt den senaste klassningen är den ekologiska statusen måttlig och den kemiska statusen uppnår ej god.

I LIS-planen för Sämsjön har kommunen tagit ställning till att:

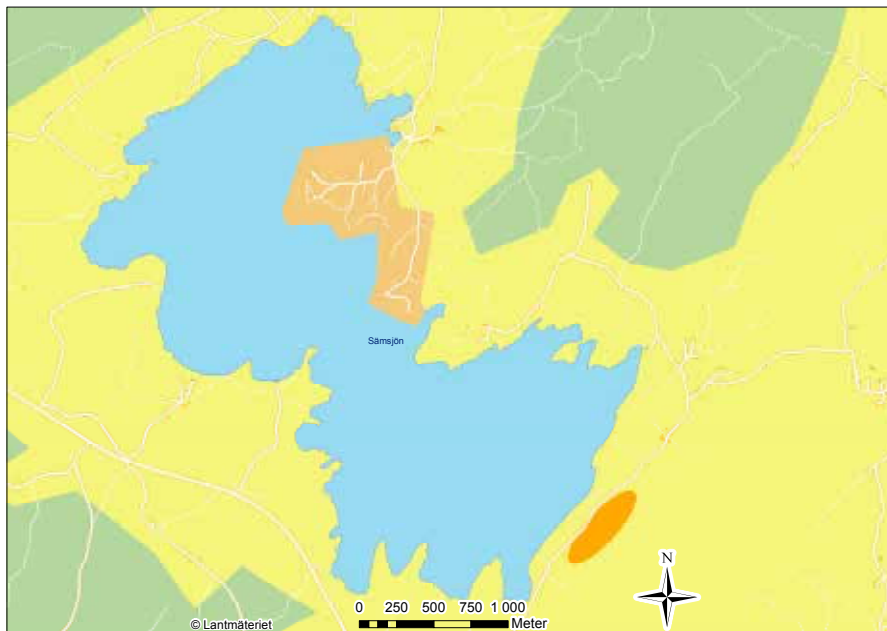
”... Den varierade naturen och vegetationen omkring sjön är en tillgång som speciellt kommer att beaktas i planarbetet. Speciellt för området är våtmarkerna och den största av dessa är Örums mosse som har ett tillflöde i sjöns södra del. ...Det är också viktigt att den mångfald av olika biotoper som finns vid sjön bevaras. Växlingen mellan skogsmark och kulturlandskap är karakteristisk.

Det öppna odlingslandskapet är värdefullt och ses som en stor tillgång. Det är också av allmänt intresse att jord- och skogsbruk runt sjön kan fortgå och utvecklas parallellt med en utbyggnad av fritids- och helårsboende...”

REKOMMENDATIONER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

För generella rekommendationer för LIS-områden, se kapitlet Användning.

- All ny bebyggelse ska prövas i detaljplan. Området ska utformas så att väg 1842 ligger mellan bebyggelsen och sjön.
- Inom och i anslutning till området finns natur- och kulturvärden. I planarbetet behöver dessa belysas och utredas så att eventuella åtgärder för att begränsa eller eliminera påverkan kan arbetas in i detaljplanen:
  - » En naturvärdesinventering behöver tas fram med tyngdpunkt på fågelinventering. Hur fåglar rör sig mellan Sämsjön och Örums-mossen ska ingå i inventeringen.

Användningskarta - Områdesanvändning
Örum, vid Sämsjön

- Grönstråk och Vattenstråk
- Natur.Oförändrad.
- Vattenområde.
- Landsbygd, LIS.Ny/ändrad.
- Landsbygd, LIS.Oförändrad.
- Landsbygd.

- » Örumsmossens avrinningsystem behöver undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.
- » Inom området finns skyddsvärda träd som bör bevaras.
- » Krav kan komma att ställas på arkeologisk utredning.
- » Dagvattenhantering behöver utredas. Dagvatten ska så långt möjligt omhändertas lokalt. Eventuell ökad avrinning till sjön och konsekvenser som ändrade vattennivåer behöver belysas särskilt. Eventuell påverkan på vattenkvalitet i vattenförekomsten Sämsjön ska också belysas.
- Bebyggelse ska anslutas till godkänd avloppsanläggning.
- Säkra vägar till skola bör studeras i planarbetet.

I flygbilden visas befintlig bebyggelse som prickar och föreslagen bebyggelse som en röd yta.

Föreslagen utbyggnad vid Örum

Åkermark och utsikt mot Sämsjön

KONSEKVENSER FÖR LIS-OMRÅDE ÖRUM

- Utbyggnad inom LIS-området Örum kan medföra påverkan på områdets natur- och kulturvärden. I samband med att detaljplanearbete påbörjas behöver inventeringar enligt översiktsplanens rekommendationer utföras som underlag för en mer utförlig bedömning av miljöpåverkan. När ett större kunskapsunderlag finns framme kan även anpassningar för att minimera påverkan arbetas in i detaljplanen.
- Ökad andel hårdgjorda ytor kan påverka avrinning av dagvatten mot Sämsjön, vilket dels kan ge förändrade vattennivåer i sjön och dels kan påverka vattenkvaliteten. Sämsjön är en vattenförekomst med MKN. Fördröjning och eventuellt behov av rening av dagvatten behöver utredas vidare i samband med att detaljplan tas fram för området.
- Utbyggnaden bedöms inte påverka människors tillgänglighet till strandområdet närmast sjön.
- Tillgängligheten till kollektivtrafik är begränsad i Örum. Närmsta busshållplats ligger ca 1,5 kilometer från området och hållplatsen är lågt trafikerad. Utbyggnad riskerar att öka bilberoendet, vilket bidrar till klimatpåverkan. De negativa effekterna kan på sikt begränsas om fordon drivna av fossila bränslen kan ersättas av alternativ med mindre miljöpåverkan, eller om efterfrågestyrda kollektiva transportsystem kan utvecklas. Bebyggelse i otillgängliga lägen kan även ge ökade kostnader för kommunal service som skolskjuts och hemtjänst.

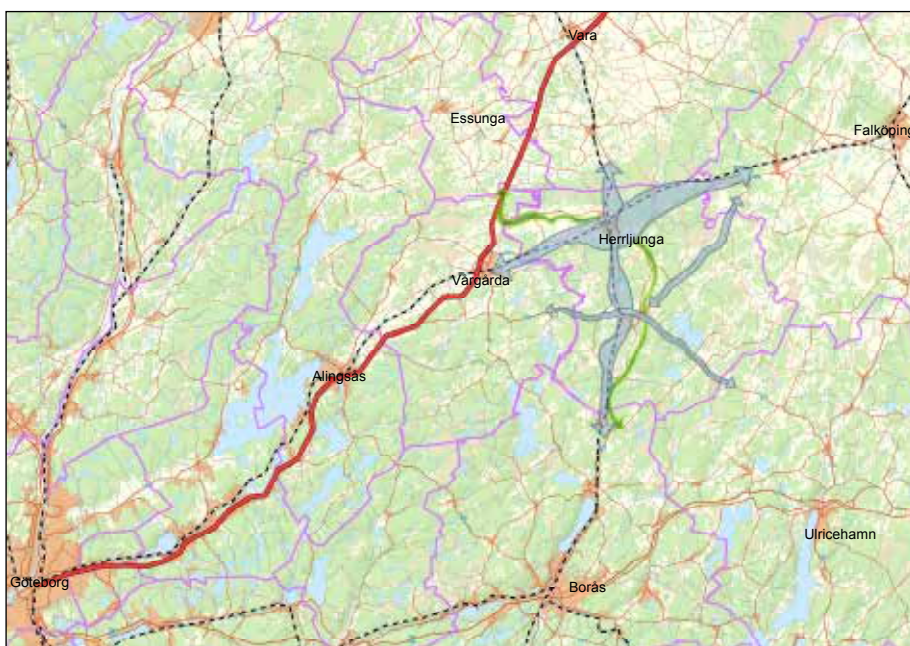

Ungefär hälften av kommunens invånare bor på landsbygden.

Mellankommunala frågor

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner. Det mellankommunala samarbetet sker bl a i Boråsregionen- Sjuhäradsbygdens kommunalförbund, där de angränsande kommunerna Vårgårda, Ulricehamn och Borås ingår. Övriga angränsande kommuner ingår i Skaraborgs kommunalförbund. Samarbetet sker också regionalt i Västra Götalandsregionen, där bl a frågor som rör infrastrukturen tas om hand och beslutas.

De mellankommunala frågorna rör framför allt de viktiga infrastrukturella stråken men också frågor som rör t ex markanvändning i kommungränserna och vattendraget Nossan, som passerar flera kommuner på väg mot Vänern.

Teckenförklaring

- Transportsamband
- Grönt samband
- E20
- Järnväg
- Kommungränser

Herrljunga kommun gränsar till Vårgårda, Essunga, Vara, Falköpings, Ulricehamns och Borås kommuner.

Infrastruktur

Västra Stambanan, Älvsborgsbanan och Herrljunga station

Herrljunga station är en regional knutpunkt, en bytespunkt som är av stor betydelse för grannkommunernas invånare. Att kapaciteten och kvaliteten på Västra Stambanan och Älvsborgsbanan upprätthålls har betydelse för möjligheterna att nå arbetsmarknad på pendlingsavstånd inom regionen och mellan kommunerna.

Kommunen föreslår i översiktsplanen att ett triangelspår ska koppla ihop Västra Stambanan och Älvsborgsbanan mot Borås i framtiden. Ett sådant skulle kunna avlasta Västra Stambanan som har begränsad kapacitet, och bl a förbättra möjligheterna till pendling.

Väg E20

Vägen går inte genom Herrljunga kommun, men förbinder kommunen med Stockholm och Göteborg via väg 181 som ansluter till väg E20 på ca 13 km avstånd från Herrljunga centrum. Trafikverket planerar bygga om väg E20 förbi Vårgårda, och i utredningen för E20 finns en vägkorridor som tangerar kommungränsen i väster. Vilken korridor som väg E20 ska dras i berör främst Vårgårda kommun, men kan också bli en angelägenhet för Herrljunga kommun om vägen byggs nära kommungränsen.

Vägarna 181, 182, 183

Väg 181 från Vårgårda genom Herrljunga till Rv 47 vid Falköping har betydelse för pendlare och andra resande mellan Vårgårda och Falköping via Herrljunga. Kommunen har sedan lång tid önskat att vägen byggs om till en förbifart på sträckan Brättnsby-Bergagårde, så att framkomligheten, trafiksäkerheten och trafikmiljön i övrigt förbättras. I översiktsplanen markeras ett reservat för ny förbifart söder om Herrljunga tätort.

Väg 182 är en förbindelse mellan Vårgårda och Ulricehamn via Ljung-Annalund. Vägen utgör ett viktigt transportsamband för Herrljunga kommun, som kan utvecklas med bättre kollektivtrafikförbindelser.

Väg 183 går mellan Herrljunga tätort och Borås via Ljung-Annalund. Vägen är också ett viktigt för pendling och transporter till Borås. Den är emellertid av låg standard, vilket försvårar pendlingsmöjligheterna med bil och kollektivtrafik. I översiktsplanen påpekas att vägen behöver byggas om.

Vägarna 181, 182 och 183 är utpekade av Trafikverket som "Funktionellt prioriterat vägnät" och ett samarbete med Trafikverket om åtgärder i vägnätet bör påbörjas gemensamt med övriga kommuner som är berörda av åtgärderna.

Nossan

Nossan är ett blå-grönt stråk som rinner upp i Borgstena strax söder om kommungränsen mot Borås kommun och som rinner genom hela Herrljunga kommun från söder mot norr genom Herrljunga tätort, genom norra delen av Vårgårda kommun och vidare genom Essunga och Grästorps kommuner för att därefter rinna ut i Dättern, som är en grund vik av Vänern. Nossan förorenas på vägen av utsläpp från jordbruksmarker och från enskilda avlopp. Den ekologiska statusen för Nossan är måttlig och kvalitetskravet är att god ekologisk status ska ha uppnåtts år 2021. Det är en gemensam angelägenhet för kommunerna som också vill utveckla Nossan för friluftslivet, att tillsammans arbeta för att uppnå målet förbättrad vattenkvalitet för Nossan.

Vindbruk

I översiktsplanen redovisas ett vindkraftområde Kesemossen i närheten av kommungränsen till Vårgårda kommun. I samband med att det utpekade området byggs ut för vindkraft kommer samråd att ske med den berörda kommunen Vårgårda.

Naturområden

Ramlamossen- som delvis är ett Natura 2000- område ligger i gränsen mot Falköpings kommun. Ingen utbyggnad eller andra åtgärder som kan påverka naturvärdena i området Ramlamossen föreslås i översiktsplanen.

Enskilda avlopp

Vid den gemensamma kommungränsen mellan Herrljunga och Falköpings kommuner finns inom Herrljunga kommun områden med okänd avloppstatus. Kommunen genomför för närvarande inspektioner av samtliga enskilda avlopp enligt en 10- årsplan.

Genomförande

Kortfattad beskrivning av hur översiktsplanen avses genomföras

Tidshorisonter och genomförande

Översiktsplanen ger en utblick mot framtidens Herrljunga och visar ett önskat läge 20 år framåt i tiden. För att utvecklingen ska kunna ske så hållbart som möjligt redovisas tidshorisonter för viss föreslagen markanvändning, enligt nedan:

- **Kort sikt:** Cirka 0-8 år. Sådana projekt och åtgärder som beräknas kunna bli påbörjade eller åtminstone börja planeras innan översiktsplanen måste tas upp för bedömning av om den fortfarande är aktuell.
- **Medellång sikt:** Cirka 8-16 år. Sådana projekt och åtgärder som bedöms kunna påbörjas eller planläggas inom andra eller tredje mandatperioden efter översiktsplanens antagande.
- **Lång sikt:** Mer än cirka 16 år. Kan läsas som en framtidsbild som visar ett önskat läge vid planens tidshorisont år 2035.

Genomförande och utförare

Eftersom översiktsplanen inte innebär en ekonomisk planering utan uttrycker en vilja och ambition som ska vara vägledande vid beslut om investeringar och drift så är inte heller tidshorisonterna bindande. Planförslaget är därför utformat som en sammanställning av möjligheter där kommunen bland annat vill kommunicera till utomstående aktörer vilka åtgärder som kommunen förespråkar utan att nödvändigtvis planera att själva driva dem mot dess genomförande. För många åtgärder utgör marknaden den främsta drivkraften, som t ex industrietableringar. Många åtgärder kan kommunen också driva gemensamt med flera aktörer, såsom anläggande av nya cykelvägar tillsammans med Trafikverket, kvalitetshöjande åtgärder tillsammans med lokala intressenter som vill investera i närmiljön och nyproduktion av bostäder genom det kommunala bostadsaktiebolaget.

Rullande översiktsplanering

Planeringscykel

Förutsättningar för den översiktliga planeringsprocessen är följande:

- Översiktsplanen ska aktualitetsprövas en gång varje mandatperiod.
- För att prövningen ska kunna göras inom rimliga tidsramar, ca ett år, behöver underlag hållas aktuellt emellan prövningarna och nya underlag måste successivt arbetas fram.
- En översiktsplan bör ha en hållbarhet över åtminstone två mandatperioder, gärna längre.
- Vanligtvis tar det upp till fyra år, alltså som en hel mandatperiod, att ta fram en ny översiktsplan.

Medborgardialog

Kommunen ska ta fram riktlinjer för medborgardialog vilka ska appliceras på den rullande översiktsplaneringen efter denna plans antagande. Medborgardialoger ska bidra till att skapa bättre underlag för översiktsplaneringen och politikens bedömning av dess aktualitet.

- En dialogprocess tar ofta lång tid i förhållande till PBL:s krav på aktualitetsprövning av översiktsplanen varje mandatperiod, vart fjärde år. Det kan därför vara rimligt att starta en medborgardialog om innehållet i översiktsplanen relativt snart efter antagande. På så vis hinner ett underlag tas fram inför aktualitetsprövningen i början på nästa mandatperiod.
- Under de närmast kommande åren ska även kommunens vision förnyas. I det arbetet bör översiktsplanen vara ett underlag och verktyg i dialogprocessen. Medborgardialog för visionen respektive översiktsplanen kan och bör samordnas för att effektivisera för både arrangörer och deltagare samt nå ett samordnat resultat.

Fortsatt arbete

Efter antagande av översiktsplanen kommer kommunen arbeta vidare med och fördjupa vissa frågor som lyfts i översiktsplanen. Prioriterade frågor är:

- Utveckling av de centrala delarna av tätorterna Herrljunga och Ljung-Annalund. Program bör tas fram där frågor som gestaltning, offentliga miljöer, förtättningsmöjligheter, buller och andra störningar etc behandlas samlat. Arbetet med *Planprogram för framtida bebyggelse i centrala Herrljunga tätort* pågår.
- Förtätning av tätorterna har endast studerats övergripande i samband med att översiktsplanen tagits fram. En fördjupad inventering bör genomföras där kompletteringsmöjligheter i orternas olika delar studeras mer ingående.
- Arbetet med att ta fram VA-plan har påbörjats under 2016.
- Vidare utredning av översvämningsrisker i kommunen. Risker i samband med skyfall bör belysas särskilt och en lågpunktkartering kan exempelvis behöva tas fram.

Konsekvenser

Beskrivning av översiktsplanens miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser

De samlade konsekvenserna

I översiktsplanen beskrivs **miljökonsekvenserna** löpande tillsammans med de **sociala** och **ekonomiska konsekvenserna**. I följande kapitel redovisas en sammanfattning av konsekvenserna av planförslaget. I kapitlet redovisas även avstämning mot relevanta mål för hållbar utveckling och hur översiktsplanen tillgodoser de riksintressen som berör kommunen.

Miljökonsekvensbeskrivning - MKB

Om miljöbedömning och MKB

Enligt bestämmelser i plan- och bygglagen ska en miljöbedömningsprocess med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) i allmänhet följa arbetet med en översiktsplan, eftersom alla planer och program som kan leda till betydande miljöpåverkan ska miljöbedömas. De flesta översiktsplaner innehåller förslag som kan medföra betydande miljöpåverkan.

Syftet med miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att planeringen kan bidra till en hållbar utveckling.

Avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen

En miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas till nivå och innehåll. Kommunen och länsstyrelsen har haft ett samråd om avgränsning av miljökonsekvensbeskrivningen till översiktsplanen den 10 juni 2015. Vid samrådet gjordes en avgränsning av det geografiska området, nivån på MKB:n samt relevanta alternativ till planförslaget.

Det geografiska område

Det geografiska området för miljöbedömningen är i huvudsak hela Herrljunga kommun. Vissa frågor berör ett vidare område. Det gäller utbyggnad av infrastruktur som berör flera kommuner samt påverkan på vattenförekomster, främst ån Nossan, som rinner genom ett flertal kommuner och har sitt utlopp i Dättern i Grästorps kommun.

Nivå

Konsekvenserna beskrivs på en översiktlig och strukturell nivå, utan att detaljer i enskilda projekt behandlas, eftersom planen är översiktlig.

Alternativ - nollalternativ

Nollalternativ ÖP 2006

Planförslaget ska jämföras med minst ett nollalternativ och andra relevanta alternativ om sådana är studerade i planarbetet. Nollalternativet ska spegla en trolig utveckling om en ny översiktsplan inte tas fram, antas eller genomförs. Det innebär att rekommendationerna för bebyggelseutvecklingen i kommunens översiktsplan från 2006 fortsätter att gälla.

Det finns inga andra relevanta jämförelsealternativ för översiktsplanen än nollalternativet. Ett särskilt nollalternativ för transportinfrastruktur beskrivs dock separat.

Jämförelse med nollalternativ översiktsplan 2006

Översiktsplanen från 2006 omfattar mer än vad plan- och bygglagen kräver. Bland annat finns rekommendationer för kommunal verksamhet som barnomsorg, utbildning, social omsorg, hemsjukvård, kulturliv och fritidsverksamhet. Intentionen var att kommunens översiktsplan skulle fungera som ett samordnat styrdokument för samtliga kommunala program och planer. Översiktsplanens bredd och omfattning har samtidigt medfört svårigheter att greppa och få vägledning i de frågor som rör mark- och vattenanvändningen.

I översiktsplanen från 2006 finns allmänna rekommendationer om bebyggelseutvecklingen i tätorterna och på landsbygden. En mer detaljerad beskrivning av utvecklingen i orterna skulle redovisas i fördjupade översiktsplaner. Några nya fördjupningar över tätorterna har inte tagits fram efter 2006, varför det är svårt att jämföra föreslagen utveckling i och runt tätorterna med nollalternativet. Föreslaget LIS-område vid Örum fanns med i LIS-planen för Sämsjöområdet, men endast som ett område för fortsatt utredning. Påverkan på naturmiljö och kulturvärden runt Sämsjön kan därför bli större i planförslaget jämfört med nollalternativet, se vidare under avsnittet Miljökonsekvenser – Natur.

I förslaget till ny översiktsplan finns en tydligare prioritering av ett resurseffektivt byggande i eller i direkt anslutning till tätorterna. God tillgång till kollektivtrafik och bättre miljöer och stråk för fotgängare och cyklister i och mellan tätorterna och kommunens mindre orter är prioriterade frågor. I planförslaget finns därför bättre förutsättningar för en begränsad eller minskad klimatpåverkan och en god hushållning av mark jämfört med nollalternativet.

Nollalternativ transportinfrastruktur

Nollalternativet för transportinfrastruktur innebär ingen av att de om- och utbyggnationer av gång- och cykelvägar, vägar och järnvägar genomförs under översiktsplanens tidshorisont. Jämförelse med nollalternativet för transportinfrastruktur görs under rubriken *Transportinfrastruktur*.

Planförslaget i korthet

Utgångspunkten för planförslaget är att bebyggelseutvecklingen i kommunen ska ske på ett sätt som tar tillvara styrkor i kommunen. Den mer omfattande utvecklingen ska ske vid de två befintliga noderna, tätorterna Herrljunga och Ljung-Annelund och vid befintliga tåghållplatser alternativt en ny sammanslagen hållplats vid Molla. En hållbar livsstil ska främjas genom att kommunens goda läge i förhållande till järnvägsstationerna nyttjas på ett effektivt sätt. Samtidigt ska även landsbygden ges förutsättningar att leva genom en positiv inställning till ny bebyggelse i anslutning till befintlig. Hänsyn ska tas till områden med höga natur- och kulturvärden samt till produktiv jordbruksmark och skog.

I översiktsplanen föreslås och prioriteras flera större infrastrukturprojekt. Syftet med föreslagna vägombyggnader är att förbättra standarden och framkomligheten på vägarna, att öka trafiksäkerheten samt att förbättra boendemiljön i kommunens orter.

Upplägg av MKB

Som en del av arbetet med översiktsplanen har kommunen tagit fram lokala miljömål. Miljömålen har använts som en sätt att integrera kommunens miljöarbete i planeringen på en strukturell nivå och i ett tidigt skede. Miljöbedömningen av översiktsplanen tar därför utgångspunkt i arbetet med miljömålen. Konsekvenser av planförslaget beskrivs under de fem rubriker som formulerats i arbetet med de lokala miljömålen. Avsikten är att kopplingen mellan planens förslag och kommunens mål tydligt ska framgå. Följande rubriker hämtas från de lokala miljömålen:

- God livsmiljö
- Natur
- Vatten
- Klimat
- Avfall

Utöver kommunens lokala miljömål läggs särskilt fokus vid den betydande miljöpåverkan som förekommer i kommunen idag samt den risk för betydande miljöpåverkan som ett genomförande av översiktsplanen kan medföra.

Miljömål

Nationella och regionala miljömål

Det svenska miljömålssystemet är uppbyggt av ett generationsmål, sexton miljökvalitetsmål och ett etappmål. Generationsmålet anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att miljökvalitetsmålen ska nås. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och etappmålen är steg på vägen för att nå generationsmålet och ett eller flera miljökvalitetsmål. Riksdagen fastställer preciseringar av respektive miljömål.

I Västra Götalands län har länsstyrelsen fastställt regionala miljömål med utgångspunkt från de övergripande nationella miljökvalitetsmålen.

Kommunens lokala miljömål

Kommuner kan bidra till det nationella och regionala miljömålsarbetet genom att sätta upp egna lokala miljömål. Herrljunga kommun har formulerat sådana mål i samband med arbetet med ny översiktsplan. Miljömålen är formulerade på en strategisk nivå så att de kan komma in i tidiga skeden av planeringen.

De lokala miljömålen består av fem rubriker som samlar 13 av de nationella och regionala miljömålen. Övriga miljömål har inte bedömts vara relevanta för kommunen. Nedan följer en sammanfattning av de lokala miljömålen, med utgångspunkt från de frågor som är relevanta för översiktsplanen. I den högra kolumnen visas kopplingen till nationella och regionala miljömål.

Sammanfattning av kommunens lokala miljömål

Lokala miljömål (Herrljunga kommun ska aktivt arbeta för att...)	Nationella/regionala miljömål
<p>God livsmiljö</p> <ul style="list-style-type: none"> • byar och tätorter planeras på ett sådant sätt att resurser kan användas effektivt, en hållbar livsstil kan gynnas och god hälsa främjas – en bilfri livsstil ska vara möjlig. • ta till vara och utveckla natur- och kulturvärden. 	<p>God bebyggd miljö</p> <p>Säker strålmiljö</p>
<p>Vatten</p> <ul style="list-style-type: none"> • säkra dricksvattenförsörjningen – grundvattnet ska vara av god kvalitet. • bevara våtmarkens vattenhushållande funktion i landskapet. • bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag. • begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. 	<p>Grundvatten av god kvalitet</p> <p>Levande sjöar och vattendrag</p> <p>Bara naturlig försurning</p> <p>Ingen övergödning</p> <p>Myllrande våtmarker</p>
<p>Natur</p> <ul style="list-style-type: none"> • bevara den biologiska mångfalden i kommunen. • skydda, bevara och stärka jordbruksmarkens värde för biologisk produktion. • skydda, bevara och stärka skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion. 	<p>Ett rikt växt- och djurliv</p> <p>Ett rikt odlingslandskap</p> <p>Levande skogar</p>
<p>Klimat</p> <ul style="list-style-type: none"> • minska utsläpp av växthusgaser. • använda energi och bränslen effektivt. 	<p>Begränsad miljöpåverkan</p> <p>Frisk luft</p>
<p>Avfall</p> <ul style="list-style-type: none"> • miljön ska vara fri från ämnen och metaller som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. 	<p>Giftfri miljö</p>

Miljökonsekvenser

God livsmiljö

Bebyggelsestruktur

Målet om en god livsmiljö har varit styrande i arbetet med att ta fram planförslaget. I tätorterna bidrar förtätning, utbyggnad i stationsnära lägen, förbättrat gång- och cykelvägnät samt utveckling av rekreationsområden till att målet kan uppfyllas. När förtätning sker finns samtidigt risk för störningar i form av buller från väg- och järnvägstrafik samt vibrationer från järnvägstrafik. Buller och vibrationer kan påverka människors hälsa negativt och motverkar målet. Kring vägar och järnvägar där det går farligt gods finns även risk för konsekvenser i samband med en eventuell olycka. Hur stora konsekvenserna blir beror till stor del på hur många människor som befinner sig nära vägen eller järnvägen, men även på vägens eller järnvägens utformning. För att minska risken för

negativa effekter på människors hälsa och säkerhet ges rekommendationer i planen för hur buller och risk för olyckor med farligt gods ska hanteras vid planering av ny bebyggelse.

De verksamhetsområden som föreslås i anslutning till tätorterna ligger skilda från stadsbygd och risken att närboende störs av buller, lukt eller dylikt bedöms vara begränsad.

I planen föreslås en positiv hållning till komplettering med ny bebyggelse på landsbygden. Möjligheten att bygga nytt är en förutsättning för att landsbygden ska förbli levande. Konsekvenserna av föreslagen komplettering beror till stor del på hur bebyggelsen placeras i förhållande till infrastruktur, kulturmiljöer, naturområden, jordbruksmark, kollektivtrafik etc. Spridd bebyggelse med en okänslig placering i kulturlandskapet, olämplig placering på jordbruksmark eller i ett känsligt naturområde kan ge en relativt stor miljöpåverkan. Rekommendationer om lämplig lokalisering av ny bebyggelse och hänsyn till känsliga områden är föreslagna i planen för att motverka negativ påverkan på odlingslandskap och natur- och kulturvärden.

Transportinfrastruktur

I planen föreslås delvis nya sträckningar för flera av de statliga vägar som passerar genom kommunen. Ett nytt triangelspår är även föreslaget. Omlokalisering av vägarna bidrar till en bättre boendemiljö i de mer tätbebyggda områdena eftersom trafiken leds runt tätorterna. Samtidigt finns risk för att natur- och kulturvärden påverkas av föreslagna sträckningar. Förändringarna i väg- och järnvägsnätet bedöms till huvudsak bidra till att målet om en God livsmiljö kan uppnås.

Ny sträckning av väg 181 söder om Herrljunga tätort bedöms minska bullerpåverkan för boende i tätorten. Väg 181 är en sekundär transportled för farligt gods och föreslagen lokalisering bedöms minska risken för allvarliga konsekvenser, både för människor och för de vattentäkter som finns i anslutning till befintlig väg vid en eventuell olycka med farligt godstransport. Längs föreslagen sträckning finns ett stort antal fornlämningar. Vägsträckningen berör även ett regionalt värdefullt odlingslandskap och ett skogsområde som enligt Skogsstyrelsen har vissa naturvärden i form av sumpskogar. Skogsområdet har betydelse som närrekreationsområde och Jällbyleden korsar föreslagen vägsträckning. Fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturlämningar har ett starkt skydd i kulturmiljölagen (KML). Vid fortsatt planering kan arkeologiska utredningar komma att krävas, liksom bedömningar av påverkan på kulturlandskapet, naturvärden och friluftsliv.

Ny sträckning av väg 183 mellan Herrljunga tätort och Ljung-Annalund kan komma att beröra ett lövskogsområde vid Södra Björke, som finns med i länsstyrelsens lövskogsinventering. Vägbyggnationen kan medföra att träd behöver tas ned och delar av lövskogen med dess ekosystem försvinner. Föreslagen sträckning passerar mellan Södra Björke och Fröstorp, båda upptagna i kommunens kulturmiljöprogram. Södra Björke är en kulturhistoriskt värdefull kyrkomiljö och Fröstorp är ett fornlämningsrikt område med bland annat flera gravfält. Vägsträckningen kommer troligtvis inte medföra någon direkt påverkan på bebyggelse

eller fornlämningar, men upplevelsen av kulturmiljöerna kan påverkas. Vid fortsatt planering bör påverkan på natur- och kulturvärden samt påverkan på kulturlandskapet utredas vidare. Eventuell påverkan på vattenskyddsområdet vid Ljung behöver även belysas.

Ny sträckning av väg 1927, Vretavägen, bedöms bidra till att boendemiljön förbättras väsentligt i Vreta. Samtidigt tas ny mark i anspråk som angränsar till ett område med fornlämningar. En arkeologisk utredning kan behöva genomföras i den fortsatta planeringen.

Föreslaget triangelspår sydväst om Herrljunga tätort går i princip i samma sträckning som föreslagen väg 181, se ovan.

Jämförelse med nollalternativ för Transportinfrastruktur

Nollalternativet innebär ingen utbyggnad av gång- cykelvägar, vägar och järnvägar, och därmed ingen påverkan på natur- och kulturvärden, friluftsliv och landskapsbild jämfört med nuläget. Om inga åtgärder utförs på vägarna kommer förhållandena avseende hälsa- och säkerhet, exempelvis buller i tätorterna och problem med framkomlighet och trafiksäkerhet på vägarna på sikt förvärras i takt med att trafiken ökar. Påverkan kan bli stor om de verksamhetsområden som föreslås i översiktsplanen helt byggs ut och den tunga trafiken ökar samtidigt som inga åtgärder görs på befintliga vägar.

Vindbruk

I planen föreslås etablering av större vindkraftverk inom tre områden, Fjäremossen, Lommamossen och Kesemossen. Områdena har avgränsats i den vindbruksplan som togs fram år 2011. Avgränsningen har bland annat gjorts med hänsyn till naturvärden, kulturmiljövärden, påverkan på landskapsbilden samt risk för att boende utsätts för buller. En fördjupad miljökonsekvensbeskrivning finns bilagd till vindbruksplanen.

För att undvika att människor påverkas av buller från vindkraftverken har ett avstånd på 500 meter mellan bostad och område för vindbruksområde tillämpats. Vid fortsatt planering av vindkraftutbyggnad tillämpas riktvärden för buller. Hur vi påverkas av buller kan variera mellan individer, tidpunkter och platser. Människors livsmiljö kan därför i viss mån påverkas av en vindkraftutbyggnad.

Samtliga föreslagna vindbruksområden ligger på mossar. Det finns risk för påverkan på våtmarker och mindre vattendrag med höga naturvärden när vägar och vindkraftverk anläggs. I föreslagna områden kan det vara svårt att hitta bra lägen för vägar och vindkraftverk, där påverkan blir begränsad. Frågan behöver utredas vidare i samband med planering och prövning inom respektive vindbruksområde.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Fjäremossen finns risk för påverkan på kulturmiljön och höga naturvärden kring Remmene. Området är redan påverkat av buller från Remmene skjutfält, vilket måste beaktas när bullerpåverkan bedöms i den fortsatta planeringen.

Vid etablering av vindkraftverk inom området Lommamossen behöver eventuell påverkan på fågellivet i fågelskyddsområde vid Ekesjön utredas vidare. Fördjupad analys kan även behövas för att utreda riskerna vid lokalisering av vindkraftverk i närheten av Västra Stambanan.

Enligt vindbruksplanen kan den visuella upplevelsen från Vesene påverkas av en etablering av vindkraftverk inom området Kesemossen. I den fortsatta planeringen bör en fördjupad utredning med fotomontage eller motsvarande samt en analys av påverkan på landskapet utföras.

Vatten

Utveckling av grönstruktur och rekreationsområde runt Nossan inom Herrljunga tätort samt åtgärder för att förbättra enskilda avlopp på landsbygden kan bidra till att bevara den biologiska mångfalden i sjöar och vattendrag samt till att begränsa påverkan av gödande ämnen i mark och vatten. Hantering av dagvatten vid utbyggnad, framförallt i orterna, men även nära vattendrag och sjöar är viktigt att belysa i den fortsatta planeringen för att målet ska kunna nås. Se vidare under avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN).

Natur

LIS-områden

Två så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling I Strandnära lägen) med större utbyggnad av bostäder föreslås i planen, ett vid Mollasjön och ett i Örum vid Sämsjön.

Det föreslagna området vid Mollasjön bedöms inte medföra negativ påverkan på höga naturvärden eller på människors tillgänglighet till stränderna runt sjön. Tillgängligheten till sjön ska beaktas i samband med detaljplanläggning.

Det föreslagna LIS-området i Örum ligger i randen mellan ett öppet kulturlandskap och skog, väl avskilt från strandzonen genom väg 1842. Området omfattar en betad äng och ett skogsbyn. Inom området finns två ekar som står fritt i betesmarken och som båda är upptagna i länsstyrelsens inventering avskyddsvärda träd. En av ekarna står i väggkanten och utgör ett landmärke i det öppna landskapet. I området kring Örum har observationer gjorts av de rödlistade arterna storspov och smålom och i sjön finns noteringar om storlom. Inom området finns kulturhistoriska lämningar i form av ett röjningsröseområde som anges som lämningstypen Fossil åker i Riksantikvarieämbetets karttjänst Fornsök.

Det finns risk för påverkan på naturvärden, men även på kulturlandskapet och på kulturhistoriska lämningar vid byggande av bostäder inom området i Örum. I samband med att ett detaljplanearbete påbörjas för området behöver en inventering av flora och fauna, inkl ornitologiska värden, samt bedömning av påverkan på kulturmiljön genomföras. Örumsmossens avrinningssystem behöver även undersökas i syfte att säkerställa att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt.

Skog och rekreationsområden

Flera utbyggnadsområden föreslås på skogsmark i Herrljunga tätorts utkant. De tätortsnära skogarna används som närrekreationsområden och har vissa naturvärden. Inom delar av områdena finns även fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar. Utbyggnaden påverkar inte rekreationsområdenas värdekärnor och den utbyggnad som föreslås i översiktsplanen bedöms inte ge upphov till någon betydande påverkan

på värden för friluftslivet. Om orten även efter översiktsplanens tidshorisont fortsätter växa söderut utan hänsyn till friluftslivet finns däremot risk för att närreklamationsområden inskränks på ett sådant sätt att påverkan blir betydande. För att undvika betydande negativa konsekvenser på lång sikt behöver planeringen av alla utbyggnadsområden som föreslås i översiktsplanen ske med en god hushållning av mark som utgångspunkt.

Jordbruksmark

Delar av ett område med större sammanhängande jordbruksmark påverkas av föreslagen utbyggnad av stadsbygd och verksamheter norr om Herrljunga tätort. Den berörda jordbruksmarken är delvis redan fragmenterad av bostadshus och verksamhetsområden.

Sammanhängande jordbruksmark har stor betydelse för livsmedelsproduktionen idag, men även för att säkra matförsörjningen på lokal och regional nivå på lång sikt. Andelen jordbruksmark minskar stadigt i hela landet. Den minskande jordbruksarealen innebär en ökad känslighet för omvärldsförändringar som kan påverka möjligheten att importera mat. En global befolkningsökning tillsammans med klimatförändringar kan exempelvis ge ett underskott av livsmedel vilket kan leda till svält i olika delar av världen. I förhållande till många andra länder har Sverige ha en relativt gynnsam situation avseende klimatförändringar. Klimatet kommer bli varmare och blötare, men till skillnad från många andra platser i världen kommer norra Europa fortfarande vara en relativt behaglig plats att leva på. Möjligheterna att odla kommer påverkas både positivt och negativt. Odlingssäsongen kommer troligen förlängas samtidigt som nederbördesmönster ändras.

Även om den nationella matförsörjningen påverkas i liten grad av att produktiv jordbruksmark tas i anspråk vid Herrljunga tätort, behöver utbyggnad på jordbruksmark ses i ett större perspektiv. Om jordbruksmark successivt tas i anspråk över hela landet uppstår kumulativa effekter som kan leda till att vi får allt mindre möjlighet att försörja befolkningen med mat på lång sikt. Utbyggnad på jordbruksmark bör därför ske i så liten grad som möjligt och vägas mot samhällsnyttan och möjligheten att ta annan mark i anspråk. Utbyggnaden norrut har i arbetet med översiktsplanen vägts mot värdet av de sammanhängande rekreativområden som finns söder om orten, samt andra faktorer som infrastruktur och buller från skjutfält som påverkar ortens möjlighet att växa i övriga riktningar. Utbyggnad av tätorten är föreslagen med utgångspunkt från det stationsnära samhället, där det ska vara enkelt att resa kollektivt, där transportbehoven ska minska och där utbyggnad ska ske på ett energieffektivt sätt med så liten klimatpåverkan som möjligt. Arealen jordbruksmark som föreslås tas i anspråk har minskats under arbetet med översiktsplanen. Området för stadsbygd på Vreta Gärde har halverats efter samråd och vid Ölltorp har två områden runt korsningen mellan väg 1921 och 1927 tagits bort, så att utbyggnadsområdet för verksamheter helt ligger sydväst om korsningen. Kommunens mål att jordbruksmarken ska stärkas motverkas i viss mån av föreslagen utbyggnad på den tätortsnära jordbruksmarken, samtidigt bidrar utbyggnaden till att målen om God livsmiljö och Klimat kan uppnås.

Naturvärden på landsbygden

För att uppnå målet att bevara den biologiska mångfalden krävs att naturvärden uppmärksammas i all planering och lovgivning, för såväl större som mindre projekt. Även enstaka byggnader på landsbygden kan få en betydande påverkan vid en ovarsam placering.

Klimat

Bebyggelsestruktur i tätorterna

I översiktsplanen tas fasta på järnvägen som en av de viktigaste förutsättningarna för kommunens långsiktiga utveckling. Den täta stationsorten är förebild. Det ska vara nära och tryggt att ta sig fram till fots eller med cykel inom kommunens orter. Regionen med möjlighet till en större arbetsmarknad, studier etc finns lätt tillgänglig med tåg. Översiktsplanens struktur och den större utbyggnad av stadsbygd och verksamheter som föreslås i Herrljunga och Ljung-Annelund bidrar till att uppnå målen om minskade utsläpp av växthusgaser samt att använda energi och bränslen effektivt.

Bebyggelsestruktur på landsbygden

Det finns en risk att spridd bebyggelse på landsbygden tillkommer i lägen med dålig eller obefintlig tillgång till kollektivtrafik, vilket motverkar målet om minskade utsläpp av växthusgaser. Samtidigt kan bebyggelse på landsbygden ge ett ökat underlag till befintlig kollektivtrafik om den tillkommer i lägen där det finns förutsättningar för en sådan utveckling. Komplettering i de mindre byarna kan exempelvis ge ett ökat underlag för såväl kollektivtrafik som till de lokala skolorna.

De två större utbyggnadsområdena på landsbygden vid Mollasjön och i Örum vid Sämsjön har olika förutsättningar för ett hållbart resande. Vid Mollasjön finns goda pendlingsmöjligheter med tåg. Området vid Örum ligger däremot mer perifert med begränsad tillgång till kollektivtrafik. De boende kommer i högre grad bli beroende av att ta sig fram med bil vilket motverkar miljömålet.

Energiproduktion

I planen föreslås tre vindbruksområden. Utbyggnad av vindkraft inom kommunen kan bidra till att minska utsläppen av växthusgaser och bidrar därför till att målet kan uppfyllas. Även en utbyggnad av småskalig solkraft kan bidra till att målet kan uppfyllas.

Avfall

Målet påverkas i liten utsträckning av planförslaget. Vid eventuell planering inom förorenade områden ska en markmiljöundersökning och eventuell sanering genomföras för att förhindra påverkan på människors hälsa.

Risk för betydande miljöpåverkan

Eftersom effekterna av en kommuntäckande översiktsplan i allmänhet är svåra att överblicka är det på en översiktlig nivå svårt att utesluta risk för betydande miljöpåverkan. Om det i några avseenden eller till följd av särskilda förslag i översiktsplanen finns risk för betydande miljöpåverkan (BMP), ska detta redovisas. På den översiktliga nivån handlar det ofta om komplexa sammanhang, till exempel när det gäller infrastruktur.

Betydande miljöpåverkan idag

- Genom kommunen passerar två järnvägar och ett antal större regionala vägar. Den samlade påverkan av transportinfrastrukturen, exempelvis gällande buller och risker, medför en betydande miljöpåverkan i nuläget. Exempelvis är Västra stambanan tungt trafikerad med såväl persontåg som godstransporter, vilket orsakar problem med buller och vibrationer för de boende och för störningskänsliga verksamheter som ligger längs med järnvägen.
- Totalförsvarets verksamhet på skjutfältet Remmene innebär bullerstörningar under de tider skjutövningar pågår. Forsvarsmaktens riksintresseområde kring Remmene skjutfält inkluderar influensområde för buller. Forsvarsmakten tillämpar stor restriktivitet till störningskänslig bebyggelse inom influensområdet, vilket begränsar risken för negativa konsekvenser till följd av bullerpåverkan. Under övning råder även tillträdesförbud till området. Fältet har höga naturvärden som enligt Forsvarsmakten till stora delar uppkommit som en följd av den pågående övningsverksamheten. Fortsatt övning med bandfordon är enligt Forsvarsmakten en viktig förutsättning för att bevara de unika naturvärden som tillkommit inom området.
- På landsbygden finns en stor andel enskilda avlopp. Bristfälliga avlopp innebär en risk för övergödning i recipienten. Den ekologiska statusen bedöms som måttlig i de flesta av kommunens sjöar och vattendrag, se avsnittet Avstämning mot miljö kvalitetsnormer. Nossan avrinner mot Dättern, som har en översvämningssproblematik. Kommunen arbetar med en inventering av samtliga enskilda avlopp. I takt med att de bristfälliga enskilda avloppen åtgärdas kan utsläppen minska. Läckage av gödande ämnen från jordbruket är en annan faktor som på ett betydande sätt bidrar till påverkan.

Risk för betydande miljöpåverkan med planförslaget

- Föreslagna nya sträckningar av väg 181, väg 183, väg 1927 samt förslaget triangelspår söder om Herrljunga tätort kan medföra påverkan på natur- och kulturvärden, landskapsbild och friluftsliv. Samtidigt bedöms de nya vägsträckningarna bidra till förbättrad boendemiljö i tätorterna, ökad trafiksäkerhet och minskad sårbarhet för olyckor och störningar på väg och järnväg. Beslut om betydande miljöpåverkan tas av länsstyrelsen under samrådsskedet när Vägplan alternativt Järnvägsplan tas fram. Förutsatt att stor miljöhänsyn tas i planeringen kan infrastrukturprojekten bidra till att den betydande miljöpåverkan sammantaget minskar i kommunen. Exempelvis kan boendemiljön förbättras för människor och faunapassager bidra till minskade barriärer för djur.
- LIS-området i Örum kan innebära en påverkan på naturvärden, på kulturhistoriska lämningar inom området och på kulturlandskapet längs väg 1842. Inventeringar av flora och fauna inklusive ornitologiska värden samt bedömning av påverkan på kulturmiljövärden behöver göras i samband med att planarbete påbörjas för att klargöra om det finns risk för betydande miljöpåverkan.

- Vindkraftutbyggnad kan innebära en betydande miljöpåverkan, se under rubriken Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering.

Hantering av miljökonsekvenser vid fortsatt planering

När det blir aktuellt att genomföra föreslagna infrastrukturprojekt kommer Trafikverket ta fram en vägplan eller järnvägsplan. En miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I annat fall ska miljöpåverkan beskrivas i den planbeskrivning som tas fram för vägplanen eller järnvägsplanen.

I samband med fortsatt detaljplanering ska en bedömning av risken för betydande miljöpåverkan göras i ett tidigt skede. Om planens genomförande riskerar att medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en särskild MKB tas fram för planen. MKB:n ska då redovisas tillsammans med förslag på åtgärder för att minimera eller helt undvika negativa konsekvenser för miljön.

Vid etablering av större vindkraftanläggningar (två eller fler verk som är högre än 150 meter alternativt sju eller fler verk som är högre än 120 meter) krävs tillstånd enligt miljöbalken med tillhörande krav på miljökonsekvensbeskrivning. Tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. För mindre anläggningar räcker det med en anmälan och bygglov hos kommunen. I allmänhet krävs ingen MKB, men påverkan på miljön ska beskrivas i anmälan.

Trafikverket kartlägger buller och upprättar åtgärdsprogram för järnvägar enligt förordningen om omgivningsbuller, se vidare under avsnittet [Avstämning mot miljö kvalitetsnormer](#).

Kommunen genomför en systematisk avloppskontroll, där ungefär halva kommunens yta har täckts in fram till 2017. Kommunen har en 10-årsstrategi för att kontrollera att alla enskilda avlopp uppfyller tillräcklig höga reningskrav.

Avstämning mot miljö kvalitetsnormer (MKN)

Allmänt

Miljö kvalitetsnormer är rättsligt bindande bestämmelser i miljöbalken, vilka ska tillämpas vid prövning av tillåtlighet, tillstånd osv. Miljö kvalitetsnormer finns för buller, luft och vattenkvalitet. Generella beskrivningar av miljö kvalitetsnormer finns i kapitlet [Hänsyn](#).

Miljö kvalitetsnormer för buller

Västra Stambanan mellan Göteborg och Stockholm, som passerar Herrljunga kommun, omfattas av miljö kvalitetsnormer för buller.

Trafikverkets åtgärder för att minska buller omfattar alla skeden från samhällsplanering, planering av infrastruktur, skyddsåtgärder och åtgärder vid bullerkällan. Trafikverket arbetar bland annat med att ge stöd till kommuner vid planering av bebyggelse, minska buller från fordon och beakta buller vid underhåll av järnvägen. Vid bullerutsatta bostäder, skolor etc kan det bli aktuellt med skyddsåtgärder, exempelvis fasadåtgärder, bullerskärmar eller bullervallar.

Längs med Västra Stambanan ligger tätorten Herrljunga, de mindre orterna Fåglavik och Remmenedal samt en del spridd bostadsbebyggelse. En viktig utgångspunkt för översiktsplanen är att bygga i stationsnära lägen för att underlätta ett hållbart resande. Byggnad i stationsnära lägen kan innebära bullerproblematik eftersom en relativ närhet till järnvägen är en förutsättning för närhet till kollektivtrafik. Bullerpåverkan från järnvägstrafik, men även från trafik på vägar, behöver belysas i den fortsatta planeringen. Det kan även finnas befintlig bebyggelse inom kommunen som är utsatt för buller över gällande riktvärden.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft gäller i hela landet.

Kommunerna ansvarar för att kontrollera luftkvaliteten för de flesta miljö kvalitetsnormerna, antingen i samverkan med andra kommuner eller på egen hand. Om en miljö kvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas kan ett åtgärdsprogram behöva upprättas av den berörda kommunen eller länsstyrelsen.

Risk för överskridande av miljö kvalitetsnormerna uppstår främst utefter starkt trafikerade vägar, och överskridanden sker främst i större städer och tätorter. Mätningar av kväveoxider (år 2002-03, 2010 och 2014), lättflyktiga organiska ämnen (VOC) (år 2003-04) och partiklar (PM10) (år 2011) i tätorten Herrljunga visar inga överskridanden av miljö kvalitetsnormerna. Dagnsmedelvärdena av partiklar varierar mycket efter väderlek. Vid enstaka tillfällen låg det uppmätta värdet nära eller tangerade miljö kvalitetsnormen i centrala Herrljunga. Årsmedelvärdet låg under miljö kvalitetsnormen.

Sammantaget är bedömningen att miljö kvalitetsnormerna för luft inte överskrids i kommunen idag. Planförslaget bedöms inte heller medföra risk för överskridande av miljö kvalitetsnormerna för luft. Luftkvaliteten i Herrljunga tätort kan förbättras ytterligare om planens förslag till ny lokalisering av väg 181 genomförs.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

I kommunen finns två sjöar, tolv vattendrag och fyra grundvattenförekomster med fastställda miljö kvalitetsnormer.

I den senaste klassningen av kommunens sjöar Sämsjön och Sandsken bedöms den ekologiska statusen som måttlig. Övergödning och fysiska hinder (vandringshinder) är faktorer som påverkat klassningen. Bland annat finns vandringshinder i form av en kraftverksdamm mellan de båda sjöarna. Den ekologiska statusen har i den senaste klassningen bedömts som måttlig för kommunens samtliga vattendrag. Motiveringen för bedömningen av vattendragen är vandringshinder, påverkade strandzoner och i vissa fall en övergödningproblematik som kan härledas till jordbruk och enskilda avlopp. Kvalitetskravet som ska vara uppfyllt till år 2021 är god ekologisk status för sjöarna och för de flesta vattendragen.

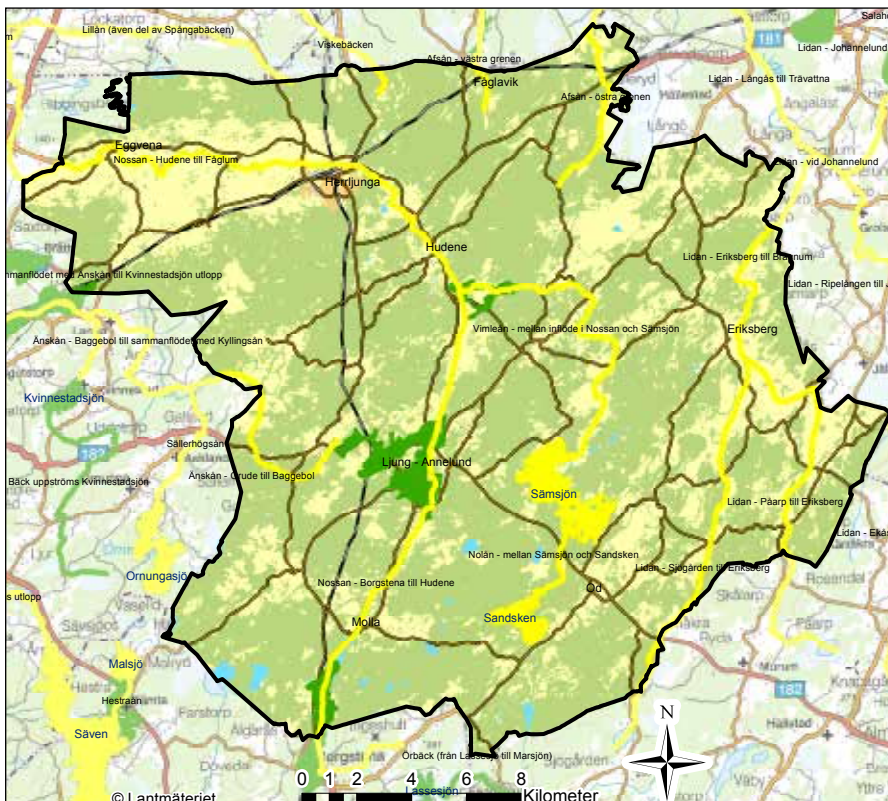
Kommunens sjöar och vattendrag uppnår inte god kemisk status avseende kvicksilver och polybromerade difenyletrar. Påverkan kan till stor del härledas till långväga luftburna föroreningar.

För grundvattenförekomsterna Ljung-Annelund, Hudene, Borgstena och Algutstorp-Horla har såväl den kvantitativa som den kvalitativa statusen bedömts som god i den senaste klassningen.

Dagvattenhantering är en viktig fråga i den fortsatta planeringen för att undvika negativ påverkan på vattenförekomsterna. Utbyggnad föreslås i anslutning till Sämsjön och Mollasjön. Utbyggnad föreslås även inom och i anslutning till kommunens tätorter, där Nossan är recipient för dagvatten. Det finns risk att vattenförekomsterna påverkas om fler hårdgjorda ytor tillkommer och mängden dagvatten som rinner orenat och med högre hastighet till sjöarna och till Nossan ökar. Påverkan kan minimeras om dagvatten fördröjs och renas lokalt innan det släpps ut i sjön eller vattendraget. Dagvattenhantering behöver belysas samband med detaljplanering.

Markanvändningen i strandzonerna kring sjöar och vattendrag föreslås i stort sett bli oförändrad. Vid utbyggnad av tätorten Herrljunga föreslås att ett relativt stort område runt Nossan sparas och utvecklas som ett rekreationsområde. Utvecklingen av ett rekreationsområde runt Nossan kan ge incitament att återställa växtlighet längs strandzonerna vilket lokalt kan ge positiva effekter på växt- och djurlivet. Åtgäden kan tillsammans med liknande åtgärder på andra platser längs Nossan bidra till en förbättrad vattenkvalitet.

I kommunen finns bristfälliga avlopp på landsbygden som tillsammans med jordbruket bidrar till en övergödningsproblematik i sjöar och vattendrag. En fortsatt tillsyn och förbättring av enskilda avlopp bedöms medföra en förbättring av den ekologiska statusen i berörda vattenförekomster.

Vattenförekomster - statusklassningar 2016

Vattendrag ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status

Sjöar ekologisk status - naturliga vatten

- God ekologisk status (endast utanför Herrljunga kommun)
- Måttlig ekologisk status (Sämsjön och Sandsken)

Grundvatten kvantitativ status

- God kvantitativ grundvattenstatus

Sociala konsekvenser

De ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling stöttas av PBL:s grundläggande bestämmelser. För att miljöer och platser ska fungera för alla människor som besöker eller använder dem, oavsett kön, ålder, religion, socioekonomisk bakgrund, etnicitet, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, behöver den sociala dimensionen lyftas. Ett sätt att lyfta den sociala dimensionen i planeringen är att konsekvensbeskriva hur planen inverkar på människor och deras livsmiljö.

Närhet och trygghet är viktiga frågor för att översiktsplanens ska bli så bra som möjligt ur **barn och ungas** perspektiv. Trygga boendemiljöer, närhet till grön- och rekreationsområden och säkra gång- och cykelbanor ger barn möjlighet att röra sig självständigt ute. Fysisk aktivitet i unga år kan främja fysisk och mental hälsa under uppväxtåren, och kan möjligen även påverka den framtida hälsan. Att barn och unga får möjlighet till fysisk aktivitet har därför betydelse ur ett *folkhälsoperspektiv*. Att kunna ta sig mellan platser på egen hand bidrar även till en känsla av självständighet.

Översiktsplanen möjliggör närhet och utbyggnad av ett förbättrat gång- och cykelvägnät, vilket är positivt ur barn och ungas perspektiv. Utvecklingsområden för skolor föreslås i närheten av bostadsområden. Utgångspunkten är att nya skolor och förskolor byggs i takt med att orten växer, snarare än att befintliga på längre avstånd byggs ut. Närhet mellan bostaden och skolan tillsammans med trygga gång- och cykelvägar bedöms ge bra förutsättningar för att barn och unga själva ska kunna ta sig till skolan. Om fler går eller cyklar begränsas även biltrafiken i skolans närmiljö, vilket är positivt ur ett trygghetsperspektiv. Närhet till skolor och förskolor för barn som växer upp på landsbygden är också en viktig fråga för kommunen. Landsbygdsskolor lyfts därför till en strategisk nivå och kopplas till bebyggelseutveckling i översiktsplanen.

Förtätning i tätorten har många fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv. Samtidigt finns risk att barns behov av närhet glöms bort och att de grönytor som finns tillgängliga för barns lek och aktiviteter successivt försvinner. Barn och ungas behov av ytor för lek och andra aktiviteter nära hemmet och skolan behöver uppmärksammas i den fortsatta planeringen. Förutsatt att barns behov av grönytor tillgodoses i den fortsatta planeringen bedöms översiktsplanens förslag medverka till att de övergripande nationella målen för *Barnets rättigheter* och *Folkhälsa* kan uppnås.

Jämlikhet innebär att alla människor har samma värde och ska behandlas likvärdigt. Vikten av olika upplåtelseformer, bostäder som socialt utsatta grupper, unga, äldre och nyanlända har råd med, samt boenden där stöd och hjälp kan erbjudas.

Översiktsplanens inriktning på förtätning ger förutsättningar för en utbyggnad av flerbostadshus och andra boenden. Ett mer differentierat bostadsutbud kan bidra till en mer blandad befolkning, både åldersmäs-

sigt, socioekonomiskt och etniskt och medverka till att de övergripande nationella målen för *Boende och byggande*, *Nyanländas etablering* och *Funktionshinder* kan uppnås.

En framtida utveckling av näringsverksamhet, handel och service i både kan bidra till att arbetsmarknaden växer i kommunen, vilket kan skapa fler arbetstillfällen. Detta kan bidra till att skapa flexibilitet och möjligheter för människor med olika förutsättningar att få tillgång till utbildning och arbete, vilket bland annat är positivt ur ett **jämställdhetsperspektiv**.

Upprustning av kommunens parker och grönområden, med förbättrad belysning och åtgärder för att förbättra trygghet och tillgänglighet så som föreslås i översiktsplanen kan vara positivt ur såväl ett **jämlikhets-** som ett **jämställdhetsperspektiv**. Åtgärderna kan bidra till att de övergripande målen för *Jämställdhet* och *Funktionshinder* kan uppnås.

Ekonomiska konsekvenser

Förtätning i befintliga tätorter bedöms medföra begränsade ekonomiska konsekvenser. Befintlig infrastruktur kan nyttjas för den tillkommande bebyggelsen och service finns till stora delar tillgänglig. Ett ökat befolkningsunderlag bedöms ge positiva effekter i form av ökade skatteintäkter, ökat kundunderlag för handel och kollektivtrafik, större möjligheter att anställa lokal arbetskraft samt fler som kan starta och driva nya företag. Samtidigt kan samhällsservice som skolor, förskolor, socialtjänst och äldreomsorg behöva byggas ut i takt med att befolkningen ökar, vilket innebär ökade kostnader för kommunen.

Utbyggnad i tätorternas utkanter kan initialt innebära kostnader för inköp av mark, planläggning och infrastruktur för kommunen eller för ett kommunalt bolag. I samband med att tomter säljs eller projekt färdigställs och hyrs ut får kommunen intäkter. Kostnader och intäkter för planering och utbyggnad kan även ligga på en exploatör.

Utbyggnad av bebyggelse på landsbygden kan innebära vissa investeringar, exempelvis i förbättrat gång- och cykelnät och utbyggnad av kommunalt vatten- och avlopp. Kommunen får ta ut anläggningsavgifter och brukningsavgifter för att täcka kostnader för att ordna och driva VA-anläggning.

Spridd bebyggelse på landsbygden kan på sikt innebära ökade kostnader för kommunal service som hemtjänst och skolskjuts. Samtidigt kan utbyggnaden ge ökat underlag för landsbygdsskolor. Om landsbygdsskolorna ges förutsättningar att finnas kvar begränsas behovet av skolskjuts från landsbygden i stort.

Utbyggnad av den infrastruktur som föreslås i översiktsplanen innebär stora kostnader. Kommunen kommer bedriva ett aktivt arbete för att få med prioriterade utbyggnader av vägar i den regionala planen. För utbyggnad av gång- och cykelvägar kan kommunen överväga samfinansiering.

Riksintressenas behandling

De allmänna intressen som är särskilt värdefulla och av betydelse för hela landet kallas riksintressen. Enligt miljöbalken ska områden som är av riksintresse skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller försvåra möjligheten att utnyttja områdena eller anläggningarna för avsett ändamål.

I översiktsplanen ska enligt 3 kap 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena.

Riksintressen enligt 3 kap MB, -grundläggande bestämmelser för hushållning med mark och vatten

I Herrljunga kommun finns riksintressen enligt 3 kap MB för naturvård och kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § och kommunikationer enligt 3 kap 8 §. Det finns inga riksintressen för totalförsvaret inom kommunen, men kommunen berörs av sådana i grannkommunerna. Det finns dock *områden av betydelse* för totalförsvaret i kommunen och sådana ska ges företräde annan markanvändning.

Riksintresse för naturvård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för naturvården:

- **Ramlamossen**, området ingår också i Falköpings kommun
- **Stora Mollungen**
- **Orraholmen-Kärrgården-Hulegården**

Riksintresseområdena Mollungen och Ramlamossen samt del av Orraholmen har formellt skydd enligt 7 kap MB genom naturreservat och/eller Natura 2000- område. Särskilda föreskrifter för varje reservats- och Natura 2000- område gäller. För övriga riksintresseområden, (del av Orraholmen samt Kärrgården-Hulegården) gäller enligt översiktsplanen särskilda rekommendationer vid prövning av ny bebyggelse, som går ut på att en bedömning ska göras om den sökta åtgärden riskerar att påverka eller skada naturmiljön. Om det finns en risk för detta ska åtgärden undvikas eller anpassas så att skada inte uppstår eller så att påverkan minimeras.

Riksintresse för kulturmiljövård 3 kap 6 § MB

I Herrljunga kommun finns tre områden som är av riksintresse för kulturmiljövård:

- **Hov**
- **Fölene**
- **Jällby**

I översiktsplanens rekommendationer föreslås ett förhållningssätt som kommunen ska anta vid prövning av lov inom eller i anslutning till område av riksintresse för kulturmiljövården. Förhållningssättet går ut på att inga åtgärder får vidtas som kan innebära skada på kulturmiljön.

Det innebär att arkeologiska undersökningar kan komma att krävas vid nybyggnad samt till- och ombyggnad och för andra åtgärder där markarbeten behöver utföras och att tillstånd inhämtas från länsstyrelsen om en åtgärd ska utföras som riskerar att skada eller påverka en fornlämning.

Vidare innebär förhållningssättet att vid prövning av förhandsbesked och bygglov inom eller i anslutning till områden av riksintresse för kulturmiljövården ska nya byggnader lokaliseras och utformas med stor hänsyn till omgivande miljö och om- och tillbyggnader utformas varsamt och anpassas till omgivande bebyggelse.

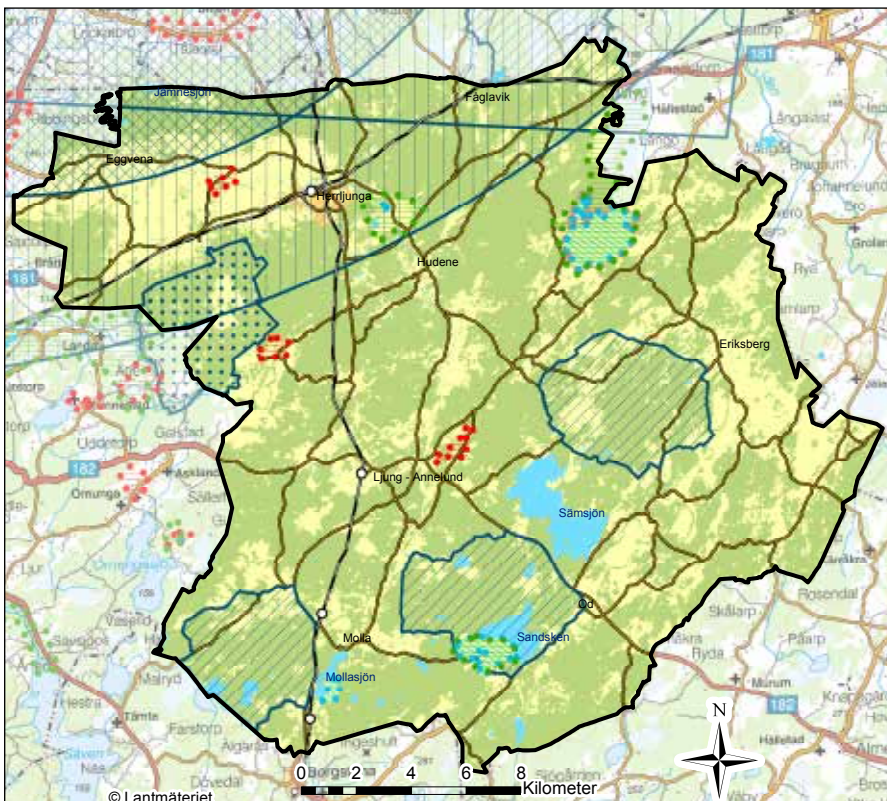
Riksintresse för kommunikationer 3 kap 8 § MB

Västra Stambanan och Älvsborgsbanan är järnvägar av riksintresse för kommunikation. De fyra stationer som finns längs järnvägarna inom kommunen ingår i riksintresset. Sådana anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banan är dubbelspårig och dess maximala kapacitet är nådd, och det finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt.

I översiktsplanen föreslås att åtgärder får utföras på Västra Stambanan som innebär att ett triangelspår som förbinder Västra Stambanan med Älvsborgsbanan byggs på lång sikt. Frågan om triangelspår ägs inte av Herrljunga kommun. En utbyggnad kan komma att bli aktuell först på lång sikt, och då föregås av utredningar och noggranna bedömningar bl a om genomförbarhet, ekonomi, funktion etc samt konsekvenserna för banan som helhet som skulle kunna uppstå.

I översiktsplanen föreslås det att två tågstopp på Älvsborgsbanan kan tas bort och ersättas ev ett nytt i Molla. En sådan åtgärd skulle förbättra framkomligheten på banan och bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset.

Riksintressen

- Riksintresse kommunikation - järnväg
- Riksintresse järnväg - station
- Riksintresse naturmiljö
- Riksintesse kulturmiljövård
- Natura 2000 Habitatdirektivet
- Natura 2000 Fågeldirektivet
- Försvar.Influensområde för luftrum
- Försvar.Influensområde för väderradar
- Försvar.Riksintesse Försvarsmakten stoppområde för höga objekt
- Försvar.Riksintesse Försvarsmakten övrigt influensområde
- Försvar.Riksintesse totalförsvaret, Skjutfältet Remmene

Flygplatserna Landvetter, Trollhättan-Vänersborg, Jönköping är av riksintresse. Runt flygplatserna finns MSA-tytor som kan påverka möjligheten att uppföra höga objekt. I översiktsplanen föreslås inga åtgärder som kommer i konflikt med flygplatsernas MSA-tytor.

Områden av betydelse och område av riksintresse för totalförsvaret 3 kap 9 § MB

Mark- och vattenområden som *har betydelse* för totalförsvaret ska enligt MB 3 kap 9 § så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av *riksintresse* på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Remmene skjutfält är ett område av betydelse för totalförsvaret. Avgränsningen omfattar också influensområdet för buller runt skjutfältet.

Övriga influensområden

I kommunen finns tre avgränsade icke namngivna influensområden av betydelse för totalförsvaret. De har var och ett en utbredning lika stor som skjutfältet, betecknas ”övriga”, och har hemligt innehåll.

I översiktsplanen finns en rekommendation om att alla plan- och lovärenden inom områdena ska remitteras till Försvarmakten.

Områden av riksintresse för totalförsvaret i annan kommun 3 kap 9 § MB

Influensområde för **Vara radarstation** tangerar kommungränsen i norr. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarmakten vid utbyggnad av vindkraftanläggningar inom område som berörs av influensområde för Vara radarstation.

Försvarmaktens influensområde för luftrum berör kommunen. I översiktsplanen finns rekommendationen att samråd ska ske med Försvarmakten inom influensområde för luftrum vid utbyggnad av vindkraftanläggningar.

Stoppområde för höga objekt i område påverkat av Sätenäs flottiljflygplats berör kommunens norra delar. I översiktsplanen finns rekommendationerna att det i områden utanför sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt såsom master och vindkraftverk över 20 meter samt att det inom sammanhållen bebyggelse inte får uppföras höga objekt som överstiger 45 meter.

Riksintressen enligt 4 kap MB - särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden

I kommunen finns områden som enligt 4 kap 8 § MB är av riksintresse, sk Natura 2000 - områden. I Herrljunga kommun finns fyra Natura 2000- områden:

- **Ramlamossen (södra delen)**
- **Orraholmen (ett litet område)**
- **Mollungen**
- **Molla bokskog**

Inga åtgärder föreslås i översiktsplanen som på ett påtagligt sätt riskerar att påverka eller skada de utpekade natura 2000- områdena.

Ärende 14 Underlag

Ärende 14 Underlag

Samrådsredogörelse

Översiktsplan för Herrljunga kommun

Bilaga till Översiktsplan för Herrljunga kommun –
Utställningshandling 2017-03-20

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Ärende 14 Underlag

Innehåll

<i>Samrådet</i>	2
<i>Sammanfattning av inkomna yttranden</i>	8
<i>Inkomna yttranden med kommentarer</i>	11

Samrådet

Samrådsredogörelsens innehåll

När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan ska kommunen enligt plan- och bygglagen samråda med länsstyrelsen samt med berörda grannkommuner, regionplaneorgan och övriga kommunala organ som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt.

Efter genomfört samråd ska kommunen redovisa resultatet av samrådet i en samrådsredogörelse. Denna ska också innehålla de förslag till ändringar och kompletteringar som de framförda synpunkterna har gett anledning till. Samrådsredogörelsen ska finnas tillsammans med planförslaget när kommunen ställer ut översiktsplanen.

I denna samrådsredogörelse har inkomna synpunkter listats och kommenterats utifrån kategorierna

- Statliga och regionala myndigheter och organ
- Grannkommuner
- Kommunala nämnder, styrelser, och bolag
- Politiska partier
- Föreningar och organisationer
- Företag och enskilda

De olika svaren har sammanfattats och kommenterats.

Hur har samrådet gått till?

Förslaget till ny översiktsplan för Herrljunga Kommun - "Översiktsplan för Herrljunga kommun", har varit ute på samråd mellan 31 maj och 30 september 2016.

Samrådsförslaget har funnits i följande versioner:

- I kommunhusets foajé samt i biblioteken i Herrljunga och Ljung har förslaget till översiktsplanen funnits i digital- och pappersform
- På hemsidan www.herrljunga.se har förslaget till översiktsplan med text och kartor samt information om möten funnits digitalt.

Utskick av samrådshandlingen har gjorts enligt sändlista till organisationer, interna och externa myndigheter, företag och närliggande kommuner m.fl. via e-post och brev. Sändlistan bifogas.

Allmänhetens möjligheter att yttra sig på förslaget har funnits genom att brevlådor för synpunkter, funnits på biblioteken i Herrljunga och Ljung.

Annonsering inför samråd samt annonsering inför medborgardialogerna har skett i Alingsås Tidning, Borås Tidning, Knallebladet samt genom kommunens egna informationskanaler.

Under samrådsperioden har 37 yttranden kommit in från myndigheter, kommunala nämnder och

Ärende 14 Underlag

bolag, grannkommuner, föreningar och organisationer samt från företag och privatpersoner.

Dessa har lämnat synpunkter via post och e-post.

Samrådsaktiviteter:

Under samrådet har följande samrådsmöten hållits:

Två öppna möten för allmänheten, medborgardialoger.

Riktade samråd mot ungdomar genom möte med gymnasieelever och möten med fritidsgårdar (yngre ungdomar).

Möte med företagare via Fokus Herrljungas nätverklunch.

Möten med myndigheter, nämnder m.fl.

Möten med samtliga grannkommuner som så önskat.

Allmänna samrådsmöten, medborgardialog.

Datum, plats	Upptagningsområde	Antal deltagare
20 juni 2016, Herrljunga Hembygdspark	Norra delen av kommunen	32
21 juni 2016, Tingshuset i Ljung	Södra delen av kommunen	28
	Totalt	60

Medborgardialog

Den 20 och 21 juni hölls öppna medborgarmöten om översiktsplanen i Herrljunga och i Ljung.

Vid mötena erbjöds deltagarna att anonymt lämna in synpunkter på i förväg utformade frågeformulär med frågor utifrån ämnena:

- Hållbar utveckling
- Allmänna intressen och intressekonflikter
- Hänsyn
- Tätorterna och Lis- områden
- Samt ”Övriga tankar/ idéer och synpunkter”

En sammanställning av svaren i de inlämnade formulären har gjorts. Vissa svar är direkt citerade medan de flesta är sammanfattade utifrån flera liknande svar. Under sista rubriken ”Övriga tankar/ idéer och synpunkter” listas synpunkter som inte direkt kan hanteras inom ramen för översiktsplanen.

Hållbar utveckling

Vad är hållbar utveckling för Herrljunga kommun och våra förutsättningar?

Definition av hållbarhet

Miljömässig, social och ekonomisk
Långvarigt och tålmodigt
Levande landsbygd (decentraliserat)
Nyproduktion bostäder ger inflyttning och service
Utveckling av boende och infrastruktur
Miljö, arbetstillfällen, bostäder och service
Bred politisk förankring
Aktiv kommunledning
Bevara skog (ekosystemtjänster)
Plats för både människor och djur

Styrkor

Järnväg, lantligt
Närodlat, landsbygdsskolor
Natur, kultur, trygghet, sociala nätverk
Föreningslivet, järnvägen, Nossans dalgång
Naturen, järnvägen, bra boendemiljö
Järnvägsknut, Västra stambanan Sthlm – Gbg
Smultronställen, näringsliv, hög sysselsättning, placering mitt i länet

Möjligheter

Naturnära och goda kommunikationer till stad
Gymnasiet kan locka unga invånare
Satsa på industritomter och modern teknik
Utbyggda vägar 181 och 183
Kommunens tätorter
Det geografiska läget, mycket byggbar mark
LIS-områden

Tidsperspektiv och geografiskt perspektiv?

Från nu och minst femtio år framåt
Hela kommunen med tätorter
Kommunens geografiska läge och järnvägsknut ger Herrljunga tyngd i regionen
Modern teknik såsom bredband suddar ut geografiska gränser och minskar avstånd

Svagheter

Liten kommun, ekonomisk och politisk osäkerhet
Befolkningsmängd och -tillväxt är svag
Vägarna 181 och 183 bristfälliga
Trafikstörningar i centralorten
Ej tillräckligt med cykelvägar och bostäder
Liten tätort, få medelstora företag

Risker/hot

Urbaniseringen
Minskad befolkning, försvagad demografi
Järnvägen är överbelastad och otillräcklig utveckling leder till färre/sämre avgångar och längre restider
Ökad trafik genom tätorten

Allmänna intressen och intressekonflikter

Vad kännetecknar de allmänna intressena i kommunen? Kan vissa intressen ”krocka” med varandra?

- 1. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder**
  - Att kunna bo kvar på landsbygden även som äldre
  - Tillkommande bebyggelse bör anpassas till nuvarande markanvändning
  - Gång- och cykeltrafik prioriteras och parker/grönområden utvecklas
  - Bebyggelsens skala 2-3 våningar och med gårdsstruktur
  - (Välavvägd) förtätning behövs i tätorterna
- 2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper,**
  - Tillgång till service såsom affär, skola, fritidsaktiviteter
  - Hög klass på äldreomsorg och skolor
  - Bostäder med närhet till centrum, service och kommunikationer
  - Motverka boendesegregation
  - Tillgång till rekreation såsom badmöjligheter i tätort och närhet till friluftsområden
- 3. en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt**
  - Samplanera bebyggelse och infrastruktur
  - Lokalisering av service, t ex miljöstationer, i centrala tillgängliga lägen
  - Aktiv markpolitik, t ex genom krav på byggande vid markförsäljning
  - Samarbeta med universitet/högskolor
  - Svårt att förena långsiktigt god resurshushållning och miljö med tillväxtambitioner – kan krocka
- 4. en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens**
  - God företagsutveckling, tillväxt avseende både befintliga och nya företag
  - Tillväxt kostar inledningsvis resurser men befolkningstillväxt ger ekonomisk tillväxt på längre sikt
  - Tillväxt kan krocka med en god resurshushållning och miljö
- 5. bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet**
  - Bostäder för äldre och funktionsnedsatta behövs
  - Flerbostadshus centralt i tätorterna
  - Hyresrätter behövs
  - Mer bebyggelse vid byskolorna, kommunala bostadsbolaget bör erbjuda hyresrätter i alla byar
  - Boende med mycket fri- och grönytor

Ärende 14 Underlag

Hänsyn

Vilka platser eller funktioner behöver vi ta särskild hänsyn till så att de kan bevaras eller utvecklas?

Landskap, kultur, natur, biologi

- Samverkan mellan Landskap, kultur, natur, biologi
- Fölene, fornminnen
- Fölene och Eggvena jordbrukslandskap
- Orraholmen
- Molla bokskog och Säm
- Nossan, rekreation
- Skogarna generellt
- Grönytor nära bostäder
- Turistmål
- Vackra landsvägar i kulturlandskapet

Samhällets försörjning

- Platser och lägen som lämpar sig för attraktivt boende samt nya industrietableringar framhålls av många, ur perspektivet att samhället försörjs av arbetande människor, liksom infrastrukturen som möjliggör för samhällets försörjningsflöden, såsom: el, värme och vatten, kommunikationer.

Säkerhet

- Säker cykelförbindelse mellan Herrljunga och Vårgårda tätorter
- Mer cykelinfrastruktur i tätort
- Fler planskilda korsningar med järnvägen
- Miljövärden tillvaratas => ekosystemtjänster
- Trafiksäkerhet på t ex vägarna 181, 183, 1927 (Vretavägen) och 2516 (Vedumsvägen)

Annat?

- Allmänna tillgången till strand får inte begränsas.
- Korsningen mellan vägarna 181 och 183 bör utvecklas med cirkulationsplats och industritomter.
- Järnvägsstationens strategiska betydelse som kommunens ansikte utåt bör utvecklas.

Tätorterna och LIS-områdena

Hur ska tätorterna utvecklas? Vart mer passar det att bygga bostäder som stödjer hållbar utveckling?

Tätorterna – är det fokus på rätt saker i planförslaget?

- Tydligare beskriva preciserad användning i tätorterna såsom skolor och äldreboenden
- Planera för flytt av industrier inom tätort till områden utanför och satsa på boende inom tätort
- Samla industriområden till ett område (Ölltorp)
- Värna och utveckla Nossan för rekreation och naturvärden
- Angöring till Orraholmen
- Positivt att flytta Boråsbanans sträckning utanför Herrljunga tätort
- Bostäder längs Boråsvägen (väg 181/183) sydöst om Herrljunga tätort önskas, bygg för äldre i Ljung

Mollasjön och Örum (Sämsjön): är det bra med mer bostäder där om det kan ge oss fler invånare?

- Enhälligt ja gällande Molla.
- Ja till Örum med enstaka reservation (utan motivering).

Ärende 14 Underlag

Övriga tankar/ idéer/ synpunkter

Dela gärna med dig av vad du tycker om planförslaget eller om dialogkvällen!

Synpunkter, idéer, önskemål etc. som lyfts fram i dialogen men som inte kan hanteras genom Översiktsplanen

- Synliggöra och stötta företagare i kommunen
- Utveckla föreningslivet
- Satsa på skola och omsorg med hög klass
- Satsa på specialprogram på gymnasiet för att locka hit ungdomar
- Marknadsföring av kommunen som attraktiv och god boendemiljö
- Affärsmässig konkurrens mellan Ljung och Annelund (positivt/negativt?)
- Pendelparkering vid Ljungs station (är på gång!)
- Gör bra och korrekta offentliga upphandlingar
- Hårdare tag mot skrymmande häckar
- Enkelrikta Bangatan mot Storgatan i Herrljunga tätort
- Forska i eventuell kungagrav i Fölene
- Satsa på Stråket Nossan, inklusive badplats, i Herrljunga tätort omgående
- Bättre ordning vid återvinningsstationerna
- Utomhusbad vid Herrljunga simhall

Sammanfattning av inkomna yttranden

De inkomna yttrandena rör såväl övergripande principiella frågor som sådana som handlar om detaljer i utformning och dylikt. De huvudsakliga synpunkterna kan sammanfattas enligt nedan.

Viktiga synpunkter som kan föranleda revideringar och kompletteringar

Redovisningen av förslaget är otydlig, och förslaget är därför svårbegripligt.

Länsstyrelsen har påpekat att översiktsplanen inte är särskilt lättläst. Varje kapitel innehåller många hänvisningar till andra avsnitt i översiktsplanen. Sammantaget ställer redovisningen höga krav på läsaren.

Flera yttranden har kommenterat att kartorna innehåller mycket information och är svårlästa. Länsstyrelsen menar att kartmaterialet är svårläst för alla som saknar tillgång till den webbaserade kartan, vilket bidrar till svårigheten att läsa och förstå planen.

Länsstyrelsen anser att kommunen till nästa skede bör arbeta mer med att göra innehållet tillgängligt, både i text och i karta.

Vilka fördjupningar och tematiska tillägg till översiktsplanen som kommer att gälla

Enligt plan- och bygglagen ska det av översiktsplanen framgå hur tematiska tillägg och fördjupningar av översiktsplanen hänger samman med översiktsplanen som helhet.

Länsstyrelsen anser därför att kommunen behöver redovisa vilka eventuella fördjupningar och tematiska tillägg till översiktsplan som fortsätter gälla eller som ersätts av ny översiktsplan.

Riksintressen kommunikationer

Västra Stambanan: Trafikverket och Länsstyrelsen påpekar att Västra Stambanans maximala kapacitet är nådd. Det finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt i nuläget. Trafikverket planerar för punktinsatser Göteborg–Skövde. Översiktsplanen måste kompletteras avseende Västra Stambanan och dess utvecklingsbehov. Kapacitetsförstärkningar som berör Herrljunga kommun måste framgå tydligt.

Stickspår till industriområden som kommunen föreslår tar mycket kapacitet från Västra Stambanan och finns inte med i något utvecklingsscenario. Det finns inget idag som indikerar att ytterligare nya funktioner kan tillföras Västra Stambanan.

Älvsborgsbanan: De finns beslut om att genomföra en ÅVS (Åtgärdsvalsstudie). I dagsläget finns inget som indikerar någon större förändring av Älvsborgsbanan.

Riksintressen Försvarsmakten

Försvarsmakten anser att de föreslagna områden för vindkraft -Lommamossen och Fjäremossen – som ligger inom influensområde för luftrum (Skaraborgs flygflottilj) påtagligt kan påverka riksintresse för totalförsvaret.

Regionala och mellankommunala frågor

Översiktsplanen behöver kompletteras med en beskrivning av Herrljungas roll i ett regionalt perspektiv, och vilka samband som finns med övriga delar av regionen. Det saknas ett resonemang kring behovet av pendling (både in och ut), hur många som sysselsätts inom kommunens gränser och vilka starka relationer som finns med omgivande kommuner.

Flera av de angränsande kommunerna lyfter fram infrastruktur och pendling som viktiga mellankommunala frågor.

Geoteknik

Länsstyrelsen och Statens Geotekniska Institut bedömer att det i översiktsplanen bör redovisas geotekniska förutsättningar på en översiktlig nivå. Det handlar om att redovisa eventuella riskområden, förslagsvis på kartor som underlag för strategiska val av lämplig markanvändning.

Dessutom bör en strategi eller rekommendation finnas för hur sådana riskområden ska utredas i samband med framtida detaljplaner eller bygglov.

Förändrat klimat

Länsstyrelsen anser att hänsyn måste tas till effekter av ett förändrat klimat. Ökad nederbörd förväntas leda till ökade flöden och förhöjda nivåer i mark och vattendrag. Det kan öka riskerna för naturolyckor.

Skyfall, översvämningar, höga flöden

SGI påpekar att det är viktigt att rekommendationen om att genomföra riskanalyser för översvämning, ras/skred/erosion inför förnyelse i närheten av Nossan följs. I samband med detaljplanering ska det dock alltid göras en bedömning av ras, skred och erosion, även för områden som ligger en bit från Nossan.

Farligt gods

Riskhantering i detaljplaneprocessen, Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods togs fram av storstadslänen 2006 och används i den kommunala planeringen. Länsstyrelsen påpekar att det är denna policy som Länsstyrelsen tillämpar i sin granskning. Det bör framgå i översiktsplanen att riskhanteringsprocessen ska beaktas inom 150 meter från en farligt godsled.

Det anges i samrådshandlingen att transportleder för farligt gods är markerade i Hänsynskartan. Hänsynskartan behöver förtydligas att det rör sig om farligt gods.

Buller

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen inte bör ha rekommendationer om att det i centrala delarna av Herrljunga och Ljung ska vara möjligt med avsteg från bullerriktvärdena.

Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen anser att vad gäller miljö kvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB behöver beskrivningar av hur planförslaget påverkar status och MKN för vattenförekomster utvecklas.

En samlad bild av 7 kapitelområdena

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redovisa de naturområden som är skyddade enligt 7 kap miljöbalken. Redovisningen bör ske samlat. Naturreservat bör redovisas i ett eget avsnitt och tydligt framgå på karta.

LIS- områden

Ett LIS-område vid Örum kan vara lämpligt om kommunen kan visa att en exploatering kan genomföras utan att det uppstår skada på naturvärdena. För att visa detta behöver kommunen ta fram naturvärdesinventering med tyngdpunkt på fågelinventering.

Vidare måste det fastställas att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt av den planerade exploateringen.

Social hållbarhet

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen saknar en väl synlig analys och diskussion kring olika gruppers förutsättningar, behov och önskemål.

För att bättre känna till olika gruppers behov och önskemål är det viktigt att utgå från befolkningens sammansättning och att översiktsplanen har en tydlig koppling till andra kommunala styrdokument. Exempelvis kan riktlinjerna för bostadsförsörjningen användas för att koppla bostadsbehov till strategierna i översiktsplanen.

Jordbruksmark

Länsstyrelsen anser att kommunen ännu tydligare måste visa att det inte går att tillgodose behovet av bostäder och verksamhetsytor någon annanstans än att ta i anspråk stora ytor högvärdig jordbruksmark som behövs för utbyggnad av området Vreta Gärde.

Ärende 14 Underlag

Länsstyrelsen påpekar planeringens betydelse för möjligheterna att nå det regionala tilläggs målet till miljömålet "Ett rikt odlingslandskap". Den aktuella jordbruksmarken som planeras för bostäder och industri är ett sammanhängande område som utgörs av stora åkerskiften, några på över tio hektar. Exploateringen norr om Herrljunga berör totalt cirka femtio hektar jordbruksmark.

Vad gäller bygglov på landsbygden behöver vägledningen i översiktsplanen bli tydligare. Att bygga enskilda hus på jordbruksmark motsäger vad som står i 3 kap 4 § miljöbalken.

Natur, rekreation och besöksnäring

Flera remissinstanser, däribland Skogsstyrelsen, vill se att kommunen lyfter fram det stora värde som tätortsnära natur och skog har för människors hälsa och välbefinnande. Kommunens roll är viktig när det gäller att planera för att tillräckligt mycket av sådana områden skyddas från bebyggelse och görs tillgängliga för allmänheten.

Nossan lyfts i ett yttrande fram som en potential för att utveckla fritids- och rekreationsmiljöer.

Besöksnäring Herrljunga ser ett behov av att definiera värdekärnor för natur och rekreation - i förlängningen värdekärnor/noder för besöksmålsområden, som tar hänsyn till befintliga värdekärnor utifrån transportsamband med bil och buss. Samtidigt uttrycker flera yttranden att det inte finns något behov av fler skyddade områden i kommunen.

Generellt om kommunens utvecklingsstrategi

Trafikverket anser att det är positivt att kommunen föreslår förtätning med stadsbebyggelse i befintliga orter med tillgång till kollektivtrafik. Trafikverket ser samtidigt att det finns en risk att nya bostäder tillkommer i området utan tillräcklig kollektivtrafik, vilket kan medföra att biltrafiken ökar.

Trafikverket vill se ett alternativt scenario med den befintliga infrastrukturen som utgångspunkt. Vad händer om inte nybyggnad av vägar och järnväg enligt översiktsplanens förslag blir verklighet?

Flera yttranden uttrycker att det finns en inkonsekvens avseende kommunens mål om att vara en levande landsbygdskommun och en önskan att centralisera för att uppnå miljömål och rationella lösningar.

Inkomna yttranden med kommentarer

Statliga och regionala myndigheter och organ	
Yttrande	Kommentar
<p>1. Länsstyrelsen 2016-10-15</p> <p>Sammanfattning och allmänt om förslaget Länsstyrelsen ska vid samråd om översiktsplan</p> <ul style="list-style-type: none"> • särskilt ta tillvara och samordna statens intressen och • ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. plan- och bygglagen (PBL) som hänsyn bör tas till vid beslut om mark- och vattenanvändningen, • verka för att riksintressen tillgodoses enligt 3 och 4 kap miljöbalken (MB) • att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap MB följs och • att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. MB, • verka för att mellankommunala frågor samordnas på lämpligt sätt samt • verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion. <p>Länsstyrelsen välkomnar att kommunen tagit fram ett förslag till ny översiktsplan. Det är intressant att kommunen, sannolikt som en av de första i riket, valt att arbeta utifrån den modell för översiktsplaner som Boverket tagit fram. Utifrån modellen har kommunen arbetat fram såväl en strategisk utvecklingsstrategi som en övergripande mark- och vattenanvändningskarta för hela kommunen med fördjupningar för några tätorter. Vidare är det positivt att kommunen arbetat med tre tidshorisonter för att etappindela planen. Det gör det tydligt i vilken ordning som kommunen vill se planen förverkligas. Länsstyrelsen välkomnar också kommunens strävan att utveckla befintliga orter och längs några utpekade stråk. Det kan bidra till ett transportsnålt samhälle och öka underlag till kollektivtrafik och service.</p>	

Riksintressen

Totalförsvaret: Försvarmakten skriver att två områden för vindkraft ligger inom områden som utpekats som riksintressen "övrigt" och därför måste tas bort. Efter vad Länsstyrelsen kan se gäller det områden för vindkraft vid Bredaredsmossen och Trollebergsmossen. I så fall finns dessa områden inte längre med som lämpliga för vindkraft och bör då heller inte inverka negativt på riksintresse för totalförsvaret. Vad gäller föreslagna områden för vindkraft -Lommamossen och Fjäremossen – som ligger inom influensområde för luftrum (Skaraborgs flygflottilj) kan det påverka riksintresse för totalförsvaret påtagligt.

Alla utpekade vindkraftsområden ligger på ett sådant avstånd från riksintresse för totalförsvarets militära del väderradarn i Vara att det finns risk att väderradarns funktion påverkas. Ett samråd kring eventuella vindkraftsprojekt måste därför alltid ske tidigt med Försvarmakten. Se också Försvarmaktens yttrande, daterat 2016-09-07.

Kommunikationer: Järnvägarna Västra Stambanan och Älvsborgsbanan är av riksintresse för kommunikationer.

Västra Stambanans maximala kapacitet är nådd och samtidigt finns det önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjligt i nuläget. Trafikverket planerar för punktinsatser Göteborg–Skövde. Åtgärderna är inte tillräckliga för en långsiktig lösning på kapacitetsproblemet. Inom åtgärdsvalsstudien (ÅVS) har bland annat ny plattform vid Herrljunga station och nya spår i Remmenedal lyfts fram. Översiktsplanen måste kompletteras avseende Västra Stambanan och dess utvecklingsbehov. Kapacitetsförstärkningar som berör Herrljunga kommun måste framgå tydligt.

Kommunen föreslår i översiktsplanen att undersöka potentialen för stickspår till industriområden. Sådana tar mycket kapacitet från Västra Stambanan och finns inte med i något utvecklingsscenario. Det finns inget idag som indikerar att ytterligare nya funktioner kan tillföras Västra Stambanan.

Vad gäller Älvsborgsbanan finns beslut om att genomföra en ÅVS (Åtgärdsvalsstudie). I dagsläget finns inget som indikerar någon större förändring av Älvsborgsbanan.

1.1 Riksintresse Totalförsvaret

De två vindbruksområdena som avses i Försvarmaktens yttrande dvs Bredaremsen och Trollebergsmossen är borttagna i förslaget till översiktsplan.

För de övriga två- Lommamossen och Fjäremossen, som ligger inom influensområde för luftrum (Skaraborgs flygflottilj), kommer samråd med Försvarmakten att genomföras när det blir aktuellt med utbyggnad i respektive område.

Översiktsplanen kompletteras med rekommendation om att tidigt samråd ska genomföras med Försvarmakten när det blir aktuellt med utbyggnad i respektive område.

Översiktsplanen kompletteras med en rekommendation om samråd med Försvarmakten när det blir aktuellt med att utbyggnad av höga objekt inom väderradarns influensområde.

1.2 Riksintresse kommunikationer- järnväg

Översiktsplanen förtydligas avseende Västra Stambanan och dess utvecklingsbehov.

Skrivningen om stickspår från Västra Stambanan tas bort från planhandlingen inför utställning.

Skrivningen om stickspår från Älvsborgsbanan tas bort från planhandlingen inför utställning

I förslaget till översiktsplan saknas en beskrivning av berörda *flygplatser av riksintresse*. Herrljunga kommun berörs av MSA-ytan för Landvetter, Trollhättan-Vänersborg och Jönköpings flygplatser.

Mellankommunala frågor

Resonemangen kring de mellankommunala frågorna kan utvecklas, det gäller framförallt Herrljungas roll i ett regionalt perspektiv, och vilka samband som finns med övriga delar av regionen. Det saknas ett resonemang kring behovet av pendling (både in och ut), hur många som sysselsätts inom kommunens gränser och vilka starka relationer som finns med omgivande kommuner. Detta för att belysa behovet av kommunikationer samt potentialer för mer hållbara transporter.

Kommunen kan också beskriva på vilket sätt och vilken potential som finns i ett ökat hållbart resande och hur rekommendationerna i ÖP och önskade förändringar i transportnätet bidrar till en positiv förändring.

Det bör också tydliggöras vad kommunen kan göra på egen hand i arbetet med hållbara transporter och vad som krävs på regional- och nationell nivå. När det gäller till exempel ett tågstopp i Molla är det inte en fråga som kommunen äger helt själv. Det är viktigt att ett tågstopp i Molla har stöd i regionens målbild.

Trafikverket upprättar förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen. Länsplanen för regional transportinfrastruktur upprättas av Västra Götalandsregionen. Se vidare under yttrande från Trafikverket.

Hälsa och säkerhet, risken för olyckor, ras och erosion

Geoteknik: Överlag är de geotekniska förutsättningarna i Herrljunga goda, då kommunen domineras av fasta jordar. Lera förekommer framförallt längs Nossan västerut från Herrljunga tätort. I översiktsplanen finns en rekommendation om att genomföra riskanalyser för översvämning, ras/skred/erosion inför förnyelse i närheten av Nossan. Det är viktigt att det följs, men i samband med detaljplanering ska det alltid göras en bedömning av ras, skred och erosion. Det är viktigt även för områden som ligger en bit från Nossan.

Vid prövning av markens lämplighet för avsatt ändamål är det viktigt att livslängden hos bebyggelse, anläggningar med mera beaktas. Det

1.3 Riksintresse kommunikationer – flyget
Planhandlingen kompletteras med beskrivning av berörda flygplatser av riksintresse under avsnittet Riksintressen.

1.4 Regionala och mellankommunala frågor

En beskrivning av Herrljunga kommuns roll i regionen ska komplettera översiktsplanen. Demografiska uppgifter om befolkning, sysselsättning, pendling etc ska redovisas såväl i text som grafiskt på karta så att pendelströmmarna framgår på ett tydligt sätt.

Regionens målbild och Länsplanen för regional infrastruktur ska läggas in i översiktsplanen som bakgrundsinformation till kommunens egna strategier och mål för infrastrukturen.

1.5 Hälsa och säkerhet - geoteknik

Planhandlingen kompletteras med en översiktlig beskrivning av de geotekniska förhållandena.

Planhandlingarna kompletteras med en rekommendation om vikten av att en bedömning om riskerna för sked, ras och erosion görs.

Översiktsplanen kompletteras med ett avsnitt om effekterna av ett förändrat klimat.

betyder att hänsyn måste tas till effekter av ett förändrat klimat. Ökad nederbörd förväntas leda till ökade flöden och förhöjda nivåer i mark och vattendrag. Det kan öka riskerna för naturolyckor. Översvämningsförebyggande åtgärder, till exempel vallar och uppfyllnader, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också måste beaktas.

Länsstyrelsen delar Statens Geotekniska Instituts bedömning att i översiktsplanen bör redovisas geotekniska förutsättningar på en översiktlig nivå. Det handlar om att redovisa eventuella riskområden, förslagsvis på kartor som underlag för strategiska val av lämplig markanvändning. Dessutom bör en strategi eller rekommendation finnas för hur sådana riskområden ska utredas i samband med framtida detaljplaner eller bygglov.

Statens Geotekniska Institut har tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges geologiska undersökning tagit fram vägledning, med tillgängligt statligt planeringsunderlag gällande ras, skred och erosion.

Farligt gods: Kommunen har belyst olycksrisker, bland annat transporter med farligt gods. Kommunen har i rekommendationer angett att nya bostadsområden ska etableras utanför en skyddszon på 100 meter till Västra stambanan. Det är en bra intention. Länsstyrelsen rekommenderar att *Riskhantering i detaljplane-processen, Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods* som togs fram av storstads länen 2006 används i den kommunala planeringen. Det är denna policy som Länsstyrelsen tillämpar i sin granskning. Det bör framgå i översiktsplanen att riskhanteringsprocessen ska beaktas inom 150 meter från en farligt godsled.

Det anges i samrådshandlingen att transportleder för farligt gods är markerade i Hänsynskartan. Hänsynskartan visar område med olycksrisker vilket är bra. Det behöver förtydligas att det rör sig om farligt gods.

Risken för översvämning: Kommunen har tagit upp att risken för översvämning inte är så stor, en översvämningsrisk är kopplad till höga vattenflöden i Nossan. Det är bra att kommunen avser att göra närmare analyser av risken för översvämning vid förnyelse i närheten av Nossan.

1.6 Hälsa och säkerhet – farligt gods

Hänsynskartan förtydligas vad gäller farligt godsleder på väg och järnväg.

Rapporten ”Riskhantering i detaljplane-processen, Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods” arbetas in i planhandlingen inför utställning. Det innebär att ett riskhanteringsavstånd på 150 meter måste beaktas vid planering intill farligt godsled. Om avsteg ska göras från rekommendationerna i rapporten ska riskanalyser genomföras som visar vilka eventuella säkerhetshöjande åtgärder som behöver vidtas.

1.7 Hälsa och säkerhet – risken för översvämning

Avsnittet om översvämningsrisker ska kompletteras med riskerna vid skyfall och höga flöden samt en rekommendation om vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika eller skydda kommunen mot riskerna vid översvämningar och höga flöden.

Länsstyrelsen vill också uppmärksamma kommunen på att i översiktsplanen belysa *skyfallsfrågan*. På översiktsplanenivå kan det röra sig om att till exempel arbeta fram en lågpunktkartering för att få en överblick över var problemområden finns. Bedömningen är att stora skyfall kommer att bli allt vanligare i framtiden. Dessa skyfall är inte geografiskt begränsade utan kan inträffa var som i landet.

Trafikbuller: Länsstyrelsen anser att översiktsplanen inte bör ha rekommendationer om att det i centrala delarna av Herrljunga och Ljung ska vara möjligt med avsteg från bullerriktvärden utan att problematisera detta. Länsstyrelsen anser att 2 kap. 6 a § PBL bör utgöra utgångspunkt vid planeringen. Det innebär att det är viktigt att arbeta med utformning av detalplaner för att förebygga olägenhet för människors hälsa i form av omgivningsbuller. Länsstyrelsen anser vidare att det i bullerutsatta lägen normalt inte är lämpligt eller ens möjligt att arbeta med alltför flexibla detalplaner. Länsstyrelsen anser kommunen bör revidera rekommendationen, så att den bättre hänger ihop med vad som står i 2 kap. 6 a § PBL.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Vad gäller miljö kvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB behöver beskrivningar av hur planförslaget påverkar status och MKN för vattenförekomster utvecklas. Bedömningen om planen eller verksamheter och åtgärder som kan bli en följd av planen innebär svårigheter att nå miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna bör utvecklas och bedömningar motiveras. Översiktsplanen beskriver helheten med den totala omfattningen, befintlig och föreslaget tillkommande, av bebyggelse, verksamheter och infrastruktur, därför är det särskilt lämpligt att bedöma de samlade, kumulativa effekterna på olika vattenförekomster.

I översiktsplanen anges att framtida ingrepp i Nossan kan bli aktuellt. Ingrepp i vattenområde kan vara anmälnings- eller tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap MB. Det är viktigt att planera så att eventuella ingrepp begränsas i möjligaste utsträckning, så att påverkan på vattnet minimeras. Åtgärder får inte innebära att status på vattenförekomsten försämras eller att MKN riskerar att inte uppnås.

1.8 Hälsa och säkerhet – trafikbuller

Rekommendationen om buller revideras så att den stämmer bättre överrens med vad som står i 2 kap. 6a § PBL.

1.9 Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Frågan om MKN miljö kvalitetsnormer utvecklas, liksom också om den föreslagna bebyggelsen kommer att medverka eller motverka till att MKN uppnås och vilka åtgärder som i så fall måste vidtas för att undvika MKN försämras.

LIS-områden

Ett LIS-område vid Örum, i Sämsjöns södra del, är lämpligt om kommunen kan visa att en exploatering kan genomföras utan att det uppstår skada på naturvärdena. För att visa detta behöver kommunen ta fram naturvärdesinventering med tyngdpunkt på fågelinventering. Eftersom många av de fåglar som häckar eller födosöker i Sämsjön även håller till i och i anslutning till Örumsmossen är det viktigt att inventeringen undersöker hur fåglarna rör sig mellan dessa båda områden.

Vidare måste det fastställas att Örumsmossens hydrologi inte påverkas negativt av den planerade exploateringen. Det är därför viktigt att undersöka hur Örumsmossens avrinningssystem ser ut. Inom området finns också skyddsvärda träd. Länsstyrelsen kommer sannolikt också att ställa krav på en arkeologisk utredning för området.

Sämsjön är en vattenförekomst med MKN. Även om status är god vid en vattenförekomst idag så kan utökad bebyggelse medföra sämre status bland annat till följd av ökad näringsbelastning. I planeringen ska hänsyn därför tas till påverkanskällorna och den gemensamma påverkan på vattnet bör utredas.

Länsstyrelsen bedömer LIS-området vid Mollasjön som lämpligt. Förslaget att låta vägen avgränsa bebyggelsen mot strandområdet är rimlig. Ny bebyggelse och utformning bör prövas i detaljplan. Det säkerställer att bebyggelsen inte blir för spridd och att strandskyddets syften tillgodoses.

För båda LIS-områdena gäller att dagvattenhantering behöver utredas närmare i detaljplaneringen. Ökad hårdgjord yta nära sjöar och vattendrag kan ge ökad avrinning till dessa. Konsekvenser såsom ändrade vattennivåer måste noga beaktas. Extra vaksam bör man vara vid mindre sjöar där det planeras förtätning av bebyggelse.

Vid en utveckling av LIS-områden behöver kommunen ta ställning kring hur kommunen ser på en framtida efterfrågan på båtplatser och andra vattenanläggningar. Att exploatera vattenområde betraktas som vattenverksamhet och kan kräva prövning enligt 11 kap. miljöbalken. Det är lämpligt att det planeras för att en eventuell sådan exploatering koncentreras på en mindre yta än att dessa anläggningar utförs var för sig. Vidare är det bättre att effek-

1.10 LIS-områden

Noggrannare inventeringar gällande LIS-området Örum kommer att tas fram först i nästa skede när området detaljplaneläggs.

Då gäller att såväl naturinventeringar som hydrologiska inventeringar ska tas fram samt att en bedömning av behovet av arkeologiska utredningar ska göras.

I översiktsplanens MKB kommer eventuell påverkan av den föreslagna bebyggelsen på MKN för vatten att belysas.

Dagvattenhanteringen i de båda föreslagna LIS-områdena Örum och Molla ska belysas bl a för att föreslå åtgärder för att behålla vattenområdenas kvalitet och status.

tivisera och utveckla befintliga båtplatsområden än att ta nya områden i anspråk.

Råd- övriga allmänna intressen

Social hållbarhet: Planläggningen ska främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper (2 kap. 2 § PBL). Översiktsplanen saknar en väl synlig analys och diskussion kring olika gruppers förutsättningar, behov och önskemål.

För att bättre känna till olika gruppers behov och önskemål är det viktigt att utgå från befolkningens sammansättning och att översiktsplanen har en tydlig koppling till andra kommunala styrdokument. Exempelvis kan riktlinjerna för bostadsförsörjningen användas för att koppla bostadsbehov till strategierna i översiktsplanen. Vidare är det viktigt att planeringsinriktningarna stäms av mot sociala hållbarhetsmål och kvaliteter.

Jordbruksmark: Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap. 4 § miljöbalken). Länsstyrelsen anser att motiveringen till att exploatera jordbruksmark vid Vreta gårde, norr om Herrljunga station, och på västra sidan om Älvsborgsbanan i Ljung inte är tillräcklig.

Vad gäller Vreta gårde framhåller kommunen att det unika pendlingsläget gör att tätortsutveckling inte kan ske på annan plats på ett tillräckligt hållbart sätt. Länsstyrelsen anser att kommunen ännu tydligare måste visa att det inte går att tillgodose behovet av bostäder och verksamhetsytor någon annanstans. Översiktsplanen berör endast översiktligt livsmedelsproduktionens betydelse. Det saknas en beskrivning av jordbrukets produktionsvärden ur ett längre tidsperspektiv, bland annat med hänsyn till global befolkningsökning och framtida förändrat klimat.

I sammanhanget vill Länsstyrelsen också peka på planeringens betydelse för möjligheterna att nå det regionala tilläggs målet till miljömålet "Ett rikt odlingslandskap". Det regionala tilläggs målet "Bevarande av åkermark" lyder: År 2020 ska den totala arealen åkermark i regionen inte ha minskat med mer än 200 ha jämfört med 2015, för att så långt det är möjligt

1.11 Råd- övriga allmänna intressen – social hållbarhet

En beskrivning av de demografiska förhållandena i kommunen utifrån befolkningens sammansättning ska tas fram.

Utifrån den demografiska beskrivningen kan strategier och förslag i översiktsplanen ställas mot nationella och kommunala mål och styrdokument om social hållbarhet. En diskussion kan föras om olika gruppers behov av och önskemål av t ex boendeformer.

1.12 Råd- övriga allmänna intressen – jordbruksmark

Efter samrådet ska planförslaget revideras vad beträffar omfattningen av hur mycket jordbruksmark som behöver tas i anspråk för bebyggelse i framtiden. Motiven till varför kommunen anser jordbruksmark på Vreta gårde måste tas i anspråk för tätortens utveckling ska göras tydligare i utställningshandlingen.

I avsnittet om areella näringar ska jordbruket i Herrljunga kommun belysas ur ett nationellt och lokalt perspektiv.

kunna användas i produktion. Den aktuella jordbruksmarken som planeras för bostäder och industri är ett sammanhängande område som utgörs av stora åkerskiften, några på över tio hektar. Exploateringen norr om Herrljunga berör totalt cirka femtio hektar jordbruksmark.

Vad gäller bygglov på landsbygden behöver vägledningen i översiktsplanen bli tydligare. Att bygga enskilda hus på jordbruksmark motsäger vad som står i 3 kap. 4 § miljöbalken.

Natur: I översiktsplanen behöver kommunen redovisa de naturområden som är skyddade enligt 7 kap. miljöbalken. Redovisningen bör ske samlad.

Naturreservat bör redovisas i ett eget avsnitt och tydligt framgå på karta. Det finns för närvarande fyra naturreservat i kommunen: Molla bokskog, Moll-ungen, Ollestad och Ranahult.

Det bör framgå att för vissa biotoper i jordbruksmark gäller biotopskydd (7 kap. 11 § MB och 5 § förordningen om områdesskydd) och att dispens krävs för åtgärder som kan skada dessa biotoper. Det bör framgå hur kommunen avser värna skyddade biotoper vid exploatering.

Strandskyddade områden och dess innebörd bör redovisas tydligare. Angående stycket om Hudene småort är det inte tydligt vilket område som åsyftas i rekommendationen om strandskyddets upphävande och heller inte vilket särskilt skäl till upphävande som kommunen ser.

I översiktsplanen bör det tydliggöras att även verksamheter och åtgärder utanför Natura 2000-områden kräver tillstånd om verksamheten på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område.

I översiktsplanen är det lämpligt att beskriva vilka skyddade arter som berörs av kommunens utbyggnadsförslag. Genom att redan i översiktsplaneskedet ha kunskap om sådana arters förekomst, kan skador och problem vid detaljplanering förebyggas och kommande planprocesser underlättas.

Översiktsplanen innehåller rekommendationer om att värna och sköta den tätortsnära naturen för säkra ett högt rekreativvärde för närboende. I sammanhanget vill Länsstyrelsen upplysa om att det sedan ifjol finns en möjlighet för kommuner att teckna tidsbegränsade naturvårdsavtal med skogsägare för att bevara

Rekommendation för bygglov på landsbygden tydliggör vad gäller enstaka hus på jordbruksmark.

1.13 Råd- övriga allmänna intressen – natur

En redovisning av skyddade naturområden enligt 7 kap. MB ska ske samlad på uppdaterad karta och i eget avsnitt med bl a beskrivning av värdena och vilka bestämmelser som gäller.

Detta gäller samtliga områden som omfattas av 7 kapitlets bestämmelser.

<p>skogar med höga sociala värden.</p> <p>För aktuellt underlag över vilka områden som bedömts ha höga naturvärden eller skyddats av Skogsstyrelsen se <i>Skogens pärlor - Skogsstyrelsen</i>. I sammanhanget vill Länsstyrelsen, precis som Skogsstyrelsen, poängtera vikten av att bevara och förvalta natur och skog intill tätorter. Tätortsnära natur är viktigt för människors hälsa och välbefinnande.</p> <p>Kulturmiljö: Det finns en medvetenhet i översiktsplanen när det gäller kulturmiljön och dess värden. Av översiktsplanen framgår det att kulturmiljöerna präglar kommunens identitet och att det är av stor vikt att bevara/vårda dessa miljöer. Kommunen har i översiktsplanen förhållit sig på ett bra sätt till kulturmiljövårds-programmet och de utpekade kulturmiljöerna där.</p> <p>Trots denna medvetenhet kommer fornlämningar och kulturmiljöer oundvikligen att påverkas negativt av framför allt framtida infrastrukturprojekt, bebyggelse, vindkraftsutbyggnad med mera, men med kommunens medvetenhet i en kanske något mer begränsad omfattning. Länsstyrelsen kan dock komma att ställa krav på arkeologiska utredningar/ förundersökningar i samband med framtida planläggning för att fastställa förekomst av okända/kända fornlämningar. Resultaten av dessa är viktiga att förhålla sig till tidigt i efterföljande detaljplanering.</p> <p>Vatten: I översiktsplanen är det lämpligt att upplysa om att markavvattning är förbjudet i Västra Götalands län. Länsstyrelsen kan ge dispens från förbudet mot markavvattning, men inte annat än undantagsvis och endast om det finns särskilda skäl.</p> <p>Avsnittet Vattenkvalitet bör kompletteras med karta som redovisar sjöar och vattendrags ekologiska och kemiska status. Rekommendationer för VA-problem och vattenkvalitet behöver kompletteras med vad som gäller vid detaljplan.</p> <p>Länsstyrelsen vill informera kommunen om att det i dricksvattenutredningens slutbetänkande finns förslag på att alla kommunala vattentäkter (över 50 personer) ska ha ett skyddsområde. Utredningen föreslår också att alla gamla vattentäkter ska ses över. Kommunen bör följa hur det går med förslagen för att se om hänsyn behöver tas till detta i översiktsplanen.</p>	<p>Värdet av den tätortsnära naturen ska uppmärksammas i översiktsplanen.</p> <p>1.14 Råd- övriga allmänna intressen – kulturmiljö I planens MKB kommer eventuella konflikter mellan föreslagen markanvändning och kulturmiljön att uppmärksammas.</p> <p>Att länsstyrelsen kan komma att ställa krav på att arkeologiska utredningar ska utföras kommer att finnas som en upplysning eller som uppföljning av föreslagna åtgärder i MKB:n</p> <p>1.15 Råd- övriga allmänna intressen – vatten Avsnittet om vatten kommer att kompletteras med upplysning gällande markavvattning samt med karta och beskrivning av vattendragens och sjöarnas ekologiska och kemiska status.</p> <p>Rekommendationerna om enskilda VA- anläggningar ska kompletteras med en rekommendation om att ny bebyggelse ska ha godkända anläggningar för vatten- och avlopp.</p> <p>Noteras</p>
---	--

Geologi: Geologiska förutsättningar bör uppmärksammas i beskrivningen och värderingen av landskapet. Vad gäller geologiska information i översiktsplanering se också Sveriges geologiska undersöknings underlag geologi för kommunal planering.

Kraftledning: På Hänsynskartan redovisas energidistribution. Om en särredovisning av vad som är stam respektive regionnät kan göras blir underlaget ännu tydligare. I övrigt vad som gäller hänsyn vid planering av ny bebyggelse invid kraftledningar, se yttrande från Svenska Kraftnät.

Vindkraft: I översiktsplanen slår kommunen fast att tidigare vindbruksplan från 2011 inte längre är aktuell i alla delar. Det gäller några av de utpekade geografiska områdena där förutsättningarna har förändrats. Tillägget från 2011 införlivas i ny ÖP genom att de fortfarande aktuella utpekade områdena beskrivs. I övrigt kan tillägget från 2011 användas som planeringsunderlag i de avseenden där ställningstaganden i ny översiktsplan inte motsäger uppgifterna.

Kommunen måste ta hänsyn till Försvarens synpunkter vad gäller påverkan på riksintresse för totalförsvaret, men i övrigt gör Länsstyrelsen ingen annan bedömning av föreslagna vindkraftsområden nu än i granskningsyttrande över vindkraftsplanen 2011. Länsstyrelsen konstaterade då bland annat att det finns sjöar, vattendrag och våtmarker inom de föreslagna områdena. Länsstyrelsen skrev att ingrepp i vattenområden och våtmarker med höga naturvärden generellt bör undvikas/ minimeras och att Länsstyrelsen befarade att det kan bli svårt att hitta lämpliga platser för vägar och vindkraftverk inom de berörda områdena.

Nationella och regionala mål, planer och program: Kommunen redovisar för översiktsplanen relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i kommunen. Herrljunga tar i planen upp två av de nationella mål som har koppling till en socialt hållbar utveckling, målen för jämställdhets- och funktionshinderpolitiken och analyserar på flera ställen planen utifrån folkhälsopolitiken. Andra nationella mål som är relevanta för den sociala hållbarheten är målen inom social omsorg, ungdoms- och barnpolitiken samt målen för politiken mot diskriminering och rasism.

1.16 Råd- övriga allmänna intressen – kraftledningar

Hänsynskartan ska uppdateras med redovisning av stam- och regionnätet.

1.17 Råd- övriga allmänna intressen – vindkraft

Kapitlet om vindbruk kompletteras med rekommendation om att tidigt samråd ska genomföras med Försvarensmakten vid planering av vindkraftutbyggnad.

Kapitlet om vindbruk kompletteras med information om svårigheterna att etablera vindkraftverk inom utpekade vindbruksområden.

1.18 Råd- övriga allmänna intressen – Nationella och regionala mål, planer och program

Relevanta mål för social hållbarhet och hur de uppfylls ska tas upp.

<p>Planförslagets konsekvenser: Att i översiktsplanen redovisa förslagets konsekvenser löpande under varje avsnitt är bra. Det gör det lätt att bedöma det som föreslås.</p> <p>Själva miljökonsekvensbeskrivningen tenderar ibland att bli för beskrivande. Där det är möjligt bör kommunen försöka komma lite längre och peka på vad de verkliga konsekvenserna kan antas bli.</p> <p>Trafikverket uttrycker behov av utveckla översiktsplanen med ett scenario runt befintlig infrastruktur. Länsstyrelsen delar Trafikverkets bedömning. Det kan ju visa sig att de förslag på om- och nybyggnad av vägar och järnvägar som planen föreslår inte blir av.</p> <p>Översiktsplanen skulle gynnas av att en hållbarhetsanalys togs fram i syfte att tydliggöra förslagets sociala konsekvenser. De sociala ambitionerna i planen bör sedan också följas upp.</p> <p>Redovisning: Kommunen håller översiktsplanen föredömligt kort, men ändå är den inte särskilt lättläst. Varje kapitel innehåller många hänvisningar till andra avsnitt i översiktsplanen. Sammantaget ställer redovisningen höga krav på läsaren.</p> <p>Utan tillgång till den webbaserade kartan är kartmaterialet svårsläst. Detta bidrar också till svårigheten att läsa och förstå planen.</p> <p>Till nästa skede bör kommunen arbeta mer med att göra innehållet tillgängligt, både i text och i karta.</p> <p>Fördjupningar av översiktsplanen: Kommunen behöver samlat redovisa vilka eventuella fördjupningar och tematiska tillägg till översiktsplan som fortsätter gälla eller som ersätts av ny översiktsplan.</p>	<p>1.19 Råd- övriga allmänna intressen – planförslagets konsekvenser Planförslaget ska förtydligas vad gäller föreslagen mark- och vattenanvändning och eventuella konflikter mellan denna och andra allmänna intressen. När det finns ett konkret förslag kan också de verkliga konsekvenserna beskrivas i den tillhörande konsekvensbeskrivningen.</p> <p>Trafikverkets förslag till att ta fram ett alternativ till planförslaget, där de föreslagna åtgärderna i infrastrukturen inte kan genomföras inom planens horisont är intressant. Ett alternativt scenario tas fram i konsekvensbeskrivningen.</p> <p>1.20 Råd- övriga allmänna intressen – redovisning/fördjupningar av översiktsplanen Planhandlingen kompletteras med mer lättlästa kartor inför utställning. Kommunen ska även arbeta med att göra innehållet som helhet mer tillgängligt.</p> <p>Det ska framgå ur översiktsplanen vilka fördjupningar och tematiska tillägg som finns, om dessa är aktuella i hela eller delar och hur dessa förhåller sig till den nya översiktsplanen.</p>
<p>2. SGI 2016-08-30 Kommunen domineras av fasta jordar som morän och isälvsmaterial. Lera förekommer dock, framför allt längs Nossan västerut från Herrljunga tätort. De geotekniska förhållandena kan överlag bedömas vara relativt gynnsamma.</p> <p>I kapitlet <i>Miljö, hälsa och säkerhet</i>, avsnittet <i>Dåliga grundförhållanden</i> anges att kommunen inte bedöms ha några sådana områden där det är olämpligt att bygga eller särskilda åtgärder måste vidtas. I avsnittet <i>Översvämning och erosion</i> nämns att riskerna för ras och skred i</p>	<p>2.1 Se kommentar 1.5 till Länsstyrelsens yttrande.</p>

<p>kommunen bedöms vara små liksom risken för översvämning. Det ges dock en rekommendation att genomföra riskanalyser för översvämning, ras/skred/erosion inför förnyelse i närheten av Nossan. SGI instämmer i den rekommendationen men vill trycka på att det i samband med detaljplanering alltid ska utföras bedömning av ras, skred och erosion i enlighet med PBL. Att en sådan bedömning görs är viktigt även för områden som inte ligger i direkt anslutning till Nossan.</p> <p>Vi vill också framhålla vikten av att vid prövning av markens lämplighet för avsett planändamål måste livslängden hos bebyggelse, anläggningar etc. vara utgångspunkten och därför behöver förväntade effekter av ett förändrat klimat beaktas. Klimatscenerierna indikerar att för de kommande 100 åren kan ökad nederbörd förväntas leda till ökade flöden och förhöjda nivåer i mark och vattendrag. Detta kan öka riskerna för ras, skred, erosion och översvämningar, vilket bör värderas vid bedömning av framtida markanvändning (för såväl befintlig som tillkommande bebyggelse). Översvämningförebyggande åtgärder, t ex uppfyllnader och vallar, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också måste beaktas.</p> <p>SGI anser allmänt att i en översiktsplan bör geotekniska förutsättningar översiktligt redovisas med avseende på geotekniska riskfaktorer. Geotekniska riskfaktorer kan vara avgörande vid planering och bör därför redovisas tidigt i planprocessen.</p> <p>Vi rekommenderar därför generellt att man i översiktsplaner tydligt redovisar eventuella riskområden, förslagsvis på kartor som underlag för strategiska val av lämplig markanvändning. Dessutom bör en strategi redovisas över hur riskområden skall utredas i samband med framtida detaljplaner eller bygglov.</p>	
3. Naturvårdsverket 2016-06-03	3.1 Naturvårdsverket avstår från att lämna synpunkter i rubricerat ärende.

<p>4. Försvarsmakten 2016-06-06</p> <p>Försvarsmaktens yttrande samordnas med övriga statliga myndigheters i ett gemensamt yttrande från Länsstyrelsen.</p> <p>Påpekar att riksintressena för totalförsvarets militära del är tydligt och korrekt beskrivna i översiktsplanen.</p> <p>Två områden i Herrljunga kommuns vindbruksplan, som aktualitetsförklaras, ligger inom områden som utpekats som riksintressen ”övrigt”. Dessa områden bör tas bort då vindkraftetablering inom dessa områden innebär påtaglig skada på riksintressen för totalförsvarets militär del.</p> <p>Ett av dessa områden ligger helt och ett annat ligger delvis inom influensområdet för lufterum kring riksintresset för totalförsvarets militära del Såtenäs flottiljflygplats. Om vindkraftetablering sker inom detta område med en sådan totalhöjd att de påverkar MSA ytan kring riksintresset medför detta påtaglig skada på riksintresset.</p> <p>Samtliga utpekade vindkraftsområden ligger inom influensområde för Vara väderradarstation att det finns risk att väderradarns funktion påverkas. Tidigt samråd med Försvarsmakten måste därför ske vid eventuella vindkraftprojekt.</p>	<p>4.1 Noteras</p> <p>4.2 De två vindkraftsområden som ligger inom riksintressen ”övrigt” är redan borttagna ur översiktsplanen.</p> <p>4.3 Se kommentarer 1.1 och 1.17 till Länsstyrelsens yttrande.</p> <p>4.4 Se kommentarer 1.1 och 1.17 till Länsstyrelsens yttrande.</p>
<p>5. LFV, Luftfartsverket 2016-06-03</p> <p>LFV har som sakägare av CNS-utrustning inget att erinra mot förslaget till översiktsplan.</p>	<p>5.1 Noteras</p>
<p>6. Trafikverket 2016-09-06</p> <p>Trafikverkets yttrande samordnas med övriga statliga myndigheters i ett gemensamt yttrande från Länsstyrelsen.</p> <p>Riksintressen: Under riksintresse för kommunikation bör också berörda flygplatser av riksintresse- Landvetter, Trollhättan-Vänersborg och Jönköping beskrivas.</p> <p>Utvecklingsstrategin: Det är positivt att kommunen i översiktsplanen föreslår förtätning med stadsbebyggelse i befintliga tätorter med tillgång till kollektivtrafik. Kommunen kan då bidra till ett transportsnålt samhälle och öka underlag för kollektivtrafik och annan service.</p> <p>I Herrljunga kommun bor ungefär hälften av befolkningen på landsbygden. En utbyggnad av bostäder i områden utan tillräcklig kollektivtrafik riskera att öka biltrafiken och motverka</p>	<p>6.1 Riksintressen</p> <p>Se kommentar 1.3 till Länsstyrelsens yttrande.</p>

tillkomsten av kollektivtrafik. Det är därför viktigt att lämpligheten av ny bebyggelse på landsbygden prövas utifrån bl. a. tillgång till infrastruktur och samhällsservice.

Trafikverket önskar i det fortsatta arbetet se ett alternativt scenario med den befintliga infrastrukturen som utgångspunkt. Vad händer om inte nybyggnad av vägar och järnväg enligt översiktsplanens förslag blir verklighet? Konsekvensbeskrivning och miljökonsekvensbeskrivning bör utgå ifrån fyrstegsprincipens förhållningssätt, som innebär att förvalta och utveckla det befintliga och att trimma och effektivisera innan nybyggnad sker. Ett alternativ med befintlig infrastruktur i nuvarande skick bör också tillföras översiktsplanen.

Trafikinфраstruktur- finansiering: Vilka medel Trafikverket förfogar över och hur de ska användas anges i nationell och regional plan. I Västra Götalands län är det Västra Götalandsregionen (VGR) som upprättar länsplanen för regional transportinfrastruktur. Kommunens roll i detta är att lyfta åtgärder i regionen som kan föras in i den regionala planen.

Planförslaget visar i karta var Herrljunga kommun önskar utbyggnad/ombyggnad av statliga vägar (delar av vägarna 181, 182, 183, 2516) och inom vilket tidsperspektiv de bör prioriteras. Önskade utbyggnader av vägar bör tas upp med VGR om det finns ett önskemål om delfinansiering av detta. Kommunens roll är att lyfta åtgärder i regionen som kan föras in i den regionala planen.

Trafikinфраstruktur- Funktionellt och prioriterat vägnät: Vägarna 181, 182 och 183 ingår i Trafikverkets ”Funktionellt prioriterat vägnät”. Vägarna är i detta fall utpekade för godstransporter och dagliga personresor med bil (men inte för kollektivtrafik). Kopplat till utpekandet finns en handledning som beskriver ett förhållningssätt till de prioriterade vägarna och hur planerande aktörer gemensamt kan förbättra tillgängligheten på dem. Restriktivitet råder för nya utfarter på dessa vägar och funktionaliteten i vägen ska inte försämrats.

Trafikverket anser att det i samband med den fortsatta utvecklingen av Herrljunga tätort och närområdet, inklusive Vretavägen väg 1927, är viktigt med en översyn av väghållningsgränser och väghållarskap mellan Trafikverket och Herrljunga kommun.

6.2 Utvecklingsstrategin

Se kommentar 1.19 till Länsstyrelsens yttrande

6.3 Trafikinфраstruktur – finansiering

Kommunen har en kontinuerlig dialog med regionen om den regionala infrastrukturplanen.

6.4 Trafikinфраstruktur – Funktionellt och prioriterat vägnät

En beskrivning av vad som avses med ”Funktionellt prioriterat vägnät” samt en upplysning om att nämnda länsvägar ingår ska komplettera utställningshandlingen

<p>Säkerhetszonen intill en väg måste alltid beaktas och utformas så att den bidrar till tydlighet, säkerhet och trygghet för alla trafikanter (TRV 2013:121). Det är positivt att kommunen har beaktat bebyggelsefritt avstånd längs vägar i kommun enligt § 47 Väglagen.</p> <p>Trafikinфраstruktur – Järnväg I kartan Översiktsplan ”Användningskartan” är det svårt att tyda vad som är befintlig järnväg. Kommunen presenterar även idéer om nybyggnad av järnväg. Kartorna behöver förtydligas med vilken järnväg som föreslås läggas till eller ändras.</p> <p>Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar. Banans maximala kapacitet är nådd samtidigt som det finns önskemål om att köra fler tåg än vad som är möjlig. Både kapacitet och kvalitet på banan behöver ökas.</p> <p>Trafikverket planerar för punktinsatser Göteborg-Skövde. Åtgärderna är inte tillräckliga för en långsiktig lösning på kapacitetsproblemet. Inom ramen för åtgärdsvalsstudien har trafikverket analyserat olika inriktningar för ytterligare åtgärder. I studien som utgår från fyrtogsprincipen har identifierats de frågor och åtgärder som är viktigast att arbeta vidare med. Det gäller bland annat gäller detta en ny plattform vid Herrljunga station och nya spår i Remmenedal för godstågsmöten.</p> <p>Trafikverket anser att översiktsplanen måste kompletteras avseende Västra stambanan och utvecklingsbehov för denna. Kapacitetsförstärkningar som berör Herrljunga kommun behöver framgå tydligt.</p> <p>Nya stickspår till industriområden tar mycket kapacitet från Västra stambanan och finns inte med i något utvecklingsscenario, som Trafikverket har genomfört. Det finns inget som indikerar att ytterligare funktioner kan tillföras Västra stambanan (utöver kapacitetsförstärkningar).</p> <p>Det finns ett beslut på att genomföra en Åtgärdsvalsstudie för Älvsborgsbanan. I nuvarande plan finns inget som indikerar någon större förändring av banan.</p> <p>Trafikinфраstruktur – Luftfart: Herrljunga kommun berörs av den s.k. MSA-påverkande ytan (skyddsområde på 55 km kring flygplats där flygplanen påbörjar den sista delen av inflygningen) för Landvetter, Säve, Trollhättan-Vänersborg, Sätenäs, Skövde, Falköping och Jönköpings flygplatser. Flygtrafiken rör sig</p>	<p>6.5 Trafikinфраstruktur – Järnväg Användningskartan förtydligas avseende befintliga och föreslagna järnvägar.</p> <p>Se kommentar 1.2 till Länsstyrelsens yttrande</p> <p>Se kommentar 1.2 till Länsstyrelsens yttrande</p> <p>Noteras</p> <p>6.6 Trafikinфраstruktur – Luftfart Planhandlingen kompletteras med information om att samråd ska ske med berörd flygplats vid lokalisering av höga byggnader/föremål som t ex vindkraft inom den MSA-påverkade ytan.</p>
--	---

<p>med fastställda marginaler över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan. Nya hinder kan ha en negativ inverkan på flygtrafiken. Av översiktsplanen bör framgå att samråd ska ske med berörd flygplats vid lokalisering av höga byggnader/föremål som t ex vindkraft inom den MSA-påverkande ytan.</p> <p>Trafikinфраstruktur - Gång- och cykeltrafik: Att kommunen ska utveckla kommunens gång- och cykelvägar är positivt. En fotgängarzon föreslås i de mest centrala delarna av Herrljunga tätort. Så länge denna inte omfattar väg 181 har Trafikverket inget att invända. Det måste beaktas att väg 181 genom Herrljunga ingår i funktionellt prioriterat vägnät.</p> <p>Trafikinфраstruktur – Pendelparkering: Det är positivt att kommunen planerar nya pendelparkeringar för cykel och bil i noderna där cykel-parkeringen ska ligga närmast nodens centrum.</p> <p>Trafikinфраstruktur - Buller och vibrationer: Den främsta bullerkällan inom kommunen är Västra Stambanan. Trafikverket förutsätter att kommunen beaktar bullerfrågan och att bebyggelsen kommer klara kraven i <i>Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader</i> (SFS 2015:216).</p> <p>Det finns två redovisningar av buller i bifogade kartor. Dels redovisas buller i Översiktsplanens hänsynskarta och dels i kartan planeringsunderlag Samråd ÖP 2016 – Buller, väg och järnväg. Trafikverket antar att den förstnämnda kartan, utöver trafikbuller också belyser buller från Totalförsvarets verksamhet på skjutfältet Remmene.</p> <p>I kommunens rekommendationer ska ny bebyggelse eller andra åtgärder inom en zon på 50 m från järnväg, prövas med hänsyn till buller och/eller vibrationer. Trafikverket anser att ett avstånd på 50 meter är allt för kort. Bullerspridningen från järnvägen är väsentligt längre. Bedömningar måste utföras från fall till fall.</p> <p>Det är viktigt att beakta vibrationer från järnvägstrafik. Riktvärdet för vibrationer i bostad innebär att vibrationsnivån inomhus i rum för sömn och vila ej ska överstiga 0,4 mm/s vägd RMS.</p> <p>Trafikinфраstruktur - Farligt gods: Västra stambanan och Älvsborgsbanan är utpekade transportleder för farligt gods. Väg 181 är sekundär transportled för farligt gods. Vid byg-</p>	<p>6.7 Trafikinфраstruktur – Gång- och cykeltrafik Noteras</p> <p>6.8 Trafikinфраstruktur – Pendelparkering Noteras</p> <p>6.9 Trafikinфраstruktur – Buller och vibrationer Se kommentar 1.8 till Länsstyrelsens yttrande.</p> <p>Se kommentar 1.8 till Länsstyrelsens yttrande.</p> <p>Planhandlingen kompletteras med information om vibrationer från järnvägstrafik.</p> <p>6.10 Trafikinфраstruktur – Farligt gods Se kommentar 1.6 till Länsstyrelsens yttrande.</p>
--	---

gande i närheten av dessa leder ska riskfaktorer beaktas. Länsstyrelsens riktlinjer vid planering runt farligt godsleder bör tillämpas. Transportleder för farligt gods är markerade i hänsynskartan.

LIS- områden: En transportsnål samhällsplanering är betydelsefull om ett hållbart transportsystem och ökad tillgänglighet för alla samhällsgrupper ska uppnås. Till exempel bör det inom gång- eller cykelavstånd från bostaden finnas tillgång till förskolor, skolor, matafärer, kollektivtrafik och annan service.

En fortsatt spridning av bebyggelse stärker bilberoendet och motverkar möjligheten att stärka och utveckla kollektivtrafiken. Trafikverket anser att LIS-områden bör pekas ut intill kollektivtrafikstråk så att möjlighet att utöka turtätheten finns när resandeunderlaget stärks.

När bostadsområden byggs ut eller förtätas ansvarar kommunen för att transporter inom och mellan området och målpunkter kan ske på ett trafiksäkert sätt.

Trafikverket önskar ett tydligare ställningstagande från kommunen till hur utveckling och byggande bäst sker på landsbygden. Genom att samla bebyggelsen till områden där det idag finns mindre orter kan den befintliga orten stärkas och servicen kan behållas och eventuellt utvecklas. En gles bebyggelse skapar ett ökat transportbehov och skapar ökat behov av offentlig service.

Trafikverkets sammantagna bedömning

Att kommunen har använt stråktänk som bas till framtidens utveckling är positivt och kan bidra till ett transportsnålt samhälle samt öka underlag till kollektivtrafik och annan service. Kommunen bör se till att ett genomförande av stråktänket inte försvåras genom för mycket spridning av bebyggelsen.

Konsekvensen av att tillåta bebyggelse överallt på landsbygden och att utveckla LIS-områden är att stråktänket blir diffust och kan leda till ökat bilberoende. Det kan också försvaga en transportsnål samhällsplanering.

Kommunen föreslår flera stora infrastruktur-satsningar. En dialog med Västra Götalandsregionen bör genomföras om det finns tankgångar på medfinansiering.

6.11 LIS-områden

Se kommentar 6.2.

6.12 Trafikverkets sammantagna bedömning

Se kommentar 6.2.

Se kommentar 6.3

<p>7. SGU Avstår från att lämna synpunkter på planen, men lämnar generella rekommendationer</p>	<p>7.1 Noteras</p>
<p>8. Skogsstyrelsen Skogsstyrelsen anser att en genomgång av de områden som är aktuella för bebyggelse bör göras utifrån eventuella naturvärden som skogsområdena kan ha. Kända registrerade naturvärden finns att ladda ner under skogsstyrelsen.se/skogensparlor. Vidare vill skogsstyrelsen lyfta fram det stora värde som tätortsnära natur och skog har för människors hälsa och välbefinnande. Kommunens roll är viktig när det gäller att planera för att tillräckligt mycket av sådana områden skyddas från bebyggelse och görs tillgängliga för allmänheten.</p>	<p>8.1 Kartmaterialet kompletteras med kända naturvärden i skog från skogsstyrelsens underlag. En bedömning görs i översiktsplanen av hur föreslagna bebyggelseområden påverkar eventuella naturvärden. 8.2 Betydelsen av tätortsnära natur och skog lyfts fram i översiktsplanen inför utställning.</p>
<p>9. Polisen Översiktsplanen kan visa vägen för planarbetet när det gäller att motverka brott och otrygghet. Det går att minska otryggheten i bostads- och stadsmiljön genom olika metoder. Ett sätt är att tillskapa platser som är befolkade en stor del av dygnet genom en blandad bebyggelse med bostäder, arbetsplatser och butiker. Det är viktigt att de som bor och verkar i närområdet har fått vara med och påverka vid planeringen av vilka funktioner som platsen skall innehålla för att den skall upplevas som trygg, trevlig och inbjudande. Detta gör att man även känner ett ansvar för platsen och dess skötsel. Det är bra med spridning av olika upplåtelseformer och byggnadstyper i kommunens olika delar t.ex. hyresrätter i flerbostadshus eller villaboende med eget ägande. Placeringen av parkeringsplatser samt trädgårdars, vägars och gångstråks utformning är betydelsefull. Bra planerad belysning är ett sätt att öka tryggheten. Byggnaders orientering gentemot varandra är viktig. En naturlig övervakning ska kunna ske genom de boende i området. Aktiv förvaltning, god skötsel och ökat boendeflytande motverkar också risken för brott.</p>	<p>9.1 Noteras</p>

10. VGR Västra Götalandsregionen

VGR har ett utvidgat uppdrag att bättre integrera kollektivtrafik i samhällsplaneringen i nära samarbete med kommunerna i Västra Götaland. Att svara på kommunernas översiktsplaner är en av de nya uppgifterna.

Det är positivt att huvuddelen av den planerade bebyggelseutvecklingen ska tillkomma i huvudorten Herrljunga och övriga tätorter. Detta ger möjlighet till att stärka underlaget för kollektivtrafiken. En utbyggnad av pendelparkeringar för cykel och bil i noderna och tätorterna möjliggör att resa kollektivt även för de som inte bor/verkar i direkt närhet av kollektivtrafikstråken.

Planen föreslår en möjlig exploatering av ett LIS-område (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen) kring Molla i södra delen av kommunen. Förslaget är också att två stationer på Älvsborgsbanan, ersätts av en ny station ungefär mellan Mollåkra och Torparyd, Detta skulle kunna innebära en förkortad restid mellan Herrljunga och Borås men också förkortad restid genom färre stopp på sträckan. Stationsfrågan behöver utredas vidare i samband med fortsatt planering. Det är osäkert om det föreslagna LIS-området bidrar till ökat resandeunderlag. Landsbygdsboende ger generellt inte underlag för utökad kollektivtrafik. Vid utbyggnad i LIS-områden är det viktigt att tänka på hela resan-perspektivet och i tidigt skede planera för gång- och cykelvägar samt pendelparkeringar i direkt anslutning till kollektivtrafikens stationer/hållplatser.

Det skisserade triangelspåret för att förbinda Älvsborgsbanans norra del med dess södra och Västra stambanan är intressant. Förutom att ett sådant spår ger smidigare persontågstrafik skulle det också fungera vid eventuella omläggningar av godstrafiken vid trafikstörningar på Västra stambanan. Ett triangelspår är förknippat med stora investeringar och nyttorna bör studeras vidare.

10.1 Noteras

10.2 Sammanslagning av de två stationerna Torpåkra och Mollaryd studeras vidare i den fortsatta planeringen.

10.3 Triangelspåret studeras vidare i den fortsatta planeringen.

<p>11. Svenska Kraftnät</p> <p>Svenska kraftnät har en 400 kV- ledning som går genom det nordvästra hornet av kommunen mot Vara och Vårgårda kommuner.</p> <p>Svenska kraftnät följer de försiktighetsprinciper som Strålsäkerhetsmyndigheten tillsammans med Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket och Folkhälsomyndigheten, rekommenderar, vilket har resulterat i en policy för magnetfältsnivåer. Vid all nyprojektering av 220 kV- och 400 kV- växelströmsledningar i det svenska stamnätet utgår Svenska kraftnät från 0,4 mikrotesla som högsta magnetfältsnivå vid bostäder eller där människor vistas varaktigt.</p>	<p>11.1 Planhandlingen kompletteras med rekommendationer om magnetfältsnivåer vid nyetablering av bostäder eller andra byggnader där människor vistas varaktigt enligt försiktighetsprincipen.</p>
<p>12. Swedavia, Göteborg Landvetter Airport</p> <p>Herrljunga kommun är belägen på ett sådant avstånd från Göteborg Landvetter Airport att det enbart är flygplatsens hinderbegränsande ytor som berör kommunens västra delar. I översiktsplanen finns två områden utpekade som lämpliga för vindkraft, Fjäremossen, och Kesemossen, och för dessa begränsar den sk MSA-ytan högsta tillåten byggnadshöjd.</p> <p>Luftfartsverket genomförde under 2010 en utredning hur vindkraftetableringar inom MSA-ytorna påverkar flyg procedurerna.</p> <p>Utredningen visar att vindkraftverk inom de två nämnda områdena kan vara upp till 250 m över marken utan att påverka dagens flyg procedurer.</p>	<p>12.1 Se kommentar 6.6. till Trafikverkets yttrande.</p>

<p>Grannkommuner</p>	
<p>13. Borås stad har inga synpunkter och väljer att inte svara på samrådsremissen</p>	<p><i>13.1</i> Noteras</p>
<p>14. Falköpings kommun Herrljunga och Falköping har goda väg- och järnvägsförbindelser och Falköpings kommun instämmer i Herrljunga kommuns ambitioner att verka för bibehållet och utvecklat turutbud på järnvägarna.</p> <p>Vid den gemensamma kommungränsen finns inom Herrljunga kommun områden med okänd avloppsstatus. Detta har uppmärksammats i översiktsplanen vilket är positivt liksom också att Herrljunga kommun har en 10-årsstrategi för att för att åtgärda enskilda avlopp som inte uppfyller tillräckligt höga krav på rening.</p> <p>I gränsen mot Herrljunga kommun finns i Falköpings kommun två områden som i kommunens naturvårdsprogram bedöms ha höga naturvärden - klass I-områden. Dessa är intressanta i ett nationellt perspektiv. Områdena bedöms dock inte påverkas negativt av planförslaget.</p> <p>Falköpings kommun ställer sig positiv till kommunal samverkan för en god regionutveckling. Falköpings kommun har inget att invända mot det att sätt som de mellankommunala frågorna behandlats i översiktsplanen.</p>	<p><i>14.1</i> Noteras</p>
<p>15. Vara kommun Vara kommun anser att den framtagna strukturbilden är mycket bra eftersom den visar på en förstärkt koppling mellan Vara och Herrljunga kommuner och också visar den stora betydelsen av Herrljunga som knutpunkt för järnvägen.</p> <p>Det är bra att Herrljunga kommun ska verka för att turutbudet på järnvägsnätet behålls och utvecklas. Möjligheten att nå Landvetter flygplats med tåg via Herrljunga-Borås och en utveckling av Älvsborgsbanans funktion som matning till Västra stambanans snabbtåg är idéer som Vara kommun ställer sig mycket positiv till. Vidare är det bra att väg 2516 från Herrljunga till Vedum framhålls som en viktig transportväg för näringslivet och att behovet av upprustning därför är stort</p>	<p><i>15.1</i> Noteras</p> <p><i>15.2</i> Noteras</p>

16. Vårgårda kommun

Vårgårda och Herrljunga kommuner har flera kommungemensamma frågor. De rör främst:

Transportsystemet och transportsambandet med Västra stambanan och vägarna 181 och 182: Vårgårda kommun saknar tydlighet vad gäller Herrljunga kommuns syn på hur utveckling av trafiksystemet kan drivas gemensamt främst beträffande kollektivtrafiken. För Vårgårda kommun har Västra stambanan central betydelse, bl a som bytespunkt till Älvsborgsbanan med huvudriktningen mot Borås.

Vårgårda kommun saknar i samrådsförslaget en redovisning av Herrljunga kommuns syn på betydelsen av vägarna E20 och Rv 42 mot Trollhättan.

Vårgårda kommun ser det som positivt att kommunen i samrådsförslaget pekar ut etappen Bråttensby-Bergagärde som prioriterad vid ny dragning av väg 181 förbi Herrljunga.

Vårgårda kommun saknar i samrådsförslaget Herrljunga kommuns syn på hur transportsambandet på väg 182 mellan Vårgårda och Ulricehamn via Ljung-Annelund kan förstärkas. En förbättrad väg 182 med möjlighet till kollektivtrafik kan vara en del i att utveckla såväl Vårgårda som Ljung-Annelund för bostäder, arbetsmarknad och pendling. Väg 182 omnämns som en av de viktigaste transportsambanden för Herrljunga kommun, men det finns ingen rekommendation eller liknande på vilket sätt sambandet ska förstärkas.

Vårgårda kommun ser ett behov av och emotser samverkan kring planering och utbyggnad av cykelvägar i två stråk: väg 181 mellan Vårgårda och Herrljunga tätorter, och väg 182 mellan Ljung-Annelund och Asklanda.

Bostadsförsörjning och lokal arbetsmarknad: Vårgårda kommun önskar mellankommunal samverkan gällande bostadsförsörjningen.

Vindkraftområdet Kesemossen: Vårgårda kommun har inga synpunkter gällande området Kesemossen som fortsatt aktuellt för vindkraftetablering.

Gröna samband och vattenstråk –Nossan: Vårgårda kommun anser att det tydligare bör framgå ur översiktsplanen att det också krävs ett aktivt utvecklingsarbete kring gröna samband och vattenstråket Nossan. Det är av stor

16.1 Transportsystemet och transportsambandet med Västra stambanan och vägarna 181 och 182

Resonemanget om transportsystemet som en gemensam fråga utvecklas under avsnittet *Mellankommunala frågor*.

16.2 Bostadsförsörjning och lokal arbetsmarknad

Noteras

16.3 Vindkraftområdet Kesemossen

Noteras

16.4 Gröna samband och vattenstråk - Nossan

Behovet av ett aktivt utvecklingsarbete kring gröna samband och vattenstråket Nossan lyfts fram i planhandlingen.

Ärende 14 Underlag

<p>vikt att åtagandet att säkerställa god ekologisk status i Nossan är en gemensam angelägenhet.</p>	
<p>17. Ulricehamns kommun</p> <p>Ulricehamns kommun förutsätter att det förs en dialog mellan kommunerna vid etablering av vindkraft i närhet till kommungränsen.</p> <p>Det är positivt att väg 182 finns med som ett viktigt stråk för transportsamband.</p> <p>Vissa delar av kartmaterialet är svårläst.</p>	<p><i>17.1</i> I översiktsplanen finns tre utpekade vindbruksområden, inget av de tre områdena ligger nära gränsen mot Ulricehamns kommun.</p> <p><i>17.2</i> Kartmaterialet uppdateras och görs mer lättillgängligt inför utställning.</p>

<p>Kommunala nämnder, styrelser och bolag</p>	
<p>18. Bildningsnämnden Bildningsnämndens utgångspunkt i remissvaret är att säkerställa att bildningsnämndens ansvarsområde beaktas på ett fullgott i översiktsplanen.</p> <p>Bebyggelse: För att säkerställa en god utveckling och funktionalitet av bildningsnämndens verksamhetsområden är det av vikt att befintliga prioriterade lokaler ges möjlighet att utvecklas säkert under överskådlig tid.</p> <p>Landsbygd: Bebyggelseutveckling i närheten av byskolorna bör särskilt uppmuntras. Byskolorna utgör utpekade utvecklingsområden i kommunen. Bildningsnämnden anser att även att förskolor ska få samma särskilda status. Byskolorna och förskolorna har en särskild plats i dagens kommunala infrastruktur och är en garanti för en hög servicenivå för barnfamiljer, med barn i de yngre åren. Barnfamiljer är en demografisk grupp som kommunen särskilt bör beakta.</p> <p>Skogsbruk - Tätortsnära skogar: Skrivningen bör förtydligas och stärkas gällande tätortsnära skogar. För bildningsnämndens verksamhetsområde finns det en betydelse av närhet till skogsområden för att tillgängliggöra och uppmuntra till aktiviteter och pedagogik i naturen.</p> <p>Fotgängszoner: Bildningsnämnden anser att även övriga skolor och förskolor inom kommunen, utöver utpekade områden ska ges status som fotgängszoner. Trafiksäkerhetsaspekten är viktig, och det har ett stort symboliskt värde att områdena pekas ut som barnens och fotgängarnas, även inom mindre tungt trafikbelastade områden.</p> <p>I övrigt ställer sig bildningsnämnden bakom förslaget till ny översiktsplan. De utpekade utvecklings- och tillväxtområden påverkar inte bildningsförvaltningens förmåga att ge kommuninvånarna en god service vad gäller närheten och tillgång till barnomsorg, utbildning och befintlig kulturell verksamhet.</p>	<p>18.1 Bebyggelse Det finns ingen motsättning mellan förslaget till översiktsplan och utveckling av befintliga lokaler.</p> <p>18.2 Landsbygd Förskolor ligger i princip i samma byar som skolor och behöver därför inte pekas ut särskilt i strategin.</p> <p>18.3 Skogsbruk – Tätortsnära skogar Se kommentar 8.2 till Skogsstyrelsens yttrande.</p> <p>18.4 Fotgängarzoner Fotgängarzoner runt skolor och förskolor har inte studerats i arbetet med översiktsplanen och några särskilda områden för sådana pekas inte ut. Det är dock möjligt för kommunen att arbeta med trafiksäkerheten runt förskolor och skolor utan att ett specifikt område pekas ut som fotgängarzon i översiktsplanen.</p> <p>18.5 Noteras</p>
<p>19. Bygg- och miljönämnden Nämnden och förvaltningen anser att materialet i översiktsplanen är väl genomarbetat och grundat på saklighet. Nämnden och förvaltningen ser positivt på förslaget och bedömer att</p>	

<p>det kommer att vara ett användbart stöd i handläggningen i de ärenden som behandlas.</p> <p>I översiktsplanen står under rubriken <i>Landsbygd</i> att "<i>För att landsbygdsutvecklingen ska vara ekonomiskt och miljömässigt hållbar krävs dock väl avvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar, såväl bostäder som mindre verksamheter</i>".</p> <p>Nämndens utgångspunkt har varit att vara positiva till att bevilja bygglov på den plats där den som ska bygga föreslår.</p> <p>I planen framhålls under beskrivning av väg 183 att "<i>Vägen är till stora delar av undermålig standard och i nuläget är den krokiga sträckningen med bl. a. två korsningar med järnvägen ett hinder för räddningstjänstens utryckningstider som innebär att två stationer måste finnas i kommunen. En utbyggnad enligt föreslagen sträckning skulle möjliggöra en sammanslagning av dessa</i>".</p> <p>Nämnden/förvaltningen vill framföra att det inte är säkert att en ny vägsträckning skulle innebära att de två brandstationerna kan slås samman. Nämnden föreslår att de två sista raderna i stycket ovan stryks och punkt sätt efter "<i>utryckningstider</i>".</p> <p>I planen föreslås att "<i>Bygg- och miljönämnden ska ge råd och information vid all byggnation, som rör kulturhistoriska miljöer och byggnader, även om åtgärden inte är bygglovspliktig, då de enskilda ägarnas intresse och engagemang spelar en avgörande roll då det gäller att bevara kulturhistoriska värdefulla miljö och byggnader</i>". Nämnden poängterar att detta är svårt att genomföra i praktiken eftersom nämnden inte alltid får kännedom om åtgärder som är bygglovsbefriade.</p> <p>Under rubriken <i>Vattenförsörjning</i> anges Molla som ett område som så småningom bör bli ett kommunalt verksamhetsområde för VA. Nämnden poängterar att även Sämsholm har ett stort behov av att i framtiden bli ett kommunalt verksamhetsområde för VA eftersom det är ett tätbebyggt omvandlingsområde från fritidshus till permanentboenden.</p> <p>Under rubriken <i>VA-problem</i>, benämns kommunens Miljöenhet som <i>Kommunens Miljökontor</i>.</p> <p>Under rubriken <i>VA-problem</i> benämns några sjöar som extra känsliga vattenmiljöer. Bygg- och miljöförvaltningen vill tillägga att en</p>	<p>19.1 Beskrivningen om utbyggnad av väg 183 och eventuell sammanslagning av brandstationerna justeras.</p> <p>19.2 Noteras</p> <p>19.3 Noteras</p> <p>19.4 Justeras enligt kommentar</p>
--	--

<p>sträcka av Nossan, vid Hudene, har visat sig ha en stor artdiversitet jämfört med andra vattendrag i länet. Vid undersökningar av bottenfaunan har man hittat 15 olika arter som kan betecknas som ovanliga varav en art dessutom är rödlistad. Den rödlistade arten är dagsländan <i>Rhithrogena germanica</i>. Bygg och miljöförvaltningen föreslår att Nossans känslighet, framför allt sträckan genom Hudene, lyfts fram i översiktsplanen.</p> <p>Under beskrivningen av Vattenkvalitet anges att Nossan har problem med höga kvicksilverhalter. Bygg- och miljöförvaltningen poängterar att det är ett rikstäckande problem som har svag anknytning till kommunernas utveckling och strategiska planering.</p>	<p>19.5 Nossans känslighet, framförallt sträckan genom Hudene, lyfts fram i översiktsplanen.</p> <p>19.6 Beskrivningen av vattenkvalitet justeras.</p>
<p>20. Socialnämnden Socialnämnden tackar kommunstyrelsen för möjligheten att lämna synpunkter på förslaget till ny översiktsplan för Herrljunga kommun. Nämnden har tagit del av materialet och har inga synpunkter på det.</p>	<p>20.1 Noteras</p>
<p>21. Tekniska nämnden Tillstyrker förslaget till översiktsplan enligt presidiets skrivelse daterad 2016-08-21</p>	<p>21.1 Noteras</p>
<p>22. Herrljungabostäder Uttrycker sin belåtenhet över en gediget utformad översiktsplan.</p>	<p>22.1 Noteras</p>
<p>23. Besöksnäring Herrljunga- besöksnäringens ansvarig, samarbetspartner turistnäringens utveckling Ansvarig för besöksnäringen i Herrljunga kommun, Birgitta Saunders och samarbetspartner Crea Diem – Turistbyrå Gerd Ljungqvist-Persson har lämnat ett gemensamt yttrande som sammanfattas nedan.</p> <p>Yttrandet inleds med en kort sammanfattning av Herrljunga kommuns utvecklingsstrategi för besöksnäringen.</p> <p>Målsättningen är att besöksnäringen i Herrljunga kommun ska få en större vikt i den lokala ekonomin, och att den ska utvecklas på ett hållbart sätt. Herrljungabygdens besöksnäring är särskilt starkt inom temaområdena mat, kultur och natur.</p> <p>Ett antal exempel på besöksmål med karaktärsdrag typiska för Herrljungabygden presenteras i yttrandet. Områdena innehåller besöksmål</p>	

inom områden natur, kultur, shopping, anläggningar för besökare, lokalt producerad mat etc.

Kommunens arbetsstrategi för besöksnäringen bygger på fyra fokusområden som handlar om Ambassadörskap/Värdskap, Entreprenörskap och Paketeringar.

Utifrån beskrivningen av strategi, mål och arbete med besöksnäringens utveckling, tas upp några frågor viktiga för besöksnäringen som har betydelse också för översiktsplanen.

Informationsnoder är *Turistinformationsverksamhet*, med brett utbud och fördjupad service för besöksnäringen inklusive generell Turistinfo.

Turistinfopoints – övergripande info med sammanhållet informationsmaterial vid reseplats – service-noder:

Herrljunga Järnvägsstation

Ljungs Järnvägsstation

Nästa steg: Eriksberg, Hudene, Fåglavik, Eggvena, Molla.

Detta överensstämmer med översiktsplanen med utvecklingsområden knutna till samtliga befintliga skolor i Herrljunga.

Transportsamband - Herrljungabygden har goda förutsättningar att öka och intensifiera besöksnäringen, med fler aktörer och besökande genom kommunens strategiska läge för transporter såväl med tåg som med bil.

Värdekärnor - transportsamband - I samrådshandlingen för översiktsplanen redovisas värdekärnor utifrån kommunens järnvägslinjer. Det är ur besöksnäringens perspektiv positivt att nå nya besöksgrupper utan bil. Dock krävs kompletterande transportsätt för att nå målområden, såväl i tätorts- som landsbygdsdelar.

Huvudsakliga transportsätt för besöksnäringen idag är bil och buss/-grupper. Nya transportsatsningar samverkar och utvecklas utifrån existerande transportmedel som idag redan bär en gedigen besöksnäring i Herrljungabygden.

Översiktsplanen bör kompletteras med definierade värdekärnor för Natur och rekreation - i förlängningen värdekärnor/noder för besöksmålsområden, som tar hänsyn till befintliga värdekärnor utifrån transportsamband med bil och buss(grupper)

Exempel på *Värdekärna Natur och rekreation, Mollungens bokskog - St Mollungens Naturre-*

<p><i>servat.</i> Detta är Herrljunga kommuns till ytan största naturreservat, med servicefunktioner som parkering, informationstavla/folder, guidning, bänkar, WC, vandringsledsområde.</p> <p><i>Viktiga funktioner som innefattas i värdskapet och hållbar besöksnäring.</i></p> <p>Översiktsplanen bör kompletteras med utvecklingsstrategier för förutsättningar för framtidens bilism - hållbar elbilsanvändning med koppling till tekniknoder.</p> <p>Översiktsplanen bör kompletteras med helhetsnätverk för såväl vandringsleder som utvecklingsstrategier kring cykelleder och noder för teknik och servicepunkter för detta.</p> <p>Behov av ställplatser för husbilar bör tas i beaktande vid planeringen.</p> <p>Faktorer som främjar besöksnäringen förutom bra kommunikationer, är god tillgänglighet och god orienterbarhet. Vägskytning och infartsskyltar vid samtliga infartsvägar bör vara heltäckande för en tydlig välkomnande information.</p> <p>Bredbandsutbyggnad med servicepunkter till noder och värdekärnor inom besöksnäringen öppnar upp för utökade moderna servicefunktioner, såväl för besökare som för invånare.</p> <p><i>Sammanfattning</i></p> <p>Utvecklingen av besöksnäringen i Herrljunga kommun är en del av utvecklingsplaneringen, med fokus på tekniskifte och nytänkt inom struktur, transportsystem – och skapar attraktiva helhetslösningar.</p> <p>Gott värdskap för Herrljunga kommuns invånare och besökare, attraherar inflyttning såväl som ger besökare en positiv upplevelse, som vill stanna längre och ta del av fler aktiviteter.</p>	<p>23.1 Besöksnäring</p> <p>Kommunen håller med om att besöksnäringen är viktig ur flera aspekter och att det finns en utvecklingspotential. Planhandlingen kompletteras med ett avsnitt om besöksnäring, där bland annat värdekärnor för natur och rekreation samt transportsamband tas upp.</p>
<p>24. Herrljunga elektriska AB</p> <p>Har vissa förslag till ändringar, kompletteringar och förtydliganden i texten och på kartorna.</p> <p>Översiktsplanen bör kompletteras med vissa mottagningsstationer för elförsörjning samt också med vattenverk, vattentorn och reningsverk.</p> <p>Vidare bör syliggöras de anläggningar för produktion av fjärrvärme som finns i Herrljunga och Mörlanda. Dessa eldas med biobränsle från lokala skogar.</p>	<p>24.1 Kartmaterialet kompletteras med tekniska anläggningar enligt yttrande.</p>

<p>En övergripande beskrivning av laddningsinfrastruktur för elbilar saknas.</p> <p>I arbetet med den kommunala VA- planen kommer behovet av reservvattentäkt att utredas liksom också behov och förutsättningar för vatten- och avloppsverksamhet. Om det skulle bli ett VA-område i Molla kan en i närheten liggande vattentäkt sammanlänkas med Annelunds vattentäkt för att få ytterligare redundans i den totala vattenleveransen för kommunen. Denna täkt skulle kunna bli reservvattentäkt till Annelund, Hudene och Herrljunga tätort och vise versa. Vidare ska förutsättningar för att ta ytvatten från Nossan, Vimleån eller Sämsjön redas ut.</p> <p>Det är mycket som tyder på att elproduktionen kommer att bli allt mer lokal och förnybar inom översiktsplanens planeringshorisont. Det saknas en övergripande beskrivning av småskalig vattenkraft och solkraft. Det finns ett antal befintliga vattenkraftanläggningar i kommunen som bör hanteras som en resurs. En betydande utbyggnad av solkraft kan förväntas. Det kan handla om solcellsinstallationer på byggnaders tak eller på marken. Herrljunga Elektriska AB har 2015 gjort en utredning av elnätets kapacitet för att ta emot solkraft. En karta bifogas. En eventuell koppling till översiktsplanen kan diskuteras i det fortsatta arbetet.</p>	<p>24.2 Översiktsplanen kompletteras med strategi för laddningsinfrastruktur för elbilar.</p> <p>24.3 Noteras. Kommunen arbetar för närvarande med att ta fram en VA-plan.</p> <p>24.4 Översiktsplanen kompletteras med ett avsnitt om lokal och småskalig energiproduktion.</p>
---	---

Politiska partier	
<p>25. Miljöpartiet</p> <p>Miljöpartiet är positiv till stora delar av förslaget men har följande synpunkter och frågor.</p> <p>Det bör utredas om en endast en skola eller ett utpekad LIS-område är tillräckligt för att pekas ut som ett utvecklingsområde. För att bli prioriterad som ett område bör det finnas minst två kvalitéer.</p> <p>De flesta kyrkor och kyrkbyar är utpekade men inte alla. Mp anser att alla gamla kyrkor ska pekas ut som värdefulla områden.</p> <p>Det bör framgå att de nya områdena ska möjliggöra en blandad bebyggelse, både villor och flerbostadshus och med alla typer av upplåtelseformer. I Vreta-området bör det även finnas med tankar på skola/förskola eller annan service. En fjärde punkt med utbyggnadsområde "centrum" med tanke på att förtäta tätortskärnan.</p> <p><i>Ljung och Annelund</i>, Samhället bör förtätas med flerbostadshus för att blanda upp bebyggelsen.</p> <p><i>Örum</i>, det är en stor exploatering för att vara på landsbygden utan bra kollektivtrafik. Om området ska byggas ut bör det finnas säkra cykelvägar till skolan med tanke på att Ulricehamnsvägen behöver korsas. Detta bör framgå av texten. Ny bebyggelse kan passa in på östra sidan av vägen. Dock ska det utredas ordentligt utifrån vad som framgår om området i MKB.</p> <p>Maximal utbyggnad för vindkraft bör ersättas med rekommenderad/utredd utbyggnad. Stryk inte de två områden som föreslås strykas. Rekommendationer om respektavstånd och restriktioner bör tas bort ur planen. Speciellt gäller detta respektavstånd till kommungräns och till administrativa gränser. Det kan inte vara ett skäl att vindkraft är olämpligt. Avstånd är uppgifter som ska tas fram i varje enskilt projekt och som måste anpassas efter de specifika förutsättningarna. En text om att andra områden för vindkraft kan komma att bli aktuella efter utredning bör läggas till i planen, De fem redovisade områdena är redan utpekade som lämpliga.</p> <p>Avvikelser från översiktsplanen ska motiveras.</p>	<p>25.1 LIS-områden och byskolor har i arbetet med översiktsplanen valts ut för att på en strategisk nivå främja en utveckling av landsbygden. Syftet är bland annat att stärka byskolorna samtidigt som en allt för splittrad utveckling undviks. Dessa områden har flera andra kvalitéer som boendemiljöer.</p> <p>25.2 Kyrkobyggnader har ett skydd enligt Kulturmiljölagens (KML) 4 kap. Planeringsunderlaget Kulturmiljö kompletteras med kyrkor.</p> <p>25.3 Inför utställningen knyts översiktsplanen tydligare till kommunens bostadsförsörjningsprogram. En översyn av beskrivningarna av utvecklingsområden kan då bli aktuell.</p> <p>25.4 Se kommentar 25.3.</p> <p>25.5 Översiktsplanen kompletteras med information om att säkra vägar till skola bör studeras.</p> <p>25.6 I arbetet med översiktsplanen har någon ny utredning av möjliga utvecklingsområden för vindbruk inte gjorts, slutsatserna i vindkraftplanen ifrågasätts därför inte. Försvarets intressen begränsar mycket möjligheten att bygga större vindkraftanläggningar inom kommunen. De två områden som tagits bort är inte möjliga att ta i anspråk för vindkraft och inom ytterligare två av områdena kan Försvarets intressen innebära restriktioner. Småskaligt vindbruk uppmuntras enligt översiktsplanen inom alla områden utan intressekonflikt.</p>

26. Centerpartiet

Centerpartiet anser att utkastet till översiktsplan i de allra största delarna är väldigt bra och kommer att vara en stark utgångspunkt för fortsatt arbete för att långsiktigt planera ett hållbart och välmående Herrljunga kommun.

Centerpartiet har några synpunkter som redovisas sammanfattade nedan.

Om kollektivtrafik vid Mollasjön: Det bör tydliggöras att från kommunens sida är inte dessa små stopp nedläggningshotade förrän vi eventuellt föreslår en sammanslagning av Mollaryd och Torpåkra (baserat på utfallet av den undersökning/analys som ska göras). Kommunen bör aktivt verka för att lokaltåg som passerar alltid ska stanna. Ett semaforssystem bör införas snarast. Rekommendationerna ”*Verka för att turutbudet på järnvägarna behålls och utvecklas. Satsa på behovsuppehåll för stationer med lågt resande.*” bör också gälla för Mollaryd och Torpåkra.

Om stadsbygd: Molla bör inte kallas ”Stadsbygd” i ÖP. En utveckling av Molla är mer likt ett ”byaktigt” landsbygdsboende. Attraktionskraften på landsbygden i kommunen ligger just i att det är landsbygd. Den inledande förklarande texten kring vad ”stadsbygd” är rimmar inte heller riktigt med de visioner som finns.

Om landsbygd: Rekommendationen ”*Inom en zon på 50 meter ska ny bebyggelse eller andra åtgärder prövas med hänsyn till buller och/eller vibrationer från järnvägen*” bör strykas om detta inte är ett lagkrav. Eventuella bullerproblem bör vara upp till den som äger marken och vill bygga.

Om buller: I den gällande ÖP finns områden utpekade som ”Tysta områden”. Då tystnad (frihet från buller) är en värdefull tillgång bör tysta områden också redovisas i ÖP 2016 där särskild hänsyn ska tas vid anläggning av ljudgenererande verksamhet.

Om solenergi: ÖP 2016 bör kompletteras med en solbruksplan som beskriver en planering för en omfattande utbyggnad av både kommunal och enskild solenergiframställning i Herrljunga.

Om vindbruk: Vindkraft är en av många energislag i ett hållbart och fossilfritt samhälle. Moderna vindkraftverk har en dock stor påverkan på landskapet och måste därför placeras med stor försiktighet. Vindbruksplanen från

26.1 Förutsättningarna för sammanslagning av Mollaryd och Torpåkra klargörs i planhandlingen.

26.2 Definitionen av ”stadsbygd” ses över inför utställning.

26.3 Se kommentar 1.8 till Länsstyrelsens yttrande.

26.4 Det finns oklarheter kring hur väl underlaget för tysta områden i den tidigare översiktsplanen stämmer med verklig tystnad. I kartan redovisas exempelvis delar av Remmene skjutfält och områden runt Västra Stambanan som tysta områden. Underlaget redovisas därför inte i översiktsplanen.

26.5 Se kommentar 24.4.

26.6 Se kommentar 25.6 till Miljöpartiets yttrande.

<p>2011 behöver uppdateras för att bättre utreda påverkan på människor, natur, djurliv och landskapsbild i de föreslagna områdena.</p> <p><i>Brister i vindbruksplanen från 2011:</i> Planen är omodern. En utveckling har skett inom energi- och vindkraftsområdet sedan texten skrevs. Människor har fått ökad kunskap om vindkraft, tekniken har utvecklats och forskningen om påverkan på människor och natur har gett ökad kunskap.</p> <p>Vindbruksplanen tar inte tillräckligt stor hänsyn till närboende till planerade projekt. För liten vikt läggs vid den faktiska påverkan avseende buller och skuggor – de gränsvärden som det hänvisas till i vindbruksplanen är inte anpassade för vindkraft i glesbygd.</p> <p>Vindbruksplanen ger inte förslag på vilket inflytande och medbestämmande som närboende ska ha över sin boende- och livssituation.</p> <p>Inget skydd nämns för natthimlen och eventuell påverkan av ljusföroreningar</p> <p>Siktanalyser som visar hur vindkraftverk i de utpekade områdena påverkar landskapsbilden är bristfälligt utförda.</p> <p>Den nationella vindkarteringen har uppdaterats sedan Herrljungas vindbruksplan togs fram. De äldre karteringarna som nuvarande vindbruksplan är baserad på var inte tillräckligt noggranna, eller har visat sig vara felaktiga. Risken finns att Herrljunga planerar för vindkraft i ”fel” områden där det inte blåser som bäst</p>	
<p>27. Nya Moderaterna</p> <p>Nya Moderaterna har förslag till ändringar och strykningar i texten</p> <p>Under <i>Mål för Hållbarhet- miljömässig, ekonomisk och social</i> vill Nya Moderaterna ha en strykning av punkten <i>Vid planläggning för nya bostäder inom tätort är bilparkering lågt prioriterad.</i></p> <p>Under <i>Transporter och teknisk försörjning</i> <i>Transportsamband</i> vill Nya Moderaterna att väg 181 särskilt ska prioriteras och att också väg 1927 ska ingå som särskilt viktig för kommunen.</p> <p>Under <i>Områdesanvändning</i> <i>Verksamheter</i> vill Nya Moderaterna ha ett tillägg till texten med <i>Framtida cirkulationsplats vid Bergagärde.</i> I planen står framtida fyrvägs korsning.</p>	<p>27.1 Avsnittet om transportsamband förtydligas avseende väg 181 och väg 1927.</p> <p>27.2 Beskrivningen av korsningen vid Bergagärde justeras.</p>

<p>Under <i>Grönområde Rekommendationer</i> vill Nya Moderaterna att rekommendationen om avstånd till grönområde från nya bostäder ska ändras från 600 meter till 1000 meter.</p> <p>Under <i>Transportsystem Motortrafik</i> väg 181 vill Nya Moderaterna påpeka att <i>En cirkulationsplats korsning väg 181/183 skulle av miljö och olycksperspektiv vara positivt.</i></p> <p>Vidare framhålls att Väg 1848 Snipebro – Annelund är mycket trafikerad av tung trafik, och att underhållet av vägen behöver förbättras kraftigt.</p> <p>Under <i>Tematiska delar, Tätorter, Herrljunga tätort Rekommendationer</i> vill Nya Moderaterna att rekommendationerna om att <i>Tätorten bör successivt utvecklas till att bli mer fotgängaranpassad och Tillgängligheten för bilar bör inte inskränkas men istället förändras och Parkeringen inom tätorten bör flyttas...</i> stryks helt.</p> <p>Det föreslagna utbyggnadsområdet under Stadsbygd <i>Vreta gårde</i> bör strykas helt.</p> <p>Under föreslagna utbyggnadsområden för <i>Verksamheter</i> bör göras ett tillägg under <i>Berggårde</i> att det är ett <i>Industriområde med stickspår till Älvsborgsbanan.</i></p> <p>Under <i>Ljung-Annelund tätort</i> vill Nya Moderaterna ha ett tillägg som innebär <i>Förtätning av bebyggelse i Ljung med närhet till tågstation.</i></p> <p>Under <i>LIS- område Mollasjön</i> vill Nya Moderaterna att rekommendationen om att ta fram ett planprogram för LIS- området ska kompletteras med att det ska vara 100 meter till vattnet.</p> <p><i>Rekommendationer.</i> Ta fram ett planprogram för utpekad LIS-område vid Mollasjön med 100 meter till vatten.</p>	<p>27.3 Vid förtätning av befintliga orter är det viktigt att beakta tillgången till rekreations- och grönområden. Närhet till grönområden är särskilt viktig för barn som inte har samma möjlighet som vuxna att röra sig längre sträckor på egen hand. Enligt Boverket visar forskning att 300 meter är ett gränsvärde för hur långt man är beredd att gå till ett grönområde för att man ska använda det ofta. En ändring av avståndet från 600 meter till 1000 meter är inte förenligt med kommunens mål för hållbarhet.</p> <p>27.4 Texten omformuleras i översiktsplanen</p> <p>27.5 Inför utställning görs en bedömning av möjliga alternativ till utbyggnadsområdet vid Vreta gårde, se även kommentar 1.12 till Länsstyrelsens yttrande.</p> <p>27.6 Texten om stickspår till Älvsborgsbanan tas bort ur översiktsplanen.</p> <p>27.7 Texten om Ljung-Annelund kompletteras med information om att de föreslagna utbyggnadsområdena ligger nära tågstation.</p> <p>28.8 Planeringen av området vid Mollasjön kan påbörjas direkt med detaljplan utan föregående planprogram. Översiktsplanen kompletteras med rekommendation om att detaljplan ska tas fram för området samt att nivåskillnad och befintlig grusväg ska ligga mellan föreslagen bebyggelse och strandlinjen.</p>
---	---

Föreningar och organisationer	
<p>28. Företagarna/ infrastrukturgruppen</p> <p>Företagarna/Infrastrukturgruppen har noga gått igenom översiktsplanens innehåll vad beträffar skrivningarna om väg och järnväg och har ett antal synpunkter på ändringar och kompletteringar som gruppen önskar ska införas i översiktsplanen. Synpunkterna är utformade så att det sida för sida finns konkreta förslag till hur planens skrivningar ska ändras.</p> <p>Många av dessa är av mer eller mindre redaktionell art. Andra men flera har direkt inverkan på innehållet i planförslagets rekommendationer.</p> <p>Bland annat önskar infrastrukturgruppen en fylligare beskrivning av de stora fördelar som skulle uppstå för Herrljunga om järnvägsnätet byggdes ut på det sätt som förutsätts/ föreslås i översiktsplanen.</p> <p>Vidare anser infrastrukturgruppen att det inte behövs någon fotgängarzon i centrala Herrljunga utan den hastighetsbegränsning på 30 km/tim som gäller idag fungerar bra.</p> <p>Kommunen bör inta en positiv inställning till alternativ energiproduktion i form av solceller.</p>	<p>28.1 De delar som beskriver översiktsplanens förslag till utveckling av infrastruktur kompletteras inför utställning.</p> <p>28.2 Alternativ till fotgängarzon är under utredning.</p> <p>28.3 Se kommentar 24.4 till Herrljunga elektriska AB:s yttrande.</p>
<p>29. Fokus Herrljunga AB, Företagarna i Herrljunga företagarförening</p> <p>Företagarna i Herrljunga anser att kommunen gjort ett mycket gediget arbete med Översiktsplanen och att planeringssekreteraren utfört sitt uppdrag med bravur.</p> <p>Man framhåller att framgångsrika företag och företagare är viktiga för att nå goda resultat vad gäller invånarantal samt ekonomisk utveckling i en kommun, och poängterar att det är mycket viktigt, oavsett frågeställning i översiktsplanen, att man alltid har ett "företagstänk" vad gäller såväl idéutformning som handläggning och beslut.</p> <p>Ett antal detaljerade synpunkter framförs.</p> <p>Företagarna instämmer i att det är viktigt att ta vara på varje bygds möjligheter, och att de föreslagna "Utvecklingsområdena" runt landsbygdsskolorna kan bli en viktig förutsättning för livaktig utveckling.</p> <p>Vidare anser man att det inte finns behov av att öka "Skyddade områden inom kommunen", som nämns under Mål för hållbarhet. Såväl stat</p>	<p>29.1 Noteras</p> <p>29.2 Skrivningen om att kommunen ska arbeta med öka antalet skyddade områden tas bort.</p>

<p>som EU har utförliga restriktioner, som är fullt tillräckliga och man bör inte gå ett steg längre.</p> <p>Det är viktigt att kommunen har utarbetade planer samt i god tid planerar och färdigställer byggklara industriområden. Det finns också behov av byggklar industrimark i Ljung-Annelsundsområdet.</p> <p>De bilagda och tryckta kartorna i planmaterialet, är otydliga och kan ge upphov till missförstånd. Söker man kartinformation via dator i kommunhuset, så upplevdes det tydligare. Förslaget är att det tas fram en tydlig karta över kommunen, där såväl järnväg och det allmänna vägnätet ingår och bifogar översiktsplanen.</p> <p>Man önskar förtydligande beskrivningar av vägnätet, vart vägarna går och vilken standard det har.</p> <p>Beträffande beskrivning av järnvägsnätet är synpunkterna ungefär de samma som de som lämnats av företagarna/ infrastrukturgruppen</p> <p>Företagarna önskar ingen fotgängarzon i centrala Herrljunga så som föreslagits i översiktsplanen. Det vore förödande för Herrljungas köpmän om biltrafik blev förbjuden på Storgatan.</p> <p>Lisområdet Örum runt Sämsjön bör kunna kompletteras med fler sådana områden runt Sämsjön utan att allmänhetens tillgänglighet försämras.</p> <p>Avsnittet om vindbruk bör kompletteras med att det behövs möjliga områden för solcellspaneler.</p>	<p>29.3 Noteras</p> <p>29.4 Ett tydligare kartmaterial tas fram inför utställning.</p> <p>29.5 Beskrivningar av vägnätet kompletteras.</p> <p>29.6 Se kommentar 28.1 till Företagarna/infrastrukturgruppens yttrande.</p> <p>29.7 Se kommentar 28.2 till Företagarna/infrastrukturgruppens yttrande.</p> <p>29.8 För närvarande utreds inga fler LIS-områden runt Sämsjön.</p> <p>29.9 Se kommentar 24.4 till Herrljunga elektriska AB:s yttrande.</p>
<p>30. Lantbrukarnas riksförbund LRF</p> <p>LRF påpekar att de areella näringarna jord- och skogsbruk berör det mesta av kommunens yta, och att förbundet därför har stort intresse av vilken framtida markanvändning som kommunen föreslår i översiktsplanen. I Herrljunga, som är en landsbygdskommun, har jord- och skogsbruket fortfarande en stor betydelse och är en stor del av kommunens näringsliv.</p> <p>För att de areella näringarna ska kunna utvecklas så bra som möjligt är det viktigt att omfattas av så få restriktioner som möjligt. Därför ifrågasätter förbundet målsättningen att ”Skyddade områden inom kommunen ska öka i antal och omfattning”</p>	<p>30.1 Se kommentar 29.2 till Fokus Herrljunga AB:s yttrande.</p>

<p>Förbundet påpekar att mycket är bra i översiktsplanen och man delar mycket av det som står i planen. Dock finns vissa invändningar:</p> <p>Det omfattande kartmaterialet som är i stora stycken bra men flera kartor innehåller för mycket information och blir svårtydda. De har för många färger och tecken.</p> <p>Förbundet tror inte på iden att det finns acceptans för att göra en fotgångarzon i centrala Herrljunga. Om Storgatan blir gågata skulle innebära att centrum blir väldigt öde.</p> <p>Förbundet tycker att det är bra att åkermarken ska bevaras i så mycket som möjligt. Med de argument som framförs kan Förbundet acceptera att Stadsbygd tar jordbruksmark i anspråk för bostadsbyggande i de områden där planen föreslår detta. Det är svårt att hitta alternativ till de föreslagna stationsnära lägena.</p> <p>Eftersom väg 181 ska gå söder om tätorten är det fel att expandera med ytterligare industriområden i Vreta. Bergagärde borde vara en lämpligare lokalisering. I Mörlanda föreslås ett nytt verksamhetsområde norr om Alingsåsvägen. Lokaliseringen är bra men tyvärr är markförhållandena sådana att en etablering blir dyr. Området har tidigare varit aktuellt att bebygga men undersökningar visade att markförhållandena är dåliga.</p> <p>Ytterligare ett nytt LIS-område vid Sämsjöns sydvästra strand borde kunna undersökas för att utnyttja ett sjönära läge med närhet till skola.</p> <p>De Infrastrukturprojekt som är redovisas i planen berör i första hand de större vägarna genom kommunen, vilket är naturligt. Förbundet vill dock peka på att det mindre vägnätet i kommunens östra och sydöstra del inte får glömmas bort. Ett exempel är vägen fram till Eriksbergs skola.</p> <p>Förbundet påpekar några felskrivningar av redaktionell art.</p> <p>Riksintresset för skjutfältet som togs bort på 2000-talet är enligt vad förbundet känner till inte återinfört.</p>	<p>30.2 Se kommentar 29.4 till Fokus Herrljunga AB:s yttrande.</p> <p>30.3 Se kommentar 28.2 till Företagarna/infrastrukturgruppens yttrande.</p> <p>30.4 Noteras</p> <p>30.5 Se kommentar 29.8 till Fokus Herrljunga AB:s yttrande.</p> <p>30.6 Noteras</p> <p>30.7 Felskrivningar justeras.</p> <p>30.8 I planhandlingen förtydligas att Remmene skjutfält ett område av intresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9§, första stycket.</p>
---	--

<p>31. Herrljunga Naturskyddsförening Föreningen har studerat översiktsplan 2016 för Herrljunga kommun och kan konstatera att kommunens olika utvecklingsområden är väl beskrivna och att intentionerna är goda.</p> <p>Föreningen efterlyser dialog inför de beslut och åtgärder som ska genomföras, eftersom kontakt med enskilda och föreningar är förutsättningar för att beslut som tas ska bli till gagn kommunens invånare.</p> <p>Med en bra dialog mellan kommunen och dess invånare bör planen ha förutsättningar att vara en bra grund för en god utveckling i Herrljunga kommun.</p> <p>Herrljunga naturskyddsförening ser fram emot en bra dialog i de frågor föreningen berörs av.</p>	<p>31.1 Noteras</p>
<p>32. Od-Alboga byalag Har lämnat ett yttrande på 6 sidor vilket sammanfattas nedan</p> <p><i>Om bygden:</i> I översiktsplanen för föreslås tre områden för bostadsutveckling i Od-Alboga området, tillika Sämsjö-Sandsken-området. Det är mycket positivt för bygdens fortsatta utveckling och i enlighet också med översiktsplanen som utgår från utvecklingsområden/noder kring befintliga skolor i Herrljunga kommun.</p> <p>En representativ demografisk mix av generationer i alla åldrar önskas, för fungerande service, aktiviteter, föreningsliv, mm. Efterfrågan på boende kommer från samtliga åldersgrupper.</p> <p>Bygdens näringsliv utgörs av sedan länge etablerade areella näringar, flera åkerier och hantverks- och tjänsteföretag. Nyetablering sker inom specifika servicefunktioner, gårdsbutiker, handel, besöksnäring mm. Nätverk med stort antal entreprenörer från grupper med tema handel och besöksmål samverkar i en köpmannaförening/nätverk. Pendling från och till bygden är också en viktig del. Ett mycket aktivt föreningsliv präglar bygden.</p> <p><i>Särskilda synpunkter:</i> Tre områden för bostadsutveckling föreslås:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Örum- LIS-område - Kyrkbyn Od - Sannum / Sandskenområdet 	<p>32.1 Noteras</p> <p>32.2 Se kommentar 1.11 till Länsstyrelsens yttrande.</p>

<p>Förtydligande handlingsplaner framtagna i samråd önskas för utvecklingen av boende, cykel- och gångvägar och annan satsning kring dessa områden. Vi ser mycket positivt på samtliga områden, med olika karaktär och boendeformer.</p> <p>Angående LIS-området Örum. Det är positivt att LIS-området Örum, är ett av områdena som pekas ut som ett utvecklingsområde för bostäder.</p> <p>Det finns dock oklarheter kring formuleringen av rekommendationerna som dels handlar om att arkeologisk utredning ska genomföras, dels om krav på gemensamhetsanläggning för VA.</p> <p>Beträffande <i>arkeologisk utredning</i> är formuleringen av rekommendationen att en arkeologisk utredning ”ska” genomföras tveksam. Är en arkeologisk utredning inte nödvändig ska det inte vara med som ett ”ska”. Kostnadskrävande utredningar skall inte belasta den boende mer än nödvändigt.</p> <p><i>Beträffande gemensamhetsanläggning VA</i> anser byalaget i yttrandet att det är i översiktsplanens rekommendationer är tillräckligt att skriva att VA ska lösas på lämpligt sätt, men att gemensamhetsanläggning är att föredra där det är möjligt.</p> <p><i>Gång- och cykeltrafik:</i> Byalaget önskar att översiktsplanen är tydlig med rekommendationer för gång- och cykeltrafiken i utvecklingsområdena.</p> <p>Diskussioner förs idag kring möjliga sträckningar av cykel- och gångvägar för att korsna väg 182, både för dem som kommer från Örumshället och för dem som kommer från Österod med sammanlänkning till Ods skola. Detta gäller likaså för Borgstenavägen, där trafikmiljön inte är säker för gång- och cykeltrafikanter. Gång- och cykelvägar till skolan kan också kombineras med utbyggnad av gång/vandrings- och cykelvägar för nät av vandringsledssystem.</p> <p><i>Boendestrukturer / Demografi:</i> Texten i samrådshandlingen ”<i>Genom att undvika etablering i lägen med otillräcklig infrastruktur och service undviks framtida kostnader för utbyggnad eller särskilda transporter, såsom skolskjuts och hemtjänst.</i>” bör omformuleras.</p> <p>Detta riskerar att tvinga fram en centralisering och motverkar en levande landsbygdskommun.</p>	<p>32.3 Noteras</p> <p>32.4 Planhandlingen justeras så att det framgår att en arkeologisk utredning <i>kan</i> komma att krävas i samband med att detaljplan tas fram för området.</p> <p>32.5 Noteras</p> <p>32.6 Kommunens förhållningssätt för landsbygdsutveckling förtydligas i översiktsplanen.</p>
--	---

Generellt gäller att utvecklingsåtgärder och boendeplanering syftar till att långsiktigt få en önskvärd demografisk mix av generationer. Samtidigt krävs en rörlighet mellan olika boendeformer utifrån de förutsättningar och önskemål/behov varje generation representerar. Ungdomsboende efterfrågas starkt i bygden. Det kan vara flexibelt så att det likaväl kan användas av pensionärer som andra boende som önskar mer av utökad service. Genomförs boende i form av cluster som är anpassade till respektive bygds förutsättningar, frigörs samtidigt boenden för familjer/ flerpersonershushåll.

Värdekärnor och noder – Naturvärden - förutom de viktiga sjösystemen – finns i området kommunens största naturreservat som Od-Alboga Byalag i vissa delar är lokal värd för, inklusive Sandskenleden. Det är ett mycket välbesökt område för såväl invånare, som utifrån kommande besökare. ÖP behöver kompletteras med ytterligare fler värdekärnor och noder över hela det kommungeografiska området.

Om förhållningssätt till boende på landsbygden. I översiktsplanen finns formuleringen att ”Ungefär halva kommunens befolkning bor i områdestypen Landsbygd och här finns en tillgång till infrastruktur som är godtagbar vid önskemål om nya enstaka bostadshus. Kommunens tydliga identitet som landsbygdskommun kräver att landsbygden ges förutsättningar att leva, därför bör en utveckling på landsbygden ske. För att landsbygdsutvecklingen ska vara ekonomiskt och miljömässigt hållbar krävs dock välavvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar, såväl bostäder som mindre verksamheter.”

Byalaget föreslår en annan formulering i förslaget till ny översiktsplan; ”*Herrljunga kommun har som helhet en tydlig identitet som landsbygdskommun. Befolkningsmässigt bor hälften av invånarna i tätorterna och hälften på landsbygden. Dessa strukturer interagerar och samverkar kring en gemensam bärkraftighet om en levande landsbygdskommun. Utveckling är därför nödvändig att fokusera kring såväl inom tätortsdelarna som på landsbygden. Mot bakgrund av detta krävs således likafullt att landsbygden ges förutsättningar att leva och utvecklas med välavvägda bedömningar avseende lokalisering av nya etableringar, såväl bostäder som verksamheter.*”

32.7 Se kommentar 23.1 till Besöksnäring Herrljungas yttrande

32.8 Se kommentar 32.6

<p><i>Transporter och teknisk försörjning och Transportsystem</i> I rekommendationer för dessa avsnitt är det av vikt att tydliggöra och vidga hur exempelvis ett hållbart transportsystem kan utvecklas vidare. Redan nu sker miljövänlig bilpendling och i framtiden kommer det att gå att pendla miljövänligt med el- och laddhybridbilar. Laddinfrastruktur för elbilar är ett exempel på vad som behöver kommunövergripande angreppssätt. Laddningsstationer kan knytas till de servicenoder som befintliga skolor utgör.</p> <p><i>Nästa steg</i> Byalaget ser med tillförsikt fram emot målfokuserad gemensam ansats i att komma vidare i utvecklingen i det arbete som översiktsplanen omfattar och hoppas på återkoppling och vidare diskussioner och samverkan i fortsatt samråd för att få till ytterligare byggande och utveckling.</p>	<p>32.9 Se kommentar 24.2 till Herrljunga Elektriska ABs yttrande.</p> <p>32.10 Noteras</p>
---	---

Företag och enskilda	
<p>33. Emtunga Transport AB</p> <p>Emtunga Transport anser, att det trots att det finns många saker som är viktiga i en ÖP, finns frågor som är särskilt viktiga för kommunens näringsidkare och som kommunen måste bli bättre på om denna ska växa och dra till sig nya företag. Det är frågor om <i>Infrastruktur, Mark för industri</i> samt <i>bostadsbyggande</i>.</p> <p>Väg 181 är den absolut viktigaste frågan för Herrljunga till Göteborg. Ny sträcka Bergagärde-Bråttensby. Vägen är regional väg som sammanbinder regionstråket Skövde/Tidaholm-Falköping-Herrljunga-Göteborg.</p> <p>Sträckan Falköping-Göteborg förkortas med ca 15 km vilket gör att utsläpp från transportfordon minskar rejält. Det blir bättre och säkrare trafikmiljö framförallt mellan Herrljunga och Remmenedal.</p> <p>Väg <i>Herrljunga-Vedum</i> där tung trafik till Stockholm övervägande går från industrin i Herrljunga. Vägen är undermålig och i mycket dåligt skick för trafik.</p> <p>Väg 183 En sammanbindning med Ljung/Annelund med ny sträcka från Bollås-sträcka till Ljung vidare efter industrimark till Lida gör att vi närmar oss Borås på ett smidigt sätt.</p> <p>Ett nytt område med <i>industrimark</i> ska exploateras vid korsning 181/183 där det finns möjligheter till bra vägar som ur miljö och trafikhänseende fungerar bra på ett sätt som inte stör tätbebyggt område där skolbarn ska korsa vägar där tung trafik finns.</p> <p>I anslutning till bra infrastruktur ska det finnas <i>bostadsområden</i> där det erbjuds byggande av småhus och även bostads- och hyresrätter.</p>	<p>33.1 ÅVS för Väg 181, sträckan Bråttensby – Bergagärde står överst på översiktsplanens lista över prioriterade vägobjekt.</p> <p>33.2 Väg 2516 mellan Herrljunga och Vedum finns med på översiktsplanens lista över prioriterade vägprojekt.</p> <p>33.3 I korsningen mellan väg 181 och 183 föreslås ett verksamhetsområde i planförslaget.</p> <p>33.4 Noteras</p>
<p>34. Privatperson CL</p> <p><i>Generell återkoppling på planen</i></p> <p>Planen är något inkonsekvent vad gäller kommunens uttalade mål om att vara en landsbygdkommun där hela kommunen skall leva och önskan att centralisera för att uppnå miljömål och rationella lösningar. Det kan bli målkonflikter mellan önskan om att gruppera bostäder på ett sätt som gynnar gemensamma lösningar och t ex utbyggnad inom glest bebyggda LIS-områden där gemensamma smarta</p>	<p>34.1 Se kommentar 32.6 till Od-Alboga byalags yttrande.</p>

lösningar kräver ett visst befolkningsunderlag, för att bli ekonomiskt möjliga att genomföra.

Man måste acceptera att en kommun med Herrljungas struktur kräver fortsatta transporter av personer och gods med bil men att detta kan ske på ett miljövänligt sätt i framtiden. Den syn på transporter som läggs fram i planen med en "bilfri livsstil" är något föråldrad. Sverige kan få en fossilt oberoende fordonsflotta 2030. Nyregistrering av laddbara elbilar har ökat under 2016 med 70 %. Västra Götaland är tvåa i Sverige gällande dessa fordon.

För Herrljunga kommuns översiktsplan bör fokus vara på att framtidssäkra kommunen för dessa fordon med transporter som både är miljövänliga och utan buller och att detta tidsmässigt ligger inom den medellånga tidshorisont som planen gäller. Kommunen bör fundera ihop med ex Herrljunga Elektriska och nätägare om det finns förutsättningar ute i kommunen att ha snabbbladdningsstationer.

Ute i kommunen finns redan modern teknik framme. Od-Alboga Fiberförening har tillsammans med Herrljunga Elektriska ett modernt bredbands 1000 Mbit/sek fibernätverk, som ger kapacitet att från hemmet som arbetsplats lösa kvalificerat arbete.

LIS-Områden

Byggprojektet på min fastighet Örum 3:2 omnämns i planen.

Det finns faktafel i det skrivna, där det står att Örum är en obebyggd fastighet. Örum är namnet på byn i Alboga församling belägen i huvudsak i anslutning till Norra Sämsjön. Fastighetsbeteckningen är Örum 3:2. Läsaren kan få uppfattningen att området är obebott. I anslutning till området, Sämsjön och väg 1842, ligger 10 fastigheter för åretruntbruk, fyra fritidshus direkt vid strandkanten, en ekonomibyggnad vid stranden och en samlingslokal för missionskyrkan Sämsjöborg. Området har tidigare haft ett helt annat befolkningstryck på miljö och närområde. I dag finns ca 190 personer bosatta i Alboga församling. Som mest bodde 520 personer permanent på orten och det i den natur som beskrivs under karaktärsbeskrivningen i planen.

I planen är Länsstyrelsens beskrivning av området kopierat, och direkt felaktigt är det att som rekommendation använda de av Länsstyrelsen föreslagna exempel på undersökningar

34.2 Texten om LIS-område vid Örum ses över.

<p>som kan behövas göras inför planarbete. Det är inte kommunens sak att sätta upp kriterier för arkeologiska eller biologiska undersökningar av arter i området. Kommunen och Länsstyrelsen måste skilja mellan sina uppdrag. Det bör istället endast finnas en skrivning i planen om att med tanke på natur och miljö bör råd hämtas från bygg och miljö på kommunen för att driva kunna driva planarbetet framåt. Genom de föreslagna skrivningarna motverkas kommunens ambition att stimulera byggande och inflyttning i en attraktiv del av kommunen med gynnsamma förutsättningar att skapa en prisnivå/ortens pris, som gör att banker känner trygghet i att bevilja lån för bostäder även på andra områden inom kommunen som saknar strandnära lägen.</p>	<p>34.3 Översiktsplanen ska vara vägledande för kommunens beslut gällande den fortsatta planeringen. Översiktsplanen är en viktig vägvisare mot en hållbar utveckling och i miljöbedömningsprocessen ska bland annat planerade åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka negativ miljöpåverkan lyftas fram. Ett sätt att minska risken för påverkan på natur- och kulturmiljön är att i ett tidigt skede identifiera områden som kan hysa höga värden, så att hänsyn kan tas till dessa i den fortsatta planeringen. Se även kommentar 1:10 till Länsstyrelsens yttrande.</p>
<p>35. Privatperson BS</p> <p>Det är många faktorer som gör en kommun attraktiv att bosätta sig i, och förutom näringsliv, kultur, fritidsaktiviteter, kommunikation mm. är miljön viktig. Det är en faktor som kommer att få allt större betydelse. En lagom stor kommun "på landet" med bra service och kommunikationer och en god miljö bör ha stor potential att utvecklas positivt.</p> <p>Boendemiljön med närhet till natur har en stor kvalitet. Herrljunga kommun använder dock sitt "vatten" för dåligt! Nossan borde användas bättre. Det påverkar inte bara boendemiljön, utan många områden såsom fritid, turism, näringsliv, osv. Det skulle gå att utnyttja Nossan på ett helt annat sätt än idag för att få fina fritids- och rekreationsmiljöer.</p> <p>Runt Prästabron och längs Nossan västerut är det en bra bit som där det inte finns någon privat bebyggelse. Området kunde knytas ihop med den fina miljön vid f.d. kvarnen och kärleksstigen. Det går att göra en enkel gång- och cykelbro vid järnvägsbron. Även vid f.d. Tommy byggares förråd (söder om Nossan i närheten av Terazzo) kunde man göra något bra av läget. Den bildelsfirma som ligger där kunde kanske erbjudas en annan lokalisering.</p> <p>Där skulle i stället kunna bli ett "centrum", en "ingång" för området runt Nossan. Det kunde finnas en parkering för de som kommer med bil till området, och det skulle kunna bli en ställplats för husbilar/ övernattning för husvagnar, och finnas toaletter. Kanske möjligt att ha en badplats/ badbrygga där?</p> <p>Utefter Nossan från kvarnen och österut skulle</p>	<p>35.1 Föreslagen utveckling av rekreationsområden runt Nossan stämmer väl överens med intentionerna i planförslaget.</p>

<p>det gå att göra jättefint parkområde med stigar, sittplatser, grillplatser, mm. Det vore fint om det kunde bli ett område där det rör sig mycket folk och att där det händer saker. Ett koloniträdgårdsområde kunde göra att det blir liv och rörelse.</p> <p>Också från dammen vid Haraberget och österut går det att rensa upp och göra området tillgängligare med gångstigar, och ansluta till de stigar som finns där.</p> <p>De stigar som finns vid friluftsområdet mot Orraholmen borde markeras bättre och en orienteringskarta över dem med stigarnas längd markerade vore bra.</p> <p>En badplats borde vara första prioritet! Det skulle även främja miljön på det sättet att färre skulle skaffa egna pooler. En av kommunens ledstjärnor är ju hållbarhet, och då borde ny badplats vara en bra ide.</p>	
<p>36. Privatperson SP</p> <p>Förslag: Sträckning av järnväg mot Borås längre väster ut som rundar Horsby, frigör nuvarande sträckning genom delar Herrljunga.</p> <p>Påverka att det blir ett dubbelspår till Borås och fortsättningen via Landvetter flygplats till Göteborg.</p> <p>Påverka Lerums kommun, som har problem med att det skall göras fler spår och eventuellt dra norr Lerum, vilket drar ut på tiden.</p> <p>Påverka Alingsås vars tågförbindelse mot Göteborg skulle avlastas med alternativspår Herrljunga – Borås – Landvetter (flygplats) – Göteborg. Det minskar trycket på befintlig sträckning Alingsås -Göteborg.</p> <p>Påverka Borås att inte försöka ”vänta ut” ett snabbtågsspår. Det kommer att dra ut på tiden. Och görs sträckan vettigt, så ingår den som en del i ett sådant ”snabbtågs prestige projekt”. Och Borås får vettig tågförbindelse med Göteborg mycket tidigare.</p> <p>Flygresenärer från orterna norr Herrljunga skulle inte behöva åka tåget omvägen via Göteborg.</p>	<p>36.1 Se kommentar 6.3 till Trafikverkets yttrande.</p>

37. Privatperson BM om Lv 181

BM gör ett tillägg till skrivelse insänd till Trafikverket och Herrljunga kommun år 2009. Skrivelsen som rör trafikförhållandena på och utefter väg 181 var undertecknad av ca 100 personer.

Sedan skrivelsen sändes in har ytterligare ett stort bostadsområde, Horsby börjat byggas. Detta område och andra bostadsområden avskärs av väg 181 som är en farlig trafikled, som är svår för framförallt barn och äldre att ta sig över.

Väg 181 sträcker sig rakt igenom samhället Remmenedal. Där finns stor risk för att köks-trapporna rammats av trafiken.

En gång och cykelbana utmed Lv. 181 från Herrljunga till Remmenedal är inte tillräcklig eftersom riskerna fortfarande finns kvar när väg 181 ska korsas till den sida där gång och cykelbanan är belägen. Trafikmiljön för de boende utmed Lv. 181 förbättras inte genom tillkomst av gång och cykelbanan.

Små åtgärder är relativt lätta att genomföra, men de stora som en utbyggnad av Lv. 181 från Landa till anslutning med Falköpingsvägen tycks vara för svåra, kanske för att det inte går att komma över marken.

Vreta industriområde har aldrig getts chans att utvecklas till något riktigt stort. Utveckla duglig vägsträcka för att försörja industriområdet. Anslut ut mot Vedumsvägen för vidare kontakt med E20 norr ut. För att sedan få kontakt med Lv. 181 bör dragningen göras i riktning mot Stenunga, Hudene och där ansluts matarvägen för vidare kontakt med Falköping och söder ut med E20 vid en färdigt utbyggd Lv. 181.

En betydligt mindre trafikerad Storgata i Herrljunga skulle också vara bra för dem som vill besöka alla attraktiva butiker. Skyltsätt med tider för varutransporter till butikerna. Kanske någon form av gågata/trivselgata skulle skapas.

37.1 Se kommentar 33.1 till Emtunga Transport AB:s yttrande.

37.2 Ny sträckning för Väg 1927 (Vreta) finns med på översiktsplanens lista över prioriterade vägobjekt.

37.3 Åtgärder för förbättrad trafiksituation längs Storgatan i Herrljunga utreds för närvarande.